

IZTINE VĚRE

VU

RAZLÀGANYIH Y RÀZGOVORIH

POLEG

VU CZESZARZKO-KRALYEVZKIH DERSAVAH

PREPISZANOGA

KATEKISMUSHA

VU

Cheterdeszetih Nàvukih y Chetireh

Ponavlyanyih iztoga Nàvuka razdélene,

za podvuchanye Kerztchanztva, z-pridanemi na krépoztno dersànye zpadajúchemi Nàvuki szlôsene,

y poleg nemskoga popiszane

PO

FERENCZU KAR. SCHLOISSNIGG,

ztolne Czirkve Zagrebechke Präbendaru.

ZTRAN II.

OD UFANYA Y LYÙBAVI.

Vu ZAGREBU,
stampano vu Szlovarniczi **Franye Suppan.**
1840.

KAISERLICHE KOENIGLICHE · HOFBIBLIOTHEK ·
WIEN

Zàvjetek druge Ztrani.

Poglavje II.
OD UFANYA.

Nàvuk 11.

Od ufanya y molitve vu obchinzkom.

Nàvuk 12.

Od perveh chetireh proshnyih molitve Gozponove.

Nàvuk 18.

Od zadnyeh treh proshnyah molitve Gozponove, y od pozdravlenya Angelzkoga

Poglavje III.
OD LYUBAVI.

Nàvuk 14.
Od lyubavi vu obchinzkom.

Nàvuk 15.
Od perve zapovedi Bosje.

Nàvuk 16.
Od druge y trejte zapovedi Bosje.

Nàvuk 17.

Od cheterte zapovedi Bosje.

Nàvuk 18.

Od pete, shezte y szedme zapovedi Bosje.

Nàvuk 19.

Od oszme, devele y deszele zapovedi Bosje.

Nàvuk 20.

Od zapovedih czirkveneh vu obchinzkom, y od dveh perveh vu oszebnom.

Nàvuk 21.

Od szvète Meshe.

Nàvuk 22.

Od trejte, cheterte y pete zapovedi Czirkvene.

POGLAVJE II.
Od Ufanya.

NÀVUK 11.
Od Ufanya, y molitve vu obchinzkom.

PITANYE 1.
Kaj je kerztchanzki ufati sze?

Razláganye.

Ufati sze znamenuje kaj dobroga tverdno chàkati. Mi nechàkamo nazochno dobro koje vre imamo, nego budùche, koje josche nèmamo. Ako pako iztinito ufamo sze, tak moramo jedno buduche dobro tverdno chàkati; tojezt, mi moramo miszliti y véruvati, da ovo za szegurno dobili budemo. Kak berse dvojimo, jeli ovo dobili budemo, tak vre ovo tverdno ne chàkamo. *1. Ufati sze znamenuje kaj dobroga tverdno chàkati.*

Tverdno chàkanye buduchega dobra zrokuje vu dushi nashe veszelje. Néli moja detcza! ako vashi Roditelyi za zutra vam kaj lepoga obechali jeszu, tak vre danasz sze ve- *2. Tverdno chàkanye zbùdi vu nami veszelje.*

szelite, akoprem danasz josche nikaj dobili nézte? ter zakaj sze veszelite? Zato, kajti tverdno chàkate ono, kaj vam za zùtra obèchano je. Ovak vidite, da ztalno chakanye, pravo ufanye veszelje doprinasha, y nasz na nekuliko vre szrechne chini.

3. *Kerztchanzki ufati sze znamenuje od Boga tverdno chákati, koja nam je obechal.* Ako mi ono tverdno chàkamo, kaj nam chlovek obechal je, tak je to jedno chlovechanzko ufanye. Ako pako ono tverdno chàkamo, kaj nam Bog obechal je, tak je ovo jedno bosanzko ufanye. Kerztchenik tverdno chàka od Boga, kaj on nam obechal je. *Kerztchanzki ufati sze je anda tverdno od Boga chàkati, koja nam je obechal.*

4. *Mi ufamo sze od Boga sitka vekivechnoga, y pomochi k-zadoblenyu prikladne.* Bog po Jesushu Kriztushu vchinil je nam najodicheneshe obechanye. On obechal je nam sitka vekivechnoga tojezt vekivechno blasenztvo. *Ovcze moje*, rekel je Kriztush: *poszlushaju glasza mojega, y szledujù mene, y ja dam nyim sitka vekivechnoga.* (Joann. 10.) On k-tomu obechal nam je takaj nachine. Najpotrebnesha k-blasenztvu, kak vre íz oszmoga kotriga Vére znamo, je miloztcha Bosja. Ovu obechal nam je Kriztush pod prilikum od tersza y rozgve. Tersz rozgvi daje moch y jakozt. Veli pako Kriztush: *ja szêm tersz, y vi ztê rozgve.* (Joann. 15.) Kriztush anda obechal je nam szvoju pomoch, szvoju miloztchu, anda nachine, da vekivechno blasenztvo zadobimo. *Mi ùfamo sze anda od Boga sitka vekivechnoga, tojezt, vekivechno blasenztvo, y pomochi k-zadoblényu prikladne.*

5. *Temely kerztchan-* Od jednoga szlaboga, nemiloztivnoga, nevérnoga zaizto níkaj dobroga tvérdno chá-

kali nebudemo; ar jeden szlabi nam nikaj dobroga chiniti nemre, — nemiloztivni nam dobro chiniti neche, nevérni pako vnogo obechuje, ter nikaj ne dersi. Szamo od moguchega, miloztivnoga y vérnoga kaj dobroga tverdno chàkati moremo. Bog je vszamoguchi, neizmerno dober, y véren. Vre vu pervom kotrigu od vszamoguchnozti y dobrote Bosje vàm povedal jeszem, y gdo bude od vérnozti nyegve dvojil? — Mi imenujemo vèrnoga onoga, koj szvoje obechanye dersi. Ako sze pako za jednoga chloveka nepriztoji da on obechanye szvoje nedersi; kak od Boga miszliti moremo, da on szvoje obechanye nebi dersal? Bog vsza dersi, koja obechuje, on je neizmerno véren. *Mi ufàmo sze anda zato, kajti Bog vszamoguchi, vu zpunyavanyu szvojeh obechànyih veren, nepreszesno dober y miloztiven je, zato zpuniti more y hoche, kaj je obechal.* zkoga ufanya.

Razgovori.

1.

Kaj znamenuje ufati sze? — v. p. ti nadjash sze kastigu, jeli je to ufati sze? — Zakaj ne? — Je kastiga kaj dobroga? — Kaj znamenuje anda ufati sze? — Jeli chakash ti pako ono, kaj vre imash? Nego? — Y kada iztinito kaj ufamo sze, kak moramo buduche dobro ufati sze? — tverdno? Gdo anda tverdno kaj chàka? On, koj dvoji jeli kaj dobil bude? Kaj znamenuje ufati sze?

2.

Kaj chini ufanye vu nami?

Kada tvoj Otecz tebi kaj za zutra obecha, kak tî je onda pri szerdczu? — Jeli onda salozt chutish? Jeli ti to danasz vre imash? Zakaj sze anda danasz vre veszelish? — Kaj zrokuje anda ufanye vu nami? —

3.

Kaj je kerztchanzki ufati sze?

Kada od kojega chloveka kaj tverdno chàkamo, kakvo je to ufanye? — Gdo je nam kerztchenikom dobra obechal? — Od koga nadjamo sze tverdno dobra? — Kaj je anda kerztchanzki ufati sze? —

4.

Kaj sze ufamo od Boga?

Po kém nam je Kriztush obechanya vchinil? — Kaj nam je Bog po Kriztushu obechal? Kakvo sívlenye? — k-chemu pomoch? Odkud to znash da nam Bog sitka vekivechnoga obechal je? Kaj je rekel Kriztush ovczam szvojem? Chijega glasza poszlushaju one, y kaj on nyim da? Kaj je pako najpotrebneshe na zvelichenye? — Kaj daje tersz rozgvi? — Kaj veli Kriztush, gdo je tersz? gdo je rozgva? — Gdo nam anda miloztchu daje na sitek vekivechni? — Zakaj velish ti, da nam Kriztush miloztchu daje? — Kaj sze anda ufamo od Boga?

5.

Zakaj sze ufamo?

Jeli sze moremo od szlaboga kaj dobroga nadjati? Zakaj ne? Moreli ov nam kaj dati? Moremoli od nemiloztivnoga kaj dobroga chàkati? Zakaj ne? Hoche on kaj dobroga vchiniti? — Ali moremoli od nevérnoga kakvo dobro nadjati sze? Zakaj ne? Jeli dersi on

szvoje obechanye? — Od koga moremo anda kakvo dobro chàkati? — Gdo je vszamoguch? zevszema miloztiven? Y zevszema vèren? — Koga imenujesh ti vérnoga? onoga koj szvoje obechanye nedersi? — Nego koga? Jeli je to lepo od chloveka, ako on obechanye szvoje nedersi? Moremoli to miszliti, da Bog szvoje obechanye ne dersi? Zakaj nemremo to miszliti? — Gdo vsze dersi, kaj obechuje? Zakaj je Bog zevszema vèren? Zakaj sze anda ufamo?

PITANYE 2.

Po kakvéh chinih zvershàva sze ùfanye kerztchanzko?

Razlàganye.

Da mi vu Boga ùfamo sze, pokasujemo po tom, ako nyega vu potrebochi zazavamo, y molimo. *Ufanye kerztchanzko zvershava sze anda oszebujno po molitvi.* Moliti znamenuje tuliko, kak z-Bogom razgovarjati sze. Kada z-kakvem velikem Gozponom razgovarjamo sze, tak moramo miszliti, kaj govorimo. Bog je najvekshi Gozpon, kada sze anda z-Bogom razgovarjamo, tak moramo miszliti kaj govorimo. Ne nashe télo, nego nash dùh miszli, *molitva ztoji anda vu podiganyu szerdcza k-Bogu.* *1. Ufanye kerztchanzko zvershava sze. po molitvi. — Izpisz molitve.*

Mi govorimo z-kakvem velikem Gozponom, ali da po tom nyemu nashega naklona *2. Zrok molitve.*

vchinimo, ali da nyemu za nekoja zahvalimo, ali da nyega za nekaj proszimo. Ova szû takaj zrok molitve. Mi molimo, da Boga najvekshega Gozpona poleg dusnozti postùjemo, y ne szamo nyemù zahvalni jeszmo za dobrà prijeta, nego takaj dà gâ proszimo za buduch potrebna.

3. *Dùsnozt molitve.* Dùsnozt je Boga postuvati; ar Bog je lyudi na szvoju diku ztvoril. Dùsnozt je Bogu zahvaliti; ar ako sziromaku szamo falatchecz kruha damo, tak zahvaluje szvojemu dobrochinitelyu. Vsze dobro kaj imamo, je od Boga. Bog je nash najvekshi dobrochinitely, dùsnozt anda je, da nyemu zahvalimo. Dùsnozt takaj je Boga prosziti, ar mi nikaj némamo, nitì po nami szamemi kaj moremo. Ako sziromak nikaj nepotrebuje, tak mû nikaj ne dámo; tak daje y Bog szamo, kada od nyega kaj potrebujemo. Sziromak mora prosziti, anda y kerztchenik mora prosziti. *Proszite*, veli Kriztush, *y dalo vam sze bude.* (Matth. 7.) Po molitvi postujemo, zahvalimo y proszimo Boga. *Molitva je anda jedna zmed naj oszebujneshéh dùsnoztih vére nashe*, y zato szmô dùsni moliti.

4. *Nachini molitve.* Mi moremo na vishe nachinov moliti. Molitva zvershava sze znùtra, kada jedino z-szerdczem, ali z-mishlenyém Boga molimo. Molitva zvershava sze zvàna kada z-vúztmi molimo. Mi molimo odperto, kada z-vishemi lyudmi molimo. Mi molimo vu oszebnom, kada szâmi molimo. Bog razme mishlenya y selye nashe, mi moremo znútra moliti. Memtemtoga lyudi nechùjû niti nerazmeju mishlenya nasha, oni chújû szamo nashe rechi, oni

anda szamo po zvunzki molitvi dobivaju dobru peldu, y giblyeju sze na molitvu, mi moramo auda zvàna moliti. Oszebna molitva je dobra. Ali vishe lyudih imaju vishe jakozti, pri odperti molitvi zjedinijusze vishe lyùdi, odperta molitva je anda jaksha, y zbog toga bivaju visheputi Obhadyanya iliti Prosheczie.

Szvéti Pavel opominya: *molite prez preztanka* (1 Thess. 5.) Mi moramo anda vsze zmirom moliti. Ali mi nemremo vszigdar zvuztmi moliti, kajti Bog hoche, da takaj poszlujemo, y druge dùsnozti zpûnimo. Ali miszel na Boga, jedno dobro nakanenye vsze na diku Boga vchiniti, ovo nasz nebantuje vu poszlih nashih. Mi anda vszevdily znútra y z-dobrem nakanenyem moliti moramo. Zvuztmi metemtoga v-jutro y vechér, pred y po jèlu, pred y po oszebujneshem poszlu, kak vu peldi pri szlushbi Bosji vu Czírkvi, moliti moramo, kajti ovde oszebujneshi zroki proshnye, zahvalnozti y dike Bosje jeszu. Zverhu toga iztina je, da Bog vszigdê nazochen je, da on vszigdé vidi y chúje, da anda vszigdé moliti moremo, tak vendar oszebito Czirkve poszvetchene jeszu na diku Bosju, tojezt za odpertu molitvu; mi anda oszebito vu Czirkvi moliti moramo. *5. Vréme y mezto molitve.*

Pri molitvi vsze vu nachinu ztoji, kak molimo. Szvèti Apostol Jakob veli: *Vi proszite y nikaj nedobivate zato, kajtì zlochezto proszite.* (Jacob. 4.) Da anda pravo molimo, tak moramo: *pervich* vu dùhu y vu iztini moliti. *Bog je Dùh, y koji nyemu vklanyaju sze, vu dùhu y vu iztini nyemu vklanyati sze moraju*, vèli Kriztush (Joann. *6. Laztovitozti molitve.*

4.) tojezt, oni moraju na Boga, y na ono miszliti, kaj moliju, ovo znamenuje pobosno moliti. *Drugoch*: moramo z-poniznem y zkrùshenem szerdczem moliti. *Jedno ponizno y zkrùsheno szerdcze*, veli David: *ti o Bose! ne budesh zametaval.* (Psal. 50.) *Trejtich:* moramo z-tverdnum Vérum y zaùfanyem moliti. Od toga peldu imamo vu kananaeanzki seni, koja Kriztusha proszila je, da nenyu kcher od vraga oszlobodi. Pervi y drugiput né nyu Kriztush poszluhnul. Na trejtu proshnu pako odgovoril je Kriztush: *O sena! velika jê véra tvoja, naj ti bude, kak ti hochesh. Chetertich* y zadnich moramo vu imenu Jesushevem moliti. *Ztanovito, ztanovito velim vam*, veli Kriztush: *ako Otcza mojega vu imenu mojem kaj proszili budete, tak dal vam bude.* (Joann. 16.) Zato dokancha Czirkva vsze molitve *po Jesushu Kriztushu Gozponu nashem.*

7. Zrokuvanya molitve.

Ako nasha molitva ove laztovitozti ima, tak niti dvojiti neszmemo, da ona najbolsha nebi zrokuvala za nasz; ar Kriztush, kak malo predi chùli jeszmo, je ovo nam obechal. Ako mi za dobra vekivechna proszili budemo, tak ova zaizto zadobili budemo; kajti ona nedvojeno dobro jeszu. Ako pako za dobra vrémenita proszili budemo, tak ova vszigdar zadobili nebudemo; kajti za vekivechno sívlenye vszígdar hasznovita nészu; y Bog kakti najbolshi Otecz szvoji detczi nikaj skodlyivoga podeliti néche. Za dobra vekivechnoga sívlenya anda vszigdar prosziti moremo, za vremenita dobra pako pod pogodbum pro-

sziti moramo, ako ona najmre za diku Bosju, y na nashe zvelichenye jeszu.

Vashi blisnyi moja Detcza! potrebuju ravno tak miloztchu Bosju y pomoch, kak vi; kajti pako vashe blisnye kak szame vasz lyubiti, y nyim dobro vchiniti morate, tak morate takaj za nye moliti. Navlaztito pako morate za vashe priatelye moliti, kajti vam dobro chiniju; ovakvi jeszu vashi Poglavari, vashi Roditelyi, vashi navuchitelyi, y drugi dobrochinítelyi. Takaj za vashe nepriatelye morate moliti, da ovak z-tém bolye vszega nazloba od vasz odvernete. Takaj za preminuche morate moliti; ar szvèto piszmo veli: *za preminuche moliti, je szvèto y hasznovito mishlenye, da sze od gréhov oszlobode.* (2. Mach. 12.)

8. *Mi moramo za vsze lyùdi za nekoje pako navlaztito moliti.*

Vsza, za koja mi moliti moramo, zadersavaju sze vu Otecz nashu, koj takaj molitva Gozponova oziva sze; kajti nyu nasz Kriztush Gozpon nash vuchil je. Ova molitva szlosena je iz jednoga predgovora, y szedem proshnyih.

9. *Vsza, za koja mi proszíti moramo, zadersavaju sze vu Otecz nashu.*

Razgovori.

1.

Po chem pokasujemo mi, da sze vu Boga ufamo? Koga proszish ti predi, onoga vu koga sze ti ufash, ali onoga vu kojega sze nikaj neufash? — Kada anda ti koga kaj proszish, kaj po tom pokasujesh? — Po kaveh chinih zvershava sze ufanye kerztchan-

Po kaveh chinih zvershava sze ufanye kerztchanzko? Vu chem ztoji molitva.

zko? — Kaj znamenuje moliti? — Z-kem govorimo mi, kada molimo? — Kada z-kakvem velikem Gozponom zpominyamo sze, moramoli miszliti, kaj govorimo? — Gdo je nash najvekshi Gozpon? — Kada anda z-Bogom govorimo, moramoli miszliti kaj govorimo? — Jeli miszli télo tvoje? — Nego gdo? Vu chem ztoji anda molitva?

2.

Zakaj molimo?

Jeli govorimo mi z-gozponom velikem szamo zato, da nyemu nashega naklona vchinimo? Nego zakaj josche? — Poztavimo, da nam koj veliki gozpon kakvu miloztchu izkazal je, zakaj bi onda z-nyim govorili? — Alj poztavemo, dabi bili vu potrebochi poztavlyeni, zakaj bi onda z-nyim govorili? — Zakaj anda molimo?

3.

Jeszmoli dúsni moliti?

Na chiju diku je Bog lyudi ztvoril? — Jeli je dùsnozt Boga postuvati? Zakaj? Kaj veli Bogecz, kada nyemu almustvo damo? — Odkoga imamo vsze dobro? — Jeli je dùsnozt Bogu zahvaliti? — Zakaj? — Kaj veli Kriztush, *kada nam dalo sze bude?* Jeli je dùsnozt nasha Boga prosziti? Zakaj? — Po chem postujemo, hvalimo, y proszimo mi Boga? — Je molitva jedna zmed naj oszebujnesheh dùsnoztih Vére nashe? Zakaj? — Jeszmoli dúsni moliti?

4.

Na kuliko nachinov more sze moliti?

Kak sze molitva zvershava znùtra? — Jeszu rechi znùtra, ali mishlenya? — Kak sze molitva zvershava zvàna? — Kak sze mo-

li odpérto? Kada z-nikakvem chlovekom nemolimo? — Kak sze moli vu oszebnom? — Na kuliko nachinov more sze moliti? — Je nuterna molitva dobra? Zakaj? — Jeli razme Bog nashe selye y miszli? — Jeli nam lyudi takaj vu szerdcze vidiju? — Po chem ochitujemo mi lyudem szerdcze nashe? — Po chem dobiva blisnyi nash dobru peldu, y giblye sze na molitvu? — Moramoli anda takaj zvána moliti? Zakáj? — Za tém jeli je poszébna molitva dobra? — Gdo ima vishe jákozti jeden chlovek, ali vishe? Zakaj szè dersiju Obhadyanya iliti Prosheczie? —

5.

Kak moremo nepreztancze moliti? — Y gde moramo oszebito moliti?

Moramoli kada preztati moliti? — Kaj veli szvèti Pavel? — Zakaj anda namirom naj molimo? — Moremoli pako nepreztancze z-vuztmi moliti? Zakaj ne? — Jeli nemoramo delati? — Jeli bantuje nasz pako dobro mishlenye ali nakanenye pri delu? Gdo imà pako dobro nakanenye? — Na chiju diku maramo vsze delati? Y ako vsze na hvalu y diku Bosju vchiniti hochemo, jeli imamo onda dobro nakanenye? — Kada moramo pako z-vuztmi moliti? — Zkem moramo dana zapocheti y dokonchati? — Kaj moramo v-jutro y vecher, pred jélom y po jélu, pred vszakem vèlikem poszlom vchiniti? Jeli potrebujemo blagoszlova Bosjega? — Zakaj dohadyaju lyudi k-szlusbi Bosji? Kaj imamo pri szlusbi Bosji vchiniti? Kada mora sze anda molitva zvána zvershavati? — Gde je Bog nazochen? — Gde vidi y chuje Bog? Gde moremo anda moliti? — Koje hise szû pako navlaztito na diku Bosju

poszvetchene? — Gde sze odperto moli? Gde anda navlaztito moliti moramo? — Zakaj vu Czirkvi? —

6.

Kak moramo moliti?

Kaj veli szvèti Apostol Jakob, zakaj vnogíput nikaj nezadobivamo? — Je Bog dùh, ali télovni? — Kak moramo anda Bogu vklanyatisze? Zakaj vu dùhu? — Gdo sze Bogu vu dúhu vklanya, jeli on, koj na druga dugovanya miszli nego na Boga y molitvu? — Gdo anda pobosno moli? — Y kaj veli David, kakvo szerdcze nebude Bog zametaval? — Z- kakvem szerdczem moramo anda moliti? Kaj je Kananeanzka sena potrebuvala od Kriztusha? — Od chesza naj kcher oszlobodi? — Je Kriztush proshnyu sene taki poszluhnul? — Jeli moramo taki preztati moliti? Zakaj ne? — Kaj je rekel Kriztush na trejtu proshnyu ove sene? — Z- kakvum vérum y zaùfanoztjùm moramo anda moliti? Zakaj z- velikum? — Y vu chijem imenu moramo moliti? — Gdo veli, da vu imenu Jesushevem naj molimo? — Zakaj moramo anda vu imenu Jesushevem moliti?

7.

Za koja moramo mi proszitì?

Koja dobra szû prez iznembe dobra? Vrémenita? — Za koja anda vszigdar proszitì moremo? — Zakaj za vekivechna? — Jeli dobri Otecz takaj zlochezte ztvari detczi szvoji podati hoche? — Jeszu vrémenita dobra vszigdar na vekivechno zvelichenye? — Kak moramo anda za vrèmenita dobra proszitì? — Pod kakvum pogodbum? Y zakaj nedobivamo mi visheputi vrémenita dobra? —

8.

Jéli blisnyi nashi takaj miloztchu Bosju y pomoch potrebuju? — Y kak moramo mi blisnye nashe lyubiti? — Moramo mi za nasz szamo moliti? — Zakaj za blisnyega? — Koji lyudi nam chiniju navlaztito dobro? — Jeli szamo Roditelyi nashi za nasz zkerbiju? Jeli nezkerbiju za nasz takaj Poglavari, navuchitelyi? Za koje lyudi anda naj pervich moliti moramo? Moramoli takaj za nepriatelye moliti? — Jeli imaju y preminuchi kakvo obchinztvo z-nami? — Morejuli sze dushe preminucheh vu purgatoriumu, po nashi molitvi gréhov, tojezt zaszlusene zbog oveh kastige mentuvati? — *Za koga moramo moliti?*

9.

Gde sze vsza zadersavaju, za koja mi moliti y prosziti moramo? — Gdo nasz je vuchil moliti? — Po chem nasz je vuchil Kriztush moliti? Kak sze izgovarja Otecz nash? — Kaj vu szebi zadersava molitva Gozponova?

PITANYE 3.

Koga zazávamo z-ovemi rechmi vu predgovoru molitve Gozponove?

Razlágamye.

Predgovor Otecz nasha izgovarja sze ovak: *Otecz nash, koj szí na nebèszih.* Mi vishe zaufanozti imamo vu otcza, nego vu koga drugoga. Da anda molitvu nashu z-pra- *1. Kriztush hoche, da szí pri molitvi Boga kakti Otcza na-*

pervoztavimo. vum zaufanoztjum zapochimlyemo, tak hoche Kriztush, da szî pri molitvi Boga kakti Otcza napervoztavimo.

2. Bog zkerbi za czeli szvét. Bog zkerbi za czeli szvét; szuncze josche vszigdar izhadya; voda josche zmirom têche; zrak obpuhava vszevdily zemlyu; trave josche razteju; neme ztvari imaju szvoju hranu. Jeli bi to pako bilo, ako Bog zkerbel nebi? zaizto ne. Hisa podira sze, verti na nikaj idu, ako za zdersavanye oveh nezkerbimo. Nigdar szvet tak dùgo, y tak naredno nebi ztal, áko Bog za nyega nebi zkerbel.

3. Takaj za najmenshe ztvari zkerbi Bog. Takaj za najmenshe ztvarí zkerbi Bog. *Poglejte pticze nebezke*, veli Kriztush: *da neszèju niti senyu, niti zpravlyaju vu stàgle, ter Olecz vash nebezki hrani nye. Premiszlite liliume polyzke, kak raztù: nedelaju, niti predeju. Velim pako vam, da niti Shalamon vu vszi diki szvoji né bil opravlyen, kak jeden zmed oveh.* (*Matth.* 6).

4. Bog navlaztito zkerbi za lyudi. Ako anda Bog za najmenshe ztvari ovak zkerbi, kuliko vnogo bolye nebude on za lyudi zkerbel? Oni szû vnogo vishe, kak ove ztvari; y premiszlite szamo, moja Detcza! kak Bog do vezda za lyudi zkerbel je. On dal je nyim jedno jako dobro vredyeno télo, jednu prestimanu, na szvoj kip ztvorjenu dùshu, on dal je meszo y száda za hranu, — kose, vunu y lana za oprave; derva, kamenye, ilovachu y pezka za ztanuvanya; vnoga jezera korenov y drachev za zdravje; z-jednum rechjum: vszu vremenitu sivlenya pomoch; on zkerbel je anda za vremenito sivlenye lyudih. Zvun toga ztvoril je on lyudi za jedno veki-

vechno sivlenye; dal nyim Angele za chuvare, szvojega laztovitoga szina za Odkupitelya, szvoju miloztchu k-szvetozti, z-jednum rechjum: vsze nachine k-vekivechnomu sivlényu, on zkerbel je anda takaj za vekivechno sivlenye lyudih.

Y néli, kajti vashi Roditelyi do vezda za vasz zkerbeli jeszu, tak szegurni jezte, da oni y za buduche vashe potreboche zkerbeli budû? Kada anda Bog do vezda tak Otchinzkì za lyudi zkerbel je, tak on takaj vu buduchem zkerbel bude. *Mi imenujemo anda Boga Otcza, kajti vsze nasz na szvoju zpodobu je ztvoril, y za nasz otchinzki zkerb noszi.* 5. *Mi pravo imenujemo Boga jednoga Otcza.*

Mi nevelimo: *moj Otecz*, nego: *nash Otecz.* Detcza jednoga Otcza, jeszu med szobum bratja, odvetniki y zkupdelniki, oni moraju sze anda lyubiti; anda mora vszaki jeden za drugoga moliti. Bog vchinil je vsze nasz po Dûhu szvetem na szvetem kerztu za szvoju detczu za szvoje odvetke, za zkupdelnike Jesusha Kriztusha, y med nami bratju, zato imenujemo mi Boga *Otcza nashega.* 6. *Mi pravo velimo: Otecz nash.*

Jesush Kriztush pridaje rechjam: Otecz nash: *koj jeszi na nebèszih.* Kajti Bog, akoprem vszigdé nazochen je, oszebujnem vendar nachinom vu nebu ztanuje, gde szvojem odebranem od licza do licza izkasuje sze, y za vsivanye podaje. 7. *Mi velimo: koj jeszi za nebèszih.*

Razgovori.

1.

Kak sze izgovarja predgovor Otecz nasha? Vu koga poztavlyamo vekshu zaufanozt *Zakaj hoche Kriztush, da szî Boga vu*

molitvi kakti Otcza napervoztavimo? vu Otcza, ali vu koga drugoga? — Zakaj hoche Kriztush, da szî Boga vu Molitvi kakti Otcza napervoztavimo?

2.

Gdo zkerbi za czeli szvet? Gdo zkerbi za czéli szvét? — Je szúncze vu szvojem techaju falelo? — Je szu vóde vre kada poszushile sze? — Jeli raztu trave y néme ztvâri? — Jeli dûgo terpi hisa ali vert ako nigdo ne zkerbi sze za zdersavanye nyihovo? Bili szvét naredno prebivati mogel, ako Bog za ovoga nebi sze zkerbel? — Zakaj velish ti, da Bog za czeli szvét zkerbi?

5.

Jeli zkerbi Bog takaj za najmenshe ztvari? Jeli dohadyaju ptìcze k- tebi po hranu? Jeli szeju ali senju? — Gdo nye hrani? — Y kak sze tebi dopadaju liliumì na polyu? — Kaj veli Kriztush, gdo je lepshe opravlyen, kraly Shalomon, ali ovi? — Jeli delaju ali predu liliumi? — Gdo nye anda tak lepo opravlya? — Kakov bi bil ztalish szveta, ako Bog y za najmenshe ztvari ovoga nebi sze zkerbel? — Jeli zkerbi anda Bog takaj za najmenshe ztvári szvéta? Zakaj?

4.

Jeli Bog zkerbi za vrémenito sivlenye lyudih? — Jeli y za vekivechno? Ako Bog za pticze zkerbi, jeli bude on y za lyùdi zkerbel? Gdo je vishe, lyudi ali pticze? — Gdo je dal lyudem télo y dùshu? Gdo je nyemu do vezda dal meszo y szàda za hránu? — Gdo je nyim dal opravu, y potrebna za ztan? — Gdo je nyim dal korenye y drache za vrachtvo? — Gdo je ánda lyudem do vezda dal vrémenito sivlenya zdersavanye? — Gdo je za vremenito sivlenye lyudih zkerbel? Zakaj Bog? — Y gdo je

lyudi za vekivechno sivlenye ztvoril? — Koga je Bog dal lyudem za chuváre? Koga za Odkupitelya? — Kaj je Bog dal lyudem da sze poszvetiju? — Gdo je nyim dal do vezda vszu pomoch k-sivlenyu vekivechnomu? — Je anda Bog za vekivechno sivlenye lyudih zkerbel? Zakaj?

5.

Zakaj imenujemo mi Boga Otcza?

Jeli miszlish ti, da Roditelyi tvoji tebi y zùtra jézti dali budû? — Budûli sze ovi y buduch za te zkerbeli? — Odkud to szúdish? Nészuli oni do vezda za te zkerbeli? — Gdo je do vezda za lyudi zkerbel? — Budeli Bog y buduch za lyudi zkerbel? — Odkud to szudish? — Zakaj imenujemo Boga Otcza?

6.

Zakaj imenujemo Boga Otcza nashega?

Jeli velimo mi vu molitvi Gozponovi, moj Otcez? Nego kak? — Kak sze imenuju detcza jednoga Otcza med szobum? — Jeli sze Bratja nemoraju lyubiti? Jeli nemora jeden Brat za vsze druge moliti? — Je Bog szamo jednoga chloveka na kerzt pozval? Kaj je Bog nasz vsze zkupa na szvetem kerztu vchinil? — Zakaj imenujemo anda Boga Otcza nashega?

7.

Zakaj velimo: koj szî na nebèszih?

Je Bog szamo vu nebu nazochen? Gde josche? — Gde sze vendar Bog od licza do licza izkasuje? Zakaj velimo anda: koj szî na nebészih?

I. Dokànchanye Nàvuka.

Judith ufa sze vu Boga, y oszlobadya Bethuliu.

Kak velika bila je zaúfanozt, koju vre negda ona glaszovita sena, pobosna Judith vu Boga poztavila je, y kak lepo je nyu Bog naplatil?! Vre je bil Nabukodonozor Kraly Aszyrianzki, po szvojem Vodyi Holofereshu okolo leseche dersave y kralyeztva pod szvoje ladanye zpravil, kada y vu Bethuliu Varash sidovzke dersave doshel je, da y ovoga oblada. Holofernesh dal je takaj ovoga varasha od vishe kak zto cheterdeszet dva jezera Vojnikov obszezti; on zapovedal je, da sze vszi slebi, po kojeh ztanovniki varasha vodu od poldneva dobivali jeszu, izkapaju, da ovak obszédyeni po sedyi na prédavanye geneju sze. Lyudztvo vezda po molitvi y poztu vteklo sze je k- Bogu, y Bog, koj oholnozt. Vodye Aszyrianzkoga z- najvekshum obshanoztjum poniziti je hotel, zbudil je Judithu jednu pobosnu vdoviczu, koja vu Bethulii ztanuvala je, y koja zbog szvojega nedusnoga y krépoztnoga sivlenya poznana bila je.

Judith opominyala je vsze lyudztvo na pokoru, na poniznozt y zaufanozt vu Boga; *kajti Bog terplyiven je*, rekla je ona: tak *hochemo pokoru chiniti, y nyegvu miloszerdnozt z- szúzami zazvati.* (Judith 8.) Za tém odishla je Judith, oblekla opravu pokore, poszipala glavu szvoju z- pepelom, hitila sze pred Gozpona, y krichala za pomoch proti nepriatelyom Izraela. Poklamkam Gozpona zazàvati bi bila preztala, tak ztála sze je, dózvala szvoju szlùskinyu, szlękla opravu pokore, oprala szvoje télo, namazala sze z- najplemeniteshum máztjum; zplèla szvoje làszi, oblekla najlepshe oprave, y nakinchila sze z- kinchom najlepshem,

kojega imala je. Ovak odishla je chez varashka vrata vu logor Holofernesha, poztavila sze pred nyega, zmutila szerdcze nyegovo; y kada on jeden dan od vina zopit, chizto szam vu shatoru bi bil lesal, z- łaztovitem nyegvem mechom odszekla mû je glavu, doneszla ovu poszred nepriatelyov vu Bethuliu, poztavila na pogled na zide varasha, po chem Aszyrianczi zmutnyeni vu bég puztili sze jeszu, kojem preganyajuchi sidovi vsza poszvojili jeszu, kaj Aszyrianczi vu naglozti oztavili jeszu bili.

Dragi! vidite od ovud móch zaufanozti, koju mi Bogu nashemu dusni jeszmo. Naj nasz kakva goder neszrecha popadne, naj nasz kakvi goder nepriatelyi trapiju y preganyaju, naj od kakve goder potreboche y sziromastva popadnemo sze, tak poleg pelde pobosne Judithe vu Boga ufajmo sze, y od nyega selnu pomoch chakajmo; ar pri Bogu nikakva ztvar né nemogucha; on je vszamoguchi, on anda vu vszeh potrebochah pomochi more! Bog je neizmerno dober, nyegva miloszerdnozt prekorachuje vsze nyegve chine, on anda nam pomochi hoche; Bog zadnich nam pomogel bude, ako ovo szamo za zvelichenye dushe nashe potrebno bude, ar on je véren, on vsza vchiniti hoche, koja nam obechal je. Amen.

II. Dokànchanye Nàvuka.

Sena kananaeanzka zadobiva po szvoji ztalni zaufani molitvi od Jesusha szvojoj kcheri oszlobodyenye od dùha peklenzkoga.

Jesush, da sze lyudztvu, koje iz vszeh ztranih k nyemu dohadyalo je, vugne, odishel je bil na nekuliko dan vu blisnyu Szyriu. Ovde hotel sze je on otajno

zadersavati. Ali jedna gerkinya imala je betesnu kcher, y komaj chula je bila od dosheztka Jesushevoga, tak dokonchala je nyega poizkati, y nyega za ozdravlenye szvoga sziromaskoga deteta prosziti. *Gozpone*! krichala je ona glaszom velikem: *Szin Davidov! szmiluj sze meni, kchi moja trapisze od dúha nechiztoga*! (Matth. 15.) Jesush vchinil je, kak da nebi chúl, doklam vucheniki, koji nyega zprevodili jeszu, na nyen krich pazlyivi poztali jeszu. Y ravno ovo hotel je on. Vucheniki miszlili szî jeszu, da Jesush nyu prevech dugo krichati puzti, y zato rekli szû nyemu, da nyu ali naj poszluhne, ali pako oditi puzti, kajti drugach josche dugo za nyim krichala bude. *Odpuzti nyu*, rekli szû vucheniki, *ar ona za nami krichi*. Metemtoga kaj je odgovoril Jesush? Ja szêm, rekel je on: szamo za dobro Izraelczev poszlan; za nyihove zgublene ovcze najpervich vzeti sze moram, ova sena pako je jedna nevernicza, jedna poganinka, kaj hochu z-ovum? Ali ova poganinzka sena vsze blise je dohadyala, y krichala: Gozpone pomozi mî! oszlobodi moje dete od dúha nechiztoga, koj nyu tak jako trapi. Vezda obernul sze je Jesush k-nyoj, y rekel z-vuhkem glaszom, ali vendar tak, kak da proshnyu nenyu zpuniti nebi hotel: Neje pravo, da detczi kruh vzeme sze, ter czuczichem hita sze. Tak je, odgovori taki sena: Tak je Gozpone! néje pravo, da sze kruh detcze czuczichem hita; ali vendar radi puztchamo czuczichem drobtine krúha, koje od ztola detcze opadaju. Vezda odperto videla sze je neizmerna zaufanozt ove poganinzke sene, y Jesush proshnyi nenyi vishe szuprotztaviti sze né mogel. Vezda dapache pohvalil je on nyu: o sena! rekel je on: tvoja véra je velika, je neizmerna: naj ti bude, kak hochesh, tvoja proshnya je poszluhnena. Y od ove vure bila je kchi nenya od dúha nechiztoga oszlobodyena, y zdrava.

Dragi! Kaj sze iz ovoga lepoga pripetchenya navchiti moremo? Chujte, to, da pomoch Bosanzka najzadnich ztanovita je, ako szamo nepreztanemo z-zaufanoztjum y z-ztalnoztjum moliti y prosziti. O dabi y mi ovak vu vszeh nashéh proshnyih, koje mi k Bogu za pomoch vu potrebochah poshilyamo, kananaeanzku senu naszleduvali! o da nebi y mi taki, kada molitva nasha taki neposzluhne sze, volyu y ufanye zgubili! Da bi mi vnogo bolye z-vekshum zasganoztjum nashe proshnye Gozponu napervodònashali, y po ztalnoj zaufanozti nashi nasz potrebne miloztche vrédne vchinili. Amen.

III. Dokànchanye Nàvuka.

Otecz nash je najosszebujnesha y najjaksha szmed vszeh molitvih.

Vi vre chùli jezte, da szam Jesush Kriztush szvoje vuchenike, y nasz ovu molitvu, Otecz nash ozvanu, navchil je. Jesush Kriztush, koj tulike nochi vu molitvi zprevodil, kojega Otecz nebezki vszigdar poszluhnul je, ov Angel velikoga tolnacha, ov szin Bosji, y Bog szam, poztavil nam je rechi ove vu vuzta, z-kojemi Boga moliti imamo. — Vsze kaj Mojsesh vu szvójih popevkih, David vu szvojih Sholtarih, Jeremíash vu szvojih tusnih popevkih, y drugi od Boga razszvetcheni lyudi vu szvojih piszmih od molitvih imaju, to vu szedem proshnyih y jednem predgovoru na kratkom zadersava sze. Kakva oszebujna je to molitva, ako ovu gledech na nenyoga pochetnika, kak lepo y mudro ona napravlyena je, premishlyavamo.

Ali takaj kuliku moch ima ona pri Bogu za nasz! Z-jednem jedinem pobosno izrechenem Otecz nashomi moremo od Boga vnogo vishe zadobiti, kak z-vnogem

knyigami, koje od bludnoztih ali krivoverztvih napunyene jeszu; ar ova molitva je ona, od koje Jesush Kriztush z-priszégum vuchenikę szvoje, kada nye ovu moliti vuchil je, szegurne vchinil je, govorechi: da vszą, zá koja po nyi Otczą nyegvoga vu imenu nyegvem proszili budû, za szegurno zadobili budû. Y zaizto jeli je jedna milcztcha, jedna krépozt, koje Otecz nash zviralische nebi bil? — Potrebujete vi miloztchu zasganozti, da ime Gozponovo szvètite? Molite: *Szvèti sze ime tvoje?* — Hochete miloztchu zdihavanya, da nebo zadobite? molite: *dojdi kralyeztvo tvoje!* — Selite zadobiti miloztchu vérnozti y ztalnozti, da volyu Bosju zpunite? molite: *budi volya tvoja, tak na Nebu kak y na zemlyi!* — Potrebujete vi miloztchu zaufanozti, da krúha vszagdashnyega zadobite? molite: *Kruha vszagdashnyega daj nam denesz!* — Selite miloztchu, lyubavi da vashem nepriatelyom íz szerdcza oproztite; y miloztchu pokore, da vam Bog oproztchenye grèhov podeli? molite: *odpuzti nam duge nashe, kak y mi odpuztchamo dusnikom nashem!* Potrebujete zadnich miloztchu jakozti, da vsza zkushavanya obladate? tak molite: *Nevpelyaj nasz vu zkushavanye!* Y hochete miloztchu oszlobodyenya od vszega zla? molite: *Nego oszlobodi nasz od zla!* y vsze, vsze kaj potrebuvali budete, vam Otecz, koj vu Nebu je, dal bude. Amen.

NÀVUK 12.

Od perveh chetireh proshnyih Otecz nasha.

PITANYE 1.

Kaj proszimo mi vu pervoj proshnyi Otecz nasha?

Razlágánye.

Perva proshnya izgovarja sze ovak: *Szvèti sze ime tvoje.* Dugovanye kakvo nam je szvèto, kada ovo postujemo y prestimavamo, y Bog nam je szvèt, ako nyega postujemo y prestimavamo. Kada ime kakvoga chloveka zgovarjamo; tak razmevamo pod ovem chloveka, y kada ime Bosje zgovarjamo, tak razmevamo pod ovem Boga. Bog szam vu szebi szveteshi poztati nemre, kajti od vekivechneh vremen neizmerno szvet je. Mi moremo ali Boga vsze zmirom bolye y bolye postuvati y prestimavati, on nam vsze zmirom szvèteshi biti more. Kada anda velimo: *szvèti sze ime tvoje*, tak razmevamo mi, da Bog od nasz vsze zmirom bolye y bolye naj sze postuje y prestimava. *1. Szvèti sze ime tvoje. znamenuje tuliko, kak da Bog od nasz vsze zmirom bolye naj postuje sze y prestimava sze.*

Mi jednoga chloveka nemremo predi dichiti, kak nyega poznamo. Zchem bolye pa- *2. Bosje ime sze szvèti,*

kada nyega vszi lyudi zpoznaju, valuju, y dichiju.

ko zvershenozti kojega chloveka zpoznamo, ztem bolye budemo ove valuvali y dichili, y ovo szlusi jednomu zvershenomu chloveku na diku y postenye. Bog je szam od szebe najzversheneshe Bitje, ako Bog od vszeh lyudih zpozna sze, valuje sze y dichi sze, tak to nyemu na diku szlùsi; po tom anda szvèti sze nyegvo ime.

3. *Bosje ime sze szvèti, kada sze gréshniki k-Bogu oberneju, y na pokoru geneju.*

Kada sze detcza dobro zadersavaju, ali pobolshaju, tak takaj od nyihovoga Otcza dobro miszlimo, mi velimo onda od nyega, da on detczu szvoju dobro odhranuje. Bog je Otecz vszeh lyudih; kada lyudi kerztchanzki siveju, ali kada sze pobolshaju, tak od Boga dobro miszlimo, mi velimo, to je jeden szveti Bog, po tom Bog postuje sze, y nyegvo ime szvèti sze.

4. *Po krivoverztvu, blaznozti y gréshnom sivlenyu ime Bosje ozkruni sze.*

Krivovernik nedersi Boga za zevszema mudroga y iztinitoga, blaznik obshanuje Boga, y koj nekerztchanzki sive, on je zrok, da od Boga tak dobro nemiszlimo, kak y od jednoga Otcza dobro nemiszlimo, kojega detcza sze zlo zadersavaju. Po krivoverztvu, blàznozti, y gréshnom sivlenyu anda ime Bosje ozkrunuje sze.

5. *Kaj perva proshnya vu szebi zadersava.*

Vu pervoj proshnyi Otecz nasha proszimo anda: 1. Da Boga vszi lyùdi na zemlyi zpoznaju, y da nyegvo naj szvetèshe ime vszaki valùje, y povszùd dichi. 2. Da sze gréshniki k-Bogu oberneju, y na pokoru gèneju. 3. Da sze nyegvo naj szvetèshe ime nigdar neozkruni po krivoverztvu, bolvanztvu, blaznozti, y drugom gréshnom sivlenyu.

6. *Zroki zakaj mi pervich*

Vu oztalem proszimo mi pervich za ono, nad chém nam najvishe leseche je. Ovak pro-

szimo mi predi za zdravje, kak za peneze, predi za nasz szame, kak za drüge, predi za nashe roditelye, kak za ztranzke; kajti nam na zdravju vishe, kak na penezi, y tak dalye, leseche je. Bog je ztvoritely y chùvar vszeh ztvarih, na nyim je nam vishe, kak na nami ali blisnyem leseche, mi moramo pred vszem za ona proszili, koja sze dike Bosje dotichcju, y onda ztoprav za ono, kaj nam ali blisnyemu potrebno je; zato proszimo pervich, da sze ime Bosje szvèti. *proszimo da sze ime, Bosje szvèti.*

Razgovori.

1.

Kak sze izgovarja perva proshnya Otecz nasha? — Kada je nam kakvo dugovanye szvèto? — Y kada ime kojega chloveka zgovarjamo, koga po tem razmevamo? — Kada ime Bosje zgovarjamo, koga po tem razmevamo? Moreli Bog vu szebi szveteshi poztati? Zakaj ne? — Kak szvet je Bog predi vre? — Moreli pako Bog od nasz vsze bolye y bolye postuvati sze? — Kaj hoche anda to rechi: szvèti sze ime tvoje? — *Kaj hoche rechi: szvèti sze ime tvoje?*

2.

Moremoli kojega chloveka predi hvaliti, nego nyega poznamo? — Jeli pako jednoga zvershenoga chloveka ztem bolye hvalili budemo? — Y ako jednoga zvershenoga chloveka prav poznamo y hvalimo, jeli to nyemu szlusi na postenye? — Kaj je Bog? — Ako anda Boga vszi lyudi zpoznaju, y dichiju, *Jeli sze ime Bosje szvèti, kada nyega vszi lyudi zpoznaju y dichiju?*

jeli to nyemu szlusi na postenye, jeli sze po tom szvèti nyegvo ime?

3.

Jeli sze ime Bosje szvèti, kada sze gréshniki k-Bogu oberneju?

Kak mìszlimo mi od jednoga Otcza, kojega detcza dobroga zadersavanya jeszu? — Gdo je Otecz vszeh lyudih? — Kak miszlimo anda od Boga, kada lyudi kerztchanzki siveju? — Y kada sze gréshniki k-Bogu oberneju, kak siveju onda? — Je obernenye gréshnikov Bogu na diku? Zakaj?

4.

Po chem sze ime Bosje ozkruni?

Jeli krivovernik dersi Boga za mudroga y iztinitoga? — Jeli krivovernik ime Bosje szvèti? Zakaj ozkruni? — Ali jeli blaznik hvali y dichi Boga? — Ali ozkruni? — Y kak miszlimo od Otcza, kojega detcza hmanya jeszu? — Gdo je Otecz vszeh lyudih? Ako anda lyudi kerztchanzkí siveju, jeli budemo dobro miszlili od Boga? — Po chem sze anda ime Bosje ozkruni?

5. & 6.

Kaj proszimo anda vu pervoj proshnyi Otecz nasha? — Na chem nam je vishe leseche, na zdravju ali na penezi? — Zakaj proszimo naj pervich? — Zakaj za zdravje? — Jeli proszimo predi za zdravje nashih roditelyov ali ztranzkéh lyudih? Zakaj predi za roditelye? — Gdo je ztvoritely y chùvar vszeh ztvarih? Y na chem nam je vishe leseche, na Bogu, ali na nami, ali na blisnyem? — Zakaj anda najpervich prosziti moramo? — Zakaj proszimo anda pervich, da sze ime Bosje szvèti?

PITANYE 2.

Kaj proszimo mi vu drugoj proshnyi?

Razláganye.

1. Bog ima vishe kralyeztvih za koja mi proszititi moramo.

Druga proshnya izgovarja sze ovak: *dojdi kralyeztvo tvoje.* Mi neproszimo ovde za kralyeztvo zemlye, koje y ovak vre imamo. Bog ima vishe kralyeztvih, koja mi némamo, koja nasz ali szrechne napraviti moreju, y za koja proszìti moramo. Ovakva jeszu kralyeztvo katholichanzke y jedino zvelichenochineche Czirkve, kralyeztvo miloztchih, kralyeztvo dike iliti neba. Kada sze vnogi lyudi od jednoga Kralya ravnaju tak to imenujemo jedno kralyeztvo. Vu Czirkvi kralyuje Jesush Kriztush, kakti nevidyena glava po szvojem zakonu, anda je ovo jedno kralyeztvo Czirkve. Vu nashem szerdczu kralyuje Dùh szvéti z-szvojum miloztchum, anda je ovo jedno kralyeztvo miloztche. Vu nebu kralyuje Bog od licza do licza, anda je ovo jedno kralyeztvo dike.

2. Mi proszimo za kralyeztvo Czirkve

Josche vszi lyùdi nészu pravovérni kerztcheniki. Kuliki nahadyaju sze josche nevérniki vu szvètu, koji zvùn prave Czirkve Jesusha Kriztusha jeszu. Vi vre znate, moja detcza! iz devetoga kótriga vére, da zvún prave Czirkve nikakvo zvelichenye néje, mi moramo anda prosziti, da Bóg szvoju Czirkvu razshiri, tojezt: nevérne y krivovérnike oberne. Mi, iztina je, kralyeztvo prave Czirkve vre zadobili jeszmo, kajti po kerztu vu

Czirkvu ztupili jeszmo. Ali josche vszi kerztcheniki nészu dobri kerztcheniki; mi szmô josche mlachni y szlabi vu kerztchanztvu, mi moramo anda takaj prosziti, da Bog szvoju Czirkvu objachi.

3. *Mi proszimo za kralyeztvo miloztche.*

Szamo po miloztchi Bosji poztajemo mi vsze zmirom pobosneshi y szveteshi. Kada nasz miloztcha razszvétchuje, onda zpoznavamo mi ono, kaj dobro je, vsze bolye; kada nasz miloztcha giblye, onda hochemo mi ono, kaj dobro je, vszigdar lyubiti; kada nasz miloztcha preddohadya, anda dobro zapochimlyemo: kada nasz miloztcha zprevadya, onda vu dobrom napredujemo; kada nam miloztcha szledi, onda dobro dokonchamo. Vsze moremo z-miloztchum Bosjum, prez nye pako nikaj; mi moramo prosziti, da Bog takaj kralyeztvo miloztchih razshiri y podtverdi. Kajti pako kralyeztvo miloztchih z-kralyeztvom vraga y gréha obztati nemrê, tak moramo prosziti, da Bog kralyeztvo vraga y gréha raztèpe.

4. *Mi proszimo za kralyeztvo Neba.*

Zadnich selimo mi bolye Czilya, kak nachine, kajti nachini zbog czilya jeszu. Jeden betesnik bolye selyi zdravje, kak vrachtvo, jeden tesak bolye platchu, kak dèlo; jeden vojnik bolye korunu obladanya kak harcza, kajti vrachtvo zbog zdravja, delo zbog platche, y harcz ali boj zbog korune obladanya je. Czirkva y miloztcha jeszu szamo nachini za nebo. Vu nebu je vekivechno sivlenye, vekivechna platcha, vekivechna koruna preobladanya. Mi selimo y proszimo anda josche bolye, da nam Bog po ovem sivlenyu Nebo podeliti bi hotel.

Vu drugoj proshni anda proszimo: 1. Da Bog szvoju Czírkvu, y kralyeztvo miloztche szvoje razshiri y vtverdi; kralyeztvo pako vraga y gréha raztèpe y zkoncha. 2. Da nam véru, ufanye y lyubav podà, y ove krepozti vu nami poveksha. 3. Da nam po ovem sivlènyu nebo dopuzti.

5. *Kaj druga proshnya vu szebi zadersava.*

Razgovori.

1.

Jeli ima Bog vishe kralyeztvih?

Kak sze izgovarja druga proshnya Otecz nasha? — Jeli proszimo ovde za kralyeztvo zemlye? Zakaj ne? — Kaj je to, jedno kralyeztvo? Gdo je nevidyena glava Czirkve? Gdo kralyuje po szvojem zakonu? — Je Czirkva jedno kralyeztvo Bosje? Zakaj? — Gdo kralyuje pako vu nashem szerdczu z-szvojum miloztchum? — Ima Bog takaj jedno kralyeztvo miloztchih? Zakaj? — Gde kralyuje pako Bog od licza do licza? — Ima Bog takaj jedno kralyeztvo dike? Zakaj? — Imali anda Bog szamo jedno kralyeztvo zemlye? — Kakva ima anda Bog kralyeztva?

2.

Jeli moramo prosziti za kralyeztvo Czirkve?

Jeszu vre vszi lyudí vu pravoj Czirkvi? Ne nahadyaju sze vishe nikakvi sidovi, turchini, poganini? — Je pako zvun prave Czirkve zvelichenya? Moremoli prosziti, da Bog szvoju Czirkvu razshiri? Zakaj? Po chem szmô mi vu Czirkvu ztupili? — Jeli je nam anda vre kralyeztvo Czirkve za del poztalo? Jeszuli pako vszi kerztcheniki dobri kerztche-

niki? — Jeszmo mi vre zadozta jakí vu kerztchanztvu? Moramoli prosziti, da Bog szvoju Czirkvu vtverdi? Zakaj?

3.

Jeli moramo prosziti za kralyeztvo miloztche? Po chem poztajemo mi vsze zmirom pobosneshi y szveteshi? — Kada zpoznajemo mi ono, kaj dobro je, vsze bolye? — Kada hochemo mi ono, kaj dobro je, lyubiti? — Kada dobro zapochimlyemo? — Kada vu ovem napredujemo? — Kada dobro dovershimo? — Z-chem moremo vszako dobro vchiniti? — Jeli moramo prosziti, da Bog kralyeztvo miloztchih razshiri? — Zakaj? — Moreli pako kralyeztvo miloztchih z-kralyeztvom vraga obztati? — Kaj moramo anda prosziti, da Bog raztèpe?

4. & 5.

Jeli moramo prosziti za kralyeztvo Neba? Jeli szî betesnik seli vrachtvo? Nego kaj bolye seli? — Kaj bolye selimo, nachine, ali Czilya? Kam nasz pelya Czirkva y miloztcha? — Koj je Czily Czirkve y miloztche? Kaj selimo y proszimo mi josche vishe? — Kaj proszimo anda vu drugoj proshnyi?

PITANYE 3.

Kaj proszimo vu trejtoj proshnyi?

Razláganye.

Trejta proshnya molitve Gozponove zgovarja sze ovak: *budi volya tvoja, kak na nebu, tak y na zemlyi.* Kuliki nered bisze nahadyal vu jednoj hisi, ako vszaki vchiniti bi mogel, kaj bi hotel! Da vu jednoj hisi vsza naredno bivaju, tak je potrebno, da sze volya Gozpodara zpuni; vsza drusina, vszi ztanovniki hise moraju sze poleg nyegve volye ravnati. Ravno ovak bivati mora vu velikoj hisi szvèta. Bog je najvekshi Gozpon, mi szmô nyegvi szlugi y ztanovniki, da anda vu szvétu vsza naredno bivaju, tak volya Bosja zpuniti sze mora. *1. Red szvèta potrebuje, da sze volya Bosja zpuni.*

Zvun toga, selite vi moja Detcza! szami da vu nebo dojdete. Da pako vu nebo dojdète, tak né zadozta, da vu Jesusha vérujete, y nyega zą vashega Gozpona zpoznate, nego potrebno je, da vi takaj volyu Otcza nyegvoga nebezkoga zpunite. Ovo vuchi odperto Jesush Kriztush govorechi: *Ne vszaki, koj meni veli: Gozpone, Gozpone! dojdé vu nebezko kralyeztvo; nego on, koj chini volyu Otcza mojega, koj je na nebeszah.* (Matth. 7.)

Mi znamo, kaj Gozpon koj hoche, onda, kada on ovo szam poveda. Bog nam lyudem je govoril; on po Mojseshu, po Jesushu Kri- *2. Volya Bosja ochituje sze nam vu*

zapovedih Bosjéh. ztushu dal nam je zapovedi, koje vu szvètom piszmu chtejemo. Volya Bosja ochituje sze anda po zapovedih nyegvih.

3. Mi volyu Bosju ovde na zemlyi podpunoma y radovolyno zpuniti moramo.

Iztina je, Bog lyudi primorati bi mogel da nyegvu volyu zpunijù. Metemtoga dobra detcza zpuniju volyu Otcza szvôga prez prisilanya dragóvolyno y radi; y Bog hoche vu nami dobru detczu imati, zato hoche on takaj, da mi nyegvu volyu dragovolyno y radi zpunimo. Premiszlimo szamo peldu Angelov vu Nebu. Jeli szê jeden Angel vu nebu dugo razmishlyaval bude, jeli on volyu Bosju izpunil bude? Ali jeli on volyu Bosju szamo kak god izpunil bude? Ne Zaizto. Angeli vu nebu zpuniju volyu podpunoma y radovolyno. Na zpodobni nachin y mi na zemlyi volyu Bosju zvershiti moramo, zato vuchil nasz je Kriztush moliti: *budi volya twoja kak na nebu, tak y na zemlyi.*

4. Mi volyu Bosju vu vszeh pripetchényih podpunoma y radovolyno izpuniti moramo.

Nahadyaju sze vugodna pripetchenya, koja nam veszelje donashaju. Nahadyaju sze takaj nepovolyna pripetchenya, koja nam bol y salozt zrokuju. Jeszmo mi betesni, siromaski, zametavani, tak szû ovo nepovolyna pripetchenya. Vu vszeh pripetchenyih moramo volyu Bosju podpunoma y radovolyno zvershiti. ar Kriztush veli: *lászi glave vashe jeszu vszi zbrojeni* (Matth. 10.) Prez volye Bosje nemre nijeden lász iz glave nashe opazti. Bog anda vsza nasha pripetchenya ravna. Ali pokehdob Bog neizmerno muder y dober je, tak ravna on vsze na szvoju diku, y na nashe zvelichenye. Mi anda vu szuprotivnih prepetchenyih neszmemo szuprot

Bogu morguvati, nego vu vszéh nyegvu volyu podpunoma y radovolyno zvershiti.

Tesko je, iztina je, vu szuprotivnih pripetchenyih, ali pri naztajuchih prechkih Volyu Bosju zvershiti. Ali Bog nam z-szvojum miloztchum ove zlehkotiti, y vsza odvernuti more, koja zvershavanye volye nyegve Bosanzke prechiju. Mi proszimo anda vu trejti proshnyi molitve Gozponove: 1. Da nam Bog szvoju miloztchu podéli, da volyu nyegvu Bosanzku vu vszeh pripetchenyih na zemlyi tak vérno y radovolyno zpunyavati moremo, kak nyu Angeli y Blaseni vu Nebu zpunyavaju. 2. Da Bog vsze odvernuti doztoja, kaj zvershavanye volye nyegove Bosanzke bi moglo preprechiti.

Razgovori.

1.

Jeli je potrebno da sze volya Bosja zpuni?

Kak sze izgovarja trejta proshnya molitve Gozponove? — Jeli je kakov red vu onakvi hisi, gde vszaki chini, kaj hoche? — Chija volya anda vu hisi zpuniti sze mora? Zakaj volya Gozpodara? — Gdo je najvekshi Gozpon neba y zemlye? — Chija volya anda na nebu y na zemlyi zpuniti sze mora? — Zakaj volya Bosja? — Jeli selish ti vu nebo dojti? — Jeli dojde vszaki vu nebo, koj veli: *Gozpone Gozpone!?* — Kaj veli Kriztush, gdo dojde vu nebo? — Jeli potrebuje Bog, da sze nyegva volya zpuni? — Zakaj miszlish, da ovo Bog potrebuje?

2.

Po chém ochituje sze nam volya Bosja?

Kak moremo pako znati, kaj Gozpon koj hoche? — Ako on nikaj ne poveda? — Kak moremo anda znati kaj Bog hoche? — Je nam Bog kaj ochituval? — Je on nam zapovedi dal? — Po chém sze anda nám volya Bosja ochituje? Po kojèh zapovedih?

3.

Kak moramo volyu Bosju zpuniti?

Jeli priszili Bog, da lyudi nyegvu volyu zpuniju? — Jeli dobra detcza volyu Otcza szvôga priszileno zpuniju? — Kakvu detczu hoche Bog vu nami imati? — Zakaj anda Bog nasz ne priszili da nyegvu volyu zpunimo? — Gdo volyu Bosju vu Nebu zpunuje? Kak sze zoveju oni duhi koji Bogu vu nebu szlusiju? — Jeli angeli volyu Bosju neradi zpunuju? — Ali jeli ovu szamo kak god zpunuju? — Kak izpunuju Angeli vu nebu volyu Bosju? — Kak anda mi volyu Bosju zpuniti moramo?

4.

Kak moramo volyu Bosju vu szuprotivnih dogodyajih zpuniti?

Jeli sze vu szvétu nahadyaju szami povolyni dogodyaji? — Sziromastvo, betegi, jeszu to povolyna pripetchenya? — Vu kakvih dogodyajih moramo pako volyu Bosju zpuniti? Kaj veli Kriztush: kuliki lászi glave nashe szû zbrojeni? — Jeli prez volye Bosje opada koj lász iz glava nashe? — Gdo ravna anda szuprotivne dogodyaje? Zakaj Bog? — Y gdo je zevszema múder y dober? — Jeli Bog odredyuje kaj za neszréchu nashu? — Kak Bog vsza ravna? — Zakaj moramo vu vszeh pripetchenyih volyu Bosju zpuniti? — Jeli je pako lehko vu vszeh pripetchenyih vo-

lyu Bosju zpuniti? — Jéli szû nam nepovolyna prijetchenya lehka? — Ali jeli lehko vchinimo kakvo dugovanye, ako nam gdo prechke poztavlya? — Gdo pako nam vsze teskoche zlehkotiti more? — Ggo more prechke od nasz odvèrnuti? — Kaj proszimo mi anda vu trejti proshnyi?

PITANYE 4.

Kaj proszimo mi vu chelertoj proshnyi molitve Gozponove?

Razláganye.

Chéterta proshnya molitve Gozponove zgovarja sze ovak: *krúha nashega vszákdashnyega daj nam danasz.* Kruh szám niti za télovno, niti za duhovno sivlenye né zadozta. Ne za télovno; ar k-ovomu takaj druge jeztvine, oprava, ztanuvanye potrebna jeszu. Ne za duhovno; ar duh ne sive od krúha. **1. *Kruh szám né zadozta za télovno y duhovno sivlenye.***

Vi, moja Detcza! morebiti vre vnogoputi chuli jezte rèchi: *ov chlovek ima szvôga krùha*; ali *ov chlovek po szvojem rukotvorztvu ima dobroga falata krùha.* Jeli sze ali po tom szám krùh razmeva? Ne zaizto, nego po tom razmevaju sze vszą potrebna za sivlenye. Ovo tuliko znamenuje, kak ov chlovek ima od kud sive; ali, on more dobro siveti. Ravno ovak vu Otecz nashu pod imenom krúha razmevaju sze vszà potrebna za sivlenye. Y kakgoder sivlenye dvojverztno je, télovno najmre y duhovno, ovak **2. *Pod imenom krùha razmevajusze vsza potrebna za sivlenye.***

razmevaju sze po tom potrebna télovna y duhovna. Ovo télovno y duhovno zdersavanye nam je vszaki dan potrebno; zato proszimo mi za krúha vszakdashnyega.

3. *Mi velimo: daj nam kruha vszakdashnyega, kajti szamo za potrebno proszimo, y od nepotrebnoga drugem podelyiti hochemo.*

Mi velimo: *daj nam krùha nashega vszakdashnyegà*, ar ne szamo jeden, nego vszi potrebuju krùha. Moreli jedno dobro dete veszelo biti, ako bratja nyegva krùha némaju? Jeli nebude ovo za nye Otcza proszilo? Bog je nash Otecz, mi vszi jeszmo bratja med nami, jeden mora za drugoga prosziti. Nigdo metemtoga neszme lyudzkoga krùha prosziti, drugach nebi drugi imal kaj za siveti. Vszaki szme szamo tuliko prosziti, kuliko nyemu potrebno je; zato proszimo mi: *daj nam krùha nashegà.* Ako nam Bog pako krùha vu obilnozti dà, tak je ovo zato, da od ovoga drugem damò.

4. *Mi velimo: danasz, kajti nam zutrashni dan neszeguren je, y kajti vszaki dan prosziti moramo.*

Mi velimo: daj nam *danasz* krùha nashega vszakdashnyega; ar dobro dete szamo onda od Otcza kaj proszi, kada kaj potrebuje. Danasz sivemo mi, danasz potrebujemo krùha, za danasz moramo prosziti. Jeli zutra siveli budemo, y jeli josche pomoch sivlenya potrebuvali budemo, neznamo, zato proszimo mi szamo za danasz, ne pako za zutra. Sivemo mi zutra, tak proszimo mi zopet zutra, pozutra, y tak vszaki dan, kak dugo sivemo. Bog za vsze nasz zkerbi, on zna y daje nam vsze potrebno, ali vszigdar moramo prosziti; ar Kriztush veli: *da vszigdar moliti moramo, y nigdar preztati neszmemo.* (Luc. 18).

5. *Tukaj bogati neszmeju*

Mi neszmemo vendar dopuztiti, da ono, kaj nam danasz oztanè, sze pokvari. Kri–

ztush szam, poklamkam pet jezer lyudih nahranil je, je zapovedal, da sze falatcheczi, koji zaoztali jeszu, zpraviju. (Joann. 6.) Ako nam taki y josh tak vnogo oztane, tak vendar zato moliti preztati neszmemo; ar kaj imaju bogati, kada sze nyihova dugovanya zkvariju? Budili pako nyihova dugovanya terpela, ako Bog ova zdersaval nebude? Bogatem anda ravno je tak potrebno, da Bog nyihova dugovanya zdersava, kak y sziromaku, da nyim ovo podà. Obodva moraju prosziti; kruha nashega vszakdashnyega daj nam danasz. *dopuztiti, da sze dugovanya pokvariju, moraju pako vendar za vszakdashnyi krùh prosziti.*

Nigdar néje tese siveti, kak onda kada vsza drage czene jeszu. Odkud dohadya pako drasina, y zpodobne kastige, kak od gréha; kak jako je anda potrebno, da Bog drasinu y grého od nasz odvernuti doztoja. Mi proszimo anda vu chetertoj proshnyi: 1. Da nam Bog podelyi vsze, kaj nam na zdersanye télovnoga y duhovnoga sivlenya je potrebno. 2. Da Bog drasinu y glada, kak takaj gréhe, koji ovakve kastige navadno za szobum vlecheju, od nasz miloztivno odvernuti doztoja.

Razgovori.

1.

Kak sze zgovarja cheterta proshnya? — Jeli nepotrebujemo mi takaj napitka, opravu, ztanuvanye? — Y z-chem kupujemo ova? — Jeszu nam anda takaj penezi potrebni? Zakaj? — Je anda krùh szam zadozta za sivlenye télovno? — Ali jeli sive dùh od krù- *Je krùh szam zadozta za télovno y duhovno sivlenye?*

ha? — Je krùh za duhovno sivlenye zadozta? —

2.

Kaj sze vu Otecz nashu po imenu krùha razmeva?

Jeszi kada koga chul rechi: ov chlovek ima krùha? — Jeli sze po tom pecheni krùh razmeva? — Kaj anda to rèchi hoche? — Kuliko verztno je sivlenje chloveka? — Jeli ima chlovek szamo jedno télovno sivlenye? — Jeli chlovek za duhovno sivlenye nikaj nepotrebuje? — Kaj potrebuje chlovek za duhovno sivlenye? Po chem sive dusha? Y po chem sze miloztcha Bosja podeluje? — Kakva pomoch sivlenya razmeva sze anda vu Otecz nashu po rechi: *krùha?* szamo télovna?

3.

Zakaj proszimo mi za krùha vszakdanyega?

Jeli potrebujemo mi télovno y duhovno zdersavanye szamo jeden dan? — Zakaj proszimo mi anda vszaki dan za krùh? Zakaj velimo mi, daj *nam* kruha? Jeli szamo jeden chlovek krùha potrebuje? — Moreli jedno dobro dete veszelo biti, ako druga bratja nikaj némaju? — Koga bude jedno dobro dete za szvoju bratju proszilo? — Gdo je Otecz vszeh lyudih? — Kaj szû vszi lyudi med szobum? — Jeli vszaki chlovek szamo za sze prosziti mora? — Zakaj velimo anda: daj *nam* krùha, ne pako: daj *meni* krùha? — Szmeli pako chlovek lyudzkoga krùha prosziti? — Odkud bi onda drugi sivel? — Kuliko mora vszaki za szê prositi? Jeli vishe, nego nyemu potrebno je? — Zakaj velimo anda: daj nam krùha nashega vszakdashnyega? — Jeli nam Bog ne dà vishe puti vech kak potrebujemo? — Zakaj to?

4.

Siveino mi danasz? — Potrebujemo mi danasz krùha? — Zakaj velimo mi: daj nam *danasz* krùha nashega? — Jeli znamo, da zutra siveli budemo? — Zakaj nevelimo: daj nam zutra krùha? — Ako pako zutra josh sivemo, kadà onda zopet prosziti moramo? — Y kak dugo moramo vszaki dan prosziti? — Gdo zkerbi za nasz? — Gdo zna, y gdo daje nam vsza potrebna? — Hocheli pako Bog, da nyega za nyegve dare proszimo? — Zakaj moramo anda vszaki dan prosziti?

Zakaj velimo mi: daj nam danasz krùha nashega vszakdashnyega?

5.

Szemoli ono, kaj nam danasz oztaje puztiti da sze pokvari? Zakaj ne? — Kaj je zapovedal Kriztush, poklamkam pet jezer lyudih nahranil je, z-falastcheczi vchiniti, koji oztali bili jeszu? — Ali ako nam vnogo oztaje, onda nemoramo prosziti; daj nam krùha nashega vszakdashnyega? — Kaj ima bogatush onda, kadą sze nyegva dugovanya zkvariju? — Y ako Bog dugovanya nebude zdersaval, kaj sze bude pripetilo? — Jeli je bogatushu potrebno, da nyemu Bog dugovanja zdersava? — Zakaj mora takaj bogatush prosziti: kruha nashega vszakdashnyega daj nam danasz? — Jeli je lehko sivèti, kada vsza drage czene jeszu? — Kaj anda Bog od nasz naj odvracha? — Odkud pako dohadya drasina, y vsze kastige? — Kaj anda Bog joshche bolye od nasz naj odverne? — Kaj proszimo anda vu chetertí proshnyi molitve Gozponove?

Szmemoli ono, kaj danasz nam oztaje puztiti, da sze pokvari?

I. Dokànchanye Nàvuka.

Job povdal sze je vu naj szuprotivneshih dogodyajih volyi Bosji.

Vu dersavi Husz sivel je jeden chlovek, imenom Job. On bil je vu velikem prestimanyu, pobosen y bogat; on imal je velike chrede, zlata, szrebra, y zverhu toga szedem szinov y tri kchere. Jednoch hotel je Bog krepozt ovoga chloveka zkushavati, y puztil gâ je vu naj sziromaskeshi ztalish dozpeti. Jeden dan, kada ravno detcza nyegva goztchenye bi bila napravila, pri kojem metemtoga on nahadyal sze néje, dobival je on zlocheztoga glasza jednoga za drugem. Pervich recheno je bilo, da Szabæanczi navalili, y nyegvu marhu y oszlicze vzeli, ter szluge nyegve pomorili jeszu. Taki za tém doshel je drugi, y povedal, da nyegve chrede ovacz zkupa z-paztiri od ognya iz neba vubiti jeszu. — Y Kaldæanczi, rekel je trejti, navalili szû, vzeli Gamile, y potukli szluge. Poleg vszega toga moral je josche chuti, da od ztrashnoga vetra hisa, vu koji kchere y szini goztili sze jeszu, porushila sze, y vszi zkonchali sze jeszu.

Job, akoprem ova vsza nyega neizmerno saloztila jeszu, zmiszlil sze je taki, da vsza ova od Boga dohadyaju, da Bog, koj nyega do vezda tak premoguchega y szrechnoga vchinil je, vezda vu szuprotivnom po tak neszrechnih dogodyajih nyega zkushati hoche. *Gozpon*, rekel je on z-najvekshum povdanoztjum vu volyu Bosju, *Gozpon je mî dal, Gozpon mî je zopet vzel, blagoszlolevno naj bude ime Gozponovo.* (Job. 1.) Kaj on chini, to je pravo, ja hochu, kaj on hoche. Metemtoga zkushanya Gozponova z-ovem josche nészu sze bila dokonchala. Bog takaj dopuztil je, da on na czelom télu betesen poztal je, od podnosja

do verha glave bil je na nyim jeden mozoly. Zbog szmrada moral je on iz laztovite szvoje hise oditi, y na zmetischu lesati, nyegva sena, nyegvi priatelyi szmejali szû sze nyegvi neszrechi, nyegvi Bogabojazlyivozti, y zespotavili sze iz nyegve priproztoche. Ali takaj y ovo nyega né bantuvalo, nego on szamo rekel je: *Ako mi dobro iz ruk Bosjih prijeli jeszmo, zakaj nebi y zlo prijemali? — Blagoszlovlyeno naj bude ime Gozponovo.* Kaj on chini, to je pravo, ja hochu, kaj on hoche.

Vuchite sze, Dragi! iz ove pripovezti, da y vi vasz vszigdar vu josh tak szuprotivneh pripetchenyih volyi Bosji podlosite. Vuchite sze, da vu vszeh teskochah, koje vasz od vremena do vremena pohadyaju, k- onomu gore pogledate, kój nye vam je nalósil. Vuchite sze tak suhkoche szuprotivchin, kak y vugodnozti nebezkih dobrochinztvih iz rúk Vszamoguchega dobrovolyno prijeti, ar ztanovito je, da vsza, koja sze vu szvétu prijetchaju, iz naredyenya ali z- dopuztchenyem Bosjem pripetchaju. Ov mudri Gozpon vsza tak je naredil, da ova na nyegvu vekshu diku, y na nashe zvelichenye szlusila budû, ako ova poleg nyegvih vekivechnih dokonchkih potrebuvati hochemo. Obernimo anda ova na haszen nashu, y povdajmo sze od hipa ovoga volyi nashega najmudreshega y najbolshega Boga. Tak je, o dobri Bose! poshli na mê poleg tvoje volye, szrechu ali neszrechu, sziromastvo ali obilnozt, betege ali zdravje, sivlenye ali szmert, vsza mî jeszu povolyna, blagoszlovlyeno naj bude ime tvoje! ja hochu, kaj ti hochesh. Daj mî szamo miloztchu, da vu ovoj povdanozti vu tvoju szvetu volyu do koncza môga sivlenya obztojim. *Budi volya tvoja; kak na nebu, tak y na zemlyi.* Amen.

II. Dokànchanye Nàvuka.

Jesush nahrani z-petemi jachmenovemi krùhi y dvemi ribami pet jezer lyudih.

Jesush imal je vnogo puti vishe jezer lyudih okolo szebe, koji nyega zbog nàvuka, y zbog chudih, koja on nad betesnemi vchinil je, vszikam, kam god ishel je, szledelí jeszu. Jednoch prepelyal sze je zvelichitely chez morje Galalæanzko, y nut, poklamkam jedno malo bi sze bil pochinul, podigavajuchi szvoje ochi, zapazil je vnosínu veliku lyudih okolo szebe. Kakti zkerblyivi Otecz zkerbel sze je on ne szamo da dushe, nego y da téla nyihova nahrani; y zato pital je on jednoga zmed vuchenikov szvojih, Filippa: jeli je moguche za tulike lyudi ovde vu puztchini krùha dobiti? Filipp odgovoril je, da né moguche, ar oni vishe penez imati bi morali, nego imaju, ako za vszakoga szamo jeden mali falatchecz kupiti bi hoteli. — Metem toga priztupil je jeden drugi vuchenik, imenom Andrash, brat Shimona Petra, govorechi: ovde je jeden decharecz, koj pet jachmenovih krùhov, y dve ribicze ima, ali kaj je to za tuliku vnosinu? (Joann. 6.) Donezte mî szamo ove, odgovoril je Jesush, y reczite lyudem poszezti vu travu; y vchinyeno je tak. Oni poszeli szû, y bilo je nyih prez sen y detcze pet jezer lyudih. Jesush vzel je anda one pet krùhe y dve ribicze, podigel ochi proti nebu, vchinil kratku molitvu, lamal; y dal vuchenikom, da naj razdeliju. Videlo sze je, da vucheniki na hitrom z-razdelyivanyem gotovi budû, ali Jesush daval je vsze zmirom, vucheniki delili szû nepreztancze, y lyudztvo jélo je. Nikoga nészu zpuztili, vszaki je dobil. Takaj od rìb dobil je vszaki, kuliko je hotel. Vezda vre vszi bili szû zaszitcheni, y josche lesali szû falatcheczi okolo, koje ni-

gdo pojezti ne hotel. *Pobirajte*, rekel je Jesush Vuchenikom, *falatcze, koji oztali jeszu, da ne pogineju.* Oni pobirali szû, y napunili z-ovemi dvanàizt koshar.

Kaj lyubleni zvelichitely ovde chinil je, to chini Bog vszako leto; Jesush Kriztush povnosil je pet jachmenove krúhe vu szvoji ruki, Bog povnosava zerno szemenzko na polyu. Jesush nahranil je z-petemi krúhi y dvemi ribiczami vishe od pet jezer lyudih; Bog nahrani vszaki dan z-szvojemi dari neizbrojene millione lyudih. Vucheniki pobrali szû falatczev josche dvanaizt koshar. Bog prikasuje nam vszako leto tuliko, da josch veliki y puni skednyi nam zaoztaju. Jeli nebude ova po vszakdashnyem spoznanyu podtverdyena iztina nasz genula, da z-zaufanoztjum takaj nashega vszakdashnyega krúha od Boga chakamo? Ali jeli morebiti z-ztrahom zkerbeli sze budemo; kaj jeli, kaj pili, y z-chem sze opravlyali budemo? Proch z-ovakvum zkerbjum, ar Otecz, kojega nasz Jesush Kriztush moliti je vuchil; *Otecz! kruha nashega vszakdashnyega daj nam danasz!* zna, da vsza ova potrébujemo. Amen.

III. Dokànchanye Nàvuka.

Nebo je najvekshe dobro, za koje proszili moramo.

Bog ztvoril je chloveka za blasenztvo, koje nyemu vu Nebu pripravil je. On poztavil je nyega za kratko vréme na zemlyu, y poklamkam ovo vréme preshlo bude, tak povernula sze bude dusha k-szvojemu pochetniku, da sze z-nyim za naveke zjedini. Po ovem zjedinenyu budemo Boga videli, lyubili y vsivali sze; y to videli od licza do licza, lyubili prez razdelenya szerdcza, y vsivali sze prez ztraha, da gâ y kada zgubimo.

Mi budemo Boga od licza do licza videli, kak on vu szebi je. Vu ovoj szuznoj doliczi vidimo Boga szamo vu nyegvih chinih, po véri, y na jeden nezvershe-ni nachin, ali tam vu nebu, tam nyega videli budemo vu szvétlozti nyegvoga bitja y velichanztva. O! kakva szvétlozt obzterla bude dushu nashu, kada ova tmiczu ove duge nochi oztavila, y vu szvetli dan vekivechnozti ztupila bude! Mi budemo Boga videli, y zkupa nyega prez razdelenya szerdcza lyubili.

Mi lyubimo nyega iztina je, takaj na ovem szvétu; ali o kak nezvershena y szlaba je ova lyubav! Ali tam vu Nebu podignula sze bude dusha nasha prez prechke k-Bogu, y mi budemo nyega iz czeloga szerdcza, iz vsze dushe, y iz vszeh jakoztih lyubili. Zadnich bude-mo sze mi takaj Boga vsivali prez ztraha, da nyega y kada zgubimo; y kada nyega vsivali sze budémo, tak vsivali sze budemo takaj vszeh dobrih, vszeh kinchih, postenyih, vugodnoztih y veszelyih. Na ovem szvètu razveszelenya nigdar nészu prez suhkoche; ovde néje veszelya prez salozti. Tam vu nebu pakó, tam néje suhkoche niti nezadovolynozti, niti salozti ni-ti ztraha? ar kak dugo Nebo ztalo bude, koje vekoma ztalo bude, tak dugo takaj veszelyih jedne czele veki-vechnozti vsivali sze budemo.

O! kulika selya za ovakvem dobrem, koje zmed vszeh dobrih najvekshe je, zbuditi sze mora vu nami? Z-jednem Davidom izkriknuti bi morali: Kada, o Go-zpone! bude doshel ov szrechni dan, vu kojem ti me-ne vu tvoje kralyeztvo prijél budesh, kada budem ja doshel, y pred licze tvoje ztupil? Kada budem tebe iz czeloga szerdcza lyubil, y vekoma vsival sze? O! do-puzti, da ove miloztche na zkorom delnìki poztanemo! *dojdi nam kralyeztvo tvoje.* Amen.

NÀVUK 13.

Od zadnyeh treh proshnyah molitve Gozponove, y od pozdravlenya Angelzkoga.

PITANYE 1.

Kaj prosszimo vu pètoj proshnyi molitve Gozponove?

Razlàganye.

Peta proshnya molitve Gozponove izgovarja sze ovak: *odpùzti nam dùge nashe, kak y mi odpuztchamo dùsnikom nashem.* Kada komu kaj dati ali vchiniti dusni jeszmo, tak ovo dùg menuje sze, y kak dugo ovoga dùga neizbrishemo, tak dugo oztajemo dusniki. Mi szmô po gréhu Boga zbantuvali, mi dusni szmô za ovoga zadovolyschinu vchiniti, kastígu podnezti. Nashi gréhi jeszu anda dùgi; kak dugo zadovolyschinu ne vchinimo, kastigu nepodneszemo, tak dugo jeszmo mi dusniki pri Bogu. *1. Nashi gréhi jeszu Dùgi, y mi po tom dùsniki pred Bogom.*

Kajti Bog neizmerno velik je, tak je takaj zbantuvanye Boga, gréh neizmerno velik. Mi za ovoga zadozta zadovolyiti nemre- *2. Mi moramo oproztchenye nashih dùgov pro-*

sziti, kajti ove izplatiti nemremo. mo, niti vsze kastige zplatiti. Ali kaj chini dusnik, koj platiti nemre? On proszi za oproztchenye, za odpuztchanye szvojeh dùgov. Kada anda mi vsze zplatiti nemremo, kaj za gréhe dusni jeszmo, tak moramo Boga za oproztchenye prosziti. Mi velimo: *Odpùzti*, tojezt, izbrishi, pozabi, nepotrebuj vishe, kak vchiniti moremo. *Dùge*, tojezt gréhe y kastige gréhov. *Dùge nashe;* kajti mi zagreshili y dùge vchinili jeszmo; zlò je od nasz, dobro szamo je od tebe, o Bose!

3. *Mí moramo takaj nashem dusnikom oproztiti.* Ovem rechjam: odpùzti nam dùge nashe, vùchî nasz Jesush Kriztush josche pridati: *kak y mi odpuztchamo dusnikom nashem.* Mi takaj visheputi od drugeh lyudih zbantujemo sze z-rechmi ali z-chinmi. Ali jeli on zaszlusi oproztchenye, koj drugem ne opraztcha? Jeli zbantuvanye, koje sze nam chini, né vnogo menshe, kak ono, koje sze Bogu chini? Ako anda mi ne odpuztchamo, moremoli prosziti, da nam Bog oprozti? Szamo onda moremo sze oproztchenya nadjati, ako y mi drugem opraztchamo; zato vùchi nasz Jesush Kriztush pridati: *kak y mi odpùztchamo dusnikom nashem.*

4. *Mi moramo dusnikom nashem iz szerdczá radi oproztiti.* Mi moramo ali dusnikom nashem íz szerdcza oproztiti. Bog zahitava vsze gréhe nashe, on ne gledi, niti nemiszli vishe na ove, on opraztcha nam íz szerdcza. Ravno ovak ìz szerdcza y mi oproztiti moramo dusnikom nashem. Mi na zbantuvanye neszmemo vishe niti miszliti, vnogo menye zbantujuchemu kaj zloga seleti ali vchiniti.

Vezda, Dragi! vre lehko razmeli budete, kaj pèta proshnya vu szebi zadersava. Mi

proszimo najmre vu pèti proshnyi, da nam Bog nashe gréhe oprozti, kak y mi íz szerdcza opraztchamo onem, koji nasz zbantuvali jeszu. Kak prez haszni bi anda jeden fantlyivecz *Otècz nasha* molil? ar ovakov odperto pred Bogom bi lagal, pokehdob vu szerdczu fantlyivozt bi imal ter z-vuztmi odpuztchenye bí govoril. Kada anda z-pravum hasznum molitvu Gozponovu molimo, y odpuztchenye nashih dùgov zadobiti hochemo, tak zbantujuchem nasz íz szerdcza oproztiti moramo.

Razgovori.

1.

Kak sze ízgovarja pèta proshnya? — Kaj je to dùg? — Kak sze pako oni lyudi imenuju, koji szvoje dùge josche zplatili nészu? — Po chem szmô mi Boga zbantuvali? Je gréh jedno zbantuvanye Bosje? — Y kaj szmô mi za gréh vchiniti dusni? — Jeszu nashi grehi Dùgi? Zakaj? — Y kak dugo za nashe gréhe zadovolyschinu nevchinimo, kaj szmô mi pri Bogu? *Zakaj sze grehi nashi Dùgi imenuju?*

2.

Kak velik je Bog? — Je Bog neizmeren? Kak velik je anda greh? — Moremoli mi za gréhe zadovolyno zadozta vchiniti? Zakaj ne? Kaj chini pako dusnik, koj platiti nemre? Zakaj proszi on? — Moremoli mi vzse platiti, kaj za gréhe nashe dusni jeszmo? — Kaj moramo anda prosziti? Y zakaj moramo mi za oproztchenye nashih gréhov prosziti? *Zakaj proszimo mi za oproztchenye nashih gréhov?*

3.

Zakaj pridajemo mi: kak y mi odpuztchamo dusnikom nashem?

Kada mi proszimo: *Odpuzti nam duge nashe*, kaj josche pridajemo? — Jeli sze mi vishe puti od drugeh lyudih zbantujemo? — Jeli sze moramo zato zfantiti? — Jeli zaszlusi on oproztchenye, koj drugem ne opraztcha? — Koje zbantuvanye je menshe, nashe, ali Bosje? Gdo mora anda predi oproztiti? Zakaj mi? — Y ako mi ne opraztchamo, moremoli sze nadjati, da nam Bog oprozti? — Kada moremo sze mi od Boga oproztchenye nadjati? — Zakaj pridajemo anda mi: *kak y mi odpuztchamo dusnikom nashem?*

4.

Kak moramo mi dusnikom nashem oproztiti?

Jeli je to vsze jednako z-szerczem ali z-vuztmi oproztiti? — Gdo opraztcha iz szerdcza? — koj vsze zmirom na zbantuvanye y na fantenye miszli? — Kak Bog opraztcha? szamo z-vuztmi? Zakaj iz szercza? Kak moramo anda mi dusnikom nashem oproztiti? Kaj proszimo mi anda vu peti proshnyi? — Jeli moli fantlyivi Otecz nasha z-hasznum? Kaj szî miszli fantlyivi vu szerdczu? — oproztchenye? — Jeli anda ovakov iztinito moli? Zakaj ne? — Ako anda mi molitvu Gozponovu z-hasznum moliti hochemo, kaj moramo vchiniti? Komu oproztiti?

PITANYE 8.

Kaj proszimo vu shèztoj proshnyi molitve Goszponove?

Razláganye.

Shèzta proshnya zgovarja sze ovak: *Y ne vpelyaj nasz vu zkushavanye.* Zkushavati znamenuje nekaj vchiniti, da od koga kaj zezvédamo; y ono, kaj chinimo, da od koga kaj zeznamo, imenuje sze *zkushavanye*. V. p. mi hochemo zeznati, jeli gdo poszlen je, tak dajemo nyemu délo; ovo davanye déla je zkushavanye, kajti po tom zezvedati hochemo, jeli drugi poszlen je. Ali mi hochemo zeznati, jeli gdo dareslyiv je, tak proszimo nyega za nekaj; ovde je proshnya zkushavanye, kajti po tom zeznati hochemo, jeli drugi dareslyîv je.

1. *Zkushàvanye je ono, kaj mi chinimo, da od drugoga kaj zezvédamo.*

Zkushavanya jeszu dvojverztna: na dobro y na zlo. Zkushavanye na dobro je ono koje iz dobréh czilyov biva, ovakvo takaj imenujesze zezvedavanye. Zkushavanye na zlo je ono, koje iz zléh czilyov biva. Ovak obechal je vrag jednoch Kriztushu vsza kralyeztva szvéta, ali iz toga Czilya, da Kriztush nyemu szê naj vklanya. (Matth. 4.) Ovo obechanye bilo je jedno zkushavanye na zlo, kajti vklananye vragu zlo je.

2. *Zkushavanyé je dvojverztno: na dobro y na zlo.*

Vi morebiti vre vnogo puti chuli jezte rechi: *On szvét je hmanyi, on rad vu zlo zapelya*, ovde ali vi neszmeti razmeti mertvo-

3. *Szvét zkushava nasz na zlo z-*

rechmi y z-peldami. ga ztana szvéta, nego zlochezte lyudi, koji vu szvétu siveju; ovi sze ne bojiju pred nashemi ochmi zlo vchiniti; oni szami nasz na zlo nagovarjaju, da mi ovo naszledujemo, y zkushavaju nasz na zlo z-rechmi y z-peldami.

4. *Télo zkushava nasz na zlo po szvojéh pohotnozt h.* Metemtoga jeli nasz gdo tak lehko na jedno dugovanye nagovoril bude, koje nasz neveszeli? Mi anda na zlo napelyati puztchamo sze, kajti zla nagnenya y pohotnozti vu nami imamo. Vi morebiti vre szami vu vami zpazili jezte, moja Detcza! da vi vishe veszelya imate k-igri, k-manguvanyu, kak k-molitvi, k-navukom ali k-drugomu délu. Jeli nechutimo anda zle pohotnozti vu nami, y odkuda dohadyaju ove, kak od téla nashega? Zato takaj zkushavanya hman pohotnoztih imenuju sze zkushavanya téla.

5. *Vrag zkushava nasz na zlo po szvojih zléh nadehnenyih.* Zadnich zkushavamo sze na zlo po Vragu. Vi znate morebiti josche iz razszlaganya pervoga kotriga vére, gdo vragi jeszu. Ovo jeszu najmre oni zlochezti Angeli, koje Bog iz Neba ztiral je. Kajti oni od Boga nikakvo odkuplenye zadobili nészu, tak jalni szûlyudem zbog nyihovoga odkuplenya, ter ischeju nye vu gréh zapelyati. Szvèto piszmo nemre nam zadozta povedati, kak vrag lyudem zaszeda. Ono nam pripoveda, da vrag Adama zapelyal, y Jesusha Kriztusha iztoga zkushaval je. Takaj po iztoj szmerti Jesusha Kriztusha zkushavanya vrasja chizto nészu preztalà; ar szveti Peter opominya vsze kerztchenike, govorechì: *Bratja! budite trezni, y zkoznujte ar szuprotivnik vash Vrag obhadya kakti ruchechi oroszlan, ischuchi, koga bi poserl.* (1 Petr. 5.) On ne ische télo, nego

dushu nashu, kada on hman nagnenya vu dushi nashi josche bolye zbudyava, anda zla nadehnenya zaszadi, y po tom nasz na zlo zkushava. Mi anda navlaztito zkushavamo sze od szvéta, od nashega téla, tojezt: od nashéh hmàn naszladnoztih y poseleny, y od vraga.

Vnogo drugach zkushava Bog. On poshilya na pobosnoga visheputi betega, sziromastvo, y druge szuprotivchine, ali ne iz hman czilya, da nyega vu gréh porine, nego da nyegvu krépozt zezvéda. Ovak zkushaval je Bog Abrahama, y zapovédal nyemu, da laztovitoga szvôga szina alduje; ali on vchinil je ovo szamo, da pokornozt Abrahama zezvéda. Ovak zkushaval je on Joba, ali to szamo zato, da nyegvu terplyivnozt zezvéda. Visheputi dopuztcha Bog, da zkushavanya na zlo zverhu nasz dojdeju, ali ne zato, da mi zkushavanyu podlesemo, nego da obladamo, y korunu obladanya zadobimo. *6. Bog zkushava nasz na dobro.*

Kada anda vu shezti proshnyi velimo: *y nevpelyaj nasz vu zkushavanye*, tak ne proszimo mi, da nasz Bog naj nezkushava, ali nikakvo zkushavanye ne dopuzti, nego szamo, da Bog vu vrémenu zkushavanya nam szvoju miloztchu y pomoch nezkrati, y da nasz nepuzti zkushavanyu privolyiti.

Razgovori.

1.

Jeli nechemo visheputi od koga kaj zeznati? — Kaj chinimo mi, v. p. kada zezna- *Kaj je zkushavanye?*

ti hochemo, jeli ov ali on poszlen je? — Ali jeli dareslyiv je? — Kak sze zove ono, kaj chinimo, da od koga kaj zezvedamo? Neszi nigdar chul rechi: ja moram zkùshati, zezvedati?

2.

Kuliko verzti je zkushavanye?

Ako zkushavanye iz dobreh czilyov biva, kakvo je to zkushavanye? — Ako pako iz hman czilyov biva? — Kuliko verzti je anda zkushavanye? — Kak sze zkushavanye na dobro navadno imenuje? — Kaj je obechal jednoch vrag Kriztushu? koja Kralyeztva? — Iz kojih Czilyov obechal je Vrag ova? Je vklananye vragu dobro? — Kakvo je bilo anda ovo zkushavanye vraga? Zakaj na zlo?

3.

Kak zkushava nasz szvét?

Od koga navlaztito zkushavamo sze? Nészi ti nigdar chul rechi: szvét ov je hmanyi, rad vu zlo zapelya? — Jeli sze po tom mertvi ztan szvéta razmeva? Nego gdo? — Gdo ima razuma y szlobodnu volyu? Gdo more zlochezte czilye imati? — Jeli sze bojiju zlochezti lyudi pred nami zlo vchiniti? Y na kaj oni nasz takaj nagovoriti hocheju? — Jeli sze vishe puti po zlocheztih rechih y peldah zapelyati damo? — Po chem zkushava nasz anda szvét?

4.

Kak zkushava nasz tèlo nashe?

Ako k-kojemu dugovanyu volyu némamo, jeli nasz lehko k-tomu nagovoriti? — Kada sze lehko k-chemu nagovarjamo? — Zakaj sze anda tak lehko na zlo nagovoriti puztchamo? — Kaj je detczi dragshe, igrati, ali vuchiti sze? Delati ali manguvati? Jèszu

ovo dobre pohotnozti? — Na kaj napelyaju nasz zle pohotnozti, hman poselenya? Odkud dohadyaju ove pohotnozti? — Ako nashe tèlo nebi bilo, bili zle pohotnozti imali? Kak sze anda zkushavanya hmanyih poseleny imenuju? Y po chem zkushava nasz télo? — Koja poselenya naztaju íz téla nashega?

5.

Kak zkushava nasz Vrag?

Znashli josche, kaj vragi jeszu? — Gdo je Adama zkushaval? — Gdo je Kriztusha vu puztchini zkushaval? — Jeli vrag zkushava lyudi? Odkud to znash? — Ali po szmerti Kriztusha jeszu zkushavanya vrasja vre chizto preztala? — Kaj pishe sz. Pavel od Vraga? Gdo obhadya kakti ruchéchi oroszlan? Jeli vidimo vraga obhadyati? — Na kojè nachine obhadya vrag? — Jeli vrag ische nasha téla posreti? Nego kaj? — Kakva nadehnenya chini vrag? — Po chem anda Vrag nasz navlaztito zkushava na zlo? —

6.

Kak nasz Bog zkushava?

Jeli nasz Bog takaj na zlo zkushava? Jeli Bog neposhilya vishe puti na pobosnoga szuprotivchine? Iz kojega czilya ove poshilya? Da nyega na gréh gene? — K-chemu anda Bog pobosne zkushava? — Jeli Bog takaj zkushavanya na zlo dopuztcha? — Jeli sze ne zkushavaju takaj pobosni od vraga, y drugeh nepriatelyov? Zakaj Bog to dopuztcha? — Da pobosni podlesè? — Kaj je nam vu vrémenu zkushavanya potrébno? — Kaj proszimo anda vu shezti proshnyi? —

PITANYE 8.

Kaj proszimo vu szèdmi proshnyi?

Razlàganye.

1. *Mi proszimo ovde oszebito za oszlobodyenye od gréha.*

Szèdma proshnya izgovarja sze ovak: *nego oszlobodi nasz od zla.* Zlo je ono, kaj skodi, kaj chloveka neszrechnoga chini. Ako kaj dushi skodi, tak je ovo jedno zlo dushe; ovakva zla dushe jeszu: neznanozt y hman nagnenya. Ako kaj télu skodi, tak je ovo jedno zlo téla; ovakva zla téla jeszu: sziromastvo, beteg, szmert. Gréh szam skodi chloveku vu vszu vekivechnozt. Gréh anda je najvekshe y jedino zlo. Mi selimo: da sze predi od vekshega kak od menshega zla oszlobodimo, zato proszimo takaj navlaztito da sze od gréha oszlobodimo; y kajti gréh jedino pravo zlo je, zato ne velimo mi: oszlobodi nasz od *zléh*, nego: oszlobodi nasz od *zla.*

2. *Mi proszimo za oszlobodyenye télovnoga zla, ako ovo na dushno zvelichenye néje.*

Nahadyaju sze takaj vnoga télovna zla; nekoja zmed ovéh jeszu obchinzka, koja sze na jeden czeli varash, na jednu czelu dersavu pretesuje; kakti jeszu: kuga, glad y vojzka, — Nekoja jeszu oszebna, koja na jednoga chloveka preteseju sze. Dobri Bog, koj nasz na dushi y na télu szrechne vchíniti hoche, ne vidi rad, da mi od ovéh zléh pohadyamo sze, y trapimo sze. On vuchí nasz vu chetertoj proshnî Otecz nasha takaj za ona prosziti, koja za zdersavanye télovnoga sivlenya potrébna jeszu. Vre pako télovna zla skodiju télu nashemu, on hoche anda, da vu

szèdmi proshnyi za oszlobodyenye od telovnéh zléh proszimo. Vnogoputi poztavlyaju nasz ova zla vu nebatrivozt, zdvojnozt, y vu druge gréhe, ter neszlusiju nam na dushno zvelichenye; mi proszimo anda, da nasz Bog takaj od télovnoga zla oszlobodi, ako ovo na zvelichenye dushe nashe néje.

3. *Mi ne proszimo za oszlobodyenye od télovnoga zla, ako ovo nam na dushno zvelichenye szlusi.*

Metemtoga, mi lese podnashamo, ako nam gdo perzta odrese, kak czelu ruku, ako obodvoje oszloboditi nemremo; y vrachitely, koj nam perzta odrese, dobro za nasz miszli, kajti on po tom ruku oszlobadja. Dusha je vnogo prestimanesha od téla, mi moramo anda predi dushu kak télo oszloboditi. Vnogi nepovrachaju sze k- Bogu predi, nego kada na nye krisi y teskoche navaliju, y ovak télovna zla nyim potrebna jeszu za zvelichenye dushe. Kakgoder anda betesnik ne proszi, da sze od vzimanya vrachtva oszlobodi, ako ovo nyemu za zdravje potrebno je, ovak ne proszimo niti mi za oszlobodyenye od télovnoga zla, ako ovo nam na zvelichenye dushe szlusi.

Ali terplyivnozt y ztalnozt vu szuprotivchinah je nam potrebna, za ovu moramo prosziti. Mi proszimo anda vu szèdmi proshnyi: 1. Da nasz Bog vlaztito od zla dushe, koje je gréh, oszlobodi, y od vekivechneh y vrémeniteh kastig gréha obchuva. 2. Da Bog nasz od télovnoga takaj zla obchuva, akó nebi na zvelichenye dushe nashe bilo. 3. Da nam Bog miloztchu podà vsze szuprotivchine y nevolye z- terplyivnoztjum y ztalnoztjum podnezti.

4. *Znamenuvanye réchi Amen.*

Rech *Amen*, je jedna sidovzka réch, y znamenuje tuliko, kak da sze naj pripeti, ali

da sze pripetilo bude. Vre pako, mi hochemo, da vsza, za koja vu molitvi Gozponovi proszimo, sze zpuniju, zato velimo mi na konczu Otecz nasha *Amen.*

Razgovori.

1.

Od kakvoga zla proszimo mi vlaztito oszlo-boditi sze?

Kak sze zgovarja szèdma proshnya? Kaj je zlo? — Kada kaj télu skodi, kakvo je to zlo? — Kada pako kaj dushi skodi, kakvo je to zlo? — Kaj skodi dushi za na veke? — Koje je anda jedino y pravo zlo? — Od kojèga zla selimo mi najpervich oszloboditi sze? Od menshega, ali od vekshega? — Koje je najvekshe zlo? — Zakaj velimo mi anda: Oszlobodi nasz od *zla*, ne pako od *zléh*? —

2.

Jeli moramo mi takaj prosziti, da nasz Bog od télovnoga zla oszlo-bodi?

Jeli sze nahadyaju takaj télovna zla? — Jeli Bog rad vidi, da sze od ovéh trapimo? — Zakaj ne? — Gdo nam daje vnogoverztne pomóchi k-vrémenitomu blasenztvu? — Jeli nasz Bog szamo na dushi szréchne videti seli? — Kaj vuchi nasz Kriztush vu cheterti proshnyi prosziti? — Szamo duhovno zdersavanye? — Jeli télo ima szvoje zdersavanye, ako ovomu zlo je? — Jeli moramo mi prosziti, da nasz Bog od télovnoga zla naj oszlobodi? — Jeli szû vnogi vre od szame salozti y potreboche zdvojili? — Jeszuli télovna zla vszigdar na zvelichenye dushe? Zakaj ne? — Kada moramo anda prosziti, da nasz Bog od vrémenitoga zla naj oszlobodi?

3.

Jeli szu tebi tvoji perzti dragi? — Ako ti pako tvoju ruku oszloboditi nemresh, prez da jednoga perzta tebi odrezati puztish, kaj budesh vchinil? — Jeli vrachitely dobro tebi miszli, ako ti on za oszloboditi ruku, szamo jednoga perzta odrese? Zakaj? — Kaj je prestimaneshe télo, ali dusha? — Kaj moramo anda najpervich oszloboditi? — Zakaj dushu? — Jeli miszliju vszi lyudi, kada szrechni jeszu, na Boga? Kada sze ztoprav vnogi k-Bogu povrachaju? — Jeli szlusiju visheputi télovna zla na zvelichenye dushe? — Jeli moremo anda vszigdar oszlobodyenye od télovnoga zla potrebuvati? Zakaj ne? Kaj proszimo anda vu szèdmi proshnyi?

Jeli moremo mi vszigdar oszlobodyenye od télovnoga zla potrebuvati?

4.

Kaj znamenuje rech: *Amen*? — Jeli selimo mi, da sze vsza zpunijn, za koja vu Otecz nashu proszimo? — Zakaj velimo mi anda na konczu molitve Gozponove *Amen*?

PITANYE 4.

Kaj je pozdravlenye angelzko.

Razláganye.

Kerztcheniki katholiki pridavaju zvekshinum molitvi *Otecz nash*, pozdravlènye angelzko. Pozdravlenye angelzko je molitva, z-kojum mi blasenu deviczu Mater Bosju oszebujno zverhu vszeh angelov y szvetczev

1. Zroki zjedinenya pozdravlenya angelzkoga z-molitvum Gozponovum.

postujemo, y zazavamo. — Vu Otecz nashu, kojega nasz Jesush Kriztush vuchil je, proszimo mi Otcza Boga vu imenu Jesusha Kriztusha; *po kojem mi k- Otczu ztupiti moremo.* (Ephes. 2.) Ali takaj k-Jesushu Kriztushu dojti selimo, y ovo po Marii materi nyegvi zadobiti moremo. Ova blasena Devicza je pred vszemi Angeli y szvetczi pri Bogu vu miloztchi, po nenyi proshnyi molitva nasha Bogu poztaje povolynesha, y zato zjedinimo mi z-Otecz nashem zvekshinum pozdravlènye angelzko.

2. *Razlàganye perve ztrani pozdravlenya angelzkoga.*

Pozdravlènye angelzko pochimlye sze ovak: *zdrava Maria, milozti pùna, Gozpon je z-tobum.* Z-ovemi rechmi pozdravil je Arkangel Gabriel Mariu, poklamkam nyoj bi bil nazveztil, da ona mati Bosja poztati ima; y kajti ova molitva z-rechmi Angela pochimlye sze, zato ova takaj pozdravlènye angelzko imenuje sze. Jedno lépo pozdravlènye znamenuje veszelye y dobròga glàsza; Angel imal je Marii veszeloga glasza nazveztiti, zato rekel je on: *Zdrava Maria.* On imenuje nyu *punu miloztche*; kajti drugem nekoje ztranke miloztche, nyoj pako punozt miloztchih zkupa vchinyena je. On pridaje: *Gozpon je z-tobum.* Gozpon, iztina je, je takaj z-nami, ali vnogo bolye z-Marium, z-nami je Gozpon z-jednum ztrankum szvoje miloztche, vu Marii je on z-szvojum pershonum, y z- punoztjum szvoje miloztche.

3. *Razlàganye druge ztrani pozdravlenya angelzkoga.*

Pozdravlenye angelzko izgovarja sze nadalye: *Blagoszlovlyen szî ti med senami: y blagoszlovlyen je szàd vutrobe tvoje.* Z-ovemi rechmi prijela je Jalsabetha Mariu,

poklamkam nyu Maria pohodila je. Ova szveta Jalsabetha bila je Mati szvetoga Ivana kerztitelya, y rodyakinya Marie. Ona rekla je: *blagoszlovlyena szî ti med senami*; kajti nijedna druga séna Boga y chloveka zkupa vu szvojem télu noszila néje. Ona pridala je: *y blagoszlovlyen je szàd vutrobe tvoje.* Ov szád vutrobe Marie je *Jesush.* Ovu rech pridala je Czirkva, da mi znali budemo, gdo ov blagoszlovlyeni szád vutrobe Marie je.

Angel govoril je Marii vu imenu Bosjem, y Jalsabetha iz nadehnehya Duha szvetoga. Rechi ove Angela y Jalsabethe znane poztale szú vernem kerztchenikom; koji z-ovemi Mariu dichiti pocheli, y josche pridali jeszu, szledecha: *Szveta Maria, Mati Bosja, moli za nasz greshnike szada y na vuri szmerti nashe. Amen.* Od ovud videti je, da pozdravlénye angelzko tri ztrani ima, najmre: perva stran zkupszlosena je iz rechih Angela, druga iz rechih szvete Jalsabethe, y trejta iz rechih szvete Czirkve. 4. ***Pozdravlènye angelzko zkupszloseno je iz treh ztranih.***

Mi velimo: *Szveta Maria, mati Bosja,* kajti blasena devicza Maria Jesusha Kriztusha porodila je, koj pravi Bog je. Mi ozivamo nasz *greshnike*, da Maria po valuvanyu nashe nevolye gene sze, y oproztchenye gréhov nasheh od Boga izproszi. Mi velimo: *szada* kajti vszigdar y vszaki hip sivlenya nashega miloztchu Bosju potrebujemo. Mi dokanchamo najzadnich z-ovemi rechmi: *y na vuri szmerti nashe*, kajti ovde zkushavanya vrasja guztesha y jaksha jeszu, mi pako najszlabeshi jeszmo. 5. ***Razlàganye trejte ztrani pozdravlènya angelzkoga.***

Razgovori.

1.

Zakaj kerztcheniki katholiki Otecz nashu zvekshinum pridavaju pozdravlènye angelzko?

Kakvu molitvu kerztcheniki katholiki zvekshinum pridavaju Otecz nashu? — Kaj je pozdravlènye angelzko? — Koga molimo mi vu Otecz nashu? — Vu chijem imenu molimo mi anda Otecz nasha? — Y po kém dohadyamo k-Otczu? Po kém k-Jesushu Kriztushu? Gdo je Mati Jesusha Kriztusha? — Gdo je od Angelov y szvetczev vekshi pri Bogu vu miloztchi? — Po chijem zagovoru poztaje molitva nasha dragsha Bogu? Zakaj anda Otecz nashu zvekshinum pridavamo pozdravlènye angelzko?

2.

Zakaj imenuje sze molitva ova pozdravlenye angelzko?

Kak sze pozdravlènye angelzko pochimlye? — Gdo je pozdravil Mariu z-ovemi rechmi? — Vu kakvi priliki pozdravil je Angel Mariu z-ovemi rechmi? — Z-chijemi rechmi pochîmlye sze anda pozdravlenye angelzko? — Zakaj imenuje sze molitva ova pozdravlènye angelzko? — Kaj znamenuju rechi ove Angela? — Jeli jedno lepo pozdravlènye salozt znamenuje? — Kakov glasz doneszel je Angel Marii? — Zakaj je rekel Angel: *zdrava Maria?* — Kak je Angel ozval Mariu? — Vu kem je anda punozt miloztchih? Zakaj vu Marii? — Kaj je Angel joschė pridal? Jeli né Bog takaj z-nami? — Zakaj je Angel rekel: *Gozpon je z-tobum?* — Jeli Bog z-punoztjum szvoje miloztche vu nami ztanuje? Nego? — Kak je pako Bog vu Marii prebival?

3.

Kak sze zgovarja pozdravlènye angelzko na dalye? — Gdo je bila Jalsabetha? — Kak je ona pozdravila Mariu? Vu kakvi priliki? — Zakaj je rekla Jalsabetha: *blagoszlovlyèna szî ti med szenami?* — Gdo je bil on szád, kojega Maria noszila je? — *Kaj znamenuju rechi Jalsabethe?*

4.

Vu chijem imenu je govoril Angel? Gdo je nyega poszlal? — Y kaj veli Evangelium, z-chem je bila Jalsabetha napunyena? — Po chijem nadehnènyu govorila je Jalsabetha? — Moremoli faleti, ako ono ponavlyamo, kaj Angel ali Duh szveti govoril je? — Z-chijemi rechmi pocheliszu anda verni kerztcheniki Mariu pozdravlyati? Y koje rechi szû oni pridali? Kulike ztrani ima anda pozdravlènye angelzko? Koje szû ove? *Iz kulikeh ztranih je zkupzpravlyeno pozdravlènye angelzko?*

5.

Zakaj velimo mi: *szveta Maria mati Bosja?* — Zakaj imenujemo mi nasz gréshnike? — Jeli potrebujemo mi vszigdar miloztchu? — Zakaj velimo mi anda: *moli za nasz gréshnike, vezda?* — Kada szû pako zkushavanya najguztesha y najjaksha, mi pako najszlabeshi? — Zakaj velimo mi najzadnich: *y na vuri szmerti nashe?* *Kaj znamenuju rechi Czirkve?*

I. Dokànchanye Nàvuka.

Vdovicza od Thekua zproszila je pri Davidu za szvôga szina sivlenye.

Bila je vu Thekui jedna vdovicza, ova imala je dva szine, koji jedino veszèlje vdovichkoga ztalisha bili

jeszu. Med ovemi jednoch naztala je tulika szvadya, da jeden drugoga zkonchal je. Ovo pripetchenye zbudilo je pazlyivozt vszeh lyudih. Izti priatélyi razszerdili szû sze na chin ov tak, da dokonchali jeszu k-Davidu kralyu za pravìczu vtechi sze. Priatelyi izti Materi szinov oveh dali szû tolnach, da sze za ovoga malovrednoga y nezahvalnoga szina niti malo naj ne vzimlye, nego da szama zadovolyschinu y praviczu od kralya naj potrebuje; ar ovo jedino vu czelem kralyeztvu za peldu szlusilo, y druge od bratomorztva zdersalo bude. Saloztna mati vsza je poszluhnula, ishla takaj zaizto k-Kralju, y pochela govoriti; ali kaj je govorila za y proti hudodelniku? O! Ona né govorila kakti tusbenicza, nego kakti mati.

Zmosni Kraly! rekla je ona Davidu, akoprem veliki jeszu temelyi y zroki, po kojeh drugi mene genuti hocheju, da pravìczu od tebe potrebujem y proszim, tak vendar ovo szerdcze moje dopuztiti nemre. *Ja jeszem mati y vdovicza zkupa.* Jednoga szina, kojega nyegov brat vu szvadji sivlenya mentuval je, vre szêm zgubila, ako vezda y krivecz z-szmertjum kastiguvan bude, tak taknj ime môga musa y vsze odvechtvo nyegvo iz zemlye zbriszano bude. Ja proszim anda, o dobri Kraly! obchuvaj mene, y moga szina zbog mene; ne vchini mê dvojverztno neszrechnu. — Kaj je rekel na to David? *Kak iztinito je, da Bog sivè, tak szinu matere ove sivlenye vzelo sze nebude, dapache niti jeden lasz iz glave nyegve naj sze ne zgubi.* (2 Reg. 14.) Na proshnyu y zagovor ove matere zadobil je anda ov tak velike kastige vredni szin milo-ztchu y miloszerdnozt. Sìvlenyè nyemu bilo je prikazano.

Dopuztite, Dragi! da od ovud za gréshnike kruto batrivnoga nàvuka izpeljam. Kriztush je nash brat poleg téla, koje on na sze vzel je; ovak nyega oziva

Apostol; Maria je nyegva y nasha mati. Ako anda koj chlovek jako greshi, tak vumarja on szvôga pervorodyenoga brata Jesusha Krisztusha! Zlochinztvo ovo je tak veliko, da nebo y zemlya za fantenye krichiju, y praviczu potrebuju. Szerditozt Bosanzka y zaizto nad gréshnikom bi sze zfantila, ako mati nashega odkupitelya, kak y jednoch mati onoga szina vu vrémenih Davida Kralya, za hudodelnika nebi sze vzimala. Tak je, Maria, koja pozabiti nemre, da ona takaj mati nasha je, vzimlye sze za gréshnike. Ona govori pri Bogu za nye; ona nupervoztavlya nyemu zaszlusbe szvôga szina, y vrednozt nyegve za gréshnike prelejane kervi. Ona proszi nyega po muki nyegvi y szvoji, da nye josche obchuva, nyim vréme y chasza k-pokori, y miloztchu k-ovi podeli. O! tak y nadalye Mariu kakti mater nashega odkupitelya, y kakti nashu vszigdar postujmo, nyu za nyen zagovor pri Bogu z-dechinzkum zaufanoztjum proszimo, y po nyoj od Boga milcztchu preobernenya y pokore izproszimo. Da na kratkom velim: nepreztajmo y nadalye zaufano moliti: *szveta Maria, mati Bosja! moli za nasz gréshnike szada, y na vuri szmerti nashe.* Amen.

II. Dokànchanye Nàvuka.

Jesush izgovarja najostreshega szùda zverhu nemiloszerdnoga szluge.

Jednoch pital je Peter Jesusha, kada ov ravno od zbantuvanyih y od oproztchenya z- szvojemi vucheniki govoril je: Mester! *kuliko puti morum ja blisnyemu mojemu, kada mé zbantuje, oproztiti? szedem puti?* Jesush odgovoril je na to, da ovo josche premalo je: *ne szedem puti, nego szedemdeszet y szedem krat szedem puti.* (Matth. 18.) Tojezt, kuliko puti on te-

be zbantuje, tuliko puti ti nyemu takaj oproztiti morash. Y da nye od iztine ove pravo vputi, ter nyim nyu vu glavu zaszàdi, tak napervoztavil nyim je taki prizpodobu szledechu.

Miszlite szî, rekel je Jesush, jednoga bogatoga Gozpona, koj szvojem szlugam velikoga broja penez izruchil je, y vezda od nyih rachuna potrebuval je. Jeden moral je nyemu jezero Talérov platiti, ali ov né bil vu ztalishu ove zplatiti. Gozpon dokonchal je nyega, poleg navade mezta, zkupa z-senum y z-detczum vu szusanztvo prodati, da ovak szebe naplati; ali szluga pun poniznozti hitil sze je na kolena pred gozpona, y proszil za poterplenye. Pun pomiluvanya vchinil je metemtoga Gozpon vishe, nego szluga proszil je. On oprazticha nyemu vszega duga. Kaj chini szluga? Komaj da on zpred Gozpona odishel je, tak nameri sze on na szvoga zkupszlusbenika, koj nyemu nekuliko forintov dusen bil je, na ovoga navali on, y potrebuje, da gâ on hip zplati. Ov sziromaski szluga, koj takaj vu ztalishu bil néje zplatiti, terszi sze nyega na pomiluvanye genuti; hiti sze pred nyegà, ravno tak, kak on malo predi pred Gozponom vchinil je, na kolena, y proszi za poterplenye.

Metemtoga od ovoga perveshi szluga niti chuti né hotel, nego on ishel je, y dal nyega poztaviti vu vùzu, prez ufanye, da predi iz nye izide, kak czeloga duga izplati Drugi szlugi videchi ovo, povedaju vsza Gozponu, koj razszerdyen taki nyega pred szê dopelyati zapové, y nyemu china zpochitava, govorechi: *szluga hmanyi! vesz dùg odpuztil szêm tebi, kajti szî mè proszil: nebili sze anda moral y ti szmiluvati bil zkupszlusbeniku tvojemu, kak y ja tebi szmiluval sze jeszem?* Y taki dal gâ je poztaviti vu vùzu, gde nyega tak dugo puztil je, doklam vszega dùga naplatil je. Vezda dokonchal je Jesush pripovedanye ovo z-ovemi

vnogo znamenujuchemi rechmi: *Ovak y Otecz moj nebezki vchinil bude vam, ako neoproztite vszaki bratu szvojemu iz szerdcza vashega.*

Jeli je potrebno, Dragi! da k-ovem rechjam Jesusha josche druge pridam, da vasz na szerdcheno oproztchenye zbantuvanyih vashega blisnyega genem? Ne zaizto! vi vre iz nàvuka, y íz lepe prizpodobe Jesusheve zpoznate potrebochu, da y vi vashemu blisnyemu oproztiti morate, ako od Bogá oproztchenye vashih gréhov zadobiti selite. Kuliko puti anda molite: *Otecz! oprozti nam dúge nashe!* tak dobro premiszlite, koja pridajete: *kak y mi odpuztchamo dusnikom nashem!* y opraztchajte iz szerdcza vszem, koji vasz zbantuvali jeszu, ovak morete takaj y vi od Boga oproztchenye vashih gréhov ufati sze. Amen.

III. Dokànchanye Nàvuka.

Vu vszeh zkushavanyih y potrebochah je molitva najbolsha pòmoch.

Szamo prevech velika je iztina, kaj Job vre negda od sívlenya chlovechanzkoga rekel je, kada veli: *sivlenye chloveka na zemlyi je jeden vekivechni harcz.* Ar od kulikih nepriatelyov jeszmo mi prez preztanka obkolyeni? Vezda je szvét, koj z-szvojemi opachnemi temelyi nasz pokvariti, y zapelyati terszi sze, vezda je télo nashe koje nasz po hman poselenyih na gréh vabi. Vezda pako je izti duh peklenzki, koj kakti ruchechi oroszlan obhadya, y ische, koga bi posderl. Vezda, zadnich, szû josche druge szuprotivchine, koje na nasz navalyiju, nasz nezadovolyne y néterplyivne vchiniju, y nashu krépozt oszlabluju, kak jeszu: betegi, potrebocha, sziromastvo, pregoni, obtershenye, dapache szmert izta.

Nut kaj je vu ovakvem saloztnom ztalishu chloveka moguche batriveti y objachiti, kak molitva? Ar po ovoj budemo mi od Boga miloztchu zadobili, da zkushavanya vszígdar ztalno preobladamo, y nevolye, koje on na nasz poshilya, z-terplyivnoztjum podneszemo. Zato takaj Jesush Kriztush vu szvoji molitvi vuchil je nasz zaufano k-Bogu moliti; *Otecz! nevpelaj nasz vu zkushavanye!* Daj nam miloztchu, da vsza zkushavanya nashih nepriatelyov vszigdar obladamo, da nasz niti szvét, niti télo, niti duh peklenzki vu gréh porinuti nebudu mogli. *Nego oszlobodi nasz od zla.* Obchuvaj nasz pred vrémenitemi y vekivechnemi kastigami gréha, oszlobodi nasz takaj, ako ovo na tvoju díku, o Otecz! y na zvelichenye dushe nashe je, od vszega zla téla, od vszake potreboche y nevolye ovoga sivlenya. Ako ovo pako na tvoju díku y na nashe zvelichenye nebi szlusilo, o! tak prikasi nam konchemar tu miloztchu, da vsze nevolye ovoga szvéta z-terplyivnoztjum y z-ztalnoztjum podneszli budemo. Amen.

POGLAVJE III.
Od Lyùbavi.

NÀVUK 14.
Od lyùbavi vu obchinzkom.

PITANYE 1.
Kaj je kerztchanzki lyubiti?

Razlàganye.

Lyubiti je veszeliti sze zverhu nechesza. Mi sze veszelimo szamo zverhu dobra, mi lyubimo anda takaj szamo ono, kaj dobro je. Zchem vekshe koje Dobro je, ztem vekshe je takaj nashe veszelje y nasha lyubav. Ako nasz nashe laztovito Dobro veszeli, tak lyubimo mi nasz szame; ako nasz Dobro blisnyega nashega veszeli, tak lyubimo mi blisnyega; ako nasz Dobro y laztovitozti Bosje veszeliju, tak lyubimo mi Boga. *1. Lyubiti je veszeliti sze zverhu nechesza.*

Nijedno szerdcze né prez lyubavi. Szamo néma lyubav vszigdar jednakoga zroka, y jednaku naravu. Vnogiput lyubimo mi jedno dugovanye zbog nasz, zbog nashe haszni, ali kak navadnò velimo, íz szvojhasznozti. Ovak lyubimo mi v. p. jedno polye, je- *2. Lyubav more biti zvershena, y nezvershena.*

dno terszje; kajti nam száda noszijn. Ovak lyubimo jednoga dobrochinitelya, kajti nam pomase, nam szlusi, nam dóbró vchini. Vnogiput lyubimo mi pako jednu ztvar, zbog nye szame; kajti ona vu szebi dobra je, akoprem ona nam nikakvu haszen nedonasha. Ovak lyubimo mi v. p. jednoga kipa, akoprem ov nam nikaj dobra nechini, nasz niti jedenput neposzluhne, nego szamo zato, kajti lép je. Ovak lyubimo mi jednoga chednoga, prikladnoga, zvershenoga chloveka, akoprem on nam nikaj dabra nevchini; kajti on zvershen je. Ako mi kakvo dugovanye zbog nasz, ali iz szvojhasznozti lyubimo, tak je to jedna nezvershena lyubav; ako mi pako kakvo dugovanye zbog nyega szamoga prez odvlachenya prez szvojhasznozti lyubimo, tak je to jedna zvershena lyubav.

3. *Mi lyubimo Boga zversheno ako nyega zbog nyega szamoga lyubimo.*

Od ovud lehko moremo videti, jeli Boga zversheno ali nezversheno lyubimo. Ako mi Boga szamo zbog nasz zbog nashe haszni lyubimo, szamo zato vsza radi vchinimo, kaj on zapoveda, kajti on proti nami zevszema dober je, tak je to jedna nezvershena lyubav. Ako pako mi Boga kakti najvekshe dobro, zbog nyega szamoga lyubimo, zbog nyega vsza radi chinimo, kaj on nam zapovedal je, tak je to jedna zvershena lyubav, ovde lyubimo mi Boga ravno tak, kak jeden priately drugoga lyubi. Dobri priately veszeli sze nad szrechum drugoga, ako taki on szam nikakvu haszen néma. Dobri priately salozti sze nad neszrechum szvôga priatelya, ako taki nyemu po tom nikakov kvar nezrokuje sze. Dobri priately neposzlusi drugomu, kakti tesak zbog

plache, nego zahman, iz priatelztva. Ovak chini takaj on, koj Boga zversheno lyubi. On negledi na szê, niti na platchu, niti na szvû haszen, on neszlusi Bogu kakti tesak, nego kakti priately, zato takaj zvershena lyubav Bosja *lyubav priatelyztva* imenuje sze.

4. *Mi lyubimo blisnyega zversheno, ako nyega zbog Boga lyubimo.*

Ravno ovak, kak dugo mi blisnyega zbog nasz, zbog nashe haszni lyubimo, kajti najmre nashe dobro od dobra blisnyega viszi, tak dugo je lyubav nasha nezvershena; kak berse pako blisnyega zbog Boga lyubimo, kajti on kip Bosji je, kajti on z-kervjum Jesusha Kriztusha odkuplyen, y po miloztchi Dùha szvétoga poszvetchen je, tak je nasha lyubav proti blisnyemu zvershena.

5. *Kerztchanzki lyubiti, je Boga zaradi szamoga nyega y blisnyega zaradi Boga lyubiti.*

Od ovud szledi, da med lyubavjum razluka nahadya sze. Takaj poganini lyubiju, ali szamo nezversheno iz szame szvojhasznozti. Kerztcheniki moraju zversheno, Boga zaradi szamoga nyega, y blisnyega zaradi Boga lyubiti; zato *Kerztchanzki lyubiti je, Boga kakti najvekshe dobro zaradi szamoga nyega, blisnyega pako zaradi Boga lyubiti, y zaradi Boga dragovolyno vchiniti vsza, koja je zapovedal.* Mi moramo zvun toga Boga takaj zato lyubiti, kajti on proti nam neizmerno dober je, pokehdob on vszem dobro izkasuje: *Lyubimo Boga*, opominya nasz sz. Janush: *kajti on nasz najpervich lyubil je.* (1 Ioan. 4.) Kajti anda Bog najvekshe dobro, y takaj proti nam neizmernò dober je, tak moramo mi nyega zverhu vszega lyubiti, tojezt, mi moramo nyega vszem ztvorjenyam predpoztaviti, y bolye prestimavati, kak vsze kaj nam povolyno y dopadno biti more; bo-

lye kak peneze y vszako dobro, bolye kak Otcza y mater, bolye kak télo y sivlenye, kajti Bog bolshi, kak vsze ove ztvari, je.

6. *Kriztush zapoveda, y prepishuje nachina lyubavi Bosje.* Ovu zapoved Boga zverhu vszega lyubiti, ozval je Kriztush (Matth 22.) *pervu, y najvekshu zapoved*, y kakva ova lyubav biti mora, raztolnachuje on z-szledechemi rechmi: *lyubi Gozpona Boga tvojega iz czéloga szerdcza tvojega, iz vsze dushe tvoje, iz vsze pameti y krépozti tvoje.*

7. *Boga iz czéloga szerdcza lyubiti znamenuje nyega szamoga, druge pako ztvari zbog nyega lyubiti.* Ako mi vishe priatelyov jednoga kak y drugoga lyubimo, tak delimo szerdcze z-vishemi, mi lyubimo z-razdelenem szerdczem. Ako mi jednoga priatelya szamo lyubimo, tak ne delimo szerdcze z-vishemi, mi lyubimo íz czeloga szerdcza. Vezda vre lehko razmeli budete, Dragi! kaj rechi hoche: *Boga iz czeloga szerdcza lyubiti.* Ovo znamenuje Boga szamoga lyubiti. Ako anda Boga íz czeloga szerdcza lyubimo, tak nyega jedinoga lyubiti moramo. Vsze druge ztvari jeszu szamo na tuliko dobre, na kuliko ove nasz k-Bogu pelyaja, y na nyegvu diku szlusiju; mi moramo nye lyubiti y potrebuvati, ali szamo zbog Boga. Kak berse kakvo orudelje za poszel, pero k-piszanyu, dugovanye k-czilyu vishe ne szlusi, tak ovo zahitavamó, mi ovo ne lyubimo, mi ovo vishe ne potrebujemo. Bog je nash zadnyi czily, ako kakvo dugovanye na nyegvu diku neszlusi, tak ovo lyubiti, y potrebuvati neszmemo; y ako vendar ovo bi potrebuvali, tak bibilo to odperto znamenye, da ovo nam dragshe, kak Bog, je.

8. *Boga iz vsze dushe lyubi-* *Boga iz vsze dushe lyubiti*, znamenuje, Boga z-vszemi tremi jakoztjami dushe: z-ra-

zuniom, z-pametjum y z-volyum lyubiti. Z-razumom lyubimo mi Boga, ako szî vszega truda damo, da Boga vsze holye zpoznamo. Z-pametjum lyubimo mi Boga, ako na nyèga vishe puti miszlimo. Z-volyum lyubimo mi Boga, kada szamo ono hochemo, kaj nyemu dopada sze.

ti, znamenuje: nyega z-vszemi tremi jakoztjami dushe lyubiti.

Dusha nasha ima vszakoverztna chutenya, kak vi ovo szami zpoznati morete; vezda chutite vi veszelye, vezda salozt, vezda ufanye, ztraha, szrama, y t. d. *Boga iz vsze pameti lyubiti* znamenuje tuliko, kak vsza ova chutenya na nyega ravnati, szamo vu nyim razveszeliti sze, szamo zverhu nyegvoga zbantuvanya razsaloztiti sze, szamo vu nyega ufati sze, szamo nyega bojati sze, szamo pred nyim szramuvati sze, ako zlo vchinili jeszmo, szamo za nyim hlepeti.

9. *Boga iz vsze pameti lyubiti, znamenuje: vsza chutenya na nyega ravnati.*

Zadnich chlovek néma szamo duhovne krépozti: razuma, pameti, volye, nego on ima takaj tèlovne krépozti chuteny y kotrigov. Vi znate, koja vsza chlovek z-szvojemi chutenyi y kotrigi vchiniti more. Ali on mora ochi k-premishlyavanyu Boga, vuha k-poszlushanyu rechi Bosje, jezika na hvalu Bosju, vsza chutenya, y vsze kotrige na diku Bosju potrebuvati, y ovo znamenuje *Boga iz vsze krépozti lyubiti.*

10. *Boga iz vsze krépozti lyubiti, znamenuje: vsza zvunzka chutenya, y kotrige na nyegvu diku potrebuvati.*

Razgovori.

1.

Kaj znamenuje lyubiti? — Ako mi kaj lyubimo, jeli sze zverhu onoga saloztimo? —

Kaj znamenuje lyubiti?

Kaj nasz pako veszeli? jeli morebiti zlo? — Kaj anda lyubimo? Ako mi malo kakvo *dobro* imama, kak velika je onda lyubav? — Kada je pako lyubav veksha? — Ako nasz nashe laztovito dobro veszeli, koga lyubimo onda? Ako nasz *dobro* blisnyega veszeli, koga lyubimo onda? — Ako nasz pako laztovitozti Bosje veszeliju, koga lyubimo onda?

2.

Kada je lyubav zvershena, kada pako nezvershena?

Je koje szerdcze prez lyubavi? — Jeli pako lyubav vszigdar jednakoga zroka ima? Jeli ti lyubish terszje, ali polyo? Zakaj? Ali jeli ti lyubish tvoje dobrochinitelye? Zakaj? Kaj tî oni chiniju? — Jeli lyubish takaj kojega kipa? — Jeli tî y ov kaj dobroga chini? Zakaj anda ovoga lyubish? — Ali jeli lyubish ti chednoga chloveka? — Ako ali ov tebi josche nigdar nikaj dal ali vchinil néje, zakaj anda nyega lyubish? — Jelì mi kakvu ztvar vszigdar zbog nasz y zbog nashe haszni lyubimò? — Zakaj moremo anda kakvo dugovanye josche lyubiti? — V. p. lepoga kipa, chednoga chloveka? — Jeli je pako ovakva lyubav zvershena, ako mi kakvu ztvar zbog nasz, y zbog nashe haszni lyubimo?

3.

Kak lyubimo mi Boga ako nyega zbog nyega szamoga lyubimo?

Znashli anda vezda, kada lyubav Boga zvershena je? Kada? — Kada je pako ova lyubav nezvershena? — Zakaj tesak Gozponu szlusi? — Jeli prîately priatelyu takaj za plachu szlusi? — Y koj Boga zversheno lyubi, jeli on na plachu gledi? — Kak sze zato zvershena lyubav proti Bogu josche imenujè? Zakaj lyubav *priatelztva?*

4.

Moreli blisnyi nash nam haszneti? Y ako mi blisnyega zbog nashe haszni lyubimo, kakva je to lyubav? — Ako mi pako blisnyega zbog nyega szamoga lyubimo, jeli je ovakva lyubav takaj nezvershena? — Gdo je pako neizmerno, y bolye zvershen nego nash blisnyi? — Gdo je anda najzversheneshi zrok da blisnyega lyubimo? — Kada je anda lyubav proti blisnyemu zvershena? *Kada je lyubav proti blisnyemu zvershena, kada nezvershena?*

5.

Jeli je lyubiti, y kerztchanzki lyubiti vsze jedno? — Jeli poganini takaj lyubiju? Iz kakvoga czilya lyubiju poganini? Jeli kerztcheniki takaj iz szvojhasznozti lyubiju? — Zbog koga lyubiju kerztcheniki Boga? — Zbog koga lyubiju oni pako blisnyega? — Zbog koga chiniju kerztcheniki vsze radi, kaj Bog zapovedal je? — Kaj znamenuje anda kerztchanzki lyubiti? — Zakaj moramo josche Boga lyubiti? — Jeli je on dober proti nam? — Gdo lyudem vsza dobra podeluje? Kak moramo anda Boga lyubiti? Zakaj zverhu vszega? — Kaj to znamenuje: Boga zverhu vszega lyubiti? — Koga moramo bolye lyubiti, Boga ali peneze? Boga ali roditelye? Boga ali nashe sivlenye? Zakaj moramo anda Boga bolye lyubiti, kak vsza ova? — *Kaj je kerztchanzki lyubiti?*

6.

Koju zapoved imenuje Kriztush pervu y najvekshu? — Y kak sze izgovarja perva zapoved lyubavi? *Koja je perva zapoved lyubavi?*

7.

Kaj 'to znamenuje: Boga íz czeloga szerdcza lyubiti?

Ako mi vishe priatelyov lyubimo, zkem delimo onda mi nashe szerdcze? — Jeli to íz czeloga szerdcza lyubiti znamenuje? — Ako pako szamo jednoga priatelya lyubimo, zkém delimo onda szerdcze? Iz kakvoga szerdcza onda lyubimo? — Kaj to znamenuje: Boga íz czeloga szerdcza lyubiti? — Kada lyúbimo mi kakvoga priatelya íz czeloga szerdcza? Kada y druge tak lyubimo, kak nyega? — Jeli szû vsza dobra, koja Bog naredil je? — Szmemoli od Boga naredyene ztvari lyubiti? Zakaj? — Kada pako pero za piszanye vishe nikaj ne valya, jeli ovo josche potrebuvali budemo? — Ako dugovanye kakvo k-czilyu neszlusi, jeli ovo josche lyubili budemo? Gdo je zadnyi czily chloveka? — Ako anda dugovanye kakvo na diku Bosju neszlusi, moramoli ovo lyubiti? — Kada szmemo mi ztvorenya lyubiti? Y zbog koga moramo mi ova lyubiti?

8.

Kaj to znamenuje, Boga iz vsze dushe lyubiti?

Kuliko imash ti jakozti dushe? Kak sze zoveju ove tri jakozti dushe? — Ako ti Boga szamo z-razumom lyubish, jeli ti nyega onda íz vsze dushe lyubish? — K-chemu je *razum?* Moremoli prez ovoga iztinu zpoznati? — Ako szî anda vszega truda damo, da Boga vsze bolye y bolye zpoznamo, zchem onda nyega lyubimo? — Kak lyubimo anda Boga z-razumom? — K-chemu je *pamet?* Po chem moresh sze ti iz chesza zmiszliti? — Ako sze vsze zmirom íz Boga zmishlyavamo, z-chem onda nyega lyubimo? — Kak lyubimo anda Boga z-pametjum? — K-chemu

je *volya?* Ako szamo ono hochemo, kaj Bogu dopada sze, z-chem onda nyega lyubimo? Kak lyubimo anda Boga z-volyum?

9.

Kaj chuti onda tvoja dusha, kada tebi Otecz kaj lepoga prikasuje? — Kaj pako onda, ako on tebi za zutra kaj obechuje? — Kada pakò tvoj otecz vszem nekaj prikasuje, szamo tebi nikaj, kaj ti onda chutish? — Y ako Otecz tebi z-shibum naproti dohadya, kaj onda chutish? — Koja szû anda zglavna chutenya dushe? — Jeli ti nechutish: veszelye, ufanye, salozt, ztraha, y t. d.? — Vu kém sze moramo veszeliti? — Zverhu kakvoga zhantuvanya razsaloztiti? — Vu koga sze ufati? — koga sze bojati? — Na koga anda nasha chutenya ravnati? Kaj to anda znamenuje: *Boga iz vsze pameti lyubiti?*

Kaj to znamenuje: Boga iz vsze pameti lyubiti?

10.

Jeli ima chlovek szamo duhovne krépozti iliti jakoztí? Koje krépozti télovne ima chlovek? — Kaj ima chlovek dobroga na télu? Jeli néma chutenya y kotrige? — Na chiju diku mora on ove potrebuvati? — Kaj anda to znamenuje: *Boga iz vsze krépozti lyubiti?*

Kaj to znamenuje: Boga iz vsze krépozti lyubiti?

PITANYE 2.

Kaj znamenuje blisnyega lyubiti?

Razláganye.

1. **Od dùsnozti szebe szamoga lyubiti?**

Druga zapoved lyubavi je: *lyubi blisnyega tvojega, kakti szamoga tebe.* (Matth. 22.) Ovde zapoveda Kriztush, da nasz szame, y takaj blisnyega nashega lyubimo. Lyubav, z-kojum mi nasz szame lyubimo, poztavlya Kriztush za zpodobu, kak blisnyega lyubiti moramo. Mi moramo nasz szame lyubiti, ar Bog hoche, da vsze zmirom bolyshi, zversheneshi, szrechneshi budemo, mi moramo anda za nashe zvelichenye, za nashe dobro zkerbeti. Jeli sze pako zkerbimo za dugovanye, koje ne lyubimo? Ako kakvo dugovanye lyubimo, y vu ovem veszelye nahadyamo, tak sze za ovo takaj zkerbimo, na ovo pazimo, y ovo chuvamo. Kak goder anda dùsnozt nasha je, da za zvelichenye nashe zkerbimo, ovak takaj dùsnozt nasha je, da nasz szame lyubimo. Vszakomu chloveku vu nuternyom zaszadyeno je, da szebe szamoga lyubi, dapache Bog odperto zapovedal je, da mi nasz szame naj lyubimo, mi moramo anda neszamo zbog nashega laztovitoga dobra, nego takaj zbog Boga nasz szame lyubiti.

2. **Mi potrebujemo pomoch blisnyega nashega.**

Po imenu blisnyega razmeva sze vszaki chlovek, priately y nepriately. Vszaki chlovek potrebuje pomoch. Betesnik, kajti szlab je, zdravi, kajti szam vsze potrebne poszle zvershavati nemrê. Ovu pomoch neischemo mi pri nerazumnih ztvarih, nego pri lyudih.

Polyodelavecz nam orje, y szeje, vrachitely nasz vrachi, y. t. d. Kaj jeden chlovek nemore, to drugi more. Bog anda dal je nam blisnyega za pomoch.

Budeli pako nam blisnyi pomogel, ako nyega ne lyubimo? Jeli ne zavesuje nasz laztovito dobro nashe, da blisnyega lyubimo? Zvun toga, gdo je lyudi tak zkupa zjedinil, da jeden drugoga potrebuje? Gdo je zapovedal: *lyubi blîsnyega tvojega?* Neli, Bog? Bog hoche anda, da blisnyega lyubimo. Blísnyi je takaj kip Bosji; on odkuplen je z-kervjum Jesusha Kriztusha. Mi moramo anda blisnyega ne szamo zbog nashega laztovitoga dobra, nego takaj zbog Boga lyubiti. Vszi lyudi jeszu kip Bosji, y z-kervjum Jesusha Kriztusha odkupleni, mi takaj znati nemremo, koga danasz ali zutra josche potrebuvali, vu kakov orszag, k-kakvem lyudem josche doshli budemo. Mi moramo anda vsze lyudi, domorodcze y ztranzke, pravovernike y krivovernike lyubiti. **3. Od dúsnozti blisnyega lyubiti.**

Mi moramo blisnyega lyubiti, kak nasz szame; ar on takaj je chlovek, kak y mi. Y nut kak lyubimo mi nasz szame? Neli, mi selimo nam vsze dobro, mi lyubimo nasz vu szerdczu, mi vchinimo nam vsze, kaj nam povolyno y hasznovito je, y oztavlyamo vsza, koja nam nepovolyna y skodlyiva jeszu, mi lyubimo anda nasz takaj vu chinu. Ravno ovak moramo takaj blisnyega nashega lyubiti, mi moramo nyega vu szerdczu lyubiti, tojezt: mi moramo nyemu dobro hoteti, nyemu vsze dobro seleti. Mi moramo nyega vu chinu lyubiti, tojezt: mi moramo nyemu vsze **4. Nachin blisnyega lyubiti.**

vchiniti, kaj nyemu povolyno y hasznovito je, y vsze oztaviti, kaj nyemu nepovolyno y skodlyivo je. Ako mi sziromaka jezero puti pomiluvali, ter nyemu nikaj dali nebudemu, tak nyemu pomoreno néje; nezvershena lyubav nyemu nikaj ne haszni, mi moramo anda navlaztito tersziti sze, da lyubav nasha proti blisnyemu zvershena bude, tojezt da nyega y vu chinu lyubimo.

5. *Razláganye zapovedi od lyubavi blisnyega.* Da zezvedamo, kaj drugem drago je, tak szamo na nasz szame pàzimo, kaj nam szamem drago je; zato raztolnachil je Jesush zapoved lyubavi blisnyega z- szledechemi rechmi: *vchinite lyudem vsza, koja hochete, da y oni vam vchiniju; ar ovo je, kaj zakon y proroki vuchiju.* (Matth. 7.) Mi hochemo, da drugi od nasz dobro miszliju, tak moramo y mi od drugeh dobro mistliti. Mi hochemo, da nam drugi nashe falinge oproztiju, mi moramo anda nyim takaj oprosziti. Mi hochemo, da drugi z-nami chlovechni jeszu, mi moramo anda takaj proti drugem chlovechni biti. Mi hochemo, da nam drugi vu potrebochi pomoreju, mi nyim anda takaj pomagati moramo.

Razgovori.

1.

Jeli szmó dúsni, nasz szame lyubiti. Koja je druga zapoved lyubavi? — Kaj ovde Kriztush zapoveda? — Hocheli Bog da vsze zmirom gorshi poztanemo? — Moramoli mi za nashe dobro zkerbeti? Zakaj? — Jeli mi pako zkerbimo za kakvo dugovanye, koje ne lyubimo? — Budemoli sze mi za na-

she dobro zkerbeli, ako nasz szame ne lyubimo? — Jeszmoli dusni nasz szame lyubiti? Zakaj? — Jeli vszaki chlovek ovu dusnozt vu szebi chuti — Gdo je ovu vu szerdcza nasha zaszadil? — Gdo je odperto zapovedal, da mi szami nasz naj lyubimo? — Moramoli mi nasz szamo zbog nashega laztovitoga dobra lyubiti? — Nego zbog koga josche?

2.

Jeli mi pomoch blisnyega potrebujemo?

Gdo sze razmeva po imenu blisnyega? Jeli vszaki chlovek pomoch potrebuje? — Zakaj potrebuje betesnik pomoch? Jeli more betesnik szam szebi pomochi? — Ali zdravi ne potrebuje nikakvu pomoch? Zakaj y ov pomoch potrebuje? — Moreli jeden chlovek vsze poszle obavlyati? Szam orati? Szam zidati &c? Pri kem ishemo anda pomoch? Pri némeh ztvarih? — Jeszuli nam anda drugi lyudi potrebni? Zakaj?

3.

Jeszmoli dusni blisnyega lyubiti?

Budeli pako nam blisnyi nash pomogel, ako nyega nelyubimo? — Jeszmoli dusni blisnyega lyubiti? Zakaj? — Gdo je lyudi tak med szobum zjedinil? — Gdo je zapovedal, *lyubi blisnyega tvojega?* — Hocheli Bog, da blisnyega nashega lyubimo? — Zakaj? — Chiji Kip je blisnyi? — Z- chijum kervjum je on odkuplen? — Moramoli blisnyega szamo zbog nasz lyubiti? — Zakaj takaj zbog Boga? Za têm, moremoli znati, koga danasz ali zutra potrebuvali budemo?

4.

Kak mora vszaki chlovek blisnye-

Kak mora vszaki chlovek blisnyega szvôga lyubiti? — Kak lyubimo mi nasz sza-

szvôga lyubiti? me? Kaj selimo mi nam? Kaj chinimo mi nam? Kaj oztavlyamo glëdech na nasz? — Kaj moramo nyemu vchiniti? — Kaj moramo oztaviti? — Kaj znamenuje anda blisnyega lyubiti? — Ako ti pako sziromaka pomilujesh, prez da nyemu kaj dash, jeli je nyemu ztem pomoreno? — Jeli nyemu haszni nezvershena lyubav? — Zakaj moramo mi blisnyega ne szamo vu szerdczu, nego y vu chinu lyubiti?

5.

Kak raztolnachuje Kriztush zapoved lyubavi blisnyega? Kaj nam drago je, jeli je y drugem drago? — Kak moremo anda znati, kaj drugem drago je? Na kaj moramo paziti? — Kak je zato Kriztush raztolnachil zapoved lyubavi blisnyega? — Jeli je tebi drago, ako drugi od tebe dobro miszliju y govoriju? — Kak morash anda ti od drugeh miszliti y govoriti? — Jeli je tebi drago, ako drugi z- tobum chlovechni jeszu? Kakov morash anda ti z-drugemi biti? — Jeli je tebi drago, kada tebi drugi pomore? Kaj morash anda ti drugem vchiniti?

PITANYE 8.

Kak sze izkasuje lyubav proti Bogu y blisnyemu?

Razláganye.

1.

Lyubav proti Bogu y blisnyemu izkasuje sze z-obdersavanyem dé- Vi ztê vre chuli, moji Dragi! da Boga y blisnyega vu chinu y vu iztini lyubiti, y lyubav ochituvati moramo. Bogu, iztina je, nikaj haszniti ali skoditi nemremo, mi me-

tèmtoga nyega vu chinu lyubiti moremo, ako nyegvu volyu zpunimo; y nyegvu diku povekshavamo. Bog je nam takaj szvoju volyu ochituval, on nam je prepiszal, kak sze proti nyemu, y proti blisnyemu zadersavati imamo. Ov prepisz zadersava sze vu deszeteh zapovedih Bosjeh. Lyubav proti Bogu y proti blisnyemu ochituje sze anda z-obdersavanyem deszet zapovedih Bosjeh. *szet zapovedih Bosjeh.*

2. *Deszet zapovedi jeszu za vsze lyudi.*

Ove zapovedi dal je Bog Mojseshu na góri Szinai za lyudztvo izraelzko, poklamkam ovó iz Aegyptusha bibiló izishló, y vu puztchini bi sze zadersavalo. Akoprem pako ove zapovedi za lyudztvo izraelzko dane jeszu bile, tak jeszu ove vendar za vsze lyudi; kajti nam Bog ove po laztovitem razumu nashem za zpoznati daje: y akoprem Kriztush ztaroga zakona zaterl, y novoga dal je, tak podtverdil je on vendar deszet ove zapovedi na novo, y ove bolye raztolnachil.

3. *Zavjetek deszet zapovedih.*

Bog dal je Mojseshu deszet zapovedi na dvéh tablah. Na jedni tabli dal je nyemu perve tri zapovedi. Na drugi tabli dal je nyemu szèdem oztale zapovedi. Perve tri zapovedi zadersavaju dusnozti proti Bogu, oztale szedem dusnozti proti blisnyemu. Zavjetek deszet zapovedih Bosjeh nahadya sze na kratkom vu dvéh zapovedih lyubavi; kajti dusnozti proti Bogu iz lyubavi Bosje, y dusnozti proti blisnyemu iz lyubavi blisnyega izhadyaju, zato veli Kriztush, da *vu oveh dvéh zapovedih vsza zapoved ztoji y proroki.*

4. *Mi moremo obdersavati deszet zapovedi.*

Mi iztina je, jeszmo szlabi lyudi, y zkushavamo sze od vnogih nepriatelyov, od szvéta, od téla y od vraga, zbog chesza nam ob-

dersavanye zapovedi Bosje vnogiput tesko poztaje. Ali miloztcha Bosja nam pomore, y vsza nam lehka vchini. Bog nam je takaj tuliko puti szvoju miloztchu obechal, y on szvoju rech dersal bude. Od toga peldu imamo vu szvètem Pavlu, koj od szvoga téla tak jako na prekershenye zapovedi Bosje zkushaval sze je. Bog takaj nyega ne oszlobodil od zkushavanya, nego on nyega szegurnogą je vchinil od szvoje miloztche. *Miloztcha moja*, rekel je on: *je tebi zadozta.* Mi moremo anda obdersavati deszet zapovedi Bosje, ar Bog vszakomu szvoju miloztchu podaje.

Raszgovori.

1.

Kak sze izkasuje lyubav proti Bogu y blisnyemu?

Moremo mi Boga vu chinu lyubiti? — Moremo mi Bogu kaj haszneti ali skoditi? — Moremoli pako nyegvu volyu izpuniti? Nyegvu diku povekshavati? — Kak moremo anda Boga vu chinu lyubiti? — Je nam takaj Bog szvoju volyu ochituval? Y raztolnachil? — Gdo je nam prepiszal, kak proti Bogu y proti blisnyemu zadersavati sze moramo? — Vu kojeh zapovedih nam je Bog ovo prepiszal? — Kak sze izkasuje lyubav proti Bogu, y proti blisnyemu?

2.

Za koga szû deszet zapovedi Bosje?

Komu je Bog dal deszet zapovedi Bosje? Jeli szû ali deszet zapovedi szamo za lyudztvo izraelzko? — Po chem nam josche Bog ove deszet zapovedi za zpoznati daje? — Za koga szû anda deszet zapovedi? — Zakaj za vsze lyudi?

3.

Na kuliko tablih je dal Bog Mojseshu deszet zapovedi? — Koje zapovedi bile szû na pervi tabli? Koje na drugi? — Koje dusnozti zadersavaju perve tri zapovedi? — Koje dusnozti zadersavaju oztale szedem zapovedi? Gde sze nahadya na kratkom zavjetek deszet zapovedih Bosjeh?

Gde sze nahadya na kratkom zavjetek deszet zapovedih Bosjeh?

4.

Jeli je vszigdar lehko abdersavati deszet zapovedi Bosje? — Od koga zkushavamo sze mi? — Gdo nám metem toga obdersavanye deszet zapovedih zlehkotiti more? Po chem zlehkoti nam Bog obdersavanye zapovedih? — Morejuli sze obdersavati deszet zapovedi Bosje?

Morejuli sze obdersavati ove deszet zapovedi?

I. Dokánchanye Návuka.

Mojsesh prijemlye na góri Szinaj dve table zapovedih.

Med velikemi y oszebujnemi pripetchenyi, koja z-izraelczi vu vrémenu putuvanya chez izhodne puztchine vchinyena jeszu, ne nijedno vekshe y oszebujneshe od onoga, kada zapovedi dobivali jeszu. Ovo predavanye zapovedih obvershavano je z-najvekshem ztrahom y szvetechnoztjum, da ovak lyudztvo zpoznati more, kak odichen y moguchen on Bog je, vu chijem imenu Mojsesh z-nyimi govori. Tri dnî predi, nego predavanye zapovedih vchinyeno je, moral je Mojsesh lyudztvu nazveztiti, da vszi szvoje oprave ochiztiju, da ovak na dan ov, kakti vu szvetechnem chizto, y priztojno opravlyeni pokazati sze moreju. Kada bi

trejti dan bil doshel, tak chul sze je glasz trubentih, kojega germlavicza y blizkanye zprevadyala, y vsze lyudztvo z-ztrahom napunila jeszu. Mojsesh izpelyal je vsze na proztor pod goru, na koji Bog glaszom velikem iz ognyenogà oblaka, koj czèlu goru obzterl je, szledeché zapovedi dal je:

1. Ja szêm Gozpon Bog tvoj, nemaj tudyeh Bogov pred menum. Nebudesh tebi napravlyal Kipa zrezanoga, da bi sze nyemu vklanyal

2. Nè primi imena Boga Gozpona tvojega zahmàn vu tvoja vùzta.

3. Zpomeni sze, da szobotni dan szvetish.

4. Postuj otcza y mater, da budesh dugo sivel, y tebi dobro bude na szvétu.

5 Ne vmori.

6. Ne budesh ozkrunil tudyega hisnoga zakona.

7. Ne kradi-

8. Ne govori krivoga szvedochanztva szuprot blisnyemu tvojemu.

9. Nè poseli sene blisnyega tvojega.

10. Ne poseli blisnyega tvojega hise, polya, szlugu, szlusbeniczu, vola, oszla, niti nikaj, kaj nyegvoga je.

Komaj bile szû zapovedi od Boga dane, tak chul sze zopet glasz trubentih, germlavicza y blizkanye napunila szu viszine, y lyudztvo od ztraha derhtalo je, miszléche, da vumreti mora, ako Bog josche jeden put z-nyimi govoril bude. Ove zapovedi piszal je Bog szam na dveh kameniteh tabléh, da vszigdar od lyudztva prechteti sze budu mogle. Mojsesh doneszel je ove lyudztu, y ovo opomenul, da sze vszigdar iz oveh naj zmishlyavaju, da od nyih naj govoriju, poleg nyih chiniju, y obechal vszem koji ove zapovedi zpunili budu, vre na ovem szvétu obilnoga blagoszlova.

Dragi! jeli nészmo y mi dusni ove lyudztvu izraelzkomu dane zapovedi obdersavati? Kaj szu ove drugo,

kak razlaganye one naravzke zapovedi, koja vu szerdczu nashem zapiszana je? Ar z-kulikem razlosnem glaszom ochituju nam ne szamo dusnozti proti Bogu, nego takaj one proti blisnyemu? Kak lepo razlagaju nam ove one dve velike zapovedi lyubavi, koje zakon y proroki vuchiju? Ali jeli je morebiti Jesush Kriztush pravi szin Bosji, nash Odkupitely y Navuchitely zato vu szvet doshel, da zakon y proroke zatere? Ne zaizto, nego on szam josche veli: *ja neszem doshel ova zatreti, nego zpuniti.* (Matth. 5.) O! tak je dusnozt nasha, da zapovedi Bosje vszigdar podpunoma obdersavamo, ar ovak vu ovem sivlenyu obechanoga blagoszlova, kak takaj vu buduchem obechanu plachu nadjati sze budemo mogli. Amen.

II. Dokànchanye Nàvuka.

Miloszerdni Szamaritanecz je példa prave lyubavi blisnyega.

Vszem lyudem, gdo goder jeszu, y ako taki chizto drugach miszliju, nego mi, moramo mi ne szamo dobro privuschiti y seleti, nego y vu vszaki priliki vchiniti, kuliko moremo Ovo je volya nashega bosanzkoga navuchitelya Jesusha Kriztusha, koj iz toga czilya, doklam josche na zemlyi bil je, szledechu pripovezt pripovedal je.

Chlovek nekoj putuval je iz Jeruzalema glavnoga varasha dersave sidovzke vu Jeriko. Na szamochni czezti navalili szû na nyega tolvaji, koji nyega chizto szlekli, neizmerno ztukli, y na pol sivoga na putu lesechega puztili jeszu. Pripetcze ishel je jeden sidovzki aldovnik putom iztem, ov zpazil je sziromaskoga ovoga ranyenoga chloveka, metemtoga pogled ovoga nevolynoga nyega né genul, on tak bil je nemiloszerden,

da mimo preshel je, prez da za nyega zkerb bi bil vzel. Malo potlam ishel je dvornik jeden onem iztem putom, ov videl je ravno ovak ovoga ranyenoga prez pomochi lesechega, y preshel je mimo, kak y aldovnik, prez da y kaj za pomoch nyegvu bi bil vchinil. Nechlovechni lyudi! kak jako zpozabili szû sze oni iz oneh, koja oni blisnyemu szvojemu dûsni jeszu! Kaj bi szî bili ovi seleli, ako na meztu ovoga nevolynoga bi sze bili nahadyali? Jeli morebiti, da y drugi tak nechutlyivo mimo bi bil prehadyal? Ali, da sze gdo nyim bi bil szmiluval, ter pomoch kak naj bolshu izkazal?

Metemtoga nashel je ov nevolyni vendar jednoga pomochnika, jednoga chutlyivoga y miloszerdnoga chloveka; ar prehadyal je takaj jeden Szamaritanecz (pazite, jeden Szamaritanecz) jeden chlovek druge vére, kak ranyeni bil je, y jeden zmed oneh, koji krivo vputyeni vu véri sidove besali y odurjavali, ter takaj od oveh besali sze y zametavali sze jeszu. Ov Szamaritanecz zpazil je ovoga nevolynoga, priztupil k-nyemu, y miloszerdnoztjum genyen zavezati pochel rane nyegve zalevajuch ove z-oljem y z-vinom. Josche né zadozta; on nehotejuchi nyega na putu oztaviti, vzimlye zkupa vsze szvoje jakozti, y poztavlyagâ na marshe svoje. Poleg nyega iduchi, dersal je betesnoga, da ne opadne, y dopelyal gâ vu ostariju, gde nyega vu poztel poztavshi vszoj zkerbi izruchil je. Jeden dan oztal je josche pri nyim, onda pako ponovil je putuvanye szvoje, ali zplatil predi vsza ostarjashu, y rekel nyemu: *zkerb na nyega imaj, y kaj god vishe potroshish, ja kada sze povernem, platim tebi.* (Luc 10.) Tuliku lyubav ochituval je Szamaritanecz proti nevolynomu ovomu.

Vuchite sze, Dragi! od ovoga miloszerdnoga priatelya lyudih vashega blisnyega lyubiti, vuchite sze prez razluke vére proti nevolynem lyudem vász miloszerdne

y dobrotivne izkazati! vuchite sze lyudem vsza vchiniti, koja hochete, da y oni vam vchiniju! miszlite szî pri pogledu sziromaskeh, nevolyneh y zaoztavlyeneh lyudih, ah! akó y ja ovak sziromaski, nevólyen, y zaoztavlyen bibil, kak szrechen y zadovolyen bibil ja, ako gdo z-pomochjum szvojum meni bi prízkochil, — y vu ovem mishlenyu vchinite, kaj miloszerdni szamaritanecz vchinil je. Amen.

III. Dokànchanye Nàvuka.

Boga lyubiti, je perva y najprestimanesha dùsnozt vszakoga chloveka.

Kak vnogoverztni jeszu zroki, koji nasz zavesuju, da Boga lyubimo! Mi moramo, Dragi! Boga lyubiti, kajti on nam odperto y razlosno nyega lyubiti, y to zverhu vszeh ztvarih lyubiti, zapoveda. *Ova je perva y najveksha zapoved, lyubi Boga Gozpona tvojega iz vszega szerdcza, iz vsze dushe, iz vsze pameti, y jakozti tvoje.* (Matth. 22.) Mi moramo Boga lyubiti, kajti on neizmerno zaszlusi, da sze od nasz lyubi. Nyegva dobrota, nyegva lepota, nyegve oztale vsze lyubavi najvredneshe laztovitozti jeszu, koje nagnenya szerdcza nashega zbudyavaju, y nasz k-nyemu veseju. Mi moramo Boga lyubiti kajti on szam nasz neizmerno lyubil je, kajti on nasz na kip szvoj ztvoril, z-szvojum kervjum odkupil, z-szvojum miloztchum poszvétil je, y kajti szerdcza nasha (ako chizto pokvarjena nészu) lyubav z-lyubavjum vrachati moraju. Mi moramo Boga lyubiti, kajti zato odlucheni jeszmo, da nyega vekoma lyubimo; ako nyega lyubili nebudemo na zemlyi, tak nyega takaj vu Nebu nigdar videli, lyubili y za del imali nebudemo.

Ovo jeszu, da vnoge druge prehadyam, zroki iz kojeh Boga lyubiti moramo. Metemtoga po chem moremo y moramo mi nashu lyubav proti Bogu ochituvati, y po chem ovu nyemu pokazati? O ne zpitavajmo dugo! Mi lyubimo Boga, ako nyegve zapovedi obdersavamo. *Koj moje zapovedi ima, y obdersava, on je, koj lyubi mene,* veli szam Zvelichitely Jesush Kriztush. (Joan. 14.) Obdersavajmo anda verno vszako vréme zapovedi nyegove. Pokasimo Bogu po zpunyavanyu oveh, da mi nyega ne szamo z-rechmi, nego vu chinu y vu iztini lyubimo! Verujmo tverdno vu nyega, szvetimo nyegvo ime y nyegve szvetke. Lyubimo poleg nyegve volye nashe Roditelye, Poglavare, y budimo nyim pokorni, lyubimo blisnyega nashega, budimo chizti na télu y na dushi, dajmo vszakomu, kaj nyegvo je, budimo iztinzki vu govorenyu y chinih, y ne hlepimo nigdar za onem, kaj nashe néje. Na kratkom, terszimo sze obdersavati Zapovedi nashega Gozpodina Boga. Amen.

NÀVUK 15.

Od perve zapovedi Bosje.

PITANYE 1.

Kaj sze zapovèda, y prepovèda vu pervoj zapovedi Bosji?

Razláganye.

V-pamet je vzeti, da vu vszakoj zapovedi nekaj zapoveda sze, y nekaj prepoveda sze. Od vszake zapovedi moramo anda znati, kaj po nyoj zapoveda sze, ali prepoveda sze. Perva zapoved Bosja poleg pravoga zavjetka izgovarja sze ovak: *Szamo vu jednoga Boga veruj.* Poleg rechih szvetoga piszma izgovarja sze pako ovak: *Ja szem Gozpon Bog tvoj némaj tudyeh Bogov pred menum.* Vu perveh rechih piszma zapoved, vu poszledneshih pako prepoved zadersava sze. Hochemo pervich videti, kaj po rechih ove zapovedi: *Ja szem Gozpon Bog tvoj;* zapoveda sze. 1. *Rechi perve zapovedi poleg pravoga zavjetka y nyihovoga piszma.*

Akoprem Bog po szvojeh chinih, y po szvojih izkazanyih vre iz pochetka lyudem znan bil je, tak vendar nyega poszlednyi Adama vishe zpoznali nészu. Ovo metemtoga nikakvo chudo né bilo; ar vu tmiczi nikoga prav razluchiti y zpoznati né moguche. Po- 2. *Poleg perve zapovedi moramo Boga zpoznati.*

szlednyi Adamovi poztali szû vsze zmirom bolye hmanyi, y prepali szû po gréhih vsze vu vekshe tmiczè; zato vchinyeno je, da pravoga szvojega Gozpona zpoznali nészu, nego da szunczu, sivini, drevu y kamenyu kakti Gozponu vklanyali sze jeszu. Metemtoga Bog zopet nyim za zpoznati dal sze je. Ako nasz po rechi za zpoznati damo, tak navadno velimo: *Ja szêm, ali ja szêm ov ali on*, y ovo velimo zato, da sze zpoznamo. Bog rekel je taki na pochetku deszet zapovedih: *Ja szêm Gozpon Bog tvoj*, y po tom dal sze je on za zpoznati; mi moramo anda poleg perve zapovedi terszititi sze, da Boga vsze bolye zpoznamo.

3. *Zavjetek perve zapovedi.*

Kak berse Boga zpoznamo, tak moramo takaj poleg ovoga zpoznanya chiniti, mi moramo sze poleg Boga ravnati, à tak kak sze szluga poleg szvôga Gozpona ravnati mora, kak berse on szvôga Gozpona zpoznati navchil sze je. Mi zpoznamo Boga kakti zevszema mudroga, y iztinitoga, mi moramo anda vu nyega véruvati. Mi zpoznamo Boga kakti vszamoguchega, neizmerno dobroga y vérnoga, mi moramo anda vu nyega ufati sze. Mi zpoznamo Boga kakti najvekshe dobro, mi moramo anda nyega lyubiti. Mi zpoznamo Boga kakti najvekshega Gozpona, mi moramo anda nyemu najvekshe postenye y podlosnozt izkazati; tojezt: mi moramo nyemu vklanyati sze. Kada anda po pervi zapovedi zapoveda sze, da Boga zpoznamo, tak nam takaj vsze iz ovoga zpoznanya izhádyajuche dusnozti preporuchaju sze, y zapovedaju sze, naj-

mre: da vu jednoga Boga vérujemo, nyemu sze vklanyamo, vu nyega sze ufamo, y nyega lyubimo.

Kada vi, moji Dragi! vre znate, kaj po pervi zapovedi zapoveda sze, tak lehko razmeti morete, kaj po pervi zapovedi prepoveda sze; ar kak berse vam kaj zapoveda sze, tak vam takaj vre szuprotivno prepoveda sze. V. p. Zapoveda sze vam, da muchite, da marlyivi budite, tak vre vam iz druge ztrani govorenye y lénozt prepovedana je. Nut po pervi zapovedi nam zapoveda sze, da Boga zpoznamo, ovde anda vsza neznanozt y vsza nemarnozt vu zpoznanyu Boga prepoveda sze; ar koj nikaj od Boga, ali szamo malo od nyega zna, koj nepremishlyava, koj ne zpitava, koj sze marlyivo ne vuchi, on Boga poznati nemre. 4. *Perva zapoved prepoveda vszu neznanozt vu oneh, koja na Boga zpadaju.*

Po pervoj zapovedi zapoveda sze, da vu Boga vérujemo. Véruvanyu szuprotztavlya sze nevéruvanye, anda je nevéruvanye po pervi zapovedi prepovedano. Nevéruvanye je, kada vu Boga, vu Jesusha Kriztusha nevérujemo. Poganini jeszu nevérniki, kajti vu pravoga Boga nevéruju. Sidovi y turchini jeszu nevérniki, kajti vu Jesusha Kriztusha nevéruju. Krivovérztvo y dvojnozt takaj véri szuprotztavlya sze, ar krivovérnik ne dersi vsza za iztinita, koja Bog nazveztil je, y dvojnik ne dersi za ztalno iztinita, koja Bog óchituval je. Po zapovedi vére anda ne prepoveda sze szamo nevéruvanye, nego takaj krivoverztvo y dvojnozt vszaka vu véri. 5. *Perva zapoved prepovéda nevéruvanye.*

Po pervi zapovedi zapoveda sze, da sze vu Boga ufamo. Ufanyu szuprotztavlya sze 6. *Perva zapoved pre-*

povéda zdvojenye y prevzetno ufanye vu miloszerdnozt Bosanszku.

zdvojenye y prevzetno ufanye, vu pervi zapovedi prepoveda sze anda zdvojenye y prevzetno ufanye. Zdvojenye je, kada nikakva miloztcha k-zvelichenyu vishe ne ufa sze, ali ne ische sze, kak v. p. Judash iskariot vchinil je, koj po izdavanyu vishe za miloztchu y oproztchenye proszil néje, nego sze obeszil je. (Matth. 27.) Prevzetnozt je, ako sze ali szamo vu nashe laztovite jakozti ufamo, ali ako iz miloztche Bosje dusnozt vchinimo. Zdvojechi ufa sze premalo, prevzetni pako prevech, obodva gréshiju anda proti ufanyu.

7. *Perva zapoved prepovéda odurjavanye Boga.*

Po pervi zapovedi zapoveda sze, da Boga lyubimo. Lyubavi szuprotztavlya sze odurjavanye, vu pervi zapovedi prepoveda sze anda odurjavanye Boga. Iztina je, nemoguche vidi sze, da chlovek Boga kakti najvekshe dobro odurjavati bi mogel; ali vendar po szvojeh télovneh poselenyih oni vu to zapelyaju sze. Télovna poselenya necheju ono vchiniti ali noszíti, kaj nam Bog zapovéda ali nalosi, zato zapelyaju ona chloveka, da on Boga odurjava, proti odredyenyu nyegvomu morguje, dapache da seli, da niti Boga niti szudcza nebi bilo. Ali to néje pravo, moji Dragi! Bog je vu vszeh szvojih odredyenyih lyubavi vrêden. Perva zapoved zapoveda; da Boga vu vszeh nyegvih odredyenyih lyubimo, mi anda y vu szuprotivneh odredyenyih na nikakov nachin nyega odurjavati neszmemo.

8. *Perva zapoved prepovéda bolvanztvo.*

Po pervi zapovedi zapoveda sze, da sze Bogu vklanyamo. Vklananyu Boga szuprotztavlya sze bolvanztvo; bolvanztvo anda po pervi zapovedi prepovêda sze. Bolvanztvo je,

kada ztvorenyam, v. p. szunczu, nemoj sivinizrezanem kipom vklanyamo sze. Ztvorenya nészu Bog; Poganin nevklanya sze anda pravomu Bogu, anda je bolvanztvo vklananyu Bosjemu szuprotivno. Zato veli takaj Bog odperto vu pervoj zapovedi: *nemaj tudyeh Bogov pred menum; nebudesh tebi napravil kipa zrezanoga, da bi sze nyemu vklanyal.*

9. *Perva zapoved prepoveda predgovàrjanye.*

Predgovarjanye szuprotztavlya sze naklonu Bosjemu, prepoveda sze anda po pervoj zapovedi. Predgovoriti, je kada íz ztanoviteh neprikladneh znamenyih zkrovna dugovanya zezvedavamo, ali buduche ztvari napervo povedamo, koje chlovek znati nemre; V. p. íz ruke buduche odvechtvo, íz vedricze vode buduchu tovarushiczu. Morejuli pako neprikladna znamenya buducha pripetchenya napervo pokazati? Moreli chlovek buducha pripetchenya znati? Jeli Bog ovakvomu buduche ztvari poveda? Jeli néje. Bog vnogo bolye Predgovarjanya odperto prepovedal? Koga zazava anda ovakov chlovek, koj buducha napervo povedati hoche? Vraga. Predgovarjanye anda szuprotztavlya sze naklonu Bosjemu, y tak oni, koji buducha napervo povedaju, kak y oni, koji szi povedati daju, gréshiju proti pervi zapovedi Bosji.

10. *Perva zapoved prepovéda Shatriju, iliti ludovernozt, czoprije.*

Shatrija takaj szuprotztavlya sze naklonu Bosjemu, anda je po pervi zapovedi prepovédana. Shatrija je, kada vu ztanovite nachine vérujemo, koji niti po szebi niti od Boga nikakvu moch némaju; v. p. kada gdo popiszanu czedulu obeshuje, da zimlyiczu zgubi. Gde je Bog ochituval, da on ovakvi czeduli moch zimlyiczu odpraviti dal je? Kada anda

chlovek ovakve nachine potrebuje, koje niti vu szebi, niti od Boga nikakvu moch némaju, tak zazi a on vraga, y chini proti naklonu pravoga Boga.

11. Zarjetek perve zapovedi.

Po pervi zapovedi prepoveda sze anda: nevéruvanye, bolvanztvo, krivoverztvo, predgovarjanye, shatrija, iliti ludovernozt, czoprija, odurjavanye Boga, zdvojenye, nezaufanye, kak takaj prevzetno ufanye vu miloszerdnozt Bosanzku.

Razgovori.

1.

Kak sze izgovarja perva zapoved Bosja?

Kaj je od vszake zmed zapovedih Bosjeh v-pamet vzeti? — Kaj moramo anda od vszake zapovedi znati? — Kak sze izgovarja perva zapoved Bosja poleg pravoga zavjetka? Kak sze izgovarja pako poleg rechih szvetoga piszma?

2.

Koga moramo mi poleg perve zapovedi zpoznati?

Jeli né Bog taki z-pervincze chloveku znan bil? — Po chem je Bog lyudem znan poztal? — Koga ochituju chini Bosji? Gdo sze je taki zpochetka lyudem izkazal? — Jeli szû pako Odvetki Adamovi Boga zpoznali? Moremoli vu tmiczi koga razluchiti y zpoznati? — Po chem szû poszlednyi Adamovi vu tmicze prepali? — Zakaj nészu anda poszlednyi Adamovi vishe Boga zpoznali? — Koga szû oni zato za szvôga Gozpona dersali? Komu szû sze vklanyali? — Ali jeli zato Bog nésze hotel vishe nyim dati za zpoznati? —

Kaj velimo mi navadno, kada sze za zpoznati damo? Zakaj je anda Bog rekel: *Ja szem Gozpon Bog tvoj?* — Koga moramo anda poleg perve zapovedi zpoznati?

3.

Kada pako vre jeden put kojega Gozpona zpoznamo, poleg koga moramo sze onda ravnati? — Koga zpoznavamo mi za zevszema mudroga y iztinitoga? — Vu koga moramo anda véruvati? — Koga zpoznavamo mi za najvekshe dobro? Koga moramo anda lyubiti? Koga zpoznavamo za nashega najvekshega Gozpona? Komu moramo sze anda vklanyati? — Kaj to znamenuje: vklanyati sze? Kaj to znamenuje, kada koga kakti najvekshega Gozpona zpoznavamo y valujemo? Jeli sze anda po pervoj zapovedi zapoveda, da szamo jedino Boga zpoznamo? Nego? Kaj sze zapoveda vu pervoj zapovedi? ***Kaj sze zapoveda vu pervoj zapovedi?***

4.

Kada sze tebi muchati zapoveda, kaj je tebi zajedno prepovédano? — Kada kaj zapoveda sze, jeli je onda ono, kaj ovoj zapovedi szuprotivno je, dopuztcheno? — Kaj je zpoznanyu y znanozti szuprotivno? Jeli zpozna on kaj, koj nikaj nezna? — Jeli zapoveda perva zapoved, da Boga zpoznamo? Jeli je neznanozt vu oneh, koja na Boga zpadaju, po pervi zapovedi dopuztchena? — Zakaj prepovedana? ***Jeli je neznanozt vu oneh, koja na Boga zpadaju, vu pervoj zapovedi prepovédana?***

5.

Kaj je véri szuprotivno? Jeli sze véra z-nevéruvanyem szlase? — Jeli zapoveda ***Jeli je nevéruvanyè y krivovér-***

ztvo po pervi zapovedi prepovédano? perva zapoved vu Boga véruvati? — Jeli je neváruvanye po pervi zapovedi dopuztcheno? Zakaj prepovédano? — Jeszuli Poganini, sidovi, turchini Vérniki? Zakaj nészu poganini, vérniki? Jeli véruju oni vu pravoga Boga? — Ali sidovi y turchini vendar zpoznavaju pravoga Boga? Tak szû anda ovo vérniki? Zakaj ne? Jeli véruju oni vu Jesusha Kriztusha? — Kaj je anda nevéruvanye? — Zakaj ozivamo sidove y turchine nevérnike? Jeli krivoverecz vszą za iztinita dersi, kaj Bog veli? — Jeli je krivoverztvo po pervi zapovedi dopuztcheno? Zakaj prepovedano?

6.

Jeli je zdvojenye y prevzetno ufanye vu miloztchu Bosju po pervoj zapovedi prepovédano? Kaj je ufanyu szuprotivno? — Gdo sze pravo ufa, jeli on, koj zdvoji, ali on, koj prevzeten je? — Gdo sze premalo ufa, jeli on koj zdvoji, ali koj prevzeten je? — Zakaj je zdvojenye ufanyu szuprotivno? — Zakaj je takaj prevzetnozt ufanyu szuprotivno? Jeli zapoveda perva zapoved, da sze vu Boga ufamo? — Jeli je zdvojenye y prevzetnozt po pervi zapovedi dopuztchena? Zakaj prepovedana? Kaj je zdvojenye? Je sze Judash miloztchu ufal? Kaj je on potlam izdavanya vchinil? Y ako sze gdo miloztchę ne nadja niti ne ische, kaj je to? — Kaj je prevzetnozt? V. p. Ako szî gdo miszli, ja vre zlaztovitum mochjum dobro vchiniti morem, jeli je ovakov prevzeten? Zakaj? — Vu kaj ufa sze ovakov? — Ali ako szî gdo miszli; ako y josh tak jako greshil budem, Bog mî vre oproztil bude, jeli je ov prevzeten? — Zakaj? —

7.

Kaj je lyubavi szuprotivno? — Jeli zapoveda perva zapoved, da Boga lyubimo? — Jeli je odurjavanye Boga po pervi zapovedi dopuztcheno? — Zakaj prepovédano? Jeli pripetcha szé kada, da lyudi Boga odurjavaju? Jeli Bog vszigdar vugodna na chloveka poshilya? — Vu kakvi prilikì moramo mi poleg perve zapovedi Boga lyubiti? — Szemeli vu szuprotivchini Boga odurjavati? Zakaj ne?

Jeli je odurjavanye Boga po pervi zapovedi prepovedano?

8.

Jeli sze bolvanztvo z-naklonom Bosjem szlase? — Jeli zapoveda perva zapoved, da sze Bogu vklanyamo? — Y kaj pridal je Bog ovem rechjam: *Ja szem Gozpon Bog tvoj?* Jeli je dopuztcheno tudyem Bogom vklanyati sze? — Zakaj ne? — Kaj je to: bolvanztvo? — V. p. Ako sze gdo szunczu, ali drugomu ztvorenyu vklanya, kaj je to? — Jeszuli ztvorenya pravi Bog? — Y komu sze vklanya poganin? — Zakaj je bolvanztvo naklonu Bosjemu szuprotivno?

Jeli je bolvanztvo po pervi zapovedi prepovédano?

9.

Jeli je predgovarjanye takaj naklonu Bosjemu szuprotivno? — Jeli prepoveda perva zapoved predgovarjanye? — Zakaj? — Kaj je predgovarjanye? Jeli szi kada kaj od Czigànov chul? Kaj povedaju oni lyudem íz znameny ruk &:? Y kada íz neprikladnih znameny buducha dugovanya napervo povedamo kaj je to? — Morejuli ovakva znamenya buducha pokazati? Ali jelì more koj chlovek buducha znati? — Ali morebiti Bog ovakvo-

Jeli je predgovarjanye po pervi zapovedi prepovédano?

mu chloveku moch daje, da on buducha povedati more? Zakaj ne? Gdo je predgovarjanye odperto prepovedal? — Koga zazava anda ovakov chlovek? — Zakaj je predgovarjanye naklonu Bosjemu szuprotivno?

10.

Jeli je shatrija iliti ludovernozt, czoprija po pervi zapovedi prepovédana?

Jeli sze ludovérnozt z-naklonom Bosjem szlase? — Jeli prepoveda perva zapoved ludovérnozt, — Zakaj? — Kaj je ludovérnozt? — V. p. ako ti piszanu czedulu obeszish, da zimlyiczu zgubish, je to ludovérnozt? Zakaj? Jeli ima czedula po szebi, ali od Boga moch zimlyicze pretiravati? — Y ako vu dugovanya vérujemo koja niti po szebi, nite od Boga moch némaju, kaj je to? — Kakve nachine potrebuje anda ludovérni? Koga zazava? Zakaj je anda ludovérnozt naklonu Bosjemu szuprotivna?

11.

Kaj sze prepovéda vu pervoj zapovedi?

Kaj sze anda vu pervoj zapovedi prepovéda? Kaj je Véruvanyu szuprotivno? Kaj pako vklananyu Bosjemu?

PITANYE 2.

Jeli szuprot pervoj zapovedi postuvanye y zazavanye Angelov y szvetczev?

Razlàganye.

Postenye je jedno dobro mishlenye ali prestimanye, koje proti drugomu imamo; ako gdo dobro od nasz miszli, ako nasz prestìmava, tak imamo postenye pri nyim. Ako mi od drugéh dobro miszlimo, tak nyega prestimavamo, tak ima on postenye pri nami. Kak dugo prestimavanye proti drugomu szamo vu szerdczu noszimo, tak je to jèdno nuterno postuvanye, kak berse pako ovo prestimanye zvuna kasemo, tak je to jedno zvunzko postuvanye. Zpodobna zvunzka postuvanya jeszu: kada koga z-rechmi hvalimo, ali ponizno pozdravlyamo, kada sze zokrivamo, nyega kushujemo, pred nyim sze vklanyamo, ali pred nyega na kolena padamo, nyemu pervo mezto dajemo. *1. Postenye y postuvanye razlaga sze.*

Mi postujemo koga zbog nyegvih zvershenoztih y dobreh laztovitoztih. Bog je najvekshe y najzversheneshe Bitje, nyemu dati sze mora najvekshe postuvanye. Ali takaj Angeli y szvetczi nadeleni szû od Boga z-vnogemi miloztchami y zvershenoztjami, oni zaszlusiju takaj, da nye postujemo. Zmed vszeh Angelov y szvetczev je Maria miloztche puna; ona pred vszemi Angeli y szvetczi postuvati sze mora. Y kakgoder pòstenyu jednoga Kralya szuprotivno néje, ako nyegve szlusbenike y priatelye postujemo, ar vendar *2. Angeli y szvetczi zaszlusiju postuvanye. Postuvanye oveh néje szuprot pervoj zapovedi.*

nye nigdar tak ne postujemo, kak Kralya, — ovak takaj postuvanye Angelov y szvetczev néje szuprotivno postenyu Bosjemu, ar nye nigdar tak ne postujemo, kak Boga. Perva zapoved prepoveda navlaztito, da sze tudyem Bogom naj ne vklanyamo. Mi nemolimo Angele y szvetcze kakti Boge, nego mi vklanyamo sze y postujemo nye szamo kakti priatelye y szluge Bosje. Postuvanye Angelov y szvetczev anda néje proti pervoj zapovedi.

3. *Postuvanye Angelov y szvetczev je na diku Bosju.*

Dapache postuvanye Angelov y szvetczev je na diku Bosju. Neli kada mi kakov lepi mudrotvor hvalimo, y postujemo, tak je to na diku y postenye onoga, koj ovoga napravil je? Angeli y szvetczi jeszu mudrotvor miloztche Bosje; kaj goder zvershenoga vu szebi imaju, to imaju od Boga. Kada anda mi Angele y szvetcze postujemo, tak je to na diku Bosju, mi hvalimo po tom Bogu za nyegvu miloztchu, mi chudimo sze nad nyegvum mudroztjum, vszamoguchnoztjum y dobrotum. Bog szam nakinchil je Angele y szvetcze z-dikum y zmosnoztjum vu nebu, zakaj nebi y mi nye prestimavali, nyihove chine hvalili, pred nyimi do zemlye sze pregibali, sze zokrivali, y nyihove kipe y oztanke kushuvali?

4. *Mi szmemo Angele y szvetcze zazavati.*

Szuprot pervoj zapovedi takaj néje Angele y szvetcze zazavati; ar mi ne zazavamo nye, kak da oni nam z-laztovitum mochjum szvojum dobro kakvo dati bi mogli, nego mi zazavamo nye da pri podélyitelyu vszega dobra za nasz prosziju. Tak, kak velika Gozpoda na zagovor szvojeh szlug y priatelyov vishe puti kaj podeliju, ovak y Bog podelyiva nam mi-

loztchu szvoju na proshnyu y zagovor Angelov y szvetczev. Bog zapoveda, da jeden za drugoga naj proszimo, on hoche anda visheputi komu kaj na proshnyu drugoga podelyiti. Angeli y szvetczi vu nebu jeszu pri Bogu vu vnogo vekshem prestimanyu, kak lyudi na zemlyi: ako anda lyudi na szvetu jeden za drugoga prosziti moreju, y Bog na nyihovu proshnyu gledi, tak bûdu y Angeli y szvetczi za nasz prosziti mogli, y Bog na nyihovu proshnyu y zagovor sze ogledel bude. Oni vidiju nashu molitvu vu Bogu; kôga glediju: tak, kak vu jednem velikem zerczalu vsza vidimo, koja vu hisi pripetchaju sze, ovak y Angeli y szvetczi vidiju vu Bogu vsza, koja na zemlyi pripetchaju sze, y vsze nashe molitve.

5. *Zroki, iz kojeh Angele y szvetcze zazavati moramo.*

Vezda, Dragi! lehko preszuditi morete, zakaj Angele y szvetcze zazavati moramo. Kerztcheniki katholiki zazavaju Angele y szvetcze, kajti lyudem za chuvare odlucheni jeszu, kajti oni lyude lyubiju, za nyihovo zvelichenye zkerblyivi jeszu, za nye moliju, y kajti Boga nepreztancze gledaju, ter lyudih molitve nyemu predavaju. Kerztcheniki katholiki zazavaju takaj szvetcze, ne kak da bi oni z-szvojum laztovitum jakoztjum nyim pomochi mogli, nego kajti szû priatelyi Bosji, y za lyudi Boga prosziju.

6. *Navada potrebuvati kipe néje szuprot pervoj zapovedi.*

Vi vidite takaj, Dragi! vu nasheh Czirkvah vszakoverztne y malane y zrezane kipe, vu kojeh Angeli, szvetczi, sivlenye y szmert Jesusha Kriztusha napervo ztavlyaju sze. Ova navada oveh kipov néje szuprot pervoj zapovedi. Bog szam zapovedal je Mojseshu (2. Mojs. 25.) da pri Skrinyi mira Bosjega ztaroga za-

kona Kerubine iliti kipe oveh angelzkéh Duhov naj napraviti dà. Perva zapoved ne prepovéda vsze kipe, nego szamo one, koji iz czilya, da bi sze nyim vklanyali, napravlyaju sze. Kerztcheniki katholiki pako ne potrebuju kipe, da bi sze ovem vklanyali, anda navada kipov néje szuprot pervoj zapovedi.

7. *Navada potrebuvati kipe je hasznovita.* Kerztcheniki katholiki potrebuju kipe szamo na postenye onoga, kojega kip pelduje, y zato da po pogledu oveh kipov krepozti szvetczev naszleduju. Morebiti vre vishe puti videli ztê kipa kojega Czeszara, ali kojega drugoga velikoga viteza, y zakaj szû ovi zmalani? Néli zato, da nye pô tom postujemo, y iz nyihovéh chinih zmishlyavamo sze. Ravno ovak szlusiju kipi Bogu y nyegvém szvetczem na postenye, nam pako za peldu, da nye naszledujemo. Nut! kak dobro y hasznovito je potrebuvanye sz. kipov.

Razgovori.

1.

Kajje postenye y postuvanye? Kaj je to: postenye? — Ako ti koga za tata dersish, jeli ima ov pri tebi postenye? Je ovakvo mishlenye dobro? — Ako pako od koga zlo miszlimo, jeli je to nyemu na postenye? Kakvo mishlenye lyudih je komu na postenye? — Kada imash anda ti pri drugeh postenye? Kada imaju drugi pri tebi postenye? — Ako ti koga szamo vu szerdczu prestimavash, kakvo postuvanye je to? — Ako ti pako prestimavanye tvoje zvuna pokasujesh, kakvo postuvanye je to? V. p. ti

zokrijesh sze pred kém, ali padash na kolena; kakvo je to postuvanye? szamo nuterno?

2.

Jeli zaszlusiju Angeli y szvetczi, da nye postujemo?

Zakaj postujemo koga? zbog nyegvih nezvershenoztih, ali zléh laztovitoztih? — Gdo je najvekshe y najzvershenneshe Bitje? Koga moramo najbolye postuvati? — Jeli Angeli y szvetczi némaju nikakve miloztche y zvershenozti? — Od koga imaju Angeli y szvetczi miloztche y zvershenozti? — Jeli zaszlusiju takaj Angeli y szvetczi, da nye postujemo? — Zakaj? — Gdo je zverhu vszeh Angelov y szvetczev miloztche pun? — Gdo zaszlusi zverhu vszeh Angelov y szvetczev, da gâ postujemo? — Jeli je postenyu jednoga Kralya szuprotivno, ako nyegve szlushenike y priatelye postujemo? Koga vendar vszigdar bolye postujemo, jeli Kralya, ali nyegve szlusbenike? — Jeli postujemo mi Angele y szvetcze takaj tak, kak Boga? — Jeli je postuvanye Angelov y szvetczev postenyu Bosjemu szuprotivno? Zakaj ne? — Chiji szlugi szû Angeli? — Y chiji priatelyi szû Angeli? — Kakti kakve postujemo mi Angele y szvetcze? Jeli kakti Boge? — Jeli szuprot pervoj zapovedi postuvanye Angelov y szvetczev? Zakaj ne?

3.

Jeli je na diku Bosju postuvanye Angelov y szvetczev?

Ako mi kakvoga mudrotvora hvalimo, komu je to na postenye? — Gdo je ztvoritely Angelov y szvetczev? — Od koga imaju Angeli y szvetczi szvoje zvershenozti? — Komu je anda to na postenye, ako Angele y szvetcze postujemo? — Zakaj Bogu? Gdo je

nadelyil Angele y szvetcze vu nebu z-tulikum dikum y zmosnoztjum? Jeli Bog szam postuje Angele y szvetcze? — Hocheli anda Bog, da y mi nye postujemo? Zakaj? —

4.

Szmemoli Angele y szvetcze takaj zazavati?

Morejuli nam Angeli y szvetczi z-laztovitum jakoztjum kaj pomochi? — Kaj moreju Angeli za nasz chiniti? — Jeli nam velika Gozpoda visheputi kaj daju na proshnyu szvojeh szlug y priatelyov? Koji szû szlugi y priatelyi Bosji? — Jeli sze mi ufamo, da na proshnyu Angelov y szvetczev od Boga kaj dobimo? Zakaj? Jeli ne zapoveda Bog, da jeden za drugoga naj molimo? — Jeli hoche Bog vishe puti komu kaj na proshnyu drugoga dati? — Gdo je vu vekshem prestimanyu pri Bogu, Angeli y szvetczi, ali lyudi na zemlyi? Chijeh proshnya anda nam vishe haszneti more? Zakaj Angelov y szvetczev? — Jeli znaju Angeli y szvetczi vu nebu kaj od nasz? — Kak znaju szvetczi vu nebu, kaj na zemlyi pripetcha sze? — Vu chem vidiju szvetczi vsza, koja na zemlyi pripetchaju sze? — Zakaj znaju szvetczi vsza, koja na zemlyi pripetchaju sze? — Kaj veli Kriztush: chije licze vidiju Angeli vu nebu? Y gdo je tak, kak y Angeli vu nebu? Vidijuli takaj szvetczi licze Bosje? Zakaj?

5.

Zakaj zazavaju kerztcheniki katholiki Angele y szvetcze?

Zakaj zazavaju kerztcheniki katholiki Angele? — Zakaj zazavaju kerztcheniki katholiki szvetcze? —

6.

Jeli je navada kipov vu katholi-

Jeli vidish ti vu Czirkvi takaj kipe? — Kakov kip je na nashem velikem Oltaru? — Jeli

prepovéda perva zapoved vsze kipe? — Kakve kipe je zapovedal Bog szam pri skrinyi mira Bosjegà napraviti? — Zakaj neprepoveda anda perva zapoved vsze kipe? — Koje kipe prepoveda perva zapoved? — Jeli potrebuju kerztcheniki katholiki kipe, da sze nyim vklanyaju? Da sze drevu, platnu, ali papiru vklanyaju? — Jeli je navada kipov vu katholichanzkoj Czirkvi szuprot pervoj zapovedi? — Zakaj ne? *chanzkoj Czirkvi szuprot pervoj zapovedi?*

7.

Jeszi ti kada kipa Czeszarovoga videl? Na chije postenye je on kip? — Kaj napervoztavlya kip preszvétoga Trojztva? Koga napervoztavlya razpelo? Na chije postenye szû anda szveti kipi? — Na kaj zbudyavamo sze mi, kada szvete kipe vidimo? — Jeli je anda navada potrebuvati kipe hasznovita? Zakaj? *Zakaj je navada potrebuvati kipe vnogobolye hasznovita?*

I. Dokànchanye Nàvuka.

Àbraham postuje Angele.

Abraham szedel je jednoch vu jednem vruchem letnem dnevu pred szvojem shatorom, y vidil je tri muske glave priblisavati sze, y ovo bili szû Angeli; ali vendar néje znal Abraham, da ovo Angeli bi bili; on taki ishel je nyim naproti, vklanyal sze je nyim, y proszil, da sze pri nyim naj naztaniju. Oni navernuli szû sze k-nyemu, y poklamkam k-poldnevu bi sze bili nahranili tak zopet na put odpravili sze jeszu. Jeden zmed nyih ochituval je pobosnomu ovomu chloveku porushenye Szodome, drugi dva odishli szû vu Szodo-

mu, da varasha ovoga zbog nyegve hmanyoche zkonchaju. Abrahama neizmerno saloztilo je to, zato rekel je Angelu, koj nyemu ovo ochituval je; y vu kojem Abraham iztoga Boga postuval y zazival je: *Gozpone! hocheshli ti pravichnoga zkupa z-nepravichnem zkonchati? Ne zaizto, ti pravo chinish, ti szî pravichen, y nekastigujesh dobre zkupa z-zlocheztemi.* Angel odgovoril je nyemu: *Ako szamo josche petdeszet pravichni va ovem varashu najdeju sze, tak ovem za lyubav varasha zkonchati nechu.* (1. Mojs. 8.) Abraham, koj nedvojeno kakti szuszed Szodomitancze poznal je, bojal sze je, jeli petdeszet pravichni nashli sze budû, y zato rekel je: *Ali kak, budeshli ti zbog cheterdeszet y pet pravichneh varasha zkonchal?* Y odgovor bil je: *zbog cheterdeszet y pet pravichneh varasha zkonchal nebudem.* Abraham josche néje preztal za ove neszrechne moliti sze, y zato pun pomiluvanya y zaufanozti rekel je: *Morebiti vendar cheterdeszet vu ovem nashli sze budu. Takaj zbog cheterdeszeteh*, odgovoril je Angel vu imenu Bosjem, *nye zachuvati hochu.* Abraham josche nezatrudyen vu proshnyi, rekel je nadalye: Naj sze szerditi moj Gozpone, da ja ovak odperto govorim: *Morebiti trideszet vu nyim najti sze bi mogli.* Angel odgovoril je: *Ako taki y trideszet szamo budu, tak nyim nikaj vchiniti nechu.* Josche jedenput podufam sze, rekel je Abraham, z-mojem Gozponom govoriti. Kak! *ako szamo dvadeszet vu nyim bi sze nashli. Takaj zbog oveh dvadeszeteh* odgovoril je Angel, *oztale vmoril ne budem.* Ah naj sze razszerditi, moj Gozpone rekel je Abraham, da josche jedenput vuzta moja za ove odpiram. *Ako sze szamo deszet vu ovem najdeju? Takaj zbog oveh deszeteh*, bil je odgovor, *ja nye zkvariti nechu.* Ovde vidil je anda Abraham, da vszi ovi lyudi hmanyi bi bili, y zpuztil je dragomu Bogu, da praviczu szvoju zvershi.

Drugi dva Angeli bili szû metemtoga vu Szodomu doshli, y navernuli sze k-Lothu, rodjaku Abrahamovomu; ovi nazveztili szû nyemu ona izta, y opomenuli nyega, da z-szvojum senûm y z-szvojemi dvemi kcherjami iz varasha naj izide, kojega Bog zbog nyegve hmanyoche nazkorom zkonchal bude. Kajti pako Loth odvlachil je, tak vzeli szû nyega, nyegvu senu y nyegve kchere z-szilum za ruke, y izpelyali szû ove iz varasha. Komaj da odishli bili jeszu, tak padal je ogeny iz neba, ter lyudi, sivina y hise na pepel obernuli sze jeszu.

Od ovud, Dragi! lepe y hasznovite nàvuke ſvzeti szî moremo: mi moremo od Abrahama navchiti sze, kak Angele y szvetcze postuvati moramo, y zkupa prevideti, kulika haszen iz ovoga postuvanya dohadya. Ar ako Abraham sze Angelom vklanyal je, ako on z-nyimi kakti z-nameztniki Bosjemi pun poniznozti govoril je, jeli y nam dopuztcheno nebude, Angele y szvetcze postuvati? y ako Abraham moch postuvanya vu oszlobodyenyu Lotha y nyegvéh rogyakov pochutil je; jeli nebude y za nasz kruto hasznovito, ako mi one, koji najiztinzkeshi priatelyi Bosji jeszu, za nyihov zagovor proszimo? — Naj ne bude anda dneva, vu kojem mi nasz vu zagovor Angelov y szvetczev nebi preporuchali, ali naj nebude takaj dneva, vu kojem sze mi nebi terszili, da pobosno y szveto, kak Abraham, ne bi siveli, da ovak zagovora Angelov y szvetczev nasz vredne vchinimo. Amen.

II. Dokànchanye Nàvuka.

Thomash bil je od Kriztusha zbog nevéruvanya pokaran, y po dotikavanyu nyegovih ran na véruvanye dopelyan.

Thomash jeden zmed dvanàizteh, koje szî Jesush za szvoje vuchenike y Apostole zebral je, vre tri leta vu nàvuku Kriztushevem zprevodil je: on dersal je vsza za iztinita, koja nyegov bosanzki navuchitely navuchal je, on véruval je takaj, da Kriztush poleg obechanya szvôga od mertveh zopet ztal sze bude. Metemtoga kaj sze je pripetilo! Poklamkam Jesush on izti dan, vu kojem od mertveh ztal sze je, vu Jeruzalemu oztalem vuchenikom izkazal sze, nye pozdravil, y za nye od iztine szvôga goreztajanya vputiti, nyimi znamenya ran ruk y nog pokazal bi bil, tak Thomash né bil nazochen; on anda nikaj né videl niti chul od Jesusha. Malo potlam povernul sze je Thomash nazad, gde vucheniki zkupzpravlyeni bili jeszu, y ovi povedali szû nyemu vidyenye, y rekli: ztal sze je Gozpon, *mi szmô nyega videli.* (Joann. 20.) Metemtoga Thomash, koj vsze ufanye, da Jesusha y kada vishe sivoga videl bude, zgubil je, hotel je ovo nyim ravno tak malo véruvati, kak y onem senam, koje nyemu povedale jeszu, da Jesusha videle jeszu. Dapache on valuval je chizto na kratkom, y rekel: *ako nebudem videl na rukah nyegoveh prebadanya chavlov, y nepoztavim perzta mojega vu mezto chavlov, y nepoztavim ruku moju vu rebro nyegovo, nebudem véruval*, da sze je goreztal, y da zopet sive.

Thomash je ovo zrekel, y pri tom obztal. Oszem dnevov je bilo preshlo, y Jesush niti od nyega, niti od drugéh vuchenikov videti sze néje dal. Ali vezda zopet bili szû zkupazpravlyeni, y Thomash bil je med nyimi. Jesush zapertemi vrati z-navadnem pozdravlenyem

ztupil je vu hisu, ztal pred neveruvanoga Thomasha, y rekel nyemu: *Vreszi perzta tvojega szimo, y gledi ruke moje, y prineszi ruku tvoju, ter puzti vu rebro moje*, y kajti drugem véruvati nészi hotel, tak véruj vendar vezda tvojem laztovitem chutenyam, *naj biti nevéruvan, nego vérni. Gozpon moj, y Bog moj!* izkriknul je Thomas pun vére y veszelya, *kajti videl jeszi mene, Thomash, véruval szi, rekel je Jesush: blaseni, koji nészu videli*, ter véruvali jeszu.

Vuchite sze, Dragi! íz ovoga pripetchenya, zpoznati y prevideti, da vre on neverni ozivati sze mora, koj szamo vu jednem kotrigu, kak Thomash, dvoji. Koj sze goder szamo jednomu kotrigu vére szuprotztavlya, on vre néje vishe pravovernik, on razdrusen je od obchine vérneh zbog szvojega nevéruvanya. Terszite sze anda, da sze vszigdar oneh dersite, koja Bog nazveztil je, y nyegva Czírkva vam za véruvati napervoztavlya! Naj bude, da y nekoje vére iztine vashega razuma prekorachuju; zadozta je, Bog je ovo rekel, nyegva rech pako je nevkanlyiva. Czírkva je ztup y temely vszeh iztin. *Prez ove vère, néje moguche Bogu dopazti sze.* (Hebr. 11.) Amen.

III. Dokànchanye Nàvuka.

Postuvanye szvetczev je jedna szlobodna y hasznovita Navada.

Mi postujemo dvorjanike, veli szveti Hyeronimush, *mi postujemo dvorjanike, da postuvanye nyihovo na postuvanye Gozpona biva.* Kada mi Deviczu Mariu, y druge szvetcze postujemó, tak postujemo Boga, kajti mi vu nyih nyegvu miloztchu, miloszerdnozt, szvetozt, vszamoguchnozt y dobrotu, koju on vu nyih pokazal

je, postujemo. Mi nezidyemo, niti neposzvetchujemo szvetczem Czirkve y oltare, nego mi podisemo y aldujemo nye szamomu Bogu na zpomenek szvetczev; ovak takaj aldujemo mi szamomu nyemu Aldov szvéte Meshe, ne pako szvetczem, ove postujemo mi szamo kakti priatelye Bosje, y ove zazavamo mi kakti zagovoritelye nashe. Ako szvet tu navadu ima, da dete zbog Otcza, y dvorjanika zbog Kralya postuje, zakaj nebi Czírkva takaj szvetcze, koji ne szamo szlusbeniki, nego y lyubleni y priatelyi Bosji jeszu, postuvati szmela? Jeli kerztchenik gledech na szvetcze nebude szmel ono vchiniti, kaj chlovek gledech na chloveka chini?

Zvun toga kak dobro y hasznovito nebi bilo zazavati one, koji z-Jesushem Krizlushem vre vu Nebu kralyuju, da po nyihovi proshnyi ono dobimo, kaj mi zadobiti po namí szamemi nezaszlusimo? Mi znamo, y mi szami valujemo, kak szveti y odicheni oni goder jeszu, da oni vendar íz laztovite mochi nam niti miloztche podeliti, niti od neszreche nasz oszloboditi nemreju. Obodvoja zadersal szi je vszamoguchi Bog, y zato proszimo mi szvetcze szamo za zagovor, ne pako za pomoch. Y kulikoputi ovoga nyihovoga zagovora vre pochutili nészmo! kulikoputi pomoch po nyih od Boga zadobili jeszmo! Neizbrojení chudochini, koje Bog vszamoguchi na nyihovu proshnyu zvershil je, jeszu pokazi od toga. Néje prilike, néje-potreboche, vu koji oni nam po szvoji proshnyi pomoch nebi bili prizkerbeli. Neje miloztche, néje dobrochinztva, koje oni od Boga za nasz vre nebi bili izproszili. Ne odvlachimo anda, da szvetcze kakti priatelye Bosje nebi postuvali, y nye kakti nashe zagovoritelye nebi zazavali. Amen.

NÀVUK 16.

Od druge y trejte Zapovedi Bosje.

PITANYE 1.

Kaj sze prepovéda y zapovèda, vu drugoj zapovédi Bosji?

Razláganye.

Druga zapoved Bosja izgovarja sze o-vak: *neprimi imena Gozpona Boga tvojega zahman vu tvoja vùzta.* Dugovanye kakvo je onda nevalyano, ako ovo k-nichemu po-trebuvati nemremo; y mi jedno dugovanye onda zlo y zahman potrebujemo, ako ovo k-drugomu chemu potrebujemo, kak dugova-nye odlucheno je. V. p. Koj vréme nàvuka vu sheptanyu y razgovoru potroshi, ali koj knige za igranye y drápanye potrebuje, on jedno y drugo zlo potrebuje; ar vréme nà-vukov je za vuchiti sze, ne pako za shepta-nye y zpominanye, knige jeszu za chteti y vuchiti sze, ne pako za igru y drapanye odlu-chene. Bog je szebe y szvoje ime ochituval, dasze ovo postuje y od vszeh szvéti. Kak ber-se anda ovo ime ozkrunujemo, tak je ovo za nasz prez haszni; y mi ovo zahman noszimo

1. Vu drugoj zapovedi prepoveda sze ozkrunenye imena Bosjega.

vu vuztih nasheh; po drugoj zapovedi Bosji prepoveda sze anda ozkrunenye imena Bosjega.

2. *Ime Bosje ozkrunuje sze po vszeh gréhih.*

Jedno malovredno zlochezto déte je szvojem Roditelyom y szvojoj rodbini na szramotu. Kuliko puti anda drugi lyudi ime Roditelyov ali rodbine izgovoriti chuju, tak taki velisze: od ovoga Otcza, íz ovoga roda je ono hmanyo zlochezto dete, y ovo je onda Otczu y rodu spot. Szamo mi kerztcheniki imenujemo Boga nashega Otcza, y Jesusha Kriztusha nashega Odkupitelya y jedinorodyenoga brata; kada anda greshimo, kaj budu poganini od nashega Boga miszlili? Kaj budu neverniki od Jesusha Kriztusha szudili? Nashi gréhi anda budu zrok, da sze Bog y Jesush Kriztush zamètava; ime Bosje ozkrunuje sze anda po vszeh gréhih.

3. *Ime Bosje ozkrunuje sze navlaztito blàznech.*

Blazniti je, kada od Boga, od prave vére, y Szvetczev z-poteptanyem govori sze. Nut! da sze gdo podufa, ter na vasz, draga Detcza! vszakojachke spotnicze pomeche, y od vasheh priatelyov y dugovanyih zametavajuch govori, tak zaizto vi razszerdili sze budete; kajti vam ova na szramotu y spot bibila. Jeli blaznozt nê najvekshi spot za Boga? Ime Bosje anda navlaztito ozkrunuje sze blàznech.

4. *Priszégati znamenuje, Boga za szvedoka zazivati.*

Poztavemo, da vashi roditelyi vam nebi véruvali, da pri návuku kerztchanzkem bili jezte, tak budete vi rekli: ov ali on mê je videl, da szém bil; vi anda jednoga ali vishe imenuvali budete, koji vasz videli jeszu, da vam roditelyi lese véruju. On, koj rekel bude, da vasz videl je, je szvedok. Kaj vishe

lyudih videlo je, to predi sze véruje, y zato potrebujemo szvedoke. Vnogo puti pako biva, da med lyudmi nijednoga szvedoka némamo, onda zazavamo Boga, koj vsza vidi y zna, za szvedoka; y to znamenuje priszégati. Ovakve priszégé jeszu, kada velimo: *Kak je Bog na Nebu; Bog mi je szvedok; Naj mê Bog kastiguje, ako tak néje; na mû dushu; Bog mê; y. t. d.*

5. *Ime Bosje ozkrunuje sze, kada prez potreboche, ali krivo priszégamo.*

Néje zaiztó posteno, ako velike pershone za mala y nikaj znamenujucha dugovanya poszvedochiti potrebuvati hochemo, ztem menye je posteno, ako Boga pri vszakem malem dugovanyu za szvedoka nazivamo. Mi ozkrunujemo anda ime Bosje, kada prez potreboche priszégamo. Josche bolye ozkrunujemo ime Bosje, ako krivo priszégamo; ar ovde zazivamo Boga za krivoga szvedoka; y hochemo zkupa, da Bog z-nami laslyivecz bude; y ovo je najveksha nedoztojnozt za Boga.

6. *Ime Bosje ozkrunuje sze, kada zaveza Bogu vchinyenoga prekershujemo.*

Zavez je jedno obechanye, koje Bogu chinimo. Krivo je, ako chloveku kaj obechamo, ter ovo nedersimo. Kada pako Bogu vchinyene zaveze zateremo, tak obechanye nedersimo; mi ozkrunujemo anda ime Bosje, kada Bogu vchinyene zaveze prekershujemo.

7. *Ime Bosje ozkrunuje sze kada ime Bosje prez potreboche, ali z-nedoztojnoztjum zazavamo.*

Pod imenom Bosjem nerazmeva sze szamo ime *Jesush Kriztush*, nego y druga bosanzka imena, kakti: *Bog, Trojztvo* y zpodobna. Zchem veksha je pershona, ztem prestimanya vredneshe, je ime. Jeli pako postuvanje kakvo onde pokasujemo, ako veliko kakvo ime iz shale, iz navade pri najmen-

shem dugovanyu izgovarjamo? Ako prez pre-mishlavanya vezda Jesusha, vezda Kriztusha, vezda Boga, vezda preszveto Trojztvo imenujemo? Ime Bosje anda ozkrunuje sze, kada ime Bosje prez potrebuche, ali z-nedoztojnoztjum zazavamo.

8. *Ime Bosje ozkrunuje sze kada rech Bosju krivo raztolnachujemo, y zlo potrebujemo*

Mi pohabimo (adulteramus) kakvo dugovanye, kada kaj zlocheztoga med ovo zmeshamo, v. p. ako sze med zlato kotlovina, med vino voda zmesha tak sze pohabi zlato y vino. Ravno ovak rech Bosja pohabisze, ako druge rechi, druga razlaganya med ovu meshamo. Nut kak bi sze vam dopadalo, ako gdo vashe rechi bi pohabil? Jeli nebi taki krichali; to ja nészem rekel, tak ja nészem miszlil? — Kak bi sze moglo anda Bogu dopazti, ako nyegva rech pohabi sze? Koj lyudzko dugovanye pohabi, on je krivichen, ztem bolye jeszmo mi proti Bogu krivichni, ako nyegvu rech prevrachamo y pohabimo. Mi ozkrunujemo anda ime Bosje, kada rech Bosju prevrachamo, iliti krivo raztolnachujemo. Rech Bosja zlo potrebuje sze, kada ova za prokshiju, ali za gréshna dugovanya potrebuje sze. Jeli sze szmeju pako szvete rechi za shalu, za gréh potrebuvati? Jeli sze jeden Ladavecz po tom postuje, ako íz nyegve rechi, íz nyegvih prepizkih sze zespotavamo? Kak jako mora sze anda Bog zbantuvati y ozkruniti, ako nyegvu rech zlo potrebujemo. Ime Bosje anda takaj ozkrunuje sze, kada rech Bosja zlo potrebuje sze.

9. *Vu drugoj zapovedi zapoveda sze, da ime*

Kak goder pako vu drugoj zapovedi prepoveda sze, da ime Bosje ozkrunujemo, ovak takaj zapoveda sze, da ime Bosje szve-

timo, y z-vszum doztojnoztjum zazavamo. Vi znate vre, draga Detcza! iz perve proshnye Otecz nasha, da pod îmenom Bosjem, Bog szam razmeva sze, y da ime Bosje szvetiti tuliko znamenuje, kak Boga postuvati y prestimavati. Hochu vâm anda razlosno vezda raztolnachiti, kak ime Bosje postuvati y szvetiti moremo. *Bosje szvetimo.*

10. *Nachin ime Bosje szvetiti.*

Néli, kada detcza od szvôga Otcza dobro govoriju, tak drugi lyudi nyega prestimavali bûdu. Ravno ovak, ako Boga pred czelem szvetom valuvali budemo, tak nyega lyudi prestimavali bûdu. Ime Bosje szveti sze, y postuje sze anda *pervich:* Kada Boga ochiveztno pred vszem szvetom valujemo. Metemtoga ako detcza y josh tak dobro od Otcza govoriju, ako sze pako zlo zadersavaju, tak vendar nigdo Otcza jako prestimaval nebude. Kaj haszniju rechi prez chinov. Mi moramo anda Boga ne szamo z-rechmi, nego y z-chinmi valuvati. Kada Boga za pomoch proszimo; tak dersimo nyega za vszamoguchega, za zevszema dobroga y vérnoga; mi szvetimo anda ime Bosje *drugoch*, kada Boga vu dohovneh y télovneh potrebochah na pomoch zazavamo.

Kada Boga vu kakvem velikem dugovanyu za szvedoka zazavamo, tak dersimo nyega za zevszema iztinitoga, mi szvetimo anda ime Bosje *trejtich*, kada Boga z-pravichnum priszegum na szvedochanztvo, y podtverdyenye iztine zovemo.

Kada zagovore zvershavamo, tak dersimo Boga nashe vérnozti vrednoga, mi szve-

timo anda ime Bosje *chetertich*, kada zagovore Bogu vchinyene vérno zvershavamo.

Kada rech Bosju marlyivo y pobosno poszlushamo, tak dersimo ovu za mudru y iztinitu. Mi szvetimo anda ime Bosje *petich*, kada rech Bosju vérno y pobosno poszlushamo.

Kada vsza na postenye Boga poprijemlyemo, tak dersimo Boga za nash Czily; mi szvetimo anda ime Bosje *sheztich* kada vsza na hvalu y postenye imena Bosjega poprijemlyemo, y nyemu aldujemo.

Razgovori.

1.

Kaj sze prepoveda vu drugoj zapovedi?

Kak sze izgovarja druga zapoved? Kada kakvo dugovanye nevalya? — K-chemu je drevo, koje nikakvoga száda ne noszi? — Je ovakvo drevo nevalyano? Zakaj? Kada je anda kakvo dugovanye nevalyano? — Je vréme nàvukov hasznovito? Zakaj? — Ako anda vréme nàvuka vu sheptanyu y razgovarjanyu zprevodimo, jeli ovo hasznovito potroshimo? Zakaj ne? — Ako kakvo dugovanye k-chemu drugomu potrebujemo, kak ovo odlucheno je, jeli ovo hasznovito potrebujemo? — K-chemu je ime Bosje? K-chemu je Bog vsza ztvoril? — Ako mi ime Bosje ozkrunujemo, jeli ovo z-hasznum potrebujemo? Kaj sze anda prepovéda vu drugi zapovedi?

2.

Kaj szî miszlimo od jednoga Otcza, koj zlocheztu detczu ima? — Koga imenuju kerztcheniki szvôga Otcza? — Koga zpoznavaju Kerztcheniki za szvoga pervo rodyenoga brata y pochetnika? — Ako mi gréshimo, kaj budu poganini od nashega Boga miszlili? Ali kaj budu neverniki od Jesusha Kriztusha miszlili? — Chesza budu gréhi zrok? Chijega zametavanya? — Jeli sze ime Bosje ozkrunuje po vszeh gréhih? Zakaj? *Jeli sze ime Bosje ozkrunuje po vszeh gréhih?*

3.

Kaj je blaznozt? — Kada blaznimo, kak govorimo onda od Boga, od prave vére, y nyegvih szvetczev? — Jeli je tebi pravo, ako gdo spotnicze na te hita? Ali jeli je tebi pravo, ako gdo od tvojeh dugovany, od tvojeh priatelyov zlo govori? — Zakaj ne? Jeli ovakva govorenya tebi na postenye szlusiju? — Jeli neje Bog neizmerno vishe, nego mi? — Ako anda gdo od Boga, od prave vére, od nyegvih szvetczev zlo govori, jeli je to Bogu na postenye? Nego? — Gdo sze anda po blaznozti obshanuje? — Po chem sze anda navlaztito ozkrunuje ime Bosje? Zakaj po blaznozti? *Jeli sze ozkrunuje ime Bosje navlaztito po blaznozti?*

4.

Ako tvoji roditelyi tebi véruvati nebudu hoteli, da pri nàvuku kerztchanzkem bil jeszi, kaj budesh rekel? Y zakaj budesh onda jednoga ali vishe imenuval, koji tebe videli jeszu? Kak sze ovakvi zoveju? — Kaj szmô navadni rajshi véruvati, jeli ono kaj jeden, ali kaj vishe povedaju? Zakaj anda nasz po- *Kaj znamenuje priszègati?*

zivamo na szvedoke? — Moremoli vszigdar mèd lyudmi szvedoke najti? — Jeli sze ne pripechaju vnoga dugovanya, koja nijéden chlovek videl néje? — Gdo vsza zna y vidi? Kada anda nijednoga chloveka za szvedoka nemamo, koga onda zazavamo? Kak sze to zove, kada Boga za szvedoka zazavamo? Jeli priszégati? Kada anda velimo: *Bog me; naj mê Bog kastiguje &c.* Kaj je to? Zakaj priszéga?

5.

Jeli sze ozkrunuje ime Bosje, kada prez potreboche, ali krivo priszégamo?

Jeli je doztojno, ako veliku gozpodu za mala dugovanya potrebuvati hochemo? — Jeli sze priztoji da Boga pri vszakem malem dugovanyu za szvedoka vzimlyemó? — Jeli szę ozkrunuje ime Bosje ako prez potreboche priszégamo? Zakaj? Kaj szmò mi kada làsemo? — Jeli mi pri krivi priszégi iztinu govorimo? — Gdo szmô anda mi, kada krivo priszégamo? — Koga zazavamo pako za szvedoka pri krivi priszégi? — Kaj hochemo pri krivi priszégi iz Boga vchiniti? Jeli sze ozkrunuje ime Bosje, kada prez potreboche, ali krivo priszégamo? Zakaj?

6.

Jeli sze ozkrunuje ime Bosje, kada zaveza Bogu vchinyenoga prekershujemo.

Kaj je zavez? — Kak sze zove jedno obechanye koje Bogu chinimo? Jeli je pravo, ako chloveku kaj obechujemo, ter rech nashu nedersimo? — Jeli more pravo biti, ako Bogu kaj obechujemo, ter ovo nedersimo? — Jeli pako obechanye dersimo, ako zaveza prekershujemo? — Jeli sze anda ozkrunuje ime Bosje, kada zaveza vchinyenoga prekershujemo? Zakaj?

7.

Kaj znamenuje ime *Jesush*? — Gdo je Jesush Kriztush? — Z- kakvum doztojnoztjum moramo rechi *Jesush*? — Ako pako gdo iz szame norije vsze zmirom tvoje ime bi ponavlyal, jeli bi bilo to za te dika? — Jeli je anda doztojnó, ako prez potreboche *Jesush*. velimo? — Ali *Bog*, *preszveto Trojztvo*, to szmemo prez potreboche rechi? Zakaj ne? Jeli nészu to bosanzka imena?

Jeli sze ozkrunuje ime Bosje, kada ime Bosje prez potreboche, ali z-nedoztojnoztjum zazavamo?

8.

Jeli zlato chizto oztaje, ako med ovo kotlovinu zmeshamo? — Jeli rech Bosja chizta oztaje, ako med ovu rechi lyudih zmeshamo? — Kada pohabimo rech Bosju? — Kaj bi ti rekel, ako gdo tvoje rechi bi prevrachal, ali bi kaj pridal? — Ali ako gdo tvoje rechi zlo bi raztolnachil, kaj bi ti rekel? — Bili sze tebi dopadalo, ako gdo tvoje réchi bi prevrachal y pohabil? — Moreli sze Bogu dopadati, ako nyegve rechi krivo raztolnachimo? — Jeli szmô pravichni proti Bogu, kada nyegvu rech krivo raztolnachimo, y zlo potrebujemo? Jeli sze po tom nyegvo ime ozkrunuje? Zakaj? — Kakvem nachinom ozkrunuje sze anda ime Bosje? —

Jeli sze ozkrunuje ime Bosje, kada rech Bosju krivo raztolnachujemo, y zlo potrebujemo?

9.

Kaj sze pako vu drugoj zapovedi zapoveda? — Znashli, gdo szé pod imenom Bosjem razmeva? — Y kaj to znamenuje, ime Bosje szvetiti?

Kaj sze zapoveda vu drugoj zapovedi?

10.

Ako ti od tvoga Otcza dobro govorish, jeli drugi lyudi nyega prestimavali bûdu? —

Kak sze szveti, y

postuje ime Bosje?

Y ako Boga pred czelem szvetem valuvali budemo, jeli lyudi nyega prestimavali bûdu? Kak szvetimo anda *pervich* imè Bosje? — Ako pako ti y josh tak dobro od tvoga Otczà bi govoril, ti vendar zlocheztoga zadersavanya bi bil, jeli lyudi nyega tak jako prestimavali bûdu? Kaj haszniju rechi prez chinih? Po chem moramo anda Boga valuvati? —

Koga proszish ti za kaj? Jednoga nemoguchega, nemiloszerdnoga? — Za kakvoga dersimo mi anda Boga, kada nyega za pomoch proszimo? — Kak postujemo anda *drugoch* ime Bosje?

Jeli jednoga laslyivcza za szvedoka zazavamo? — Kada anda Boga za szvedoka zazavamo, za koga nyega dersimo? Kak postujemo anda *trejtich* ime Bosje?

Gdo pokasuje, da je véren? Jeli on, koj vnoga obechuje, malo pako dersi? — Kaj pokasujemo anda Bogu, kada zagovore Bogu vehinyene vérno zvershavamo? — Kak postujemo anda *chetertich* ime Bosje?

Kada sze tebi pripovedanye kakvo nedopada, jeli ti ovo rad poszlushash? — Ako mi rech Bosju radi neposzlushamo, jeli po tom pokasujemo, do ovu prestimavamo? Kada pokasujemo mi, da rech Bosju prestimavamo? — Kak postujemo anda *petich* ime Bosje?

Gdo je konecz y czily nash? — Jeli dersimo mi Boga za czily nash, ako vsza na postenye Boga poprijemlyemo? Kak postujemo anda *sheztich* ime Bosje? Kak sze anda szveti y postuje ime Bosje?

PITANYE 2.

Kaj sze zapovéda, y prepovéda vu trejtoj zapovédi Bosji?

Razláganye.

Trejta zapoved Bosja izgovarja sze ovak: *zpomeni sze da szvètke szvetish.* Szvètiti znamenuje nikaj ne dalati, y dan on, vu kojem nikaj ne delamo, je *szvètek.* Bog szam vu sheztih dnevih je szvêta ztvoril, szedmi dan pako nikaj ne ztvoril, nego on szî je pochival. Zato zapovedal je Bog vu ztarom zakonu Izraelczem szedmi dan vu tjednu szvetiti, szedmi dan bil je *szabath*, tojezt, dan pochinka. Vu novem zakonu pako odluchili szû Apostoli pervoga dana vu tjednu iliti nedelyu za szvètek; kajti Kriztush Jesush na ov dan od mertveh je goreztal.

1. Vu ztarem zakonu bila je szobota, vu novem je nedelya za szvètek odluchena.

Bog poztavil je szvetechnoga dneva; on hoche da vu ovem od poszlov pochinemo sze. Metemtoga, Bog neveli vu trejtoj zapovedi, da szvetechnoga dneva mangujuch naj zprevadyamo, nego on veli, da gâ naj szvetkujemo. Mi, iztina je, nijednoga dneva bolshega od drugoga napraviti nemremo; ar jeden dan je kak drugi, nijeden né szveteshi, nijeden prestimaneshi od drugoga. Metemtoga mi vu jednem dnevu kaj vchiniti moremo, kaj drugi dan vchiniti nemremo, zato imaju dnevi razluchna imena. Jeden dan sze zove *delatni dan*, kajti vu nyim rukotvorztva y druge poszle szlusbene zvershavati moremo. Drugi dan zove sze *szvetechni dan*, kajti sze

2. Szvètka szvetkuvati znamenuje chine pobosnozti zvershavati.

vu ovem od ovakvih poszlov pochivamo. Delàtnoga dana zovemo takaj *proztoga dana*, kajti poszli, koji vu ovem zvershavaju sze, prozti y menye prestimaneshi jeszu. Szvetechnoga dana zovemo jednoga *szvetoga dana*, kajti vu ovem pobosne y szvete poszle zvershavamo. Szvetka szvetkuvati znamenuje anda: szvetechni dan chine pobosnozti zvershavati.

3. *Zavjetek trejte zapovedi.*

Vu trejtoj zapovedi anda zapoveda sze, vu nedelynom dnevu, koj vre od vrémena Apostolov na zpomenek goreztajanya Kriztushevoga za nash szvetechni dàn odredyen je, od poszluvanya zdersati sze, y zvershavati chine pobosnozti. Y nut kak mudro vchinil je Bog, da on nam vu tjednu jednoga dneva za szvetechnoga odluchil je! Ako télo nijednoga dneva za pochinek nebi imalo, tak ovo chizto bi sze vtrudilo; y ako dusha vszedily z- télovnemi poszli bi sze zabavlyala, tak ova na Boga, y na laztovito szvoje zvelichenye bi pozabila. Po zapovedi anda ovoj: szvetechnoga dneva szvetkuvati, prizkerbi sze mir y pochinek télu, ter dobro dushe. Bog anda jako mudro napravil je szvetechnoga dneva.

4. *Vu trejtoj zapovedi prepoveda sze vszako délo szlusbeno zvan oszebujne potreboche, y pravednoga dopuztchenya.*

Délo szlusbeno je ono, koje szlugi y szluskinye zvershavaju. Y kaj szlugi y szluskinye zvershavaju, to vi znate. Szlugi moraju orati, mlatiti, privasati, derva czepati, y. t. d. Szluskinye moraju prezti, shivati, y. t. d. Ova déla jeszu po szvetkih po trejtoj zapovedi prepovedana. Takaj déla rukotvornikov iliti mestrov, krojachev, shostarov y. t. d. vmarjaju télo, y jeszu po szvetkih prepovedana. Drugo je chteti, piszati, vuchiti sze, ovo nészu

déla, koja sze szlugom davaju; y pri oveh vishe dusha nego télo poszluje, ova anda po szvetkih nészu prepovedana. Ali szamo ona szlusbena déla jeszu po szvetkih prepovedana, koja prez oszebujne potreboche, y prez pravednoga dopuztchenya zvershavaju sze. Mi smemo anda po szvetkih ognya gasziti, betesne dvoriti y zpodobna, kajti ovde potrebocha je.

6. Vu trejtoj zapovedi prepovedajusze vszi poszli, koji szvetka ozkrunnju.

Navlaztito je gréh, y vsze kaj na gréh pelya, szvetkuvanyu szuprotivno; manguvanye, nemertuchlyivozt, hmanya pajdastva y razgovori, szvadye y halabuke jeszu szami gréhi, vsza ova jeszu anda szvetechni dan prepovedana, kajti szvetkuvanye ozkrunuju. Neli iztina, koj gréha chini, on je szusni duha peklenzkoga, kada anda vszako szlusbeno délo szvetechni dan prepovedano je, tak je ztem bolye gréh prepovedan.

6. Vu trejtoj zapovedi propovedaju sze takaj vszi poszli, koji szvetkuvanye ovoga dneva preprechuju.

Zadnich prepovedaju sze vu trejtoj zapovedi takaj vsza ona, koja szvetkuvanye szvetechnoga dneva preprechuju. Kupuvanye y prodavanye, y vsze vremenite zkerbi; ova obtershuju dushu, y z-ovemi obtershena dusha nasha nemre sze k-Bogu podichi, y na vekivechna miszliti; ova anda preprechuju szvetkuvanye szvetechnoga dneva.

Razgovori.

1.

Koj dan je odluchen za szvetek?

Kak sze izgovarja trejta zapoved Bosja? Kaj znamenuje szvetkuvati? — Jeli szvetkuje on, koj dela? — Vu kulikih dnevih je Bog szveta ztvoril? — Kaj je Bog vchinil szedmi

dan? —, Kojega dana je Bog zapovedal Izraelczem szvetkuvati? Zakaj szedmoga iliti szobotu? — Kojega dana szû pako Apostoli za szvetek odluchili? — Zakaj szu Apostoli pervoga dana vu tjednu iliti nedelyu za szvetek odluchili? — Na koj dan sze je Kriztush od mertveh ztál?

2.

Kaj to znamenuje szvetka szvetkuvati?

Gdo je szvetka poztavil? Hocheli Bog, da mi szvetechni dan od déla szî pochivamo? — Jeli veli pako Bog, da vu szvetku naj mangujemo? — Nego? — Jeli je koj dan vu szebi szveteshi od drugoga? — Moremoli pako jeden dan kaj chiniti, kaj drugi nechinimo? — Kaj chinimo mi delatni dan? Kaj chinimo szvetechni dan? Zakaj sze zove delatni dan *prozti dan?* Jeszu szlusbena déla prozta déla? — Zakaj szé zove szvetek *szveti dan?* — Kaj znamenuje anda szvetka szvetkuvati?

3.

Kaj sze zapovéda vu trejtoj zapovedi?

Kaj sze anda vu trejtoj zápovédi zapovéda? — Jeli je Bog mudro vchinil, da je szvetke odluchil? — Ako télo nashe nigdar sze nebi pochivalo, kaj bi sze pripetilo? Y ako dusha vszevdily z-télovnemi poszli bisze zabavlyala, kada bi ona na Boga y na szê szama miszlila? — Zakaj je anda Bog mudro szvetke odluchil?

4.

Jeli délo szlusbeno szvetechni dan dopuztcheno?

Kak sze zove ono délo, koje szlugi y szlusbenicze zvershavaju? Gdo orje, mlati, széche? Gdo prede, shiva, pere? — Kakva szû to déla? — Jeli sze szlusbeno délo szlase

z-pochinkom? — Je szlusbeno délo szvetechni dan po trejtoj zapovedi dopuztcheno? — Ali rukotvorczem, krojachem, shostarom je szlobodno vu szvetek delati? Zakaj ne? Jeli ova vmarjaju télo? szmemoli vu szvetek kaj chteti, piszati? Zakaj? — Poztavimo, da chija hisa bi gorela, szmemoli gasziti? — Ali y ovo je szlusbeno délo? — Kada je anda szlobodno szvetechni dan takaj szlusbeno délo vchiniti?

5.

Jeszu onakvi poszli dopuztcheni, koji szvetka ozkrunuju?

Kaj je szvetkuvanyu navlaztito szuprotivno? — Kada greshimo, jeszmo onda mi szveti? — Kaj je anda szvetechni dan navlaztito prepovedano? — Kada anda vu szvetek mangujemo; szvadimo sze, igramo sze, pijanchujemo, Jeli po tom dana szvetkujemo? — Zakaj ozkrunujemo po tom szvetechnoga dana? — Jeli ovo vsze né gréh? — Chiji szluga y szusni je greshnik? — Koje délo je anda naj bolye szlusbeno? — Kaj anda bolye, kak vsza druga szlusbena déla besati moramo?

6.

Jeszu onakvi poszli dopuztcheni, koji szvetkuvanye, vu szvetku preprechuju?

Jeli je tergovczem prodavanye vu szvetek dopuztcheno? Zakaj ne? — Na kaj miszli chlovek pri tergovini, na Boga, ali na vremeniti dochek? — Jeli prechí tergovina szvetkuvanye szvetechnoga dneva? — Kaj sze anda vu trejtoj zapovedi prepoveda?

I. Dokànchanye Nàvuka.

Nikonar, blaznik y ozkrunitely szobotnoga dneva od Boga jako je bil kastiguvan.

Nikanor jeden veliki nepriately sidovov y szirianzki vodya zachul je, da Judash Machabaeanecz vu Szamarii zadersava sze; y taki dokonchal je on z-vszum szvojum mochjum jeden szobotni dan na nyega navalyiti, nyega potuchi, y ovak nyega pod oblazt szvoju zpraviti. Sidovi, koji primorani bili jeszu z-Nikanorom iti, napervoztavili szû nyemu to, y rekli: *Ne budi z-nami tak kervolochen, nego postuj dneva ovoga, y onoga, koj vsza vidi.* (2. Mach. 15.) Ovde pital je Nikanor: Jeli vu nebu nahadya sze koj vszamoguchi, koj szèdmoga dana szvetiti zapovedal je? Tak je, odgovorili szû oni: Bog sivi, koj vu nebu je, on vszamoguchi, ov zapovedal je szedmoga dana szvetiti. Ali kaj je na to odgovoril Nikanor? Ja jeszem vszamoguchi na zemlyi, y zapovedam vam, da orusje poprimite, y poszle Kralya zvershite. Kulika ovo blaznozt proti Bogu! kulika ovo oholnozt jednoga chloveka, koj sze na zemlyi vszamoguchemu jednakoga chini, y szobotu nyegvu ozkruniti zapoveda!

Metemtoga Bog néje dugo postental, da ovoga oholnoga blaznika kastiguje; ar iztò vréme, kada Nikanor z-szvojemi proti Judashu ishel je, opominyal je Judash lyudztvo szvoje, da sze naj nikaj ne bojiju, nego da sze vu onoga naj ufaju, koj nyim vre tulikoputi pomoch iz neba poszlal je. *Gozpone!* izkriknul je on z-proti nebu obernyenemi ochmi y rukami: *ti jeszi pod ravnanyem Ezekiasha kralya vu Judi, tvojega Angela poszlal, koj vu Shatorih Szenakerib zto oszemdeszet y pet jezer lyudih vmoril je. Gazpone neba! poshli y vezda tvojega dobroga Angela pred nasz, da ztraha y ztizku z-mochjum tvoje ruke razshiri,*

y da sze oni bojiju, koji z-blaznoztjum na tvojega szvetoga puka navalyuju.

Komaj da Judash z-szvojemi ovak bibil Boga zazval, tak navalyili szû na sherega Nikanora, harczuvali gyegyerno, preobladali, y potukli vu ovem boju ne menye kak trideszet y pet Jezer lyudih. Iztomu Nikanoru bila szû na zapoved Judasha glava, ruka y ramena odszechena, y z-veszeljem lyudztva vu Jeruzalem doneshena. Onde pokazal je Judash szvojem varaschanom y aldovnikom glavu, y kervolochnu ruku Nikanora, koju on predi proti hisi Bosjoj tak oholno zprusil je bil. Jezika ovoga blaznika dal je on drobno poszechi y pticzam hititi, ruku zapovedal je Czirkvi naproti obesziti, glavu pako dal je na odperto znamenye pomochi Bosanzke na kolecz nabodyenu iz Grada van poztaviti.

Ne dvojim, da vi Dragi! iz ovoga pripetchenya nebi zpoznali, kak Bog one kastiguje, koji ali iz hmanyoche proti nyegvomu najszveteshemu imenu blazniju, ali szvetechnoga dneva ozkrunuju. Zbog blaznozti proti Bogu, kada sidovom zapovedal je, da vu szobotu orusje poprimeju, y vojuju, bil je jezik nyegov na drobne komade razrezan pticzam hitchen; zbog prevzetnozti, z-kojum on ruku szvoju proti Czirkvi podigel je, bila je nyemu ova odszéchena; y zbog oholnozti, z-kojum on szebe za Boga na zemlyi izdal je, bila je nyemu glava vzeta. Ako pako Bog vre na zemlyi one tak jako kastiguje, koji nyemu dusnoga naklona zkratchuju, kulika kaztiga chakati mora one na drugom szvétu, koji Nikanora vu nevérnozti naszleduju, koji proti Bogu y nyegvem szvetczem blazniju, krivo priszegaju, y szvétka ozkrunuju? Ah! ovakvi z-vekivechnum szmertjum vumerli, neizpiszlyive muke chez vszu vekivechnozt podnashali, y prez oszlobodyenya za naveke zkvarili sze budu. Chuvajte sze anda,

da Bosje szveto ime, y nyegve szvete dneve ne ozkrunite, ar onda Bog vszigdar vash Bog, y vi vszigdar nyegvo lyudztvo budete. Amen.

II. Dokànchanye Nàvuka.

Jesush brani szvoje vuchenike proti zkazlyivem Farizeushem, y zvruchi szobotni dan jednoga betesnika.

Poklamkam Jesush jednoch z-szvojemi vucheniki jeden szobotni dan chez jedno polye bi bil ishel, gde ravno klaszi zreli ztali jeszu, tak vucheniki vu vszoj nedusnozti vtergavali jeszu gdegde kojega klasza, y ztepajuchi zernye iz oveh, jéli szû ovo. Jesush nikaj né rekel k-tomu; metemtoga doshli szû Farizeushi, y ovi miszlili szu taki: klaszje tergati je délo szlusbeno, jeden poszel, koj szobotni dan prepovedan je. Oni za zlo vzeli szû to vuchenikom Jesushevem, ztem bolye, kajti y Jesushu iztomu nepriatelyi bili jeszu. *Nut*, rekli szû oni Jesushu: *tvoji vucheniki chiniju, kaj szobotni dan nêje szlobodno vchiniti.* (Matth. 12.) Bolye anda vu buduchem na nye pazi, y ne puzti nye vchiniti, kaj sze szobotni dan ne priztoji.

Ali Jesush pochel je vuchenike szvoje braniti: *Nezteli vi chteli*, rekel je on Farizeushem: *kak sze David zadersaval je*, poklamkam on pred Kralyem pobegel, y k-Aldovniku Abimeleku gladen doshel je? On ztupil je vu hisu Bosju, puztil szî dati kruhe, koji za aldov pripravleni bili jeszu, jel ove szam, y dal pajdashom szvojem, gde vendar poleg zapovedi nigdo, kak szami aldovniki ove jezti szmeju, y kaj josche vishe je: *Jeli vu zakonu nézte chteli, da izli aldovniki, kada sivinu za aldov szobotni dan kolyeju, szobotu ozkrunuju, ter vendar nedusni jeszu.* Zakaj? kajti

Czirkva, kada oni aldovnichke poszle zvershavaju, zkupa nyihove poszle poszvetchuje. Ali vidite ovde jednoga (on pokasuje na szebe szamoga) koj vekshi je kak Czirkva. *O! da bi vi znali, kaj ove rechi znamenuju: Ja hochu miloszerdnozt, ne aldove; vi nedusne ove nigdar nebi bili obszudili, ar szin chlovechji je takaj Gozpon Szobote.*

Od ovud odishel je Jesush, y doshel vu zpravische sidovzko; ovde bil je chlovek, koj vszehnyenu ruku imal je. Podhmanyo, y íz czilya, da Jesusha zbog ozkrunenya szobote pokriviti budu mogli, priztupili szû zopet Farizeushi k-nyemu, y pitali gâ: *Jeli je szlobodno vu szobotu vrachiti?* Gdo zmed vasz, odgovori Jesush, nebude zvlekel Ovczu, ako mû szobotni dan vu zdenecz opadne? Y kuliko bolyshi je chlovek, od jedne Ovcze? Tak szledi takaj naravzki, da v-szobotnem dnevu y jednomu betesniku dobro vchiniti moremo. Onda rekel je chuklavomu, *pretegni ruku tvoju*, y taki pretegnul je ovu nevolyni ov, y bila je zdrava, kak y druga.

Dragi moji! nahadyaju sze med nami lyudi, koji zlo vputyeni vu véri stimaju, da szamo onda szvetka szvetkuju, kada ali czeli dan íz jedne czirkve vu drugu prehadyaju sze, ali kada vrême vu manguvanyu zprevadyaju. Ovakvi od Jesusha sze naj vuchiju, da vu szvetek takaj szebi y blisnyemu one szlusbe izkazati moreju, koje ali potrebocha, ali lyubav proti blisnyemu od nyih potrebuje; ar bolye je navadne pobosnozti, y iztu szvetu meshu zamuditi, ter potrebnomu vsze pomochi mentuvanomu blisnyemu prizkochiti, kak vure y dneve vu Czirkvi ali ostarijah zprevoditi, *ar miloszerdnozt je Bogu dragsha, kak aldov.* Amen.

III. Dokànchanye Nàvuka.

Kerztchenik vsza na diku y chazt Boga naj chini.

Szveti Pavel Apostol, po liztu szvojem na Korinthiancze danom, nasz opominya, da mi, ako ime Bosje szvetiti hochemo, vsza na diku Bosju vchiniti y zvershiti moramo. *Vi ako jete, ali pijete*, veli on: ako zpite ali zkoznujete, hodite ali ztojite, poszlujete ali sze razveszelyujete, terpite ali sze radujete, ali kaj goder chinite, *tak to na diku Bosju chinite.* (1 Cor. 10.) Vu tom néje poztavlyena szamo nasha dûsnozt, nego y nasha prava szvetozt, y najzvershenèshi nachin najszveteshe ime Bosje izviszíti.

Dragi! vu kakvem goder ztalishu sze vi nahadyate, tak hoche Bog, da gâ vi postujete. Po chem hoche on pako da gâ postujete? Po vashih navadnih chìnih, koji vashemu ztalishu laztoviti jeszu, po tom, z-chem sze vi vszevdily zabavlyate, y vu chem vi dneve sívlenya vashega zprevadyate. Jezte vi poglavari, tak zkoznujte zverhu vashih podlosnikih. Jezte vi podlosniki? tak poszlushni budite vashem poglavarom. Jezte vi Roditelyi? tak odhranite detczu vashu vu ztrahu Bosjem. Jezte vi detcza? tak postujte vashe ztareshe. Jezte vi Vojniki? tak vojujte za domovinu. Jezte vi varaschani? tak dajte Czeszaru kaj je Czeszarovo, y Bogu kaj je Bosje. Jezte vi szlusbeniki? tak szlusite vérno. Jezte vi mestri? tak marlyivo poszlujte; z-rechjum: gdo goder vi jezte, y kakvo goder zabavlenye imate, tak vsza na diku Bosju vchinite. Aldujte vsza na izvishavanye nyegvoga szvetoga imena, y vi po tom na jednu szvetozt dozpeli budete, koja jednoch vu kralyeztvu Bosjem z-iztemi najvekshemi szvetczi vasz zjedinila bude. Amen.

NÀVUK 17.

Od cheterte zapovédí Bosje.

PITANYE 1.

Kaj sze zapovèda, y prepovèda vu chetertoj zapovédi Bosji?

Razlàganye.

Cheterta zapoved Bosja izgovarja sze ovak: *Postuj Otcza y mater, da budesh du-go sivel, y da dobro tebi bude na zemlyi.* Otcza y mater zkupa imenujemo *Roditelye.* Vi zaizto, Detcza moja! szami chutiti morate, kaj vam vashi Rodítelyi dobroga vchínili jeszu, y josche chiniju. Po nyimi je vam Bog dal, da vu szvét doshli jezte, nyim vashe sivlenye zahvaliti imate. Oni zkerbeli szû za vashu hranu, opravu y ztan, nyim vashe odhranenye zahvaliti imate. Oni sze zkerbiju, da sze kaj navchite, y da dobri budete. Nut, kulika roditelyom vashem zahvaliti imate; najmre sivlenye y odhranenye. Sivlenye je najvekshe dobrochinztvo; ar vi nemrete sze odhraniti, ako ne sivete. — *1. Dobrochinztva Roditelyih.*

Naj bude, da nam y drugi lyudi dobro vchiniju; dapache vnogiput sze pripeti, da — *2. Dûsnozt Roditelye lyubiti.*

roditelyi za rana vumreju, y da detcza pri drugeh dobreh lyudih szvoje odhranenye najdeju, ali sivlenye vendar nijednomu drugomu chloveku zahvaliti némamo, kak nashem télovnem roditelyom, oni anda pred vszemi drugemi nam najvishe dobra vchinili jeszu. Vre pako dusnozt nasha je, da one predi lyubimo, koji nam predi kak drugi dobro vchinili jeszu. Mi moramo anda Roditelye nashe predi nego druge lyudi lyubiti.

3. Nachin Roditelye lyubiti.

Ja szêm vam vre od lyubavi proti blisnyemu povedal, da jedna neposzlena lyubav nikaj nevalya. Mi moramo anda Roditelye nashe ne szamo vu szerdczu lyubiti, nyim vsze dobro selcti, y veszeliti sze, ako nyim dobro je, nego mi moramo lyubav takaj vu chinu pokazati, tojezt: mi moramo Roditelyom nashem vsze vchiniti kaj nyim hasznovito, y vsze prepuztiti, kaj nyim nevugodno y skodlyivo je. Visheputi je nyim nasha szlusba, nashe délo hasznovito, tak moramo nyim szlusiti y nyim vu delu na pomoch biti. Vnogoputi szû oni vu duhovni potrebochi, y potrebuju morebiti, da sze z-szvetemi Shakramenti obzkerbiju; ovde nyim na pomoch dojti moramo. Vnogoputi jeszu oni vu télovni potrebochi, oni szû sziromaski, betesni, y vre ztari, tak moramo nyim pripomochi. Kak dugo vi mali jezte, moja Detcza! tak iztina je, vashem Roditelyom vnogo szlusiti y pomochi nemrete, ali vi vre vekshi y jakshi budete, onda ovo nadomeztiti morate. Takaj kakti mali Roditelyom vashem vre veszelje vchiniti morete, ako sze najmre dobro zadersavali budete, ovo anda vchiniti morate. Kajti

pako Roditelyom vashem nigdar vsza odszluziti, vsza nadomeztiti nemrete, koja vam dobra vchinili jeszu, Bog pako najbolshi naplachnik vszega dobra je, tak morate vi za vashe Roditelye vszevdily marlyivo moliti.

4. *Dusnozt y nachin Roditelyom pokoren biti.*

Roditelyom pokoren biti znamenuje vchiniti, ne ono kaj vi hochete, nego kaj roditelyi hocheju. Detcza nerazmeju, kaj nyim hasznovito ali skodlyivo je, potrebno je anda, da nyu gdo ravna. Roditelyi jeszu detczi najblisnyeshi, oni za Bogom jeszu zrok, da detcza siveju; oni anda takaj dusnozt imaju tu, da detczu szvoju dobro odhraniju. Metemtoga kaj je mochi iz jednoga deteta napraviti, koje pokorno néje, koje ne poszluhne? Detcza dusna szû anda Roditelyom szvojem pokorna biti.

5. *Vu kojeh Detczà szvojem Roditelyom pokorna biti moraju.*

Ali vendar morate vi, Detcza moja! predi Bogu, kak Roditelyom vashem pokorna biti: ar Bog je Gozpon zverhu vasz y roditelyih vasheh. Ako anda vashi roditelyi vam bi zapovedali, da lasete, kradete, koga tuchete, ali ospotate, tak vu oveh nyim pokorna biti nemorate, ar vsza ova jeszu proti zapovedi Bosji. Ako vam pako vashi roditelyi zapovedaju, da vu skolyu idete, da po skolyi taki domom dojdite, da vu chtejenyu y piszanyu marlyivo napredujete, tak morate nye poszluhnuti; ar ova nészu proti zapovedi Bosji. Detcza moraju anda szvojem roditelyom vu vszeh pokorna biti, koja zapovedi Bosjoj szuprotivna nészu, ona moraju zvershено y radoztno pokorna biti, ona neszmeju jedno dugovanye dva trikrat zapovedati szi dati, ali ovo szamo na pol vchiniti.

6. *Dusnozt y nachin roditelye postuvati.*

Koj kakvu veliku szlusbu, veliku chazt obnasha, on zaszlusi, da gâ postujemo. Pervoga chloveka je Bog szam napravil, nasz pako puztil je Bog po nashih roditelyih na szvet dojti. Roditelyi jeszu na meztu Boga pri nami, mi dusni szmô anda nyim postenye; postenye, kak vam vre vu pervi zapovedi raztolnachil jeszem, je jedno dobro mishlenye, jedno prestimanye, koje od drugoga imamo; y koga postuvati znamenuje, nyega prestimavati y takaj zvúna ovo prestimavanye kazati. Hochu vam povedati, kak proti roditelyom ovo prestimavanye izkazati morate.

Vi morate prestimavanye ovo vu rechih kazati, tojezt, vi morate chedno, mirno y szamo z-nyihovem dopuztchenyem z-nyimi govoriti. Pred drugemi lyudmi morate nye hvaliti y dobro od nyih govoriti. Vi morate prestimavanye ovo vu vashem dersanyu kazati, v. p. kada vashi roditelyi mimo vasz prehadyaju, tak sze morate ztati, nyim naprot iti, zokriti sze, nakloniti sze, nyim ruku kushnuti. Zadnich vi morate roditelyom vashem takaj diku vchiniti, ovo bude, ako sze dobro zadersavali budete; onda lyudi navadni szû rechi: *Ovo dete je dobro odhranyeno*, y ova hvala ova dika prehadya na vashe roditelye, koji vasz odhranuju.

7. *Zarjetek cheterte zapovedi Bosje.*

Vsze ove dusnozti detcze proti Roditelyom zadersavaju sze vu chetertoj zapovedi Bosji. Cheterta zapoved Bosja, iztina je, szamo veli: *postuj Otcza y mater;* ali vendar mi nepostujemo predpoztavlyenoga, ako nyega nelyubimo y nyemu pokorni nészmo, —

y mi nelyubimo nyega, ako nyemu ne szlusimo, nyemu vu potrebochi ne prizkochimo, za nyega nemolimo. Kada anda cheterta zapoved veli: *postuj Otcza y mater*, tak vu ovoj zapoveda sze, da detcza szvoje Roditelye lyubiju, nye postuju, nyim szlusiju, vu vszeh koja nészu zapovedi Bosjoj szuprotivna, nyim pokorna budu, vu duhovneh y télovneh potrebòchah na pomoch dojdu, y za nye moliju.

Od ovud vre lehko vidi sze, koja vu chetertoj zapovedi prepovedaju sze. Mi szmô Roditelyom nepokorni onda, kada nevchinimo, koja zapovedaju. Nepokornozt szuprotztavlya sze pokornozti, y je anda po chetertoj zapovedi prepovedana. Ako nashe Roditelye odurjavamo, alî nad nyihovum neszrechum veszelimo sze, ako nye preklinyamo, tojezt: nyim zlo, ali szmert selimo, ako nye vu potrebochi oztavimo, ali nyim skodimo, tak szuprotivno chinimo lyubavi, vsza ova anda po chetertoj zapovedi prepovedaju sze. Zadnich kada Roditelye zametavamo, poteptavamo, obshanujemo, oszmehavamo, tak chinimo proti chetertoj zapovedi Bosji, ar vsza ova vu nyoj prepovedaju sze.

Razgovori.

1.

Kak sze izgovarja cheterta zapoved Bosja? Kak sze imenuje Otecz y mati zkupvzeto? — Po kém je tebi Bog dopuztil na szvét

Za koja dobra zahvaliti moramo rodite-

lyom nashem? 'dojti? — Komu anda za Bogom zahvaliti imash tvoje sivlenye? — Gdo ti daje hranu, opravu, ztana? — Komu anda zdersavanye zahvaliti imash? — Gdo sze zkerbi, da sze ti vuchish y dober budesh? — Komu imash anda odhranenye tvoje zahvaliti? Koja dobra imash anda zahvaliti Roditelyom tvojem? — Koje dobrochinztvo je vekshe, sivlenye ali odhranenye? Zakaj sivlenye? Jeli bi sze ti mogel odhranyuvati, ako sivel nebi?

2.

Jeli szmo dusni Roditelye nashe lyubiti? Jeli nam drugi lyudi nechiniju takaj dobra? — Kak sze zoveju ona detcza, koja vishe Roditelye némaju? — Kak sze imenuju pak oni lyudi, koji za odhranenye ovakve detcze zkerbiju? — Roditelyi? — Kojem imamo vishe zahvaliti, jeli onem koji vam sivlenye dali jeszu, ali onem koji nasz odhranuju? — Koga moramo anda najpervich lyubiti? Zakaj nashe télovne roditelye?

3.

Kak sze izkasuje lyubav proti roditelyom? Jeli haszni kaj lyubav neposzlena? Moramoli mi roditelye nashe szamo vu szerdczu lyubiti? — Kak josche? — Kak pokasujemo pako vu chinu lyubav proti roditelyom? — Kaj moramo nyim vchiniti? Kaj oztaviti? — Je nasha szlusba roditelyom hasznovita? — Kaj moramo anda vchiniti? — Kada nashi Roditelyi sz. Shakramente potrebuju, kakva je to potrebocha? — Télovna? — Kaj moramo vu ovoj potrebochi vchiniti? — Ali kada nashi roditelyi ztari y sziromaski jeszu, kakva je to potrebocha? — Kaj moramo vu ovoj télovnoj potrebochi vchiniti? — Mo-

reshli ti kakti mali tvojem Roditelyom vnogo pomochi? — Jeli budesh pako vsze zmirom tak mal y szlab oztal? Kaj morash anda vchiniti, kada vekshi budesh? — Jeli nemreju mala detcza Roditelyom szvojem nikakvo veszelje vchiniti? — Ali jeli moremo Roditelyom nashem y kada vsze naplatiti? — Gdo je naplachnik vszega dobra? — Kaj moraju anda mala detcza vchiniti?

4

Jeli je dusnozt nasha da Roditelyom pokorni jeszmo?

Kaj to znamenuje szvojem Roditelyom pokoren biti? Ako nevchinimo ono, kaj oni hocheju, jeszmoli onda pokorni? — Jeli razmeju detcza, kaj nyim hasznovito ali skodlyivo je? — Jeli potrebuju detcza vodyu? Zakaj? — Gdo je pako detczi najblisneshi? Jeli je dusnozt Roditelyih, da detczu dobro odhraniju? Zakaj? — Kaj je mochi pako iz deteta napraviti koje ne poszluhne? — Jeli je dusnozt detcze, da onà Roditelye szvoje poszluhneju? Zakaj? Kak moraju detcza szvojem Roditelyom pokorna biti? — Ako pako zapoved szamo na pol zvershimo, ljeli znamenuje to pokornomu biti? — Ali ako szi jedno dugovauye dva tri krat zapovedati damo, jeli je to rado pokornomu biti?

5.

Vu kojeh moraju detcza Roditelyom pokorna biti?

Gdo je Gozpon zverhu vszeh lyudih? Koga moramo predi poszluhnuti, Boga ali Roditelye? Je krazti proti zapovedi Bosji? Ako anda tebi Roditelyi krazti bi zapovedali, jeli bi szmel ti nye poszluhnuti? Zakaj ne? — Je vu skolyu iti takaj proti zapovedi Bosji? Ako anda tebi Roditelyi zapovedaju, da vu

skolyu idesh, jeli morash ti poszluhnuti? Zakaj? — Vu kojeh moraju anda Detcza Roditelyom pokorna biti.

6.

Jeli je dusnozt Roditelye postuvati?

Jéli sze mora on postuvati, koj veliku chazt obnasha? V. p. Jeden Dvorjanik kralyevzki? Gdo je perve lyudi napravil? — Po kem je pako Bog dopuztil nam na szvet dojti? — Na meztu koga szû anda Roditelyi poztavlyeni? Jeszmoli dusni nashe Roditelye postuvati? Zakaj? — Jeli znash, kaj to rechi hoche: *prestimavanye?* — Kaj to znamenuje: koga prestimavati? — Jeli Roditelye prestimavamo szamo z-rechmi? — Po kakvih chinih moremo ovo prestimavanye proti Roditelyom pokazati?

7.

Kaj sze zapoveda vu chetertoj zapovédi Bosji?

Vu koji zapovedi zadersavaju sze vsze dusnozti detcze? — Ali cheterta zapoved szamo veli: *postuj otcza y mater?* — Anda nezapoveda cheterta zapoved, da roditelye lyubimo, y nyim pokorni jeszmo? — Jeli budemo mi Roditelye prestimavali y postuvali, ako nye ne lyubimo? — Ali jeli budemo mi Roditelye postuvali, ako nyim pokorni ne budemo? — Kada anda cheterta zapoved veli: *postuj otcza y mater*, kaj sze po tom zapoveda? — Jeszmoli mi pako pokorni, ako roditelye nashe poszluhnuti nechemo? — Jeli znamenuje to lyubiti, kada Roditelye odurjavamo y nye preklinyamo? — Ali jeli ochitujemo onda lyubav, kada Roditelye vu potrebochah oztavlyamo? — Jeli mi Roditelye postujemo, ako nye poteptavamo, obshanu-

jemo, oszmehavamo? — Kaj sze anda vu chetertoj zapovedi prepoveda?

PITANYE 2.

Jeli ova cheterta zapoved druge takaj pershone vese, nego szamo detczu y Roditelye?

Razláganye.

Cheterta zapoved iztina je, govori szamo od Roditelyov y detcze. Ali nahadyaju sze takaj druge pershone, koje zpodobno ztareshem za nasz zkerbiju, y nam dobro chiniju. Navadni szmô takaj ove visheputi z-imenom *otecz* ali *mati* nadelyiti. Ovak znamo rechi od jednoga Gozpona, koj oszebito za nasz zkerbi, *ov je zaizto nash otecz;* y od Gozpe, koja nam navlaztito dobro vchini: *ovo je zaizto nasha mati.* Ovi neszu nasz na szvet porodili, ali oni sze zkerbiju za nasz, oni vchiniju nam dobra, kak da nasz na szvet bi bili porodili. Pod rechjum *otecz y mati* anda nerazmevaju sze szamo télovni Roditelyi, nego takaj druge pershone, koje navlaztito za nasz zkerbiju, y nam dobro chiniju. Cheterta zapoved vese anda takaj druge pershone; ovakve pershone jeszu Poglavari, navuchitelyi, y zbog szvoje ztarozti postuvanya vredni lyudi. **1. *Pod imenom Otecz y mati takaj druge pershone razmevaju sze.***

Poglavari jeszu oni, koji z-drugemi lyudmi zapovedati moreju. Ako gdo z-vremenitemi ztvarmi kaj zapovedati ima, tak je ovo jeden szvetzki poglavar, ako pako gdo vu **2. *Nakadjaju sze vszakojachki Poglavari.***

duhovneh dugovanyih kaj zapovedati ima, tak je to jeden duhovni poglavar. Czeszar nash ima vu vremeniteh ztvarih z-nami zapovedati, on je anda nash szvetzki poglavar. Nijeden chlovek na szvètu z-nashem Czeszarom kaj zapovedati néma, on je anda nash najvękshi szvetzki Poglavar. Ali Czeszar ima vnosinu dersavih, on nemre vszigdé szám nazochen biti, zato poztavlya on zopet vu vszaki dersavi druge poglavare, y ravnitelye. Ovı szû takaj pravdeni poglavari, kajti nyim Czeszar moch zapovedati daje; ovi szû metemtoga szamo menshi poglavari, kajti Czeszar z-nyimi zapovedati more.

3. *Szvetzki Poglavari szú nam potrebni.*

Ako vszi lyudi dobri bi bili, tak bi jeden drugomu pomogel, niti kvari, niti pravde nebi neztale, anda takaj niti Poglavara, niti szudcza nebi bilo potrebno. Metemtoga nahadyaju sze krivichni lyudi, lyudomorczi, koji nam na sivlenye shetuju; tati y tolvaji, koji nam nashe z-szilum jemlyeju; ogovorlyivczi, koji nasz obshanuju. Nahadyaju sze tverdoszerdchni lyudi, koji za oztavlyeno dete, za szîromaka, za betesnoga vzeti sze necheju. Med ovakvemi anda prez pomochi, prez obrambe zlo bi bilo siveti, Chlovek szam zadozta braniti sze, y pomochi szi nebi mogel; druge lyudi k- tomu primorati takaj nebi mogel, kajti z-nyimi nikaj zapovedati nebi imal. Szamo poglavari imaju oblazt, ovi moreju zapovedati, ovi szami moreju vszakomu Varaschanu pomoch y obrambu doprinezti; szvetzki poglavari szû nam anda potrebni.

Mi pokasujemo lyubav proti poglavarom, ako nyim poleg moguchnozti szlusimo y pomoremo. Poglavari szami nemreju vsze nashe nepriatelye vu ztrahu dersati, ali vsze potrebne poszle obavlyati, mi moramo takaj z-nashum pershonum, z-nashum mochjum nyim na pomoch dojti. Premiszlimo szami, ako nigdo vojnik biti nebi hotel, kak bi mogel Czeszar nash orszaga braniti? mi szmô anda dusni vu oveh nyemu na pomoch dojti. Tuliki szlusbeniki, ravnitelyi, vojniki &c. zaizto Kralya vnogo ztoje, Poglavari szami ove ztroske nemreju obavlyati, mi anda poleg moguchnozti nashe z-nashem vrémenitem nyim pomochi moramo. Kriztush szam zapoveda: *Dajte Czeszaru, kaj je Czeszarovo.* (Lucæ. 20.) Kada anda Poglavari nam dachu ali stibru nalosiju, tak ovu radi platiti moramo. Zadnich, zaizto je tesko, tulika jezera lyudih ravnati, poglavari zato potrebuju jednu oszebujnu miloztchu y jakozt od Boga; mi moramo anda poglavarom nashem takaj z-molitvum na pomoch dojti. Y ztem bolye moramo mi nashem poglavarom z-nashum mochjum, z-nashemi vremenitemi dobri, z-nashum molitvum na pomoch dojti, kajti oni ovu pomoch za nashe dobro, za nashu haszen potrebuju. *4. Nachin poglavare lyubiti.*

Mi izkasujemo postenye poglavarom z-rechjum y z-dersanyem. Ako ponizno y chedno z-nyimi govorimo, nye pred drugemi hvalimo, tak postujemo nye z-rechjum. Ako sze nyim ztajemo, pred nyimi sze zokrivamo, nyim sze vklanyamo, tak postujemo nye z-dersanyi. Od ovud lehko videti morete, kak *5. Nachin poglavare postuvati.*

jako proti postenyu oni greshiju, koji pred poglavari prozti vu govorenyu jeszu, koji proti nyimi morguju, pred nyimi sze ne zokrivaju, ali na kakov goder nachin pred nyimi neposteno sze zadersavaju.

6. Nachin poglavarom poszlushen y pokoren biti.

Mi izkasujemo szé zadnich pokorne poglavarom, ako ono chinimo, kaj oni zapovedaju. Vsze je jedno, ako oni szami nam povedaju kaj vchiniti imamo, ali ako oni nam po szvojih szlusbenikov ovo povedati daju. Mi szami nerazmemo vszigdar, kaj czelomu orszagu, ali vszem podlosnikom hasznovito je. Poglavari metemtoga imaju szvoje previdyenye, szvoje tolnachnike, oni vszu szvoju jakozt tam obrachaju, da nasz srechne vchiniju; nye anda poszluhnuti moramo. Y kak goder zapovedi Bosje radi y podpunoma zvershavati moramo, ovak takaj zvershavati moramo zapovedi poglavarov; ar szveti Pavel veli: da Poglavari *nameztniki Bosji* jeszu. (Rom. 13)

7. Druge pershune, koje cheterta zapoved vese.

Duhovni poglavari povekshavaju nashe duhovno y vekivechno zvelichenye, Czirkva je nasha duhovna mati, ona po kerztu porodila je nasz na sivlenye miloztche, ona hrani z-rechjum Bosjum y z-szvetemi Shakramenti sivlenye dushe, ona odhranuje nasz vu znanozti vekivechnoga zvelichenya, y vu kerztchanzki krepozti; cheterta zapoved anda ztem bolye zpada na duhovne poglavare; ove moramo lyubiti, postuvati, poszluhniti, y nyim pokorni biti. Zadnich navuchitelyi jeszu na meztu Roditelyih, ztari lyudi jeszu nam z-tolnachom z-chinom na pomoch; cheterta zapoved pretese sze anda takaj na navuchite-

lye y ztare lyudi, ove moramo lyubiti, prestimavati y poszluhnuti.

Razgovori.

1.

Od koga govori cheterta zapoved odperto? — Kak sze ova izgovarja? — Neszmoli takaj druge lyudi navadni ozvati *Otecz*, *Mati?* — Kaj szmô navadni rechi od jednoga Gozpona, koj navlaztito za nasz zkerbi sze? — Od Gozpe? — Jeli nam szamo nashi télovni Roditelyi dobro chiniju? — Jeli anda cheterta zapoved takaj druge pershone vèse, nego szamo detczu roditelye?

Jeli cheterta zapoved takaj druge pershone vèse, nego szamo detczu y Roditelye?

2.

Gdo je Poglavar? Imash ti zkem zapovedati? — Jeszi ti Poglavar? Zakaj ne? — Kak sze zove on poglavar, koj z-vrémenitemi ztvarmi zapovedati ima? — Jeli more gdo y z-Czeszarom zapovedati? — Gdo je anda nash najvekshi szvetzki poglavar? — Jeli ima nash Czeszar szamo jednu dersavu? — Moreli on vszigde szam nazochen biti? — Nego gdo ovde pazi y ravna na meztu nyega? — Jeli szû ovi ali takaj najvekshi poglavari? Zakaj ne? Gdo z-nyimi zapoveda?

Kakvih je poglavarov?

3.

Gde nikakve pravde nészu, jeli je onde szudecz potreben? — Y ako vszi lyudi dobri bî bili, jeli bi naztal kakov ſkvar, ali kakva pravda? — Jeli bi onda potreben bil szudecz, ali poglavar? — Jeszuli pako vszi lyudi do-

Jeli jeszu szvetzki poglavari potrebni?

bri? — Kak sze zoveju oni lyudi, koji nam na sivlenye shetuju? — Koji nam kradeju? Jeli mochi med ovakvemi mirno siveti? — Moremoli sze szami zadozta proti ovem braniti? — Nego gdo ima tu moch y jakozt? Jeli je nam anda poglavarztvo potrebno?

4.

Kak sze izkasuje lyubav proti poglavarom?

Ako kômu pomochi nechemo, jeli pokasujemo nyemu po tom lyubav? — Kak izkasuje sze lyubav proti poglavarom? — Moreli poglavar z-laztovitum mochjum vsze nepriatelye vu ztrahu dersati? — Jeli potrebuje poglavar jakozti podlosnikov? — Zakaj? — Ako vojnika nebi bilo, bili poglavari nasz braniti mogli? — Jeli vojniki y szlusbeniki Czeszara malo ztojiju? — Mòrejuli poglavari vsze ztroske obavlyati? — Jeszmoli anda dusni kaj doprinashati? Kaj veli Kriztush? — Jeli je ravnanye tulikih jezer lyudih lehko? — Jel potrebuju anda poglavari miloztchu y moch od Boga? — Jeli je nyim potrebna nasha molitva? Zakaj? — Z-chem moramo anda poglavarom pomochi?

5.

Kak sze izkasuje prestimanye poglavarom?

Po chem sze ochituju nuternya chutenya? Po rechih, po dersanyu? — Ako pako z-poglavari prozti, grubi vu govorenyu jeszmo, jeli je to znamenye, da nye postujemo? — Ali ako proti nyim morgujemo? — Kak moremo vu rechih nyim pokazati, da nye postujemo? — Kak vu dersanyu? —

6.

Kak sze izkasuje po-

Kak sze izkasuje pokornozt poglavarom? Ako sze nam pako zapoved poglavarov skod-

lyiva vidi, jeli moramo nyim pokorni bili? — Gdo vishe previdi, ali gdo ima vishe tolnacha, oni, ali mi? — Zakaj oni? — Kak moramo mi volyu y zapoved Bosju zvershiti? — Na chijem meztu szû poglavari? — Kak moramo anda zapovedi poglavarov zvershiti? — Zakaj podpunoma y zversheno? *korneszt poglavarom?*

7.

K-kakvomu dobru pridonashaju duhovni poglavari? Jeli vese cheterta zapoved takaj duhovne poglavare? Zakaj? — Jeli tebe Roditelyi szami podvuchaju? — Nego gdo te josche vuchi? — Na chijem meztu szû anda navuchitelyi? — Jeli vese cheterta zapoved takaj navuchitelye? — Y kada ti kakvoga tolnacha potrebujesh, komu onda idesh, k-mladomu, ali k-ztaromu? — Gdo anda nam tolnacha daje? Jeli vese cheterta zapoved takaj ztare, y vu chazti poztavlenye pershone? *Zakaj vese cheterta zapoved takaj duhovne poglavare, navuchitelye, y druge vu chazti poztavlyene pershone?*

I. Dokànchanye Nàvuka.

Tobiash mlajshi je pelda dobre detcze.

Chujte dragi! na konczu danasnyega Podvuchanya nàvuka punu pripovezt od jednoga pobosnoga y dobroga deteta. Tobiash, ovak zvalo sze je dete, bil je od mladozti najvekshe veszelje y jedino ufanye szvojeh vre ztareh roditelyih. Kada jedenput ztari Otecz vre miszlil je, da konecz sivlenya nyegovoga blizu je, tak dozval je szina pred szê, y dal nyemu najbolshe nàvuke, da Boga nepreztancze pred ochmi naj ima, da nyega naj lyubi y postuje, da drugem lyudem naj dobro vchini, y szebe pred hmanyochami naj chu-

va. Zajedno rekel je nyemu, da jednomu zmed szvojih priatelyov pred vnogemi letmi deszet talentumov na rukopisz dal je, da k-ovomu naj ide, doklam Otecz josche sive, y da dùga naj zdigne. Kajti pako mezto ovo dalko bilo je, tak rekel je nyemu, da szî pajdasha na putuvanye naj vzeme, koj nyemu vu vszakem pripetchenyu z-tolnachem y pomochjum na ruku bude. Szin poszluhnul je ovu zapoved, izkal szi pajdasha, y nashel jednoga, koj poleg nyegve y Otcza selye bil je. Vsza pripravlyena bila szû na putuvanye, ter po lepem raztanku od roditelyih odishel je Tobiash z-pajdashem. Pervu noch oztali szû oni poleg jednoga potoka imenom Tigrisz, ovde zvlekel je Tobiash jednu neizmerno veliku ribu, koja nyega posdreti je hotela, na szuho, ovu razparal je on, y vzel szerdcze, sucha y jetra od ove za vrachtvo. Dojduchi dan doshli szû oni k-jednomu blisnyemu priatelyu, imenom Raguel, koj nye kak naj bolye podvoril je. Ov imal je jedinu kcher, koja Szara zvala sze je, y ova dopadala sze je Tobiashu neizmerno; kajti ona zajedno jedna krepoztna pershona bila je, tak dokonchal je on poleg tolnacha szvoga pajdasha nyu od Raguela za szvoju senu izprosziti, k-chemu ov y z-veszeljem privolyil je. Metemtoga, kajti Raguel potrebuval je, da Tobiash nekuliko vrémena pri nyim naj oztane, tak dal je Tobiash rukopisz od dùga szvôga otcza szvojemu pajdashu, y rekel nyemu, da berzo naj putuje tam do mezta, y da dùga naj pobere; kaj ov takaj szrechno zvershil je.

Komaj bil sze je ov verni pajdash povernul, tak vre néje Tobiash hotel lyublene roditelye szvoje duse vu nemiru y zkerbi puztiti, nego on hitril je josche pred oztalemi, najmre pred senum, szlugmi, szluskinyami, gamilami, ovczam y velikem imetkom, najprê domom. O kak lyubezlyivo bil je on iz dalka vre od vszeh prijet, objet y kushuvan! Vezda szedeli szû

otecz, mati, y dobri pajdash putuvanya zkupa, dichili Boga y hvalili nyemu. Mladi Tobiash metemtoga vzel je sucha od ribe, namazal ochi szvoga otcza, koj taki na to chudnovitem nachinom vida nazad zadobil je. Za szedmemi dnevi doshla je takaj sena mladoga Tobiasha z-szlugmi y z-szluskinyami, z-chredami y z-penezi. Vezda pripovedal je szvojem roditelyom vsza, koja sze na putuvanyu pripetila jeszu, y koje priatelztvo y kakvu szlusbu nyemu nyegov pajdash vchinil je. Roditelyi y Tobiash dokonchali jeszu poloviczu doneshenoga imetka na znamenye szvoje zahvalnozti nyemu dati, ali on nikaj né hotel vzeti, nego dal sze je nyim za zpoznati, da on Rafael, jeden zmed szedem Angelov je, koji na szlusbu Gozponovu jeszu On opominyal je nye, da za vsza Bogu naj hvaliju, y iznikaul je zpred nyih. Pobosni ov ztaracz sivel je josche vishe let potlam ovoga pripetchenya, y imal szrechu vnuke videti. Takaj mladi Tobiash dosivel je veliku ztarozt, y bil, kak y otecz, Bogu y lyudem drag.

Nut! Dragi! ovak naplachuje Bog pobosnu y dobru detczu! Neli, takaj vi selite od vashega Angela chuvara na vszeh puteh vasheh zprevadyati sze, od Boga blagoszloviti sze, y jedno dugo sivlenye dochekati! Pravo je, pochmite od danasz mladi Tobiashi poztati, lyubite, postujte, pokorni budite vashem roditelyom vu vszeh, kaj pravo y pravdeno je; najte nye saloztiti, dojdite nyim vu potrebochi na pomoch, neoztavite nye, y molite vszigdar za nye, ovak zadobili budete, kaj szî selite. Amen.

II. Dokànchanye Nàvuka.

Kriztush vuchi z-rechjum y z-peldum Czeszaru dati, kaj Czeszarovo je.

Farizeushi hoteli szû jednoch Jesusha vu rechi vloviti, y po pitanyih nekaj od nyega zeznati, kaj nyimi

priliku bi dalo, da gâ pri rimzkem Czeszaru, ali pri puku obtusiju. Oni zato z-dogovorom ishli szû k-nyemu, y poklamkam nyega pohvalili bi bili govorechi, da on vu mishlenyu, govorenyu y vu chinih vszigdar iztinit je, tak rekli szû nyemu, da on szamo to bi hotel povedati, jeli on to za pravichno dersi, da oni kakti Izraelczi rimzkomu Czeszaru dachu davaju? Po ovem pitanyu, stimali szu oni, da nyega najszegurneshe vloviju; ako rekel bude, da néje pravichno, tak zkrichati gâ moreju za nepriatelya czeszarovoga: ako bude rekel, da je pravichno, tak szegurno vputyeni budû, da on lyudztvu zlo seli. Nut kaj je vchinil Jesush? On bil je prevech muder, kak da ovi nyega vu govorenyu bi bili vlovili. *Zkazlyivczi!* rekel je on: *Kaj mê zkushavate? pokasete mî peneza dachnoga.* (Matth. 20.(Nut ovo jednoga, rekli szû oni: *Chiji je kip ov?* pital je Jesush Farizeushe, *y chiji je nadpiszek? Czeszarov*, odgovorili szû oni. Tak platite Czeszaru, odpravil je zadnich odkupitely ove podhmanye zkazlyivcze, koja Czeszaru dusni jezte, ali dajte takaj Bogu, kaj nyemu dusni jezte; *tak dajte, koja szu Czeszarova, Czeszaru; y koja szû Bosja, Bogu.*

Drugiput, poklamkam Jesush z-szvojemi vuchenikî vu varash Kafarnaum bi bil doshel, tak ishli szû oni, koji dve Drakme (penez, koj nashega fertal forinta valya) pobirali jeszu, y koje vszaka kakti prinezka zu Czirkvu vszako leto platiti je moral, k-Petru, y rekli szû k-nyemu: Neli, vash Mester neplacha ove dve drakme? on szê prez dvojmbe iznimlye od ove dache? Peter pako odgovoril je, y rekel: O zaizto, nash Mester placha jednako drugem Izraelczem. Vezda zkupa z-vuchenikom Petrom ztupili szû vu hisu, y ovde taki rekel je Jesush Petru: *Kaj sze tebi vidi Shimon od koga vzimlyeju Kralyi zemlye dachu y stibru? od vszvojih szinov, ali od ztranzkeh?*

(Matt. 17.) Peter odgovoril je: *od ztranzkeh. Anda*, odgovoril je Jesush: *szû Szini prozti od dache?* memtoga da nye nezpachimo, tak idi k-morju, hiti vudiczu, y vzemi ribu, koju pervu vlovish, y kada nyoj zube odpresh, tak nashel budesh dachnoga peneza, *ovoga vzemi, ter daj gâ nyim za mê, y za tê.*

Ovak, Dragi! pokazal je Jesush bosanzki navuchitely nash szam vu chinu, kaj rechjum navuchal je. On néje szamo zapovedal Czeszaru dati, kaj czeszarovo je, nego on szam plachal je za sze, y za Petra. Zbudimo sze anda po peldi ovi na obvershavanye oneh dusnoztih, koje kakti podlosniki nashem predpoztavlyenem poglavarom dusni jeszmo! Terszimo sze, da nashega Ladavcza kakti nashega Gozpona vszigdar postujemo, kakti nashega Otcza vszigdar lyubimo, nyega kakti nashega zapovednika vszigdar poszluhnemo, y kakti nashemu Kralyu verno dusnu dachu obavimo. Z-rechjum! terszimo sze lepu peldu nashega Zvelichitelya Jesusha Kriztusha naszleduvati, y vszigdar kakti verni y pokorni podlosniki nashega Kralya zadersavati sze. Amen.

III. Dokànchanye Nàvuka.

Dusnozti drusine proti szvoji Gozpodé.

Zapoved anda, Dragi! koja detczi roditelye szvoje postuvati zapoveda, zpada takaj na podlosnike. Takaj ovi szû dusni szvoju Gozpodu postuvati, nyim pokorni biti, y verno szlusiti. *Szlugi*, pishe sz. Pavel, *szlugi moraju szvoju Gozpodu vszega postenya vrednu dersati.* (1 Thim. 6.) Y zakaj? zato, kajti Gozpoda, gdo goder jeszu, takve pershone napervoztavlyaju, koje gledech na nye na meztu Boga jeszu. Ovo je temelyita

iztina Vére, koju navlaztito vi, o drusina! zapametiti szî morate, y iz koje nigdar zpozabiti sze neszmete. Vszevdily na to miszlite, da vu pershoni vashe gozpode y poglavarov Boga najvisheshega Gozpona postujete.

Zvun dusnoga postenya morate vashem predpoztavlyenem takaj vu vszeh pravdenih dugovanyih vasz pokorne izkazati. *Vi szlugi*, pishe Pavel: *budite pokorni vashi gozpodi poleg télu, z-ztrahom, z-derhtanyem y z-priproztochum vashega szerdcza, kak Kriztushu.* (1 Thim. 6.) Ovo je naredba, poleg koje vi vu pokornozti vashi proti gozpodi vashi ravnati sze morate. Vi morate nyim *pokorni biti*, *kak Kriztushu.* Vi morate zapovedi y odredyenya vashe gozpode prez szuprotgovorenya, prez morguvanya, z-veszelyem prijeti; ar ovak izkasuje sze pokornozt Kriztushu.

Zadnich je vérnozt jedna zmed oszebujneshih dusnoztih, koju proti vashi Gozpodi obdersavati morate; ova ztoji vu tom, da vam izruchene szlusbe z-najvekshum marlyivoztjum, vu pravem vrémenu, y tak zvershite, kak oveh najbolsha haszen potrebuje; haszen gozpode vashe izkati, vszakoga kvara odvernuti, ovo vash czily, vashe terszenye vu vszeh poszlih vashih biti mora. Ako to nechinite, tak prez dvojmbe je, da pred Bogom jako greshite.

Szudite vezda szami, kaj od one drusine, y od oneh podlosnikov rechi sze mora, koji gozpodu szvoju zametavaju, oszmehavaju, nyim vszigdar sze szuprotztavlyaju, proti nyimi morguju, zlo govorijju, koji poszle y dusnozti szvoje leno, nemarno, y zlo obavlyaju, koji vréme déla mangujuch zprevadyaju &c. koji na izruchena nyim dugovanya nepaziju, y, kaj najgorshe je, raznashaju? Kulika szrecha y dika za nasz! ako nijeden zmed ovakveh med nami ovde nebi sze nahadyal, nego ako vszi szvoju Gozpodu, y predpoztavlyene bi postuvali, poszluhnuli, nyim pokorni bili, y nyim vérno szlusili! Amen.

NÀVUK 18.

Od pete; shezte y szedme zapovedi Bosje.

PITANYE 1.

Kaj sze prepoveda y zapoveda, vu petoj zapovedi Bosji?

Razlàganye.

Peta zapoved izgovarja sze ovak: *Ne vmóri.* Vmoriti znamenuje komu sivlenye vzeti. Sivlenye, jedno je télovno, drugo je duhovno. Duhovno sivlenye poztavlyeno je vu zjedinenyu dushe z-Bogom po miloztchi poszvetchujuchi. Bog je pochetnik sivlenya chlovechanzkoga, on je Gozpon ovoga. Bog pako zato dal je sívlenye chloveku, da on ovo za nyegvu diku, y za szvoje zvelichenye potrebuje. Lyudi anda imaju potrebuvanye iliti vsivanye szvoga sívlenya. *1. Bog je gozpon, lyudi pako imaju vsivanye sivlenya.*

Ako nam gdo kakvu plemenitu ztvar za vsivanye daje, jeli szmemo ovu pokvariti, ali zgubiti? Jeli nebudemo po tom gozponu, chijega ztvar je, najvekshu kriviczu vchinili? Bog je Gozpon sívlenya chlovechanzkoga; ako anda nam, ali komu drugomu sivlenye *2. Po petoj zapovedi prepoveda sze szebi, ali komu drugomu sivlenye vzeti.*

vzememo, tak chinimo Bogu najvekshu kriviczu Ako sívlenye preztaje, tak preztaje vsze vrémenito blasenztvo. Sivlenye je najvekshe dobro vszeh vrémeniteh dobreh; ato nasz zkonchamo, tak vchinimo nam szamem najvekshega kvara, zkonchamo mi koga drugoga, tak zrokujemo mi nyemu najvekshega kvara; zato po petoj zapovedi prepoveda sze da nam, ali drugomu sívlenye vzememo. Mí neszmemo nigdar lyudzko dugovanye, ako ovo taki y zlochezto poztati zachimlye, raztergnuti ali proch hititi, nego mi moramo ovo pravdenomu gozponu zachuvati; ravno ovak, kada nashe sivlenye zlo y sziromasko je, tak neszmemo ovo zkonchati, mi neszmemo nasz vztreliti, obeszitî ali vtopiti, kajti nashe sivlenye Bosje je.

3. *Po petoj zapovedi prepoveda sze szebi ali drugomu na télu naskoditi.*

Vnogo krivichneshe je, ako dugovanye ztranzko chizto pokvarimo, kak ako ovo szamo na nekuliko pokvarimo. Metemtoga vszigdar je krivichno ztranzko dugovanye kakvo szamo y na nekuliko pokvariti, y ovak ravno krivichno bi bilo télu ali sivlenyu chloveka szamo y nekuliko naskoditi; od ovud lehko vidite, kaj od oneh dersati moremo, koji nemertuchlyivi jeszu, ali koji skodlyiva jéju ali piju, koji sze szvadiju, tucheju, zkamenyem nahitavaju, koji sze vu vszakojachku pogibely poztavlyaju. Ovi poztavlyaju szebe vu priliku na têlu szebi naskoditi, y ovo je po petoj zapovedi prepovedano.

4. *Po petoj zapovedi prepoveda sze takaj szerditozt, o-*

Najvishe szvadyih y lyudomorztvih biva íz szerditozti y íz odurjavanya. Szerditozt je jedna nenaredna selya nad drugem fantiti sze, ali nyemu kaj salnoga vchiniti. Szerditozt za

chimlye sze vu szerdczu, vu ovoj selyimo blisnyemu nashemu zlo; íz szerditozti dohadyaju kletve y zpochitavanya, ova blisnyi nash takaj podnashati neche, on z-jednakemi szuprotgovori, zadnich naztaju borenya, pobijanya, y lyudomorztva. Nut, Dragi! od ovud vidite, da szerditozt y odurjavanye na skodu blisnyega, na lyudomorztvo pelya; zato pravo veli sz. Janush Apostol: *Koj szvojega brata odurjava, on je lyudomorecz.* (1 Joan. 3.) Vu petoj zapovedi prepoveda sze anda takaj szerditozt y odurjavanye blisnyega. *durjavanye blisnyega.*

5. *Po petoj zapovedi prepoveda sze zpàchenye.*

Zpachiti znamenuje na gréh vabiti. Rèchi ali chini, koje y koji na gréh napelyivaju, zovu sze zpàchenya. Kada mi druge po nashem zlocheztem govorenyu ali chinu vu gréh zapelyamo, tak dajemo mi zpàchenye. Ako pakó mi od drugeh vu gréh, zapelyamo sze, tak jeszmo mi zpacheni; dajemo mi zpachku, tak vumarjamo dushu blisnyega nashega; jeszmo mi zpacheni, tak vumarjamo mi dushu nashu; ar po gréhu mentuje sze dusha miloztche poszvetchujuche y zjedinenye z-Bogom. Kada anda vu petoj zapovedi prepoveda sze vumarjanye téla, tak josche bolye prepoveda sze vumarjanye dushe; anda zpàchenye vu petoj zapovedi prepoveda sze.

6. *Dugovànya, koja vu petoj zapovedi zapovedaju sze.*

Szuprotivnem nachinom, ako pokoja y szlosnozt z-vszakem jmati terszimo sze, tak sivemo mi y drugi vu miru; takaj izte nepriatelye vchinimo mi po lyubavi, y po mirnom sívlenyu za nashe priatelye. Ako mi vszakomu dobre pelde dajemo, tak zbudimo mi vszakoga na krépozt. Kada mi blisnyemu

duhovna y télovna dobrochinztva izkasujemo, tak on bolye sive, y on je na télu y na dushi szrechneshi. Vu petoj zapovedi anda zapoveda sze: 1. Mir y szlosnozt imati z-vszemi, y z-onemi takaj, koji nasz zbantuvali jeszu. 2. Vszakomu dobru peldu dati. 3. Blisnyemu tak duhovna, kak télovna dobra izkázati.

Razgovori.

1.

Vu chem je poztavlyeno duhovno y télovno sivlenye?

Kak sze izgovarja peta zapoved Bosja? Kaj to znamenuje vumoriti koga? — Kuliko verztno je sivlenye? — Jeli je szamo jedno télovno sivlenye? — Vu chem ztoji sivlenye téla? — Vu chem ztoji sivlenye dushe? — Po chem sze dusha z-Bogom zjedini? Po chem poztajemo mi detcza y priatelyi Bosji? — Gdo je pochetnik sivlenya chlovevechanzkoga? — Gdo je anda gozpon zverhu sívlenya? Zakaj Bog? — Zakaj je Bog chloveku sivlenye dal? Na chiju diku ovo potrebuvati moraju? Y za chije blasenztvo? — Gdo ima anda potrebuvanye iliti vsivanye sívlenya?

2.

Jeli je szlobodno szebe, ali koga drugoga vmoriti?

Gdo je Gozpon sívlenya? — Komu vchinimo najvekshu kriviczu, ako mi nasz zkonchamo? Zakaj Bogu? — Moresh ti na szvetu szrechen poztati, ako ne sivesh? — Koje je najvekshe dobro zmed vszeh vremeniteh dobreh? — Kada anda mi nasz zkonchamo,

kakvoga kvara nam chinimo? — Ali ako drugoga zkonchamo, kakvoga kvara nyemu chinimo? — Jeli je szlobodno nasz szame, ali drugoga zkonchati? Zakaj ne? — Ali ako nashe sívlenye jako neszrechno y zlochezto je, onda szmemo nasz zkonchati? — Zakaj ne? —

3.

Jeli je szlobodno nam szamem, ali drugem na télu naskoditi?

Jeli je pravíchno, ako télo nashe y vu najmenshem vrazimo? — Kaj sze pripetcha, ako nemertuchlyivi vu jélu y vu pilu jeszmo? Szmemoli anda nemertuchlyivo jézti y piti? Szmemoli vu pogibely sívlenye nashe poztaviti? — Z-kamenyem nahitavati sze? Tuchi sze? Zakaj ne?

4.

Jeli je dopuztchena szerditozt?

Kaj je szerditozt? — Jeli seli szerditi blisnyemu szvójemu haszneti? — Kakve rechi dohadyaju íz szerditozti? — Jeli blisnyí nash rad poszlusha kletve y spotnicze? — Z-kakvemi rechmi on ove vracha? — Kaj dojde najzadnih za ovemi? — Ako szerdítozt nebi bila, jeli bi bilo tulikih lyudomorztvih? Kam zapelya anda szerditozt? — Jeli je y szerditozt vu petoj zapovedi prepovedana? Zakaj?

5.

Kaj to znamenuje: zpachiti?

Kak sze zove ono govorenye ali on chin, koj drugoga vu greh zapelya? — Kada mi druge vu greh zapelyamo, kaj dajemo onda? Ako pako mi od drugeh zapelyamo sze? — Jeli je szlobodno drugoga zpachiti? — Chesza mentuje sze dusha po gréhu? — Jeli sze

dusha po grehu vumarjà? Zakaj? — Kada anda drugem na zpachku jeszmo, kaj vumarjamo onda? — Kada pako drugi nasz zpachiju, kaj vumarja sze onda? — Kaj je vishe telo, ali dusha? — Kaj je anda bolye, prepovedano dushu ali telo vumoriti? — Jeli je zpachka po petoj zapovedi prepovedana? Zakaj? — Kaj sze anda prepoveda vu petoj zapovedi Bosji?

6.

Kaj sze vu petoj zapovedi zapoveda?

Ako mi pokoja y szlosnozt z-vszakem imati budemo sze terszili, kak budemo onda siveli? — Po chem moremo mi vchinite nepriatelye nashe za priatelye? — Na kaj zbudimo mi druge po dobreh peldih? — Moramoli mi vszakomu dobru peldu dati? Zakaj? Ako mi blisnyemu nashemu telovna y duhovna dobra izkazali budemo, kak bude nyemu pri dushi? — Kaj moramo anda blisnyemu izkazati? — Kaj sze anda zapoveda vu petoj zapovedi?

PITANYE 8.

Kaj sze prepoveda y zapoveda vu shezloj zapovedi Bosji?

Razláganye.

1. Vu shextoj zapovedi

Shezta zapoved Bosja izgovarja sze ovak: *Ne praznùj.* Mi neszramujemo sze z-onem, kaj posteno, nego z-onem kaj nepo-

steno je. Vsze ono, z-chem sze pred drugemi szramujemo, je neposteno, je praznozt. Ako chinimo kaj takvoga, z-chem sze pred drugemi szramujemo, tak jeszu to nechizti chini. Govorimo takve rechi, z-kojemi sze pred postenemi lyudmi szramuvati bi morali, tak jeszu to nechizta govorenya. Kasemo mi takva dersanya, z-kojemi sze pred drugemi postenemi lyudmi bi szramuvali, tak jeszu to nechizta dersanya. Miszlimo kaj takvoga, kaj rechi, ali vchiniti pred drugemi bi sze szramuvali, tak jeszu to nechizta mishlenya; y ako za takvemi naszladnozt y volyu imamo, tak jeszu to nechizta poselenya. Vsze ove fele nechiztoche jeszu vu sheztoj zapovedi prepovedane.

prepovedaju sze vszi nechiztoche chini.

Y pravo je, moji Dragi! ar vsze, kaj za nasz pred postenemi lyudmi szramota bi bila, to za nasz josche bolye pred Bogom szramota je. Bog vsza vidi y chuje mi moramo anda nechiztih rechih y chinih habati sze. Bog vidi y chuje vszigdé, mi neszmemo anda nigdé vu nijednem kutu kaj nedoztojnoga govoriti ali vchiniti. Bog vidi najzkrovnesha szerdcz nashih, mi neszmemo anda nikaj nedoztojnoga miszliti ali poselyeti. Zpodobno szû vsza prepovedana, koja na nechiztochu peljaju. Ovakva jeszu neszrameslyivozt vu opravah, manguvanye, nemertuchlyivozt vu jélu y pilu, prekoredno y szlobodno pajdastvo z-drugem zpolom, paszenye ochih, y chtejenye nechiztih knig.

2. Zrok ove prepovedi.

Kada anda po cheztoj zapovedi vsze fele nechiztoche, y vsze ztvari, koje k-tomu pelyaju, prepovedane jeszu, tak iz druge ztrani

3. Vu sheztoj zapovedi zapoveda

sze chiztocha téla, y dushe, y vszi nachini k-tomu popri-jeti. zapoveda sze chiztocha téla y dushe, y da k-tomu vszi nachini poprijemlyeju sze. Mi szmô *Czirkve Bosje, y Duh szveti prebiva vu nami*, kak ovo sz. Pavel szvedochi. (1. Cor. 3.) Palachu jednoga velikoga Gozpona neszmemo zamazati, mi moramo nyu chiztu dersati, ztem bolye moramo mi Czirkvu Bosju vu chiztochi dersati, y ovo jeszmo mi.

4. *Nachin télo y dushu vu chiztochi zadersati.* Na dushi jeszmo mi chizti, ako doztojna y szveta mishlenya y poselenya imamo. Na télu jeszmo mi chizti, ako mi vu nashih chutenyih y kotrigih chedni y ztegneni jeszmo; szamo doztojne ztvari gledimo, doztojne rechi govorimo, doztojna téla kretanya vchinimo, doztojno nasz odevamo y opravlyamo.

5. *Nachini chiztoche.* Nachini, chizte y postene sze zachuvati, jeszu oszebito szledechi: besanye greshnih prilik, zmishlyavanye iz nazochnozti Boga. Koj sze ognyu vugiblye, on zpekel sze nebude, y koj greshnu priliku besi, on nebude greshil. Vi znate vre, koja k-nechiztochi pelyaju, ova morate anda besati; najmre: manguvanye, nemertuchlyivozt, zlochezto pajdastvo, y zeżvedlivózt. Nadalye, jeli sze vi budete podufali vu nazochnozti vasheh Roditelyih ali navuchitelyov kaj nedoztojnoga vchiniti? Za kuliko menye budete sze vi podufali vu nazochnozti Boga kaj nedoztojnoga vchiniti? Zmishlyavajte sze anda vszigdar iz nazochnozti Bosje, koj vszigde, takaj vu najzkrovneshih kutih nazochen je, ter vsza vidi y chuje.

Razgovori.

1.

Kak sze izgovarja shezta zapoved? — Jeli sze szramujemo z-onem kaj posteno je? — Nego z-chem? — Kakvi szû to chini z-kojemi sze pred drugemi szramujemo? — Y ako na nepriztojna miszlimo, kakva szû to mishlenya? — Jeszuli vsze fele nechiztoche prepovedane? — Kaj sze anda vu shezti zapovedi prepoveda? *Kaj sze vu shezti zapovédi prepoveda?*

2.

Kaj pred lyudmi szramota je, jeli to pred Bogom odichno bude? — Gdo vsza vidi y chuje? — Jeli je pravo, da sze vszeh nechiztch chinov y rechih habamo? Zakaj? — Jeli Bog vszigde vidi y chuje? Jeli sze takaj ztvari nahadjaju, koje na nechiztochu pelyaju? — Koja nasz pelyaju na nechiztochu? *Zakaj szû vsze fele nechiztoche prepovedane?*

3.

Kaj sze pako 'vu sheztoj zapovedi zapoveda? — Szmemoli palachu kojega velikoga Gozpona zamazati? — Kaj veli sz. Pavel, chija Czirkva szmô mi? Y gdo ztanuje vu nami? — Zakaj moramo sze mi na telu y na dushi chizte dersati? *Kaj sze vu sheztoj zapovedi zapoveda?*

4.

Kak sze na dushi chizte zachuvamo? — Kada nedoztojna mishlenya y poselenya imamo? Kak sze na télu chizte zachuvamo? Kada vu chutenyih y kotrigih razvuzdani jeszmo? — Kakve ztvari moramo videti y chuti - Nedoztnojne? — Kakve rechi govoriti? — Kak telo nashe odevati y opravlyati? *Kak sze moremo na télu y na dushi chizte zachuvati?*

5.

Koji szû nachini chiztochu zachuvati? Ako sze ognyu vugiblyemo, jeli moremo goreti? — Ako nechizteh prilik habamo sze, jeli budemo nechizti? — Koj je pervi ňachin chiztochu zachuvati? — Koja pelyaju chloveka na nechiztochu? — Kaj anda navlaztito besati moramo? — Budeshli ti vu nazochnozti tvojeh Roditelíh kaj neszramnoga vchinil? — Y ako sze iz nazochnozti Bosje zmiszlish, budeshli onda kaj takvoga vchinil? — Gde je Bog nazochen? Iz chesza imash sze anda zmiszliti? — Koj je anda drugi nachin chiztochu zachuvati?

PITANYE 3.

Kaj sze prepoveda y zapoveda vu szedmi zapovedi Bosji?

Razlàganye.

1\. *Pochetek laztovitozti.* Szédma zapoved izgovarja sze ovak: *Ne kradi.* Chlovek nemre prez jéla, oprave y ztana siveti. Bog zato y obilno zkerbel je za chloveka, pokehdob zemlyu ztvoril je, koja nam za sivlenye potrebna noszí. Na pochetku szvéta, bila szû vsza dobra zemlye obchinzka, vszaki vzel je od oveh, kuliko je hotel y potrebuval. Metemtoga, broj lyudih vsze bolye povekshaval sze je, y zemlya za kastigu zbog gréha szama od szebe ne ňoszila zadovolynoga száda, nego ona morala je z-suhkem trudom obdelavati sze. Nekuliko lyudih poszluvalo je marlyivo, drugi vnogi bili

szû léni, metemtoga hoteli szu vendar y ovi léni jézti, y oni jéli szû od onoga, kaj marlyivi zaszádili jeszu. Ali kak goder y vam, draga detcza! pravo sze nebi videlo, da vam léni lyudi vashega krùha pojéju, ovak takaj onda onem marlyivem lyudem né sze dopadalo, da ovi lenyaki nyim krùha pojéju; y ovde preztalo je obchinztvo dobreh. Vszaki moral sze je za potrebna sivlenya zkerbeti, y kaj szî prizkerbel je, to bilo je nyegvo. Tak josche vszigdar pripetcha sze vu szvétu; obchinztvo dobreh vrémeniteh je preztalo, vszaki od szvojega siveti mora.

2. *Prepoved tatbine.*

Vkrazti znamenuje komu nyegvo prez nyegve volye vzeti. Vszaki sive od szvojega, ako nyemu pako nyegvo vzememo, tak on siveti nemre; zato zkerbel sze je dragi Bog vu szedmi zapovedi za nasha dugovanya, y prepovedal je tatbinu.

3. *Vkanlyivozt vu méri y vàgi je tatvina.*

Vu méri y vági vkanyuje sze, ako menye méri sze y vase sze, kak pravo je, ter podpunoma placha sze. V. p. ako ostarijash y kerchmar bi potrebuval menshu méru, ali tergovecz leseshu vàgu, krajshega réfa ali méru, ovo bi bila vkanlyivozt. Vkanlyivozt takaj bi bila, ako zlocheztu robu za dobru, zmeshano vino z-vodum za dobro vino, y zpodobna, bi prodavali. Vszaki vkanlyivecz dá szi vishe platiti, nego roba chini, ovo zaizto kupujuchi ne seli; vkanlyivecz jemlye anda drugomu nyegvu laztovitozt proti nyegvi volyi. Vkanlivozt anda vu méri y vàgi je tatbina.

4. *Zadersanye lyudzkoga dugovanya je tatbina.*

Koj lyudzko dugovanye zadersi, on drugomu nyegvo vzimlye: zadersanye lyudzkoga dugovanya je anda tatbina. V. p. Drusincheta ide placha, verovnika poszudyeni penezi,

koj kaj zgubil je, nyegvo zgubleno dugovanye. Ako anda drusinchetu plachu, verovniku poszudyene peneze, ali onomu, koj kaj zgubil je, nyegvo zgubleno dúgovanye, ako ovo bi bili nashli, ne damo, tak je to zadersanye lyudzkoga dugovanya. Takaj ako stibru, maltu, moztovinu, chinsa, deszetinu, y t. d. pravo neplachamo, tak je to zádersanye lyudzkoga dugovanya iliti tatbina: ar mi szmô ovo ladavczu ali gozpodchiji dusni.

5. *Vszaki kvàr blisnyemu vu laztovitom imetku, y praviczah vchinyen je tatbina.*

Ako mi blisnyemu vu laztovitom nyegvem imetku, ali praviczah kvara chinimo, tak jemlyemo nyemu nyegvo. Kvar blisnyemu vu laztovitom imetku, y praviczah vchinyen je tatbina. Poztavimo, da bi bili koji med vami tak hmanyi, da obloke bi poterli, shume szekli, plote sgali, marhu vu lyudzka natirali, tak bi bili ovo tati; kajti blisnyemu szvojemu vu laztovitem nyegvem imetku kvara delaju. Takaj drusina, koja iz nemarnozti izruchena szebi pod nikaj prejti puztcha, kakti tat prestimati sze mora, kajti z-szvojum krivnyum gozpodaru szvojemu kvara dela. *Po szedmi zapovédi prepoveda sze anda tatbina, vkanlyivozt vu vàgi y méri, zadersanye lyudzkoga dugovanya, y plache delavczev, usura, iliti krivich ni dobichek; y vszaki kvár blisnyemu vu laztovitom imetku, y praviczah.*

6. *Vu szèdmoj zapovedi zapoveda sze povrachanye, y nadomeztchenye.*

Szuprotivnem nachinom, ako sze vszakomu nyegvo puzti, daje y vchini, ako sze odnesheno nazad poverne, y vchinyeni kvàr nadomezti, tak blisnyi szvoja dugovanya ima, y lese siveti more; vu szedmoj zapovedi anda *zapoveda sze; da sze vszakomu nyegvo oztavi, dà, y vchini, odnesheno da sze nazad*

poverne, *y kvar vchinyeni nadomezti.* Pervo, kaj szedma zapoved zapoveda, je *povrachanye.* Lyudzko dugovanye, koje nashe néje, moramo povernuti, y ovo mora sze vchiniti, akoprem mi lyudzko dugovanye z- nashum krivnyum nebi imali. V. p. mi na nedusni nachin kupili bi bili vkradyeno dugovanye, tak moremo, iztina je, za dugovanye dane peneze od prodavcza potrebuvati, ali vkradyeno dugovanye moramo gozpodaru dati, kajti ovo vszigdar nyegvo oztaje. Drugo, kaj szedma zapoved zapoveda, je *nadomeztchenye;* vchinyegoga kvara moramo nadomeztiti, y to podpunoma. V. p. ako mi tesaku orudelje bi bili tak pokvarili, da on czeli dan nikaj nebi bil mogel delati, tak morali bi nyemu ne szamo orudelje, nego y plachu czeloga dana nadomeztiti.

Razgovori.

1.

Kak sze izgovarja szedma zapoved? — Moreli chlovek prez jéla, oprave siveti? — Odkud vzmilyemo potrebna za sivlenye? — Kaj donasha zemlya? — Jeli szû taki iz pochetka dobra zemlye med lyudi razdelena bila? — Odkud je vzel vszaki, koja je potrebuval? — Jeli sze je broj lyudih povekshal? — Jeli je y onda zemlya za vsze zadovolynoga száda noszila? — Kaj szû morali onda lyudi vchiniti, da száda dobiju? — Jeli szû pako vszi lyudi marlyivi bili? — Jeli bi bilo tebi pravo, ako lenyaki tebi kruha bi pojeli?

Jeli dobra zemlye vszigdar oztala szû obchinzka?

— Kaj szû zato marlyivi lyudi vchinili? — Jeli szû dobra zemlye josche vszevdily razdelena? Odkud sive vszaki?

2.

Zakaj je Bog tatbinu prepovedal?

Ako komu nyegvo proti nyegvi volyi vzememo, kak sze to imenuje? — Odkud sive vszaki chlovek? — Ako nyemu pako nyegvo vzememo, odkud bude sivel? — Zakaj je Bog tatbinu prepovedal? —

3.

Jeli je vkanlyivozt vu méri y vàgi tatbina?

Gdo vkanyuje vu méri y vàgi? V. p. Ako tergovecz mezto réfa szamo tri fertali réfa bi zmeril, jeli bi bilo to vkanlyivozt? — Kada anda gdo menye méri, vase, kak pravo je, kaj chini? — Jeli sze vkanlyivecz szamo za tuliko puztcha platiti, kak roba chini? — Jeli jemlye ovakov drugomu proti nyegvi volyi? — Jeli je vkanlyivozt vu méri y vàgi tatbina?

4.

Je zadersanye lyudzkoga dugovanya tatbina?

Kada lyudzko dugovanye zadersimo, kaj chinimo onda? — Je ovo tatbina? — Zakaj? — Chija je zaszlusena placha? — Ako anda ovu zadersimo, kaj je to? — Chije je zgubleno dugovanye? Ako ovo zadersimo, kaj chinimo? — Ako maltu, stibru, moztovinu &c. neplachamo, kaj chinimo? —

5.

Je kvàr blisnyemu vu imetku y praviczah vchinyen tatbina?

Je kvàr blisnyemu na imetku vchinyen tatbina? — Kaj szû anda oni koji shume szecheju, plote lyudzke sgeju, marhu vu lyudzka natiraju? Zakaj tati? — Jeli je drusina dusna na dugovanya szvoga gozpodara paziti? ako ova anda iz nemarnozti izruchene

szebi ztvari pod nikaj prejti puztcha, kaj je ona? Zakaj tati? — Kaj sze anda prepoveda vu szèdmi zapovedi?

6.

Kaj sze zapozeda vu szèdmoj zapodedi?

Ako vszakomu nyegvo damo y puztimo, moreli on siveti? — Ako lyudzka povratchamo, jeli blisnyi onda dobi szvoje dugovanye? — Kaj sze anda zapoveda vu szèdmoj zapové-di? — Kaj moramo povernuti? — Ako pako lyudzko ne vkradnemo, nego szamo najdemo, jeli y onda povernuti moramo? Zakaj? — Jeli moramo kvará nadomeztiti? Podpunoma? — V. p. ako ti tesaku orudelje pokvarish tak, da on czeli dan nikaj delati nebi mogel, jeli bi bilo dozta, nyemu szamo orudelje nadomeztiti? Nego? Zakaj takaj plachu czeloga dana dati?

I. Dokànchanye Nàvuka.

Josef Aegyptonzki obchuva szvoju nedusnozt vu hisi Putifara.

Josef, Dragi! szin ztaroga Patriarke Jakoba, bil je od detinztva pobosen y Bogabojechi mladenecz. Ovo vchinilo je nyega pred nyegvemi oztalemi jedenaiztemi brati otczu jako dragoga tak, da nyemu jednu lépu piszanu halyiczu kupil je. Metemtoga ova oszebujna lyubav, koju on szebi po szvoji krépozti pri otczu zadobil je, y zkupa ona iztinitozt, z-kojum on szvoje brate zbog jedne gerde pregreske pri otczu obtusil je, y nyim ztanovite otajnozti pune szenye pripovedal je, ova, velim, vchinila jeszu, da brati nyemu nepriatelyi poztali jeszu. Jednoch rekel je nyemu otecz: hodi! tvoji brati pászeju ovcze vu szikem, idi tam; y g'edaj, kak nyim

y chredi je, y povech meni. (1. Mojs. 37.) Taki odderchal je mali Josef, y nashel brate vu Dothain. Ali komaj zagledali szû nyega iz dalka, tak vre dokanchali jeszu nyega vumoriti. Oni zgrabili szû anda nyega, ztergali mû opravu iz téla, y hitili gâ vu jednu gliboku jamu, odkuda nyega zopet zvlechenoga, na tolnach Judasha, jednoga zmed nyegvih bratov, izmaelitanzkem tergovczem za 20 szrebernyakov prodali jeszu. Ovak bil je Josef od oveh tergovczev vu Aegyptush dopelyán, y ovde Putifaru, komorniku y zapovedniku vojzke Kralya Faraona, kakti szûsni prodan. Ali Bog, koj szvoje lyudi nigdar ne oztavlya, dopuztil je Josefu vu ovem ztranzkem orszagu vishe nagnenya y miloztche najte, kak doma med nyegvemi brati. Mudrozt, nedusnozt y vérnozt Josefa tak predobila jeszu szerdcze Putifara, da on nyemu czelu hisu szvoju zaufal y izruchil je.

Metemtoga ravno ovde bilo je, gde nedusnozt maloga Josefa vu naj vekshi pogibelyi poztavlyena bila je. Putifar imal je jednu nepostenu y nevérnu senu, koja vu ovoga krépoztnoga y lepoga mladencza tak jako zalyubila sze je, da ona nyega prez szrama na gréh napelyati terszila sze je. Kak preztrashil y oszupnul sze je Josef, poklamkam ovo neszramno pozivanye od szvoje Gozpé bi bil chul! *Kak*, rekel je on: *kak bi mogel ja jedno ovuliko zlo vchiniti, y proti mojemu Bogu grèshiti?* Nikaj na szvétu né meni tak drago, kak jedno dobro dushno zpoznanye, ovo je najvekshe dobro, koje vmertelni chlovek ovde na szvetu imati more, zbog jednoga hipnoga gréshnoga veszelya ovo potepzti nechu. Gdo nebi stimal, da po oveh rechih Josefa takaj sena Putifara, obshanyena od szvojega nakanenya odztupila nebude? Ali nikaj menye, kak to! Ona néje pochinula, vszaki dan ponavlyala je szvoje proshnye, y hotela nyega z-szilum na zlo primorati; ona prijela je nyega jednoch za halyu, on pako ztergel sze je, puztil halyu vu rukah nyenih, y pobegel.

Pretergnimo, Dragi! pripovedanye ovo, ar zadovolynoga nàvuka imamo, kak vu pogibelynih prilikah gréshnih nasz zadersavati moramo. O nepuztimo lepu peldu ovu iz ochih nashih, terszimo sze vszigdar chizte na télu y na dushi nasz zadersati. Neposzluhnimo one, koji nasz na zlo vabiju! Zaprimo ochi nashe, kada neszramna y zpachlyiva gde gledeti bi morali! Zpomenimo sze vu vszakem meztu, y vu vszakoj priliki iz nazochnozti Boga, kojega oko nasz vszevdily gledi, y pred kojega ztoliczu predi ali potlam dojti budemo morali. Habajmo sze, y besimo one prilike, y ona mezta, gde krépozt nasha vu pogibelyi bi bila. Z-rechjum, budimo chizti y nedusni Josefi, tak y Bog vszigdar z-nami bude. Amen.

II Dokànchanye Nàvuka.

Zakeush màltar lyùdzka chetveroverztno povràtcha.

Jednoch doshel je Jesush putujuch v-Jeruzalem vu Jeriko. Vu ovem Varashu nahadyal sze je jeden prestimani Maltar, koj premoguch poleg szvoje szlusbe poztal je, koj vnogoga dobichka povlekel je, kojega poleg pravicze vlechi nebi bil moral. Vu ovem chloveku, on zval sze je Zakeush, zbudilo sze je dushno zpoznanye, y on miszlil je vnogoputi, o da bi ja szamo onoga velikoga chudochinitelya Jesusha, od kojega tuliko poveda sze y chuje sze, takaj szam jedenkrat chuti, y iz nyegvich vuzt poszluhnuti mogel, koja Bosja volya je! — Na jedenput chuje on zvun szvoje hise govoriti, y krichati: Jesush nazarenzki dohadya, on prehadya — vnosina lyudih je pri nyim, — vre je blizu. Dobro je, govori Zakeush szam z-szobum, vezda je najlepsha prilika selyu moju izpuniti; y kajti on màli chlovek bil

je, y zbog vnosine lyudih, koji Jesusha zprevadyali jeszu nyega na czezti vìdeti ne mogel, tak zishel je na jedno figovo drevo poleg puta, da nyega prehadyajuchega ztem lese videti bude mogel. Vre je Jesush poleg dreva, na jedenput on ztane, y pogleda na Zakeusha gore, y veli: *Zakeush! surechi sze izidi dolé, ar danasz vu hisi tvoji moram oztati.* (Luc. 19.) Zakeush oszupnul sze jé, ar toga sze néje nadjal, izishel on hip iz dreva, y z- veszeljem prijel Jesusha na ztan, gde vsza vu hisi za mir y pochinek pripravlyena bila jeszu.

Metemtoga kaj sze je pripetilo? Sidovi, koji videli jeszu, da Jesush pri jednem maltaru navernul sze je, pocheli szû morguvati, govorechi: da to neje lépo, da on, ov drugach tak mudri y dobri Jesush, pri jednem tak zlo-razglashenem chloveku navernul sze je, da josche vendar drugi posteneshi Israelczi iliti sidovi bi sze bili znashli, koji vredneshi nyega pri szebi naztaniti bi bili. Ali Zakeush, koj dobro znal je, kak jako nyemu sidovi za ovoga gozta jalni jeszu, niti na nyihove szûde y govorenya pazil néje; on podvoril je Jesusha, kak dobro je mogel, y obechuje nyemu od vezda, da vsze szvoje dovezdashne krivicze popraviti hoche. Gozpone! rekel je on: poloviczu imetka mojega dal budem sziromakom. Z-saloztjum zpoznajem, ja pri moji pogibelni szlusbi do vezda vnogo puti vishe od lyudih vzel jeszem, kak bi bil moral, ali ja ovo vezda rad povernuti hochu; kajti sze salujem, da po tom greshil jeszem, tak ovo visheverztno povracham, da szamo ztem lese kriviczu popravim. Ovo dopalo sze je Jesushu tak jako, da sze on k-szvojem vuchenikom, y k-lyudem, koji z-nyim vu hisu ztupili bili jeszu, obernul, y odperto rekel je: *denesz je zvelichenye hisi ovoj vchinyeno.* Ov chlovek miszli na Boga y na lyudi, kak y Abraham miszlil je, y tak y on od Boga blagoszlovlen bude. Szin chlovechji doshel je pogûblyene

izkati; one, koji zabludili jeszu, y josche sze popraviti daju, poizkati, y zvelichiti.

Miszlite szi, Dragi! kak vugodno Zakeushu po ízrechku ovem Zvelichitelya pri szerdczu biti je moralo? Je gdo med vami, komu dushno zpoznanye, kak predi Zakeushu, krivicze, tatbine, vkanlyivozti, kvare zpochitava, o tak nezamudite, jednako z-Zakeushem, oveh sze reshiti; povrachajte prez odvlachenya kuliko moguche je, ako ne chetveroverztno, tak vendar tuliko, kuliko dusni jeztc, nazad, y popravite blisnyemu vashemu vchinyenoga kvara, onda y vî nadjati sze morete, da vasz Jèsush zopet vu miloztchu prime, med detczu Abrahama, tojezt med pravoverne kerztchenike vzeme, y z-vszem blagoszlovom nadelyi. Amen.

III. Dokànchanye Nàvuka.

Kerztcheniki z-vszakem vu miru naj sivcju.

Kak razlosno opominya sz. Pavel apostol perve kerztchenike y nasz na szlogu y mir med nami! *Budite zkerblyivi*, veli on: *budite zkerblyivi, da szlogu dùha vu vezilu mira zdersite.* (Ephes. 4.) *Zkerbite sze za mir z-vszakem.* (Hebr. 12.) *Ako je moguche, tak imajte mira z-vszemi lyudmi, kuliko sze vasz dotiche.* (Rom. 12.) Zpoznajte íz oveh rechih Apostola dùsnozt jednoga kerztchenika, z-vszakem vu miru siveti; velim: *z-vszakem*, ar sz. Pavel neche szamo mira med brati y brati, med rodyaki y rodyaki, med priatelyi y priatelyi, ali med onemi koji jednakoga ztalisha, jednake chazti, jednakoga nagnenya jeszu, nego on hoche, da kerztchenik z-vszakem mirno naj sive. *Imajte mira z-vszakem chlovekom;* z-krépoztnem y z-nekrépoztnem, z-prestimanem y z-proztem, z-domachem y z-ztranzkem, z-poznanem y z-nepoznanem, z-vsze-

mi lyudmi; tak z-onemi, kojî vasz prestimavaju, kak y z-onemi, koji vasz zametavaju; tak z-onemi, koji vasz lyubiju, kak y z-onemi, koji vasz preganyaju; tak z-onemi, koji vam pomoreju, kak y z-onemi, koji vasz oztavlyaju, *imajte mira z-vszakem chlovekom.*

Y da ovoga mira z-vszemi lyudmi imali budete, tak vchinite z-vszakem dobrotivno, y podnashajte vszakoga z-terplyivnoztjum, ar lyubav, koja szàd mira je, je poleg szvedochanztva sz. Pavla *dobrotivna y terplyivna.* (Cor. 13.) *Dobrotivna*, da nikoga nezbantuje, nikoga z-rechmi ne bode, nikoga z-grubijanz'vi nezbantuje, nikoga zametavajuch ne pogledi, na nikoga sze neszerdi, y na nikoga z-oholnemi, nevludnemi y nepriatelzkemi dersanyi nenahrùpi. *Lyubav je dobrotivna.* Ona je takaj terplyivna, ona vsza podnasha, ona vsza terpi. On szuszed v. p. je vam neprilichen, on priately je prevech chutlyiv; on chlovek je naglo szerdit; ona sena je nezpametna; on rodyak je szvadlyiv; on szluga je lén; on Gozpon nezadovolyen. Naj bude vsze to, po terplyivnozti vsze obladalí budemo; y z-chem terplivneshi jeden kerztchenik bude, ztem vishe takaj mira vsival sze bude. Tak je Dragi! podnashajte szamo jeden drugoga z-terplivnoztjum, tak mira imali budete. Ov ali on spot vam szerdczę prebada: terplivnozt! popravite ovoga íz lyubavi mira; ono baratanye je neposteno: terplivnozt! prekuhajte ovo vu szerdczu vashem íz lyubavi mira; on chlovek je nemiren, nepodneszlyiv: terplyivnozt! podnashajte ga iz lyubavi mira. *Lyubav je terplyivna.* Ako tak po dobrotivnozti, kak po terplyivnozti z-vszemi lyudmi na zemlyi mira imali budete, z-kulikum szegurnoztjum szî onda takaj onoga mira vu szmerti, y po szmerti onoga vekivechnoga mira vu Nebu obechati morete! Amen.

NÀVUK 19.

Od òszme, devète y deszète zapovedí Bosje.

PITANYE 1.

Kaj sze prepovèda y zapovèda, vu ôszmoj Zapovédi Bosjî?

Razláganye.

Ôszma zapoved îzgovarja sze ovak: *Negovori krîvo szvedochanztvo szuprot blîsnyemu tvojemu.* Akó kakvo dugovanye onak povedamo, kak ovo videli, ali chuli jeszmo, tak je to jedno iztinzko szvedochanztvo; povedamo pako ovo drugach, tak je to jedno *krivo szvedochanztvo.* Krivo szvedochanztvo szuprot blisnyemu je vu òszmoj zapovedi prepovedano, y pravo je; ar poztavemo, jeden bi szvedochil proti vam pri Gozponu, da nyemu kvara vchinili jezte; vi bi sze za to kastiguvali y obshanili: y ako ovo szvedochanztvo krívo bi bilo; tak bi vi nedusno kastigu y obshanozt terpelí. Krivo szvedochanztvo szuprot blisnyemu, ali kriva tusba poztavlyaju nedusnoga blisnyega vu spot y kastigu, ova szû anda pravo po òszmoj zapovédi prepovedana.

1. Vu òszmoj zapovédi prepoveda sze krivo szvedochanztvo.

2\.
Vu òszmoj zapovédi prepoveda sze vszaka làs.

Lagati znamenuje drugach govoriti, nego miszlìmo. Bog podelyil nam je govorenye, da ovak drugomu povedati moremo, kaj miszlimo; làs je anda szuprot Czilyu, zbog kojega nam dar govorenya podelyen je. Zvun toga kak saloztno bi bilo, ako jeden drugomu nikaj nebi véruval. Poztavemo; da nam nigdo nebì véruval, da sziromaski jeszmo, gdo bi nam kaj dal? ali poztavemo, da nam nigdo nebi véruval, da mi plachatì hochemo, gdo bi nam kaj poszudil? Mi bi bili prez pomochi, ako nam nigdo nikaj véruvati nebi hotel. Zato prepovédal je Bog làs vu òszmoj zapovedi.

3\.
Takaj shalna, ali komu hasznovita làs, je vu òszmoj zapovedi prepovedana.

Làsih je vishe fel. Je làs naskodna, shalna, y szilna. Làs naskodna je, kada komu po làsi skodímo; v. p. kada koga krivo tùsimo. Làs shalna je, ako prez haszni ali skode szamo íz shàle làsemo; v. p. da bi gdo lágal, da je jezero czekinov na prikaz dobil. Làs szilna je, kada nasz szame, ali drugoga, vu potrebochi pomochi, ali od kvara po lási oszloboditi terszimo sze; v. p. ako gdo làse, da ovu ali onu falingu vchinil néje. Takaj làs shalna, y szilna je prepovedana: ar ovo szû lási, vszaka lâs pako je proti czilyu, iz kojega govorenya dár nam podelyen je, y zapelya blisnyega vu bludnozt. Ako anda y gdo zbog falinge kastiguvati sze bi moral, tak vendar làgati neszme; ar kastiga nenápravi nikoga gorshega, szamo làs vchini chloveka gorshega.

4\.
Vu òszmoj zapovedi prepoveda

Zkazlyivozt je, kada sze drugach dersimo drugach chinimo, nego miszlimo. V. p. jeden chini sze priatelzkoga, miszlí pako na

fantlyivozt. Chlovek chloveku vu szerdcze pogledati nemre, on szamo iz zvunzkoga zadersavanya szerdcze chloveka szûdi. Ako vashi roditelyi vam lépoga obraza kaseju, tak szudite vi od ovud, da oni vam vu szerdczu nagneni jeszu; ako pako tmichnoga obraza vam kaseju, tak szudite, da oni vu szerdczu na vasz szerditi jeszu. Kakgoder anda lyudi vkanyuju sze, ako sze drugach govori, drugach pako miszli, ovak takaj vkanyuju sze, ako sze drugach kasemo, nego miszlimo. Zkazlyivozt je anda ravno tak, kak y lâs prepovedanà. *sze zkazlyivozt.*

5. Obshanenye, ogovarjanye y prisheptavanye vu öszmi zapovedi prepovedaju sze.

Obshanenye je kada od blisnyega kaj zlocheztoga govorimo, kaj iztina néje. Ogovarjanye je, kada od blisnyega kaj zlocheztoga govorimo, kaj iztinito metenitoga zkrovno je. Kak berse od kojega chloveka zlo govorimo, tak budu takaj drugi lyudi od nyega zlo miszlili, y vishe nyega tak jako neprestimavali. Ogovorlyivczi skodiju blisnyemu na postenyu. Postenye vishe valya nego penezi y imetek, ogovarjanye vishe skodi, nego vszaka druga tatbina; tatbina je prepovedana, anda nemre niti ogovarjanye dopuztcheno biti. Ztem bolye prepoveda sze pako obshanenye; ar po ovem razglashuju sze hmanyoche, koje iztinite német, y vzimlye sze nedusnomu blisnyemu postenye. Dapache obshanenye vnogiput nevleche za szobum szamo kvara na postenyu, nego y vu vrémeniteh dobreh. V. p. ako gdo laslyiva od kojega szlusbenika okolo pripoveda, da razvuzdan y nemaren je, tak nebude on szlusbu dobil, y

ovo je kvar gledech takaj na zaszlushu nyegvu,

6. *Kriva szumlya, nerazmishlyeno obszudyenye vu òszmoj zapovedi prepovedaju sze.*

Kriva szumlya szuprot blisnyemu je, kada prez zroka dvojimo, jeli nash blisnyi kakvo zlo vchinil néje. Nerazmishlyeno obszudyenye je, kada prez zroka zaizto miszlimo, da blisnyi nash ovo ali ono zlo vchinil je. Nut vam, dragi! nebi bilo drago, ako gdo od vasz krivo bi szumlyil, ali vasz nerazmishlyeno bi obszudil, ar ovo vam nebi na postenye szlusilo. Vi anda takaj neszmete blisnyemu vashemu po krivih szumlyih, y po nerazmishlyenih obszudyenyih postenye vzeti.

7. *Zavjetek òszme zapovedi Bósje.*

Vu òszmoj zapovedi anda vsze, kaj krivo, ali proti postenyu blisnyega, z-govorenyem ali z-mishlenyem je, *prepoveda sze;* najmre *krivo szvedochanztvo*, *krivo tusenye*, *vszaka làs takaj shalna*, *ali komu hasznovita*, *obshanenye*, *ogovarjanye*, *kriva szumlya*, *nerazmishlyeno òbszudyenye*, *y prisheptavanye.*

8. *Vu òszmoj zapovedi zapoveda sze iztinitozt vu govorenyu.*

Kada pako vu òszmoj zapovedi laslyivozt y làs prepoveda sze, tak zapoveda sze iztinitozt vu govorenyu. Mi szmô iztiniti vu rechih, kada tak govorimo, kak miszlimo. Néje potrébno, da vsze povémo, kaj znamo, navlaztito lyudem, kojem znati né potrebno. Ali poglavarom je vishe puti potrébno znati, kajti szuditi moraju. Ako anda poglavari, roditelyi ali predpoztavlyeni nasz za koja pitaju koja mi znamo, tak neszmemo iztinu zamuchati, ali dvojno govoriti, nego mi moramo chiztu y czelu iztinu onak povedati, kak znamo.

Kada vu òszmoj zapovedi zkazlyivozt prepoveda sze, tak zapoveda sze szuprotivno iztinitozt vu chinih. Mi chinimo iztinito, kada onak chinimo, kak miszlimo. Kaj zvuna dobroga chinimo, to izto takaj vu szerdczu miszliti moramo. Ako sze íz zvuna pobosne kasemo, tak y vu szerdczu ovakvi biti moramo. Ako sze iz zvuna mirne y chedne kasemo, tak to izto y vu szerdczu biti moramo.

9. Vu òszmoj zapovèdi zapovèda sze iztinitozt vu chinih.

Vu òszmoj zapovedi, kada sze obshanenye y ogovarjanye prepoveda, tak zapoveda sze braniti ime posteno blisnyega, y povernuti postenye po obshanozti y ogovarjanyu vzéto. Ako anda bi znali, da blisnyi nash nedusno obtusi sze, tak morali bi nyegvu nedusnozt ochituvati. Ako blisnyega obshanili jeszmo, tak morali bi k-vszakem, pred kojemi nyega obshanili jeszmo, iti, y rechi: ovo ali ono né iztina, kaj od nyega govoril jeszem. Ako od blisnyega kaj zlocheztoga povedali jeszmo, kaj iztinito je, tak iztina je, rechi nebi mogli: on ovo néje vchinil; ar to bi bila làs; ali mi vendar rechi bi morali, da mi vu nashem govorenyu falili, y blisnyemu na jeden krivichni nachin postenye vzeli jeszmo. Moremo po tom pri lyudih zlo mishlenye od blisnyega popraviti, tak je dobro; ako ovo pako vishe nemremo, tak moramo vendar blisnyega izprichati y na drugi ztrani hvaliti kuliko moremo, da ovak nyemu poleg moguchnozti postenye nadomeztimo.

10. Vu òszmoj zapovedi zapoveda sze braniti ime posteno blisnyega, y povernuti postenye po obshanozti, y ogovarjanyu vzéto.

Kada zadnich vu òszmoj zapovedi prisheptavanye, kriva szumlya, nerazmishlyeno obszudyenye prepoveda sze, tak íz druge ztrani zapoveda sze, da muchimo, y od blisnye-

11. Vu òszmoj zapovedi zapoveda sze muchati, y od vszeh

dobro mi-szliti. ga dobro miszlimo. Mi moramo anda ono, kaj jeden proti drugomu poveda, zamuchati, drugomu ne povedati. Mi moramo vsze lyudi za dobre dersati, nyihove dobre y nedusne chine dobro raztolnachiti, zlochezte chine pako ne gorje razlagati, kak ovi jeszu, mi neszmemo szuproti pershoni falechega chloveka nikakvo odurjavanye, nego szerdcheno pomiluvanye z-nyim imati.

Razgovori.

1.

Zakaj je vu òszmoj zapovedi krivo szvedochanztvo prepovedano? Kak sze izgovarja òszma zapoved Bosja? Kakvo szvedochanztvo je szuprot blisnyemu prepovedano? — Kada krivo szvedochimo? Ako te gdo krivo tusi, jeli pravichno kastigu y spota terpish? — Zakaj je Bog krivo szvedochanztvo prepovedal?

2.

Zakaj je vu òszmoj zapovedi làs prepovedana? Kaj je làs? — Jeli je Bog nam zató dár govorenya dal, da drugach govorimo, drugach pako miszlimo? — Nego? — Jeli je làs czilyu, íz kojega dar govorenya dobili jeszmo, prizpodobna? Zakaj ne? — Jeli bi bilo dobro, ako chlovek chloveku nikaj nebi véruval? — Ako nam nigdo nebi véruval da sziromaski jeszmo, gdo bi nam kaj dal? Jeli bi bilo anda dobro, ako nam nigdo níkaj nebi véruval? Zakaj ne?

3.

Zakaj szû takaj shalne y szilne Jeli szû vsze làsi naskodne? Jeli nelasemo visheputi iz shale, íz szile? — Jeszu

ovakve shale takaj prepovedane? Zakaj? — Jeli napelyavaju ovakve lasi chloveka vu bludnozt? — Szmeshli anda lagati, szamo da zbog kakve falinge sze ne kastigujesh? — Jeli kastiga koga gorshega vchini? — Zakaj neszmesh anda iz ztraha pred kastigum lagati?

lási prepovedane?

4.

Kaj je zkazlyivozt? V. p. Jeden kasesze tebi priatelya, ter miszli na fantlivozt, je to zkazlyivozt? Zakaj? Jeli miszli ovakov onak, kak chini? Koj anda drugach chini nego miszli, kaj je to? — Jeli more chlovek drugomu vu szerdcze pogledati? — Kada tebi roditelyi jednoga lepoga obraza kaseju, kaj szudish onda? Ako pako tmichnoga obraza tebi pokasuju? — Odkud szudiju anda lyudi szerdcze nashe? — Jeli sze pako lyudi nevkanyuju, ako drugach miszlimo, drugach pako chinimo? — Jeli je zkazlyivozt dopuztchena? Zakaj ne?

Zakaj je zkazlyivozt prevovédana?

5.

Kaj je obshanenye? — Kada od kojega blisnyega kaj zlòga govorimo, kaj iztina néje, kaj je to? — Kada pako od chloveka kakvo zlo govorimo, kaj iztinito je, kaj je to? — Znashli, kaj je to: postenye? Kaj je vishe, dobro ime, ali penezi? Gdo anda vishe naskodi, jeli on koj postenye vzimlye, ali koj peneze krade? — Kaj je gorshe ogovarjanye ali obshanenye? Zakaj obshanenye? — Jeli skodi obshanenye szamo na postenyu vszigdar? Nego gde josche?

Zakaj je obshanenye y ogovarjanye prepovedano?

6 & 7.

Kaj je kriva szumlya? — Kaj je to nerazmishlyeno obszudyenye? — Jeli to tebi

Zakaj je kriva szumlya, neraz-

mishlyeno obszudyenye prepovedano? na postenye szlusi, ako gdo od tebe krivo bi szumlyih, ali ako gdo tebe nerazmishlyeno bi obszudil? — Jeli je anda blisnyemu to na postenye, ako sze nyemu to pripeti? — Zakaj anda ova prepovedaju sze? — Kaj sze anda vu ószmoj zapovedi prepoveda?

8.

Kak szmô iztiniti vu govorenyu? Gdo je iztinit vu rechih? — Jeli on koj drugach miszli, y drugach govori, koj lase? — Gdo anda? — Jeli moramo vsze povedati vszakomu kaj znamo? — Nego komu moramo vsze povedati, ako je potrebno? Zakaj poglavarom? — Jeli szmemo dvojno govoriti, ako nasz poglavari pitaju? — Kaj moramo chiniti, kada poglavari zpitavaju?

9.

Kak szmô iztiniti zu chinih? Gdo je iztinit vu chinih? — Kaj velimo od chloveka, koj onak chini, kak miszli? — Kada sze anda zvuna pobosne kasemo, kakvi moramo vu szerdczu biti? —

10.

Jeli szmo dusni posteno ime blisnyega braniti, y vzeto nazad povernuti? Moramoli posteno ime blisnyega nashega braniti? — Kada anda za ztanovito bi znali, da blisnyi nash nedusen obtusen je, kaj bi morali vchiniti? — Kaj pak bi morali vchiniti, ako iztinite blisnyega nashega falinge razglaszili, y tak nyemu postenye vzeli jeszmo? — Jeli bi mogli rechi, da lagali jeszmo? nego? —

11.

Kak moramo od blisnyega nashega mi- Kada nam gdo od drugoga kaj pripoveda, kaj moramo vchiniti? — Jeli moramo taki krivo szumlyiti? — Ali taki drugem lyu-

dem chujena pripovedati? — Nego? Kak moramo nyihove nedusne chine raztolnachiti? — Ali ako zlochezte chine vidimo, jeli szmemo ove za gorshe szuditi, nego vu szebi jeszu? — Ali jeli pershonu falechega chloveka odurjavati szmemo? — Kak sze moramo proti falechem zadersavati? — Jeli nemoramo pomiluvanye z-nyimi imati, y za nyihovo pobolshanye zkerbeti sze? *szliti, y chine nyegve razszuditi?*

PITANYE 2.

Kaj sze prepovéda y zapoveda vu dvèh zadnyih zapovedih Bosjih.

Razláganye.

Deveta zapoved izgovarja sze ovak: *Ne poseli sene blisnyega tvojega.* Deszeta izgovarja sze ovak: *Ne poseli blaga, niti nikakve ztvàri blisnyega tvojega.* Dve zadnye zapovedi prepovedaju anda vszako poselenye lyudzkoga dugovanya. Kaj poselenye je, to vi, draga detcza! bolye chutite, nego ja vam raztolnachiti morem. Kada vi drevo puno chreshnyih ali jabuk vidite, tak chutite selyu vu vami za ovemi, y misžlite; o da bi ove szamo imal; — y ovak chutite vu jezero prilikah zpodobnu selyu. Ako ovakvu selyu za szlobodnemi ztvari imate, tak szû ovo dobra poselenya. Ako pako ovakvu selyu za prepovedanemi ztvari imate, tak szû to hman poselenya. Vsivanye vrémeniteh ztvarih, y poselenye oveh, vu szebi néje hmanyo. Gdo bi *1. Vsivanye y poselenye vrémeniteh dobreh vu szebi né zlochezto.*

mogel siveti prez jéla? Y gdo bi jélo potrebuval, ako ovo nebi poselel? Vsivanye ztvarih vrémeniteh szlusi na zdersavanye sivlenya, ovo vu szebi je dobro. Poselenye vrémeniteh ztvarih pako szlusi k-vsivanyu vrémeniteh ztvarih, ono anda vu szebi néje zlochezto.

2.
Zroki, iz kojeh Bog nasha poselenya zapovedjam podlosilje.

Metemtoga Bog nam je vendar nachina prepiszal, kak vrémenita dobra potrebuvati moramo. On prepovedal je ztanovite zlochezte chine y rechi, koje potrebuvati neszmemo, kak vre vu razlaganyu pervesheh òszem zapovedih chuli jezte. On anda vu deveti y deszeti zapovedi je takaj nasha poselenya zapovedjam podlosil, y pravo je. Ar on je Gozpon szercz nasheh, on vsza zna, koja vu nasheh szerdczah pripetchaju sze. Lyudi nemreju vu szerdcze nashe pogledeti, oni szamo zvunzka vidiju, y zato morejú po zapovedih szvojih szamo zvunzke chine lyudih ravnati. Bog vidi szerdcze, Bog more takaj nuternya mishlenya ravnati, y kada Bog nasha poselenya zapovedi podlase, tak pokasuje on, da zapoved nyegva vnogo prestimanesha od zapovédih chlovechanzkeh je. Zadnich, zaizto nigdo nebi zlochezte chine poztavil, ali zlochezte rechi govoril, ako on hman selyu k- ovem nebi imal. Hman selya je zviralische gréha, da sze anda gréh zkoncha, tak je potrebno, da sze takaj hman selya zkoncha y prepové.

3.
Vu dveh zadnyeh zapovedih zapoveda sze chiztocha szerdcza.

Ako na zla dugovanya miszlimo, tak frisko volyu y hman poselenye k-nyim dobili budemo. Zlochezta mishlenya jeszu vu dushi to, kaj chemer vu télu je. Jaki chemer vchini, da nasz vu télu peche, hman mishlenya

zrokuju zlochezta poselenya vu dushi. Kak berse nasz od chemera chuvamo, tak takaj nikakvoga zlocheztoga ognya vu télu nashem chutili nebudemo, y kak berse nasz od zlocheztih mishleny chuvamo, tak takaj hman poselenya chutili nebudemo. Vu dveh zadnyeh zapovedih zapoveda sze anda chiztocha szerdcza. Kaj chinimo pako, draga Detcza! da sze od chemera obchuvamo? Neli, mi sze habamo, da chemera nedobimo, y ako ovoga pripetcze vu vuzta nasha bi dobili, tak gâ iz vuzt van hitimo. Ravno ovak po chednem zabavlyanyu preprechiti moremo, da nikakva zlocheztva mishlenya nedobimo, y ovo ako pripetcze bi dobili, tak ova taki pretirati y izhititi moramo.

Nut, moji dragi! czilya dveh zadnyeh zapovedih. One czilyaju na popravlanye szerdcz nashehh. Mi navadni szmô zvekshinum ono vchiniti, k-chemu volya nagnyena je. Poleg nagnenya szerdcza bivaju takaj zvunzki chini, zato hotel je Bog takaj nashe szerdcze za szvoju zapoved pripravno vchiniti. Mi vuchimo sze anda iz dveh zadnyeh zapovedih, da Kerztchenik prepiszane dusnozti ne szamo zvuna zpuniti, nego da on takaj vu nuternyem szvojem volyu imati, tojezt: iz czeloga szerdcza pripraven biti mora, vsze vchiniti, ali oztaviti, kaj zapovedano ali prepovedano je.

4. Nàvuk iz dveh zadnyeh zapovedih.

Razgovori.

1.

Kak sze izgovarja deveta zapoved? — Kak sze izgovarja deszeta zapoved? — Kaj

Je poselenye vremenitek

ztvarih zlochezto?

prepovedaju dve zadnye zapovedi? — Jeli ti chutish selyu kakvu, kada lepo rodno szadovno drevo vidish? Kaj szi miszlish onda?. — Kada k-dopuztchenem dugovanyam selyu imash, kakvo je to poselenye? Ako pako k-prepovedanem? — Jeli je poselenye vrémeniteh zlochezto? — Moremoli prez vremeniteh siveti? — Budemoli mi jeli, ako k-jelu nikakvu volyu némamo? Jeli je anda ovakvo poselenye zlochezto? Zakaj ne?

2.

Zakaj je Bog nasha poselenya zapovedjam podlosil?

Je nam Bog prepiszal, kak vremenite ztvari naj potrebujemo? — V. p. Vremenito koje dobro je nam skodlyivo, szmemo ovo potrebuvati? — Ali vremenito dobro je lyudzko, szmemo ovo potrebuvati? — Je Bog vsivanye lyudzkoga dobra dopuztil? — Kaj prepoveda Bog vu dveh zadnyeh zapovedih poselyeti? — Gdo je Gozpon szerdcz nasheh? — Komu né nikaj zkrito vu szerdczu nashem? — Jeli lyudi takaj vidiju szerdcza nasha? — Kakve chine moreju lyudi pri nami ravnati? — Koje pako Bog? — Koja zapoved je bolsha, chlovechanzka, ali Bosja? Zakaj Bosja? Bili tat kral, ako on nikakvo nagnenye k-lyudzkomu nebi imal? — Jeli je anda bilo potrebno zlochezta poselenya prepovedati? Zakaj? — Zakaj je anda Bog nasha poselenya zapovedi podlosil?

3.

Kaj sze vu dveh zadnyeh zapovedih zapoveda?

Ako na zle ztvari radi miszlimo, jeli budemo ove nazkorom poselyeti? — Jeli chemer peche vu telu? — Kaj vusiseju pako zlochezte miszli vu dushi? — Jeszu zlochezte miszli kakti chemer? Zakaj? Ako pako szerd-

cze od hman miszlih chizto je, jeli bude ovo od hman poselenyih gorelo? -- Kajsze anda vu dveh zadnyeh zapovedih zapoveda? — Kaj moramo chiniti, da sze od zleh miszlih obchuvamo? — Kada chemera vu vuzta nasha bi vzeli, kaj bi morali vchiniti, da od ovoga nepoginemo? — Kaj moramo anda vchiniti, da sze od zleh miszlih obchuvamo? — Gdo ima predi zle miszli, jeli on, koj manguje, ali on, koj dela.

4.

Kaj sze vuchimo iz dveh zadnyeh zapovedih?

Kam czilyaju dve zadnye zapovedi? — Na popravlanye zvunzkeh chinov? — Jeli szmo navadni ono vchiniti, k-chemu nagnyeni nészmo? — Poleg kakvoga nagnenya bivaju zvunzki chini? — Zakaj je hotel Bog takaj nasha szerdcza zapovedjam szvojem povdana imati? — Kaj sze vuchimo anda iz dveh zadnyeh zapovedih?

I. Dokànchanye Nàvuka.

Dva krivi szvedòki y szùdczi bili szù kamenuvani.

Szuzana, jedna chiztochu lyubecha, krepoztna y chedna sena Joakima, jednoga prestimanoga y bogatoga chloveka vu Babylonu, ishla je vishe puti szama vu vert szvoj na shetanye; ovo videli szû dva ztarczi, koji za onda y szudczi bili jeszu. Ovi skomcze jèden dan chizto tiho doshli szû vu vert, y zkrili sze vu shibarje, doklam Szuzana dojde. Szuzana doshla je, ovi dva ztupili szû pred nyu, ter nyoj ochituvali szvoje hmanyo nakanenye; dapache oni grozili szu sze nyoj, da ako ona k-nyim ne privoli, da nyu obtusili budu, kak da

ona zaizto bi bila gréha vchinila Ali kak oszupnula sze je Szuzana zverhu govorcnya oveh dveh szudczev? Metemtoga vendar néje ona dugo odvlachila z-szvojem dokonchkom, y rekla nyim odperto: rajshi prez zlochinztva hochu vu vashe ruke dojti kak pred ochmi Gozpona greshiti, (Daniel 13.) y zajedno krichala je iz czeloga gerla, y zvala lyudi na pomoch. Taki pocheli szû ali takaj y ovi hudodelniki krichati; y poklamkam domachi szlùgi bi bili doshli, tak rekli szû ovem, da Szuzanu vu gréhu nechiztoche popali jeszu. Vszi domachi, priatelyi y roditelyi szramuvali szû sze, da od ove, drugach prez vszake krivnye y nedùsne sene, tuliku szramotu dosiveti jeszu morali. Drugi dan zpravilo sze je lyudztvo pri Joakimu, musu Szuzane, y takaj oni dva ztarczi szvedochili szû szuprot nyoj, potrebuvali praviczu, y nyenu szmert. Szuzana bila je pred szùd zvana, y ona doshla je z- szvojemi roditelyi, z-detczum, y z-vszum rodbinum, koji vszi plakali sze jeszu.

Puna zaufanozti pogledala je vezda ova nedusna z-szuznemi ochmi proti nebu, tusila ovomu szvoju popotrebochu y ztizku szvoga szerdcza, y chakala pomoch od zgora. Metemtoga ztali szû ovi dva ztari szudczi poszred lyudztva, poztavlyali, poleg obichaja sidovzkoga, ruke szvoje na szvû glavu, y pripovedali redoma, kak szramota ova pripetila sze je, y rekli: *mi szmô szvedoki od ovoga pripetchenya.* Lyudztvo véruvalo je nyim kakti ztareshinam y szùdczem, ter izgovorilo izrechka szmerti. Ovak anda bila je Szuzana na mézto szmerti dopelyana. Med lyudztvom bil je jeden mladi decharecz, koj Daniel zval sze je, ov napunyen bil je od dùha Bosanzkoga, y razszvetchen: on krichal je glaszom velikem: *ja nechu delnik biti kervi ove, — povernite sze na szùd zopet; ovi krivo szvedochili szû szuprot nyoj.* Lyudztvo na naglom povrachalo sze je,

y poklamkam Daniel ove dva ztare hudodelnike jednoga za drugem bi bil zpitaval, tak videli szû vszi, da Szuzana nedusna, ovi dva szudczi pako krivi szvedoki bi bili. Szuzana bila je anda oszlobodyena, ovi dva pako do szmerti kamenuvani. Vsze lyudztvo dichilo y hvalilo je Boga, koj tak chudnovito nedusnozt branil, y hmanyochu kastiguval je.

Ja nedvojim Dragi! da y vi iz ovoga pripetchenya nebi zpoznali, kak velika hmanyocha je, koga krivo obtusiti, krivo szvedochiti, obshanyuvati, ogovarjati y krivo obszuditi, y kuliku kastigu vszi oni zaszlusiju, koji oveh hmanyoch szebe krivcze vchiniju. O! chuvajte sze, proszim vasz, proti komu lási govoriti; proti komu krivo szvedochiti; od koga laslyive falinge pripovédati, ali y iztinite med lyudmi razkrichati. Chuvajte sze proti vashemu blisnyemu zla vu vashem szerdczu miszliti, y nyega krivo obszuditi. Chuvajte sze zadnich po skodlyivem prisheptavanyu nemira med priatelyi napraviti, neszlogu y nepriatelyztvo med nyimi szejati: nego vchiniti vnogo bolye kak Daniel vchinil je, koj nedusnozt branil je; govorite z-vszakem iztinu, pazite da nigdo vu vuztih vasheh lás nenajde; izreczite praviczu nedusnomu y obtershenomu, tak y Bog vam jednoch miloztivni y dobrotivni szudecz vash bude. Amen.

II. Dokánchanye Návuka.

Judash Iskariot po szvojoj pohlepnozti za penezi opada vu naj odurneshe hmanyoche, y vu zkvarjenye.

Judash Iskariot bil je jeden zmed dvanaizteh, koje szî nash Gozpon y Zvelichitely Jesush Kriztush za szvo-

je vuchenike izebral je. On bil je chez tri leta vu nàvuku Jesusha, y vu rechih iztine podvuchen, ter po oneh prevelikeh chudochinztvih, koje bosanzki navuchitely nyegov nad betesnemi vchinil je, od Bosanztva ovoga iztoga navuchitelya zadozta vputyen. Judash chùl je iz vuzt Jesushevih: *blaseni szû sziromaski duhom: ar nyihovo je kralyeztvo nebezko.* (Matth 5) On chùl je, da on, koj pravi vuchenik Jesusha biti hoche, vsza koja ima, oztaviti mora; on chùl je, da on, kojega szerdcze k-dobrem ovoga szveta privezano je, y koj za penezi y bogatztvom hlepi, vu kralyeztvo Bosje tesko, a-li nigdar ztupil nebude; on videl je, kak na zapoved Jesushevu shantavi hodili, szlepi pregledali, gluhi chuli, nèmi pregovorili, gubavi chizti poztali, y izti mertvi zopet na sivlenye prebudyeni bili jeszu. Kaj josche vishe je, Judash szam takaj zadobil je dára chùda chiniti od nyega; josche né dozta, on poztal je takaj delnik tela y kervi Jesusha pri szvetoj onoj zadnyi vecherji. Metemtoga, o neszrechna pohlepnozt za penezi! poleg vszeh oveh pokazeh oszebujne lyubavi Jesusheve, Judash josche sze nêje navchil, ova neredna poselenya szerdcza szvôga obladati.

On pohlepen bil je za penezi; y kaj ovu pohlepnozt josche bolye hranilo je, to bilo je to, da on zkupa pazitely nad obchinzkemi penezi almustva drugeh apostolov poztavlyen bil je. Jednoch, kada Magdalena onu plemenitu màzt zverhu glave Gozponove zlejala je, tak morguval je on szuprot tomu, y rekel: *Jeli sze nebi bilo moglo ovo prodati, y sziromakom dati?* (Matth 17.) Ali nyemu né bilo za sziromake, nego za szvû moshnyu. Nyegva pohlepnozt za penezi najzadnich poztala je tak velika, da on k-Farizeushem y k-velikem aldovnikom sidovzkem ishel je, od kojeh on znal je, da oni na pershonu Jesushevu pazku imaju, y nyim rekel je: *kaj mî hochete dati, y ja hochu vam gâ izdati?* Veliki

aldovniki obechali szû nyemu 30 szrebernyakov, y od vezda néje niti malo szî razmishlyaval da iztoga szvôga bosanzkoga navuchitelya, szvóga najbolshega dobrochinitelya, szvôga Zvelichitelya nebi izdal. On y zaizto nyega izdaje na gore olivetanzke, poklamkam nyim po kushczu, eno dogovorjeno znamenye daje, da ov on Jesush nazarenzki je. Ovde anda bil je Jesush vlovlyen, na szûd dopelyan, y na szmert obszudyen. Judash videl je ovo szam; dushno zpoznanye vchínilo je nyemu najsuhkesha zpochitavanya, on salyuval sze je, nazad donashal one 30 szrebernyake velikem Aldovnikom, y rekel: *ah! ja szêm zagreshil, ja nedusnu kerv izdal szêm. Kaj to na nasz zpada odgovorîli szú oni, ti gledaj! Y Judash hitil je 30 szrebernyake vu Czírkvu, odishel, vzel vusincza, y obeszil sze szam na drevo.*

Nut, Dragi! kam chloveka jedno neredno poselenye szerdcza zapelyati more; po pohlepnozti za penezi opal je Judash, jeden zmed dvanaizteh, vu najztrahoviteshe hmanyoche, vu jal, nazlobu, tverdoszerdchenozt, nevérnozt, izdavanye, y vu szvojmorztvo. Po ovoj peldi preztrasheni terszimo sze nasha poselenya taki na pochetku vkrotiti. Nedajmo da y koje hmanyo poselenye vu szerdczu nashem zakoreni sze! Ne poselyímo nigdar ono, kaj nashe néje! Zpoznajmo iztinitozt izrechka Apostola, kada veli: *da oni, koji bogati biti seliju, vu zkushavanye, y vu zainke dùha peklenzkoga padaju.* (1 Timoth. 6.)

III. Dokànchanye Nàvuka.

Kerztchenik szvoje szerdcze od hman mishlenyih y poselenyih naj obchuva.

Vszi gréhi szvôga pochetka jemlyeju od mishlenyih, íz mishlenya dohadyaju poselenya, iz hmanyoga posele-

nya pako zburkane pohotnozti, koje ako pochneju ladati, vu vsze gréhe puztchaju sze. Zato veli sz. Jakob: *vszaki zkushava sze, kada od szvòga poselenya razdrasi sze y vabi sze; za tém, kada poselenye zanoszi, porodi grêha; gréh pako, kada vchinyen je, porodi szmert.* (1 Jacob. 14.) Hmanya mishlenya jeszu anda széme gréhov, szême szmerti. Eva more nam za példu szlusiti: ona pogledela je iz pervincze prepovedanoga szàda z-dopadnoztjum, ona chula je ovoga od kache hvaliti, y vu nyoj naztalo je poselenye száda pokushati; ona pokushala je ovoga zaizto, y zagréshila je.

Vuchite sze anda od ovud, Dragi! kak jako sze od zlocheztih mishleny chuvati morate! Metemtoga jeli bude to prez vmarjanya vasheh chuteny? Hochu rechi, jeli sze vi od hmanyih mishleny obchuvali budete, ako chutenyam vszu szloboschinu dali budete? Ako vi ochi vashe na pogibelne ztvari hitali, ako vuztam, vùham, rukam vszu chutlyivozt dopuztili, y tak rekuch, hman mishlenyam y poselenyam szami naprot ishli budete? Ne zaizto; ar néje chùdo, ako vi od nechiztoga plamena gorite, kada szami vu vasz ognya podlasate, ter ovak vu vashem szerdczu hudodelniki poztajete. Nedopuztite, opominyam vasz anda na konczu z-sz. Apostolom: nedopuztite gréhu, da on vu vashem vmertelnom télu lâda, niti nebudite podlosni télu vu vashih poselenyih, nego trapite telo vashe zkupa z-hmanyochami y z-poselenyi, poztavite pred vuzta vasha ztrasu, y vrata pred vuztnicze. Ogradite vùha vasha z-ternyem, y chuvajte ochi vashe, ter dokanchajte z-vami, da nigdar na pogibelne ztvari nepomiszlite. Amen.

NÁVUK 20.

Od zapovedih Czírkveneh vu obchinzkom, y od dvéh perveh vu oszebnom.

PITANYE 1.

Jeszmoli dúsni obdersávati zapovedi Czirkvene?

Razláganye.

Zapovedi Czirkvene imenujemo one, koje Czírkva daje. Czirkva vu obchinzkom vzeta, je jedna vidyena zkupchina pravoverneh kerztchenikov. Metemtoga to lehko szami previdel budete, moji Dragi! da vszaki pravoverni kerztchenik zapovedati nemre. Kakov bi bil ztalish jedne hise, ako vszaki vu nyoj zapovedati bi mogel? Ravno ovak nebi bila Czírkva dobro vredyena, ako vszaki kerztchenik vu nyoj zapovedati bi mogel. Szamo predpoztavleni y Poglavari moreju zapovedati. Po Czírkvi, koja zapovedi daje, razmevaju sze anda predpoztavleni Czírkve. *1. Po Czirkvi koja zapovedi daje, razmevaju sze Predpoztavleni Czirkve.*

Vre vu devetom kotrigu vére czelo vredyenye Czirkve kerztchanzke vam raztolnachil jeszem. Kriztush hotel je vu szvojoj czír- *2. Kriztush Apostolom dal je oblazt zapovedati.*

kvi takaj predpoztavlene y poglavare imati. Kakvi bi bili pako to predpoztavleni y poglavari, koji nikaj za zapovedati nebi imali? Ovakve szlabe predpoztavlene Kriztush vu szvoju Czirkvu né poztavil. Poglejmo szamo na Apostole, ovi bili szû pervi predpoztavleni Czirkve. Kaj je rekel Kriztush nyim? On rekel je: *kak mene Otecz poszlal je, ovak y ja vasz poshilyam.* (Joann. 20.) Kriztush pako né imal szamo oblazt navuchati, nego takaj zapovedati; anda szû takaj Apostoli z-oblaztjum zapovedati poszlani. Apostoli y vu iztini oblazt zapovedati zvershavali jeszu. Oni razluchne zapovedi dali jeszu; navlaztito onda Vérnem zapovedali jeszu, da od kervi, y od zadushene sivine nikaj naj nejéju. (Actor. 15.)

3. Czirkva ima oblazt zapovedi poztaviti. Ove zapovedi nészu zverhu potréboche.

Biskupi jeszu Apostolom vu nyihovoj chazti szledeli: kakgoder pako naszlednik jednoga Kralya oblazt Kralya dobiva, ovak jeszu takaj Biskupi oblazt Apostolov, anda oblazt zapovedati dobili. Ovo veli odperto sz. Pavel vu chinih Apostolzkih, govorechi: da *Dùh szveti poztavil je Biskupe, ravnati Czirkvu Bosju* (Actor. 30.) Jeli bi pako Biskupi ravnati mogli, ako nikaj za zapovedati nebi imali? Mi imamo, iztina je, zapovedi Jesusha Kriztusha, ali metemtoga vendar Zapovedi czirkvene nészu zverhu potreboche, tojezt nepotrebne; ar Kriztush iztina je, zapoveda da Boga postujemo, aldova sz. Meshe zvershavamo, da poztimo, shakramenta pokore y Oltara prijemlyemo; ali vréme y nachina k tomu on ne prepishuje; Czirkva pako poztavlya dneve, vu kojeh Bogu vklanya-

ti sze, meshu poszluhnuti imamo, ona odluchuje szvetke, y vréme zpovedi, pricheztchanya y pokore. Zapovedi czirkvene szlusiju k-tomu, da zapovedi Bosje bolye zpunimo y zvershavamo; one nészu anda nepotrébne.

4. *Poleg chetерte zapovedi Bosje jeszmo mi dusni Czirkvi pokorne nász izkazati.*

Kriztush poztavil je duhovne poglavare, da ovi nasz k-vekivechnomu zvelichenyu dushe nashe pelyaju, y nasz ravnaju. Jeli dusha ne vishe kak télo? Ako anda poleg cheterte zapovedi Bosje szvetzkem poglavarom pokornozt izkazati moramo, jeli duhovnem poglavarom nepokorni budemo? Poleg toga porodila je Czirkva nasz po kerztu na duhovno sivlenye, ona je nasz kakti detczu Bosju y odvetke Neba porodila, ona je nasha duhovna mati. Czírkva daje nam takaj vu Redovnikih duhovne Otcze, oveh je dusnozt nasz po duhovneh návukih na duhovno sívlenye odkojiti, y po podelyivanyu szveteh shakramentov na vekivechno sívlenye odhraniti; ako anda poleg cheterte zapovedi Bosje têlovne roditelye lyubiti, prestimavati, y nyim pokorni biti moramo, tak moramo ovo izto takaj Czírkvi vchiniti.

5. *Kriztush odperto zapovedal je Czírkvu poszluhnuti.*

Dapache Kriztush odperto zapovedal je Czírkvu poszluhnuti. *Koj vasz poszluhne*, veli Kriztush szvojem Apostolom: *on mene poszluhne*; *koj vasz poteptava, y za némar metche, on mene poteptava, y za némar metche.* (Luc. 10.) Mi moramo anda vu duhovneh Poglavarih pershonu Jesusha Kriztusha premishlyavati. Jesusha Kriztusha moramo mi pokorno poszluhnuti, ravno ovak moramo mi y Czírkvu poszluhnuti; y ako mi ovo nechinimo, tak hoche nasz Kriztush kakti

poganine y tudyine iz Czírkve izhitchene imati. *Ako pak neposzluhne Czirkvu, dersi gà za poganina y tudyinu;* veli Kriztush (Matth 18.) Mi szmô anda dusni obdersavati zapovedi Czirkvene: 1. *Kajti nam cheterta zapoved Bosja zapovéda pokornozt izkazati Poglavarom tak duhovnem, kak szvetzkem.* 2. *Kajti Kriztush Gozpon, y zapovednik nash vu Evangeliumu odperto je zapovedal Czirkvu poszluhnuti.* Zapovedi pako Czirkve, koje navlaztito znati y obdersavati moramo, jeszu pet, koje redoma vam razlàgal budem.

Razgovori.

1.

Gdo sze razmeva po Czirkvi, koja zapovedi daje?

Koje zapovedi imenujemo zapovedi czírkvene? — Kaj je Czírkva? — Kakva zkupchina? — Morejuli vszi kerztcheniki vu Czírkvi zapovedati? — Kak bi izgledelo vu jedni hisi, gde vszaki zapovedati bi mogel? — Bili Czirkva dobro vredyena bila, ako vszaki zapovedati bi mogel? — Gdo more pri jedni obchini zapovedati? — Koga razmevamo anda po Czírkvi, koja zapovedi poztavlya?

2.

Jeszuli Apostoli imali oblazt zapovedati?

Jeli je hotel Kriztush vu szvojoj Czirkvi predpoztavlene imati? — Kakvi bi bili to predpoztavleni, koji nikaj zapovedati nebi imali? Je Kriztush ovakve predpoztavlene vu szvojoj Czírkvi poztavil? — Koji szû bili pervi predpoztavleni Czirkve? — Jeli né nye Kriztush ravno tak poszlal, kak nyega Otocz

poszlal je? — Jeli je imal Kriztush szamo oblazt navuchati, ali takaj y zapovedati? — Z-kakvum oblaztjum szû anda Apostoli poszlani? Jeszuli Apostoli ovu oblazt zapovedati zvershavali? — Znash peldu od toga povedati? Od chesza szû prepovedali vernem jézti?

3.

Imaju Biskupi oblazt zapovedati?

Jeli dobiva naszlednik Kralya takaj oblazt Kralya? — Gdo je Apostolom vu nyihovoj chazti szledel? — Gdo je oblazt Apostolov dobil? Zakaj Biskupi? — Moremoli ravnati, ako oblazt zapovedati némamo? — Kaj veli sz. Pavel k-chemu je Dûh szvéti Biskupe poztavil? — Koga za ravnati? — Jmaju Biskupi takaj oblazt zapovedati? Zakaj?

4.

Jeszuli zapovedi Czirkvej zverhu potreboche, iliti nepotrebne?

Jmamo zapovedi Bosje? Anda szû zapovedi Czirkvene nepotrebne? — Jeli prepishuje Kriztush takaj vreme y nachina kada y kak nyegve zapovedi izpuniti imamo? — V. p. Kriztush zapoveda da sze Bogu vklanyamo, jeli prepishuje on dneva k-tomu? Nego gdo prepishuje szvetke, aldova szvete meshe, vreme pokóre, pozta, pricheztchanya? — Jeli szlusiju anda zapovedi Czirkve na zvershenesh zpunavanye zapovedih Bosjeh? — Zakaj nészu anda zapovedi Czirkvene nepotrebne?

5.

Jeszmoli mi dusni poleg cheterte zapovedi Bosje Czirkvi po-

K-chemu je Kriztush duhovne poglavare poztavil? Na kakvo zvelichenye? — Jeli zvelichenye dushe né vishe, kak téla? — Moramoli poleg zapovedi cheterte szamo

korne izkazati sze? szvetzkem poglavarom pokorne izkazati sze? Zakaj takaj duhovnem? Na kakvo sivlenye je nasz Czírkva po kerztu porodila? — Je Czírkva nasha duhovna mati? — Jeli nam Czírkva y duhovne Otcze daje? — Koji szû ovi? Gdo nasz odhranuje na vekivechno sivlenye? Po chem? — Gdo nasz podvucha vu duhovneh? — Gdo nam Shakramente podeluje? Moramoli pako poleg cheterte zapovedi telovnem roditelyom pokorne izkazati sze? — Kaj moramo pako nashaj duhovnoj materi izkazati? — Kaj veli Kriztush, koj Czírkvu neposzluhne, za koga naj nyega dersiju? — Jeszmoli dusni obdersavati zapovedi Czizkve? Kuliko je zapovedih Czírkve koje oszebito znati y obdersavati moramo?

PITANYE 2.

Kaj zapoveda, y prepoveda Czirkva vu pervoj zapovedi?

Razláganye.

1\. *Po szvetkih razmevaju sze dnevi szvetechni Gozponovi.* Perva zapoved Czírkve izgovarja sze ovak: *Vsze szwetke od szvete matere Czírkve napravlyene marlyivo szveti.* Vre vu trejtoj zapovedi Bosjoj vam razlagal jeszem, da nedelya od vrémen Apostolov za nash szvetek odluchena je. Meteintoga Czírkva zvun nedelye zapovedala je takaj druge dneve szvetkuvati, ovakvi dnevi jeszu szvetki Gozponovi, y szvetki szvetczev; ovi dnevi vu per-

voj zapovedi czírkve po szvetkih razmevaju sze.

Szvetki Gozponovi jeszu oni, koji na Boga iztoga zpadaju. Ovakvi dnevi jeszu: Národyenye Gozponovo iliti Bosich. Szvetek obrezavanya Kriztusha Jesusha, iliti tak zvano novo léto. Szvetek izkazanya Kriztushevoga, iliti sz. Tri Kralyi. Szvetek goreztajanya Kriztushevoga, iliti vuzem. Szvetek Zaztuplenya Kriztushevoga vu Nebo. Poszlanya Dùha szvetogà, iliti Trojaki. Preszvetoga Trojztva. Preszvetoga téla Gozpona nashega Kriztusha Jesusha, iliti Télovo. Czírkva pravo je vchinila, kada szvetke Gozponove je poztavila. Ar jeli né pravo, da sze íz velikih dobrochinztvih bosanzkih zpòmenemo, y za ove zahvalimo? Ali jeli morebiti narodyenye Jesusha, nyegvò obrezavanye, izkazanye, muka, goreztajanye, zaztuplenye, poshilanye Dùha szvetoga, poztavlanye preszvetoga oltarzkoga Shakramenta nészu dobrochinztva za nasz? Nut, da sze íz oveh dobrochinztvih zpomenemo, da sze za ova zahvalimo, tak poztavila je Czírkva szvetke Gozponove.

2. Czirkva pravo je vchinila, kada szvetke Gozponove je poztavila.

Szvetki szvetczev jeszu oní, koji Szvetczem alduvani jeszu. Blasene Devicze y Matere Bosje obszlusavamo vishe szvetkov; najmre: Dana nenyoga prijetja vu szvete Jani; Dana nenyoga narodyenya; dana nenyoga nazveztchenya, kada ona Kriztusha Jesusha prijela je od Dùha szvetoga; dana nenyoga ochiztchavanya; dana nenyoga vu nebo vzetja, ilití veliku Meshu. Ovak szvetkujemo takąj szvetke drugeh Szvetczev: Szvetek szvetoga Stefana pervoga muchenika; szvetek Apo-

3. Czirkva pravo je vchinila, kada szvetke Szvetczev poztavila je.

stolov Petra y Pavla; Szvetek vszeh Szvetczev. Ovi Szvetki szlusiju *pervich* na diku Bosju y szvetczev; ar vu oveh zahvalujemo mi Bogu za miloztche, koje Szvetczem podelil je, y zazavamo szvetcze za nyihovu proshnyu pri Bogu za nasz. Ovi Szvetki szlusiju *drugoch* za nashe naszleduvanye; ar vu oveh napervoztavlyaju sze nam krépozti Szvetczev, koje nasz na naszleduvanye zbudyavaju. Czírkva anda pravo je vchinila, kada szvetke szvetczev poztavila je.

4. Zavjetek onoga, kaj Czírkva vu pervoj zapovedi zapoveda y prepoveda.

Nut ove zapovedane szvetke zapoveda Czírkva vu pervoj zapovedi tak obszlusavati, kak sze nedelye obszlusavaju. Po nedelyah je zapovedano pochivati, nikaj ne delati, y chine pobosnozti zvershavati. Ovo izto je y po szvetkih zapovedano. Navlaztito moramo sze po szvetkih Gozponoveh zahvalno íz zkrovnozti zpomenuti, koja napervoztavlya sze. Po szvetkih pako Szvetczev íz krépoztih Szvetczev. Kak goder pako po nedelyah vszi chini szlusbeni zvan velike potreboche, y dopuztchenya Poglavarov, kak takaj takvi poszli prepovedani jeszu, koji szvetkuvanye szvetka preprechuju ali ozkrunuju, ovak jeszu vsza ova takaj po szvetkih prepovedana. Med oztalemi, koj zapoved kakvu daje, on more ovu y zopet zatreti. Czírkva íz pravednih zrokov poztavila je szvetke, ona more takaj ove íz pravednih zrokov zatreti, y je oveh vnosinu zaterla, koji predi bili jeszu. Zpravleni dnevi szvetechni neszu vishe szvetki, y zato dopuztcheno je vu oveh vszako szlusbeno délo chiniti.

Razgovori.

1.

Kak sze izgovarja perva zapoved Czírkvena? Koj dan je od vrémenih Apostolov za nasz szvetechni? — Jeli je Czirkva zvan nedely takaj druge dane szvetiti zapovedala? — Kakvi szû to dnevi? — Kakvi dnevi razmevaju sze anda po zapovedanih szvetkih?

Kaj sze razmera po zapovedaneh szvetkih.

2.

Koji szû szvetki Gozponovi? — Jeli je Czírkva pravo vchinila, da je szvetke Gozponove poztavila? — Jeli je pravo da za ova prevelika dobrochinztva zahvalimo? — Jeszu to mala dobrochinztva, koja po oveh szvetkih nam napervoztavlyaju sze? — Zakaj szû szvetki Gozponovi poztavlyeni? — Za koja moramo vu dnevih oveh Gózponu zahvaliti? Zakaj je anda Czirkva pravo vchinila, kada je szvetke Gozponove poztavila?

Jeli je Czirkva pravo vchinila, kada je szvetke Gozponove poztavila?

3.

Koje szvetke imenujemo szvetke szvetczev? Koji szû szvetki Matere Bosje? — Koji szû szvetki Szvetczev? — Jeli je pako Czírkva pravo vchinila, kada je szvetke szvetczev poztavila? — Gdo je szvetczem oszebujne miloztche izkazal? — Komu hvalimo mi za oszebujne miloztche szvetczev? — Jeszu szvetki szvetczev Bogu na diku? Zakaj? — Jeszu szvetki ovi takaj nam na haszen? Kaj sze nam vu szvetku szvetcza napervoztavlya? — Y kada mi lepe pelde vidimo, jeli zbudyavaju ove nasz da nye naszledujemo? — Zakaj je anda Czirkva pravo vchinila, kada je szvetke szvetczev poztavila?

Jeli je Czirkva pravo vchinila, kada je szvetke Szvetczev poztavila?

4.

Kaj zapôveda y prepoveda Czirkva po pervoj zapovedi?

Jeli moramo mi szvetke drugach nego nedelye szvetkuvati? — Kak sze szvetkuju nedelye? — Kaj zapoveda anda Czirkva vu pervoj zapovedi? Iz chesza sze moramo navlaztito po szvetkih Gozponovih zpomenuti? — Kakve zkrovnozti sze nam vu oveh napervoztavlyaju? — Y iz chesza sze moramo po szvetkih szvetczev zpomenuti? — Kakve pelde sze nam vu oveh napervoztavlyaju? — Kaj je pako po nedelyah prepovedano, jeli je to po szvetkih dopuztcheno? — Kaj sze prepoveda po nedelyah? Kaj sze anda prepoveda po szvetkih? — Gdo je szvetke poztavil? — Gdo more anda szvetke zopet zatergnuti? — Jeli je szmeti po zatergnenih szvetkih szlusbene poszle zvershavati? — Zakaj?

PITANYE 8.

Kaj sze zapovéda y prepoveda vu drugoj zapovedi Czirkveni?

Razlàganye.

1. Zacsetek onoga, kaj druga zapoved czirkvena zapoveda.

Druga zapoved Czirkvena izgovarja sze ovak: *Vszaki szvétek szvetu meshu pobosno poszlùshaj.* Ovde odluchuje Czirkva, koji chini pobosnozti po nedelyah y szvetkih zvershavati sze moraju. Ona zapoveda najmre po nedelyah y szvetkih szvetu Meshu pobosno poszlushati. Vre od negda nijedna szlusba Bosja prez aldova obvershavala sze néje. Szini

Adamovi, Kain y Abel obvershavali szû szvoju szlushbu Bosju z-aldovi. Kain alduval je száda zemlye, Abel pervinu chrede szvoje. Poganini y sidovi obvershavali szû szvoju szlushbu Bosju z-aldovi, oni alduvali szû takaj száda zemlye, y vszakoverztnu sivinu. Ali najplemeniteshi aldov zmed vszeh, y najpobosneshi chin je szveta Mesha, koju vam buduch raztolnachil budem; zato zapovedala je Czirkva, da po nedelyah y szvetkih szvetu Meshu poszlushamo.

Vszi verztni kerztcheniki anda dusni szû po nedelyah y szvetkih Meshu poszlushati. Oni moraju szî vszega truda dati zapoved ovu Czirkvenu izpuniti, nikaj nye od ovde zdersati neszme. Ako oni prechku kakvu previdiju, da oni potlam Meshu poszlushati nebudu mogli, v. p. kakvo putuvanye, ali drugu prechku, tak moraju oni predi Meshu poszlushati. Metemtoga more sze vendar pripetiti, da y pravednem nachinom od poszlushanya Meshe izprichani jeszmo. V. p. Ako gdo bi bil betesen, ali ako prez velikoga kvara vu Ckirkvu dojti nebi mogel, onda od poszlushanya Meshe izprichan je. Ar onda bi bila nemoguchnozt, Czirkva pako na nemoguchna nasz nevese. Zpodobnem nachinom, ako od betesnika prez pogibelyi oditi nebi mogli, tak od poszlushanya szvete Meshe jeszmo izprichani: ar ovde vese nasz lyubav blisnyega betesnomu dvoriti; lyubav blisnyega je zapoved Bosja, y zapovedi Czirkveni predpoztavlya sze. *2. Dusnozt Meshu poszlushati. Pripetchenya kada sze izprichamo.*

Akoprem poszlushanye Meshe najprestimaneshi poszel je, kojega mi po nedelyah y *3. Nachin nedelye y szvetke*

poleg nakanenya Czirkve szvetkuvati, szvetkih obvershavati imamo, tak vendar poszlushanye szvete Meshe josh né zadazta, da nadelyu ali szvetka poleg nakanenya Czirkve szvetkujemo. Negda po prechtejenom Evangeliumu Meshe dershalo sze je Razlaganye ali Prodechtvo; gréshniki, koji vre zadozta szvoje gréhe oplakali jeszu, prijeli jeszu odvezanye iliti Shakramenta pokore. Po prichesztchanyu Meshnika bili szû takaj oztali vérni, koji sze pripravili jeszu, z-Shakramentom oltarzkem nahranyeni. Z-poszlushanyem sz. Meshe bilo je andą y negda poszlushanye prodechtva, y prijemanye preszvetoga Shakramenta zjedinyeno; ova anda takaj pod zapovedjum poszlushati Meshu razmevala sze jeszu. Zvun toga dersi Czirkva takaj po poldan szlusbu Bosju, pokehdob nedelya chez czeli dan terpi, ona hoche anda takaj, da pri popoldashni szlusbi Bosji nahadyamo sze; y kajti nam zvun szlusbe Bosje, josche vnogo vrémena oztaje, tak hoche Czirkva, da mi y ovo vréme vu szveteh razmishlyavanyih, duhovneh razgovorih, y vu chtejenyu szveteh knig zprevodimo. Da anda nedelye y szvetke poleg nakanenya Czirkve szvetkujemo tak mora sze zvun sz. Meshe takaj prodechtvo pozlyivo poszlushati, prijemati szveti Shakramenti pokore, y preszvetoga téla Kriztushevoga, chteti knige duhovne, pri popoldeshnoj szlusbi Bosjoj biti, y druga dobra déla chiniti.

4. *Zavjetek onoga, kaj druga zapoved czirkvena prepoveda.* Kak goder pako vu drugoj zapovedi Czirkveni marlyivozt vu szlusbi Bosjoj zapoveda sze, ovak iz druge ztrane oszebujno lénozt vu szlusbi Bosjoj po nedelyah y szvetkih prepoveda sze. Ovakva jeszu, ako sze szveta Me-

sha czela, ali z-pobosnoztjum ne poszlusha, ali ako sze prodechtvo iz lénozti oztavi. Ako sze vréme odredyeno y dusno szlusbi Bosjoj potroshi vu jélu, pilu, igrah, y drugeh szvetzkeh veszeljah, koja od dusne szlusbe Bosje odvrachaju. Oszebito pako nészmo szamo léni, nego y hmanyi, ako szvetke vu gréhih y hmanyochah zprevadyamo. Gréhi, iztina je, jeszu vszaki dan odurni, naj odurneshi pako po szvetkih, vu kojeh nasz zapoved szvetkuvanya navlaztito vese.

Razgovori.

1.

Kak sze izgovarja druga zapoved czirkvena? kaj sze vu drugoj zapovedi czirkveni zapovéda? — Jeli je vre negda szlusba Bosja bila prez aldova? — Kak szû Kain y Abel zvershavali szvoju szlusbu Bosju? — Kaj je alduval Kain? — Kaj Abel? — Kak szu sidovi y poganini zvershavali szvoju szlusbu Bosju? — Kaj szû ovi alduvali? — Koj je pako zmed vszeh najprestimaneshi aldov? — Zakaj zapoveda anda Czirkva po nedelyah y szvetkih szvetu Meshu poszlushati? *Kaj sze vu drugoj zapovedi czirkvcni zapoveda?*

2.

Gdo je dusen po nedelyah y szvetkih meshu poszlushati? — Jeli odhraztchene szme kaj zdersavati od sz. Meshe? Ako anda bi previdéli da potlam sz. Meshu poszlushati nebi mogli, kaj bi morali vchiniti? — Jeszmoli kada od poszlushanya sz. Meshe pravdeno izprichani? — Kada? — Moremo od Meshe *Gdo je dusen Meshu poszlushati?*

oztati, ako betesnika dvorimo? Zakaj? Jeli nasz vese lyubav blisnyega k-ovoj szlusbi? Je lyubav blisnyega szamo jedna zapoved Czirkve? — Koja zapoved mora sze predi izpuniti.

3.

Kaj je poleg nakanenya Czirkve chiniti potrebno za szvetkuvanye dnevov nedelynih y szvetechnih?

Jeli je poszlushanye Meshe po vszeh nedelyah y szvetkih zadozta? — Kada je negda bilo prodechtvo? Kaj je negda z-Meshum zjedinyeno bilo? — Jeli sze pod zapovedjum poszlushati sz. Meshu takaj prodechtvo y prijemanye sz. Shakramenta razmeva? — Zakaj? — Jeli obvershava Czirkva takaj po poldan szlusbu Bosju? — Hocheli anda sz. Czirkva da y po poldan pri szlusbi Bosji jeszmo? — Y jeli nam po szlusbi Bosji neoztaje josche dozta vremena? — Jeli ovo mangujuch zprevodili budemo? — Kak anda ovo zprevoditi moramo? — Kaj je anda poleg nakanenya Czirkve chiniti potrebno za szvetkuvati dneve nedelyne y szvetechne?

4.

Kaj sze prepoveda vu drugoj zapovedi czirkveni?

Je lénozt vu szlusbi Bosji po nedelyah y szvetkih dopuztchena? — Kada szmô mi po nedelyah y szvetkih vu szlusbi Bosjoj léni? — Kaj sze anda vu drugoj zapovedi Czirkveni prepovèda? — Kaj velish pako od oneh, koji szvetke z-grehi y z-hmanyochami ozkrunuju? — Jeszu ovakvi szamo léni? — Je greh delatni dan lép? — Kada je pako najodurneshi? Koje dane szmô mi dusni navlaztito szvetkuvati? Zakaj szû anda gréhi po szvetkih odurneshi?

I. Dokànchanye Nàvuka.

Kore, Dathan y Abiron kakti szuprotivniki szuprot Mojseshu y Aaronu sivi od zemlye posdereju sze.

Akoprem Izraelczi po Mojseshu tulika dobra zadobili jeszu, y ako taki oni ochivezto videti jeszu morali, da Mojsesh y Aaron nikaj po szebi szameh nevchiniju, nego da vu vszeh poleg Bosje volye sze ravnaju, tak nahadyali szû sze vendar med nyimi nekoji, koji sze nyim szuprotztavili, y proti nyim podignuli jeszu. Ztanoviti Kore y dva drugi zpodobni nyemu Dathan y Abiron zpochitavali szû nyim: da szî preveliku oblazt jemlyeju, y moch pripishuju, ter izkratili szû nyim vszu pokornozt, potrebujuchi da oni kakti izhadyajuchi iz pokolenya Levi tuliku praviczu imaju k-aldovnichtvu y k-drugem szvetem szlusbam, kak Mojsesh y Aaron. K-ovem trem puntarom pridrusili szû sze potlam vishe kak dvczto, zvekshinum zmed naj prestimanesheh, koji to izto potrebuvali jeszu, y kojeh nakanenye bilo je, da czelo lyudztvo szuprot Poglavarom podigneju. Mojsesh dal szî je vszega truda nye vtishiti, on rekel je nyim, da Bog szam nyega za vodju y zapovednika nyihovoga, Aarona pako za nyihovoga aldovnika poztazil je; y da nye od toga vputi, tak rekel je nyim, da vszaki z-szvojum kadilniczum pred vrata shatora, gde sze skrina mira Bosjega chuva, poztavi, y Bog szam po znamenyu ochituval bude, da niti on, niti Aaron krivichno szî oblazt zverhu lyudztva vzeli neszu

Drugi dan kruto rano, kak dokonchano bilo je, doshli szû Mojseh y Aaron k-odluchenoj vuri od pravichnozti szvoga potrebuvanya vputyeni k-shatoru. Kore, Dathan, Abiron y vszi, koji sze nyim pridrusili jeszu, doshli szû takaj z-szerdczem, koje puno na-

zloba y jàla bilo je. Ovi ztali szû iz jedne, drugi pako iz druge ztrani. Szada izkazal sze je Bog vu jednoj zmosnoj szvetlozti, y rekel Mojseshu y Aaronu: *Oddelite sze od oveh lyudih; ar vu hipu nye zkonchati hochu.* (4 Mojs. 16) Mojsesh y Aaron taki popadali szû na licza szvoja, y proszili, da vendar vsze lyudztvo izkonchal nebi. Onda rekel je Bog Mojseshu: *Zapovech vszemu lyudztvu, da od shatorov Korea, Dathana y Abirona naj odztupi.* Mojsesh odishel je k- lyudztvu, y rekel: *Odztupite od shatorov oveh nepobosneh; y nicheszа sze ne doteknite, kaj nyihovoga je, da y vi vu grêh oveh nezpletete sze.* Lyudztvo odztupilo je, y Dathan y Abiron z-senami y zdetczum szvójum izishli jeszu iz Shatorov szvojeh. Vezda budete vi zpoznali, rekel je zadnich Mojsesh, jeli ja meni szam tuliku moch y chazt vzel jeszem, ali jeli ova meni od Boga dana je. Ako ovi lyudi naravzkum szmertjum vumreju, tak ja pravo némam; ako sze pako kaj zvanrednoga pripeti, y zemlya ove sive posdere, tak vendar zpoznali budete, da oni szuprot meni blaznili jeszu. Kak berse on ove rechi bi bil zgovoril, tak raztupila sze je zemlya pod nogami oveh nepobosneh, y posderla je nye zkupa z-nyihovemi shatori y imetkom. Sivi prepali szû, y taki zklopila sze je zemlya zverhu nyih. Izhadyal je takaj ztrahoviti ogeny, y zkonchal je one dvezto petdeszet lyudi, koji zlocheztoga tolnacha nyihovoga szledeli jeszu bili.

Ovak, Dragi! kastiguval je vre Bog one, koji sze od nyega poztavlyenem poglavarom szuprotztavlyali jeszu, vu ztarom Zakonu; o kak bude on jednoch kastiguval one, koji vu novom zakonu zpodobne nepokornozti szebe krivcze chiniju? hochu rechi, koje kastige nadjati sze imaju oni, koji od Jesusha Kriztusha szvojoj Czirkvi podelenu moch y oblazt zkonchati hocheju, koji szuprot nenyem poglavarom blazniju, nenye zapovedi

zahitavaju, nenyu glavu, nenye paztire y szlusbenike zametavaju, obshanuju, y vsza zizkavaju, da Czirkvu zkonchaju, ter lyudi od ove odverneju? O! akoprem taki kak Kore, Dathan y Abiron od zemlye neposdereju sze, tak vendar onoj ztrashnoj vekivechnoj glublini vugnuli sze nebudeju; koja z-odpertemi posiraki vsze nepokorne y tverdokorne jednoch posderla bude.

II. Dokànchanye Nàvuka.

Pervi Kerztcheniki zprevadyaju szvetke vu szvetozti.

Kak szveto zprevadyali szu pervi verniki Czirkve Jesusha od Apostolov poztavlyene szvetke? Oni premishlavali szû ove kakti dneve, koji jedino za szlusbu y na diku Bosju potroshiti sze imaju; kakti dneve zvelichenya, vu kojeh sze vszevdily z-szvojem blasenztvom zabavlyati imaju. Iz toga czilya zkupzpravlyali szû sze vu oveh dnevih, da hvalu Bosju, y zahvalnozti popevke zpevaju, pri szvetem aldovu budeju, y rech Bosju poszluhneju. Nigdo né zfalel pri ovoj obchinzkoj pobosnozti; vszi zadersavali szû sze pri ovoj tak chedno y doztojno, da jeden drugoga na pobosnozt zbudyaval je. Dapache nijeden szvetek néje preshel, vu kojem oni preszvetoga Shakramenta nebi bi prijemali, da ovak zpomenka' szmerti Jesusha Kriztusha obvershiju, y dushu szvoju z-ovem nebezkem kruhom nahraniju y objachiju. Kada iz oveh zpravischih vu szvoj ztan nazad povernuli sze jeszu, tak zprevadyali jeszu y oztalo vréme dneva vu molitvi vu chtejenyu szveteh knig, y vu pobosneh razgovorih. Oni ponavlyali szû szvete nàvuke, koje ov dan pri zpravischu chuli jeszu, pred detczum y drusinum. Oni vu oveh dnevih pohadyali jeszu jeden drugoga, oszebito pako betesne y nevolyne, da nyim pomoreju, y nye batriveju.

O Bose! kak dalko vu nashih vrémenih od ove szvete selye perveh kerztchenikov odztupili jeszmo, y kak malo je szvetkuvanye nashih szvetechneh dnevov nyihovomu zpodobno! Ar ako ono kratko vréme znimlyemo, koje za zapovedanu szlusbu Bosju obernemo, kaj chinimo vu oztalem vremenu oveh tak szveteh dnevov? Jeli nészu zvekshinum ovi dnevi oni, vu kojeh na jedenput vishe zla vchini sze, kak chez czeli tjeden? Jeli nészu ovi dnevi oni, vu kojeh nashem télovnem naszladnoztjam vszu szloboschinu puztchamo, y nasz razvuzdanozti povdavamo? Jeli nészu ovi dnevi oni, vu kojeh najvishe pijanztva, prepovedane igre, szvadye razbijanya, y najodurneshi gréhi bivaju y chiniju sze? O jeli more najvisheshemu Bogu veksha krivicza vchiniti sze, kak kada nyega y vu oneh dnevih bantujemo, koji navlaztito nyegvomu postuvanyu alduvani jeszu?

Jeli moramo pri ovakvem ozkrunenyu szvetechneh dnevih ufati sze, da Bog szvoga blagoszlova zverhu poszlov ruk nasheh zleval bude? O zbudite, Dragi! vu vami onu szvetu selyu, z-kojum pervi kerztcheniki ove szvete dneve zprevodili jeszu. Terszite sze, Bogu ne szamo pol vure, nego czeli dan szlusiti; szvetite anda ove dneve takaj po poszlushanyu prodechtva, po pobosnem prijemanyu szveteh Shakramentov, po chtejenyu szveteh knig, po nazochnozti vashoj pri po poldashnoj szlusbi Bosji, y po zvershavanyu drugeh pobosneh chinéh, da ovak vasz szame poszvetite, y vasz blagoszlova Bosjega vu vasheh vremeniteh vrédne vchinite. Amen.

III. Dokànchanye Nàvuka.

Kerztchenik je dusen Zapovedi Czirkvene vérno zpuniti.

Bog szam je, Dragi! koj nam dusnozt zapovedi czirkvene verno zpuniti, nalosi, pokehdob on vu che-

tertoj zapovedi zapoveda, da tak duhovnem, kak y szvetzkem poglavarom pokorni budimo. Czírkva je nash duhovni poglavar, koj od Boga zverhu nasz poztavlen je. Duhovna oblazt, koju Czírkva zverhu nasz ima, je nyoj od Boga dana. Nemoguche anda je oblazti Czírkve szuprotztaviti sze, prez da oblazti Bosjoj ne szuprotztavimo sze. Nemoguche je zapovedi Czírkvene prekershiti, prez da y jednu zmed naj prestimanesheh zapovedih Bosjeh ne prekershimo; josche k-tomu, kuliko puti zapovedal je Jesush Kriztush nash Bosanzki Zapovednik y navuchitely vu szvojem Evangeliumu, da Czírkvu naj poszlubnemo, y da nyoj pokorni naj budemo, ako za poganina y tudyinu dersati sze nechemo? Metemtoga, kaj nasz josch bolye vputyuje, da Kerztchenik poleg dushe dusen je, zapovedi Czírkvene obdersavati, je to, da ona nasha Mati je. Tak je; Czírkva je nasha Mati, ona duhovnem nachinom nasz je preporodila, z-mlekom szvojeh navukih odkojila, y z-kruhom jakozti odhranila. Kak anda? jeli josche odvlachili budemo nenye zapovedi obdersavati, y verno izpuniti, pokehdob ovu za jednu zmed najoszebujnesheh dusnoztih nasheh zpoznajemo, da nashoj lyublenoj materi vu vszem, kaj szuproti zapovedi Bosjoj néje, podpunoma pokorni biti moramo.

Iz dusnozti ove visheputi zpomenimo sze, ter dokanchajmo, ne szamo zapovedi Gozponove, nego y zapovedi szvete czírkve vszako vréme vérno zpuniti! O kak jako budemo onda vnoge obshanili, koji szamo na pol kerztcheniki jeszu, koji zapovedi czírkvene lehkovolyno prekorachuju, y po tom szami szebi vekivechno zkvarjenye pripravlyaju. Amen.

NÀVUK 21.

Od szvète Meshe.

PITANYE 1.

Kaj je szvèta Mesha?

Razláganye.

1. *Aldov je dàr koj Bogu alduje sze za pokazati, da on najvekshi gozpon vszeh je.*

Da vasz, Dragi! vputim, kaj aldov szvète Meshe je, tak vam predi raztolnachiti moram, kaj *Aldov* je. Vi vre tulikoputi chuli ztê rechi: *Aldov*, *alduvanye*, y nut kaj chinimo, kada aldujemo? Mi dajemo nekaj, mi mentujemo nasz kakvoga dugovanya, koje szami radi bi zadersali, y dajemo ovo drugomu, kajti on nam dragshi je, kak ovo izto dugovanye. Aldov vu obchinzkom je vsze ovo, kaj drugomu prikasujemo, ali chesza sze iz lyubavi proti nyemu mentujemo, Kulikoga truda, kulike zkerbi imali szû Roditelyi z-vami, kulike peneze potroshili szû na vasz! ovo szû szami aldovi, koje vam vchinili jeszu. Metemtoga, akoprem ove dàre, koje jeden chlovek drugomu daje, aldove imenujemo, tak vendar ovi dari nészu izraven Aldovi. Szamo Bog je najvisheshi Gozpon: nyegvu najvisheshu gozpodchiju ne szamo vu nuternyem, nego y vu zvunzkem vahuvati moramo. Mi pokasujemo pako, da

gdo Gozpon zverhu jedne ztvari je, ako ovu nyemu dajemo, aldujemo; ravno ovak pokasujemo mi da Bog najvisheshi Gozpon je, ako nyemu nyegve ztvari damo. Vsza szû nyegva, mi moramo nyemu vsza alduvati. On ali nepotrebuje vszigdár vsze, nego szamo nekoje dâre, po kojeh sze pokasuje, da on najvisheshi Gozpon je; y takov dàr imenujemo *Aldov.*

2. Aldovi ztaroga zakona terpeli szû szamo jedno vréme.

Aldov nikaj né novoga Boga vre od pochetka szveta vszi lyudí za najvekshega Gozpona zpoznali jeszu, zato vre od pochetka szveta bili szû aldovi. Vu ztarom zakonu szam Bog odluchil je Aldove, ovi bili jeszu: voli, ovcze, kozli, golubi &c. koji vubili sze y Bogu alduvali sze jeszu, kakti szami kervni aldovi. Ali vszi ovi aldovi nészu imali moch Boga pomiriti, oni bili szû metemtoga kip onoga pravoga aldova pomirenya, y zato hotel je Bog ove za nekoje vréme imati. Poklamkam pako Kriztush Jesush Odkupitely y Zvelichitely szveta na krisu je vumerl, y aldova odkuplenya y pomirenya za gréhe szveta je dovershil, tak szû vszi aldovi drugi ztaroga zakona preztali; Jesush Kriztush pako bil je szin Bosji, druga Bosanzka pershona.

3. Kakvocha y czily krisnoga aldova.

Ov bosanzki Zvelichitely na krisu dovershil je aldova. Ovde néje on sivinu, ali szamoga chloveka, nego szamoga szebe kakti Boga y chloveka zkupa alduval. On vidyeno je kerv szvoju prelejal, on dovershil je kervnoga aldova. Kuliko puti rekel je on vu sivlenyu, da on Otcza szvôga kakti najvekshega Gozpona postuje, da on nyega hvali, da on nyega za nasz proszi, da on za oprozt-

chenye nashih grehov szvoju kerv preleva. Nut. Dragi! czilya kervnoga aldova. Jesush Kriztush dovershil je krisnoga aldova, da Boga, kakti najvisheshega Gozpona valuje, y nyemu izkratyeno postenye nadomezti, da nyemu za vsza dobrochinztva zahvali, da od nyega oproztchenye grehov za nasz zadobi, da od nyega vsze one miloztche, koje mi potrebujemo, izproszi.

4. *Naredyenye Aldova sz. Meshe.* Kak berse Kriztush szvôga Aldova na krisu dovershil je, tak razdrapil sze je zaztor Czírkve Jeruzalemzke od zgora do dolye, na znamenye, da ztari zakon dokonchal sze je. On szam je rekel, da novoga zakona daje, y kada ovo rekel je, tak preztal je ztari. Vi, moji Dragi! vre chuli jezte, da postuvanye Bosje prez Aldova ztati nemre. Aldovi ztaroga zakona szû preztali, y Kriztush takaj nevumira vishe na krisu; kakvoga imamo anda vezda aldova? Za ovo zkerbel je nash novi Zapovednik Jesush Kriztush najzversheneshe. Pri zadnyi Vecherji, on dan pred szvojum mukum poztavil je on aldova szvete Meshe, ali kak? Kada vszi Apostoli z-nyim pri ztolu bi bili szedeli, y zadnyu vecherju bi bili dersali, tak vzel je on *pervich* krùha y poszudu z-vinom; od ovud videti je, da za Aldov Meshe krùh y vino potrebuju sze. *Drugoch* blagoszlovil je on obodvoje, y rekel zverhu krùha: *Ovo je têlo moje;* y zverhu kéliha iliti poszude: *Ovo je poszuda kervi moje.* Od ovud szledi, da Kriztush kruha na szvoje télo, y vino na szvoju kerv obernul, obodvoje pod zpodobum kruha y vina szvojemu Otczu nebezkomu alduval, y pervi aldov Meshe po-

ztavil je. *Trejtich* dal je on obodvoje nazochnem Apostolom za vsîvanye; od ovud videti je, da Aldova szvete Meshe ne szamo Meshnik, nego y nazochni Verni vsivati moraju. *Chetertich* zapovedal je on: *Ovo vchinite na moj zpomenek;* od ovud videti je, da Apostoli y nyihovi naszledniki, najmre Biškupi y Meshniki takaj aldova szvete Meshe naj zvershavaju.

Iz pripovedanya ovoga od poztavlanya Aldova sz. Meshe, koje nam vszi Evangelisti izpishuju; lehko razlagati sze more, kaj sz. Mesha je. Ona je najmre *nekervni aldov novoga Zakona*, *vekivechni zpomenek kervnoga aldova*, *kojega Jesush Kriztush na krisu je dovershil.* Mesha je aldov, kajti vu nyoj pravo télo y prava kerv Jesusha Kriztusha alduje sze. Mesha je nekervni aldov, kajti vu nyoj ne preleva sze kerv, kak je vchinyeno na krisu, y kajti vu nyoj szamo zpodobe kruha y vina vidiju sze. Mesha je aldov novoga zakona, kajti ovoga Kriztush ztoprav vu novom zakonu poztavil je. Mesha je vekivechni zpomenek kervnoga aldova, kojega Kriztush na krisu dovershil je. Ar Kriztush veli razlosno: *Ovo vchinite na moj zpomenek;* y na kaj drugo bi mogli miszliti pri Meshi, kak na kervni aldov krisa, kada Jesush Kriztush on dan pred szvojum szmertjum aldova meshe poztavil, y pri preobrachanyu vina odperto pridal je, da kerv nyegva za vnoge prelejana bude? 5. *Izpiszavanye Aldova szvete Meshe.*

Aldov meshe je gledech na dugovanye ono izto kaj y krisni aldov; ar *pervich* na krisu bil je Jesush Kriztush szam aldov z-té- 6. *Aldov Meshe je gledech na dugovanye ono i-*

zto, kaj y krisni aldov. lom y z-kervjum, z-télom y z-dushum, kakti Bog y chlovek; ovo izto je takaj vu Meshi. *Drugoch*, na Krisu bil je Jesush Kriztush szam Meshnik, on alduval sze je Otczu nebezkomu; vu meshi zvershava vidyenem nachinom Meshnik ovoga aldova, ali nevidyenem nachinom alduje szebe Jesush Kriztush szám, pokehdob on oszobno nazochen je, y íz nijednoga drugoga zroka nijeden *Meshnik na veke poleg reda Melkizedeka* imenuvati sze nemore, nego kajti sze on nepreztancze pod zpodobum kruha y vina alduje, kak Melkizedek on veliki Meshnik vu vrémenu Abrahama kruha y vino alduval je. *Trejtich*, na krisu sze je Jesush Kriztush zato alduval, da Bosje najvekshe gozpodztvo valuje, da Bogu zahvali, da za nasz oproztchenye gréhov od nyega zadobi, da od nyega miloztche izproszi; ravno zato zvershava y Meshnik aldova sz. Meshe, najmre kakti aldova hvale, aldova zahvalnozti, aldova pomirenya, y aldova proshnye: *Chetertich*, aldov krisa szamómu Bogu bil je alduvan; ravno ovak y aldov Meshe niti Angelu, niti Szvetczu, nego szamomu Bogu alduje sze, akoprem vu meshi íz szvetczev sze zpominamo, y takaj nye po tom postujemo. *Petich*, Aldov Krisa za vsze lyudi, anda za sive y za mertve bil je zvershavan; ravno ovak takaj y sz. Mesha od Meshnika za sive y za mertve alduje sze, y ako Judash Makabeanecz vu ztarem zakonu za hasznovito dersal je, za mertve aldove zvershavati, tak moramo mi za vnogo hasznoviteshe dersati, da aldova meshe za mertve zvershavati puztimo, koj aldov vnogo

prestimaneshi je, nego vszi aldovi ztaroga zakona.

Aldov Meshe ima anda ono izto duguvanye, onoga iztoga Meshnika, onoga iztoga naczílya, onoga iztoga Gozpona, onu iztu haszen kak y aldov krisa, gledech na dugovanye je anda on izti aldov. Szamo nachin je razluchen, kajti Kriztush na krisu na vidyeni y kervni nachin, vu Meshi pako na nevidyeni y nekervni nachin alduje sze. Metemtoga vendar takaj vu Meshi prelevanye kervi Jesusha Kriztusha napervoztavlya sze; zato, akoprem pod zpodobum kruha z-télom Jesusha Kriztusha takaj kerv nyegva nazochna je, tak vendar obracha Meshnik zoszeb vino na kerv, da prelavenye kervi Jesusha Kriztusha napervoztavi. *7. Szamo gledech na nachin je aldov meshe od aldova krisa razluchen.*

Razgovori.

1.

Kaj chinimo, kada aldujemo? Jeli nikaj nedamo? — Jeszu tebi Roditelyi tvoji vre puno alduvali? Kak to? — Ako pako jeden chlovek drugomu kaj dá, je to izraven aldov? — Jeszuli lyudi nashi najvekshi Gozponi? — Gdo je nash najvekshi Gozpon? — Moramoli najvisheshe gozpodztvo Bosanzko szamo vu nuternyih pokazati? — Kak pokasujemo pako da gdo Gozpon je? Kada nyemu nyegvo vzememo? — Chije je vsze? Kaj moramo anda Bogu podati? — Jeli pako Bog vsza od nasz potrebuje? — Ali jeli morebiti Bog chizto nikaj od nasz nepotrebuje? — K- *Kaj znamenuje alduvati?*

chemu potrebuje Bog od nasz nekoje dâre? Kaj, da nyemu pokasemo? Y kak sze zoveju oni dari, koji nyemu za pokazati nyegvo najvisheshe Gozpodztvo podavati sze more?

2.

Kak dugo szû aldovi ztaroga zakona terpeli?

Je Aldov kaj novoga? — Kada szû aldovi pocheli sze? — Gdo je vu ztarem zakonu Aldove odluchil? — Koji szû Aldovi bili vu ztarem zakonu? — Jeli szû Aldovi ztaroga zakona imali moch Boga pomiriti? — Chiji szû bili kip Aldovi ztaroga zakona? — Zakaj je nye Bog za nekoje vreme imati hotel? Gdo je Jesush Kriztush? — Aldovi ztaroga zakona chiji szû bili kip y pelda? — Zakaj szu Aldovi ztaroga zakona zgubili szvoju vernozt po dosheztku Jesusha Kriztusha?

3.

Kojega aldova je Kriztush na krisu dovershil?

Gde je Zvelichitely szvojega Aldova dovershil? — Kaj je Kriztush na krisu alduval? — Gdo je Bogu vzeto postenye nazad povernul? — Gdo je nyemu za vsza zahvalil? — Zakaj je Kriztush na krisu szvû kerv prelejal? — Kaj je Kriztush na krisu nam izproszil? —

4.

Kakvoga aldova imamo mi vu novom zakonu?

Po dovershenem Aldovu krisa, kaj sze je vu Czírkvi razdrapilo? — Kakvo je to bilo znamenye? — Néli Kriztush szam rekel, da on novoga zakona daje? Y kada je to rekel, jeli je mogel josche ztari terpeti? — Moreli pako postuvanye Bosje prez aldova ztati? — Szmemoli Aldove ztaroga zakona potrebuvati? — Ali jeli Kriztush josche vishe puti vumira na krisu? — Kakve imamo

mi aldove? — Gdo je naredil aldov sz. Meshe? — Kak je naredil Jesush Kriztush Aldova szvete Meshe? — Kaj je vzel Jesush vu ruke, kada je Aldova sz. Meshe naredil? Kaj sze anda potrebuje za Aldov meshe? Zakaj kruh y vino? — Kaj je rekel Kriztush zverhu kruha? Na kaj je anda Kriztush kruha obernul? — Kaj je rekel Kriztush kada je vuchenikom poszudu predal? Na kaj je anda Kriztush vino obernul? — Kaj je anda po preobrachanyu nazochno bilo? — Jeli je Jesush szvoje télo y szvoju kerv szamo za pogledati poztavil? Nego? — Hocheli Kriztush da mi aldova meshe delnìki poztanemo? — Kaj je Kriztush po dovershenom nahranenyu szvojem Apostolom zapovedal? — Jeli szû Apostoli Aldova meshe takaj zvershavati mogli? Zakaj? — Gdo szû nameztniki Apostolov? Jeli moreju anda y ovi aldova sz. meshe obvershavati?

5.

Kaj je anda sz. Mesha? — Zakaj je sz. mesha aldov? — Kaj sze vu nyoj alduje? — Zakaj je sz. mesha nekervni aldov? — Kada je Kriztush obrachal, jeli sze je onda kerv prelevala? Jeli biva pri Meshi prelevanye kervi? — Na chiji zpomenek je zapovedal Kriztush Aldova sz. Meshe obvershavati? — Zakaj je mesha zpomenek kervnoga Aldova krisa? — *Kaj je sz. mesha?*

6.

Gdo je bil na krisu Aldov? — Y gdo je vu meshi aldov? — Zakaj je pri Aldovu meshe y krisa ono izto dugovanye? Gdo je *Je pri Aldovu meshe y krisa ono*

izto dugovanye? bil na krisu meshnik? Ali pri meshi vidimo drugoga meshnika? — Kak zvershava Meshnik aldova sz. meshe — Gdo sze alduje vu Aldovu sz. meshe nevidyenem nachinom? — Gdo sze vu sz. piszmu imenuje vekivechni Meshnik? — Morali anda Kriztush nepreztancze alduvati? — Zakaj? — Jeli szebe Kriztush nepreztancze na krisu alduje? — Poleg kakvoga reda imenuje sze Kriztush jeden vekivechni Meshnik? — Kaj je Melkizedek vu vremenih Abrahama alduval? — Y pri kojem aldovu je Kriztush pod zpodobum kruha y vina nazochen? — Zakaj sze anda Kriztush nevidyenem nachinom alduje pri sz. meshi? — Chiji nameztnik je Meshnik pri Meshi? — Szmeli Meshnik pri meshi drugo nakanenye imati, kak Kriztush pri aldovu krisa? — Znashli josche, zakaj Kriztush Aldova krisa zvershaval je? Da chije gozpodztvo valuje? Za kaj da zahvali? — Kakvo oproztchenye da zadobi? — Kaj da izproszi? Zakaj zvershava anda meshnik aldova sz. meshe? — Komu bil je Aldov krisa alduvan? Y komu alduje sze Aldov meshe? — Moreli sze Mesha takaj szvetczem alduvati? — Zakaj ne? — Jeszu szvetczi nashi najvekshi Gozponi? — Vendar sze pako meshe na postenye szvetczev szlusiju? — Jeli to znamenuje szvetczu Meshu alduvati? — Komu sze alduje vu ovoj priliki? — Za koga je bil Aldov krisa alduvan? Szamo za nekoje lyudi? — Za koga alduje meshnik Aldova sz. meshe? — Jeli haszni Aldov meshe takaj mertvem? — Kaj je Judash Makabeanecz vu ztarom zakonu za mertve vchinil? Koj

aldov je anda josche hasznoviteshi mertvem? — Jeli je bil pri aldovu ztaroga Zakona Bog y chlovek zkupa? Ali Meshnik koj? Gdo je pako pri Meshi aldov y Meshnik? — Jeli je anda aldov Meshe y aldov krisa gledech na dugovanye vsze jedno? —

7.

Jeli Kriztush pri Meshi na novo szvoju kerv preleva? — Je aldov Meshe takaj jednak z-aldovom krisa? — Na kakov nachin je Kriztush na krisu alduvan bil? — Na kakov nachin alduje sze Kriztush pri Meshi? — Jeli obracha Meshnik pri Meshi szamo kruha? — Jeli vu telu Jesusha Kriztusha néje y prez toga kerv nazochna? — Zakaj obracha anda Meshnik zoszeb vino? — Jeli né kerv Kriztusha na krisu czurela? — Kaj pelduje pako Meshnik pri aldovu sz. Meshe? Kakvo prelevanye kervi? — Gde sze anda vszigdar ponavlya aldov krisa?

Jeli je aldov Meshe takaj gledech na nachin z-aldovom krisa jednak?

PITANYE 8.

Kak sze mora szvèta Mesha poszlùshati?

Razláganye.

Vi znam vre vnogoputi bili ztê pri Meshi, y videli ztê, koja pri nyoj bivaju. Iz pochetka ztoji Meshnik pod stengum Oltara, y ovde moli on priztupa Meshe. Po dovershenoj ovoj molitvi potlam gori pri Oltaru moli on Kyrie eleyson, y druge molitve. Po-

1. Ztrànke sz. Meshe jeszu chini, koje Meshnik pri nyoj zvershava.

tlam chteje on Epistolu iliti chtejenye iz szvetoga piszma, y za ovem Evangeliuma. Za ovem dojde alduvanye, sanctus, podiganye, pricheztchanye, zopet molitve, y zadnich Evangelium zadnyi. Meshnik zvershava anda vishe chinov pri Meshi, koji ztranke sz. Meshe ozivaju sze.

2. Izpisz najoszebujnesheh ztrankih.

Vsze ztranke sz. Meshe jeszu oszebujne; najoszebujneshe metemtoga jeszu Evangelium, alduvanye, podiganye, y pricheztchanye; preobrachanye iliti podiganye y pricheztchanye jeszu iz naredyenya Jesusha Kriztusha; vsze druge jeszu iz prepisza sz. matere Czirkve pridane. Pri Evangeliumu chteju sze navuki Jesusha Kriztusha. Pri alduvanyu kruh y vino Bogu sze alduje. Pri preobrachanyu iliti poszvetchenyu kruh y vino obrachaju sze, y ovde vre néje vishe kruh y vino, nego télo y kerv Jesusha Kriztusha, Bogu alduvana. Pri pricheztchanyu prijemlye Meshnik télo y kerv Jesusha Kriztusha.

3. Szveta Mesha mora sze czèla poszlushati.

Kada Czirkva poszlushanye sz. Meshe zapoveda, tak neiznimlye ona nijednu ztranku; ona hoche da pri vszeh ztrankih jeszmo, da anda czelu Meshu poszlushamo. Vu tom moremo lehko, y szmertno gréshiti. Ako iz nemarnozti malu koju ztranku sz. Meshe, koje vam imenuval jeszem, zamudimo, tak lehko odpuztlyivo greshimo, ako pako koju prestimaneshu ztranku zamudimo, tak jako iliti szmertno greshimo. Koj anda po Evangeliumu k-Meshi dojde, on bi moral drugu Meshu poszlushati, kajti czélu Meshu drugach poszlushal nébi bil.

Mi szmô na kakvo dugovanye pazlyivi onda, kada na ovo miszlimo. Koj pri kerztchanzkom nàvuku na ono miszli, kaj Navuchajuchi govori y chìni, on je paszlyiv. Ravno ovak jeszmo mi pri sz. Meshi paszlyivi onda, kada na ono miszlimo, kaj pri Meshi pripetcha sze. Nemoguche je, da koje dogovanye pravo y dobro zvershimo, ako vu pameti szlosni nészmo, ako na dugovanye nepazimo. Czirkva hoche, da mi pravo y dobro Meshu poszlushamo, mi moramo anda nyu paszlyivo poszlushati. Pri Meshi zvershava sze nekervni aldov, mi moramo anda na aldov y na alduvanye miszliti. Vu Meshi Jesush Kriztush alduje sze Otczu nebezkomu, mi moramo anda na Jesusha Kriztusha y na Otcza nebezkoga miszliti. Mesha je vekivechni zpomenek kervnoga aldova, kojega Jesush Kriztush na krisu dovershil je, mi moramo anda navlaztito na muku y szmert Jesusha Kriztusha miszliti.

4. Szveta Mesha mora sze pazlyivo poszlushati.

Néli, moji Dragi! ako vi pri kervnem aldovu krisa na gori kalvarie bi bili nazochni bili, tak vi vu chutenyih y kotrigih bi bili ztegneni bili, tojezt, vi doztojno bi sze bili zadersavali. Ali jeli morebiti bisze bili razgovarjali, szmejali, ali zezvedlyivo razgledavali? Nut, aldov sz. Meshe y aldov krisa gledech na dugovanye je jednak, on izti szin Bosji y zvelichitely je nazochen; Mesha mora sze anda doztojno poszluhnuti, neszme sze pod ovum razgovarjati, szmejati, zezvedlyiva razgledavati, ali nedoztojno zadersavati.

5. Szvèta Mesha mora sze doztojno poszlushati.

Zadnich kaj haszne pazlyivozt pameti, ako sze zajedno z-szerdczem y z-volyum ne zabavlyamo? Tak, kak z-pametjum pri Me-

6. Szvèta Mesha mora sze pobosno poszlushati.

shi na Boga y Jesusha Kriztusha miszliti moramo, ovak moramo takaj z- volyum szvete selye y chine krepozti proti Bogu y Jesushu Kriztushu zbuditi; y to znamenuje Meshu pobosno poszlushati. Kakve pako moramo szvete selye y chine krepozti zbuditi? Szledeche: pri *Evangeliumu* moramo nasz iz dusnozti zpomenuti, y volyu imati, nàvuka Evangeliuma zpoznati, takaj pred czelem szvetóm valuvati, braniti, y poleg ovoga siveti. Pri *alduvanyu* moramo nakanenye y mishlenye nashe z- nakanenyem Meshnika zjediniti, y nasz Bogu alduvati. Pri *poszvetchenyu* iliti podiganyu moramo Jesushu Kriztushu pod zpodobum krùha y vina vklanyati sze, y kada persza nasha tuchemo, valuvati, da gréhi nashi szmert Jesusha Kriztusha zrokuvali jeszu. Mi moramo za gréhe nashe saluvati sze, véru, ùfanye y lyubav vu nami zbuditi. Pri *pricheztchanyu* Meshnika, ako mi ne pricheztchamo sze, tak moramo ovo vu duhu vchiniti, tojezt; mi moramo vu nami selyu zbuditi, télo Jesusha Kriztusha doztojno prijemati.

Razgovori.

1.

Koje chine zvershava Meshnik pri sz. Meshi?

Jeszi ti videl, koja pri sz. Meshi bivaju? Gde ztoji Meshnik na pochetku Meshe? Koje szû potleshne ztranke sz. Meshe? Jeli szû anda vishe ztranke sz. Meshe?

2.

Koje szû naj oszebujne-

Jeszuli vsze ztranke sz. Meshe oszebujne? Jeszuli pako vsze ztranke jednako oszebujne?

Koje szû najoszebujneshe ztranke sz. Meshe? — Koje ztranke je zmed oveh Jesush Kriztush poztavil? — Koje szû pako od Czirkve pridane? — Kaj biva pri Evangeliumu? — Chiji navuk vu ovem chteje sze? — Kaj biva pri alduvanyu? — Kaj biva pri poszvetchenyu iliti podiganyu? — Kaj biva pri prichezt-chanyu? — *she ztranke sz. Meshe?*

3.

Kada Czirkva poszlushanye sz. Meshe zapoveda, jeli ona koju ztranku ìznimlye? Moramoli sz. Meshu czèlu poszlushati? — Zakaj? — Kaj to rechi hoche: sz. Meshu czèlu poszlushati? — Kak gréshimo, ako koju oszebujneshu ztranku izpuztimo? — Kaj bi morali anda vchiniti, ako Evangeliuma bi zamudili? *Moramoli sz. Meshu czèlu poszlushati?*

4.

Kada jeszmo pazlyivi na kakvo dugovanye? — V. p. ako nemiszlimo na ono, kaj pri kerztchanzkom nàvuku nam poveda sze, jeszmo onda pazlyivi? — Kada szmô anda pri sz. Meshi pazlyivi? — Jeli moremo kakvo dugovanye dobro zvershiti, ako na ovo nepazimo? — Koja bivaju pri Meshi? — Jeli nemoramo pri ovoj na aldov miszliti? — Komu sze alduje Jesush Kriztush pri Meshi? — Na koga moramo anda pri sz. Meshi miszliti? — Y kakov zpomenek je sz. Mesha? — Na koju zkrovnozt Jesusha Kriztusha moramo anda mi pri sz. Meshi navlaztito miszliti? — *Kada sze sz. Mesha pazlyivo poszlusha?*

5.

Y ako ti pri razpinanyu na Kalvarii bi sze bil nahadyal, jeli sze bi bil ti szmejal? Ka- *Kada sze sz. Mesha*

doztojno poszlusha? kov bi bil ti bil vu tvojih chutenyih y kotrigih? — Razvuzdan? — Gdo je doztojnoga zadersavanya? - Jeli je aldov sz. Meshe kaj drugo od aldova krisa? — Moramoli anda sz. Meshu doztojno poszlushati? Zakaj?

6.

Kada sze sz. Mesha pobosno poszlusha? Kaj to znamenuje: sz. Meshu pazlyivo poszlushati? — Kakve selye moramo mi vu nami zbuditi? — Kaj moramo mi pri Evangeliumu vchiniti? — Znashli vezda zakaj sze lyudi pri Evangeliumu ztaju? — Jeli némoramo nàvuka Evangeliuma ztalno valuvati? — Kaj moramo pri alduvanyu vchiniti? — Kaj pri poszvetchenyu iliti podiganyu? — Kaj pri pricheztchanyu Meshnika?

I. Dokànchanye Nàvuka.

Melkizedek alduje krùha y vino najvishe-shemu Bogu.

Abraham, on pobosni Patriarka, kojemu Bog, da nyegvu pravichnozt zkusha, hisu, priatelye y domovinu oztaviti zapovedal je, doshel je vu Kanaan, vu jedno neizmerno plodno y blagoszlovleno mezto, napravil szî ztána, y Oltara Gozponu, na kojem on nyemu aldova szvôga zvershaval je. Vu onom vrémenu vchinyeno je anda, da nyegov ztricz Loth, koj sze malo predi od Abrahama oddelil, y zkupa z- szvojemi vu varashih okolicze Jordana zadersaval je, na neszrechni nachin vu szusanztvo chetireh, proti petem kralyom Szodome, Gomorhe, Adame, Szeboim y Szegor, vojujucheh Kralyev zkupa z- szvojem czelem imetkom dozpel

je. Jeden vendar, koj iz Szodome szrechno vushel je, doneszel je saloztnoga glasza od szusanztva Lothovoga Abrahamu nyegvomu ztriczu. Kak jako sze je preztrashil dobri Abraham, kada glasze ove chul je! On néje prepuztil taki ovomu vlovlenomu na pomoch dojti, y k-tomu czilyu oborusil je on trizto oszemnaizt od szvojeh najpodvuchenesheh lyudih, y hitril je za nepriatelyom. Poklamkam on ovoga pri meztu tak zvanom *Dan* bi bil doztigel, tak razdelil je on szvoje lyudi, navalil v-nochi na nyega, potukel gâ, y preganyal do *Hoba*. Vszega plena vzel je nepriatelyom nazad, y dopelyal Lotha zkupa z-nyegvem imetkom z-senami, z-detcztvom y z-szlugmi nazad.

Poklamkam ovak Abraham po zmosnem obladanyu nazad bi sze bil povrachal, tak ishli szû nyemu naproti Kraly od Szodome, y Melkizedek, Kraly od Szolem, y prijeli szû nyega z-veszelem krikom, ter Melkizedek, koj zkupa Meshnik Boga najvisheshega bil je, alduval je na ovem meztu aldova zahvalnozti, koj vu kruhu y vinu poztavlyen bil je. O kak jako dichil je on Boga, da on po ruki Abrahamovi nepriatelye tak jako ponizil, vszega plena nazad doneszel, y Lotha zkupa z-nyegvemi iz nyenih ruk tak szrechno oszlobodil je! On blagoszlavlyal je Abrahama, koj vszamoguchemu Bogu kakti orudelje szuprot ovem poganinzkem Kralyom szlusil je. *Blagoszlovlen budi*, rekel je on nyemu: *blagoszlovlen budi od Boga najvisheshega, ztvorilelya neba y zemlye! Hvala naj bude Bogu najvekshemu, po kojega obrambi nepriatelyi vu tvojeh rukah jeszu.* (1 Mojs. 14.)

Dragi! gdo nevidi vu Melkizedeku ovem ztaroga zakona Meshniku kipa nashega velikoga Meshnika vu novem zakonu? Kakgoder Melkizedek kruha y vino Bogu alduval je, ovak alduje josche Jesush Kriztush,

kakti Meshnik poleg reda Melkizedeka, pri sz. Meshi szvoje télo y szvoju kerv pod zpodobum kruha y vina. On alduje ova, da Bosje najvekshe gozpodztvo, y oblazt, koju on zverhu sivlenya y szmerti vszeh lyudih ima, valuje. On alduje ova, da najvekshemu dobrochinitelyu za vsza lyudem izkazana dobrochinztva dusno zahvali; on alduje ova, da od najmiloszerdneshega Boga oproztchenye gréhov, y vsze one miloztche, koje mi potrebujemo, zadobi. O zpoznajmo anda vrédnozt ovoga aldova! y od nepreczenyenozti nyegve vputcheni, obernimo ovoga na haszen nashu! O kulikoga blagoszlova, kulike miloztche budemo mi po tom od zgora zadobili? Bog nam, kak y negda Abrahamu, obladanye zverhu nashih nepriatelyov, batrivozt vu nasheh szuprotivchinah, jakozt vu nasheh szlabochah, obrambu vu pogibelyi, pomoch vu vszeh potrebochah, zadnich zvelichenye y blasenu nevmertelnozt podelil bude. Amen.

II Dokànchanye Nàvuka.

Razluchnozt gledajucheh pri krisnoj szmerti Jesusha Kriztusha.

Kakgoder vnogobrojna jednoch vnosina lyudih bila je, koja Jesusha nashega dragoga odkupitelya do mezta szmerti zprevadyala je, da nyegvo razpinanye vidiju, ovak razluchna bila je nyihova volya, czily y nakanenye. Nekoji zmed nyih bili szû plachniki, ilití habari, koji z-nyim ishli jeszu, da gâ razpneju. Drugi bili szû vojniki, koji z-nyim ishli jeszu, da ztrasili budu. Nekoji bili szû farizeushi y piszmoznanczi, koji nyega szleduvali jeszu, da szvoje odurjavanye y fantlivozt z-nyegvum szmertjum vgaszniju. Ishli szû takaj nekoji iz zezvedlyivozti z-nyim, da vidiju, kak

ovo zkonchanye doversheno bude. Zopet bili szû dva razbojniki z-nyim odpelyani, da y ovi zbog szvojih zlochinztvih z-nyim razpneju sze. Zadnich ishli szû takaj pobosne, miloszerdne sene, priatelyicze Jesusha, izta nyegva szveta Mati, y nyegov lyubleni vuchenik Janush z nyim, da szvoju lyubav, vérnozt y nagnenozt tíja do szmerti pokasuju. Komaj bil je Jesush razpet, komaj alduval sze je on na krisu za nasz lyudi Otczu nebezkomu, y nut! kulika razluchna mishlenya y chini ochituvali szû sze med okoloztojechemi!? Koji nyega razpeli jeszu, ovi pod krisom zigravali szû na koczke halyu nyegovu. Vojniki z-merzlem szerdczem ztalí jeszu okolo krîsa, y gledali Jesusha prez pomiluvanya, kak vumirá. Farizeushi y piszmoznanczi veszelili szû sze neizmerno, da vendar jedenput szvojega czilya zadobili, y Jesusha na krís dopelyali jeszu; oni oszmehavajuchi nyega, govorili szû nyemu: *Ako je kraly izraelzki, naj zide vezda iz krisa, y mi vérujemo nyemu.* Takaj oni, koji iz zezvedlyivozti doshlí jeszu bilí, szmejali szû sze, y oszmehavajuchi nyega kimali z-glavami szvojemi, govorechi: *Nudar ti, koj porushavash Czirkvu Bosju, y vu treh dnevih nyu zopet zezidyesh, oszlobodi tebe szamoga! ako Szin Bosji jeszi, zidi dole iz krisa!* Takaj zmed oneh dveh razbojnikov, koji z-Jesushem razpeti bili jeszu, blaznil je jeden szuprot nyemu, drugi pako iz szerdcza salujuchi sze zverhu szvojih zlochinztvih, rekel je Jesushu: *Gozpone! zpomeni sze iz mene, kada dojdesh vu kralyeztvo tvoje!* Y Jesush odgovoril je nyemu: *ztanovito velim tebi, josche denesz budesh z-menum vu Paradisushu.* Zadnich one pobosne sene, koje iz dalka ztale y Jesusha na krisu viszeti y vuvmirati videle jeszu, od nuternoga pomiluvanya genyene pochele szû oplakati mukepunu szmert nedusnoga Jesusha. Maria nyegova Mati, koja poleg krisa ztala je, terpela je z-szvojem

Szinom, alduvala nyega Otczu nebezkomu, y izruchila szebe chizto nyegvoj szvetoj volyi, takaj Janush szleduval je nyu, y bil je pri ovem kervnem aldovu z-vérum, pobosnoztjum y z-saloztjum nazochen.

Dragi! Ovde imamo sivu peldu takaj tak vnogeh kerztchenikov, kada pri nekervnem aldovu sz. Meshe nazochni jeszu. Dohadyaju k-sz. Meshi lyudi, koji veliki gréshniki jeszu, koji ali, nameztu da za szvoje gréhe posaluju sze, szamo iz ovoga czilya vu Czirkvu da doshli jeszu, vidiju sze, da ovde, kak y oni hahari, Jesusha po szvojoj prevzetnozti y razvuzdanozti na novo razpeti moreju. Nahadyaju sze lyudi pri sz. Meshi, koji, kak tam vojniki, prez najmenshega pomiluvanya negenyeni ovde ztojiju, y vnogiput szami neznaju, kaj chiniju, ali koja na Oltaru bivaju. K-sz. Meshi dohadyaju vishe puti lyudi, koji bolyshi nészu, kak y oni farizeushi y piszmoznanczi Jesushu bili jeszu, koji nyega josche na krisu oszmehavali, y od nyegvoga bosanztva dvojili jeszu. Dohadyajû k-sz. Meshi lyudi, koji, kak tam oni sidovi, mangujuchi gledavczi jeszu, koji szamo dojdeju, da vidiju, y da sze vidiju, ter na vsza druga, szamo na Boga nemiszliju. Zadnich (ali mal je broj) dohadyaju k-sz. Meshi lyudi, koji poleg pelde Mariae, Janusha y pobosneh sen z-priztojnum pazlyivoztjum, poniznoztjum y pobosnoztjum pri ovem velikem aldovu nazochni jeszu. O da szamo y vi vu broju oveh bi sze nahadyali!

Zato anda, o Dragi! da za mlada sze k-pobosnomu poszlushanyu sz. Meshe privchite, tak szledecha szî zapametite. Kada Meshnik k-Oltaru ide, tak zpomenite sze iz muke vashega odkupitelya; kada Meshnik keliha zokriva, ter kruh y vino alduje, tak zjedinite vashe nakanenye z-nakanenyem Meshnika, y aldujte vasz Bogu; kada Meshnik pod zpodobum kruha Jesusha podigava, tak molite nyega, vudrite persza va-

sha, y valujte, da gréhi vashi szmert Kriztusha zrokuvali jeszu; zadnich kada Meshnik prijemlye télo y kerv Jesusha Kriztusha, tak zbudite y vu vami selyu, télo Kriztusha vrédno prijemati, y vasz z-nyim kakti na najzvershenesha zjediniti. Amen.

III. Dokànchanye Nàvuka.

Kerztchenik po Nedelyah y szvetkih prodechtvo rad poszlushati mora.

Kaj more y mora nasz od potreboche, da prodechtva po nedelyah y szvetkih poszlushamo, bolye vputiti, kak iztina ova, da prodechtva rech Bosja jeszu; ar jeli szmemo ztegnuti sze Boga poszlushati, kada on nam govori? Ali jeli morebiti néje Bog, koj po Meshnikih nam govori? Jeli nészu ovo szlusbeniki nyegve rechi? Jeli nészu ovi orudelje, koje on potrebuje, da nam szvoju volyu ochituje, y nasz vu szvojih nàvukih podvuchi? Jeli nészu ovi oni izti, na koje, kakti na nameztnike apostolov, zapoved Jesusha Kriztusha zpada: *hodite vu czeli szvet, y nazveztchajte Evangeliuma vszem ztvorenyam.* (Marc. 16.) Jeli né to od nyih recheno, kaj Zvelichitely veli: *koj vasz poszlusha, on mene poszlusha, koj vasz zametava, on mene zametava.* (Luc. 10.) Jeli moremo anda po nedelyah y szvetkih prodechtvo zamuditi, prez da Kriztusha zametavamo? Zvun toga, jeli né poszlushanye Prodechtva najbolshi nachin onu znanozt vére y dersany iztinih povekshati, koju vu detinztvu nam prizkerbeli jeszmo, y koju ravno tak lehko zopet pozabimo, kak lehko ovu navchili sze jeszmo? Y naj bude, da mi vu Véri y josh tak dobro podvucheni jeszmo, jeli mi takaj vszigdar vchinimo, kaj ova od nasz potrébuje? Jeli nemoramo sze vszevdily k-dusnoztjam

nashem pritiravati? Y gde ovo vishe biva, kak vu pródechtvu?

O proszim vasz anda, Dragi! nebudite ztem zadovolyni; da vi po nedelyah y szvetkih szamo jednu Meshu poszlushate; vi onda szamo na pol szlusbu Bosju vchinite, ako szamo pri meshi jezte; nezamudite anda ovo nigdar, poszlushajte ovo z-pazlyivoztjum, obernite nàvuka, kojega chujete na vasz, ter ne na druge; zadnich terszite sze takaj nàvuka chujenoga vérno obvershavati. Amen.

NÀVUK 22.

Od trejte, cheterte y pete zapovèdi czírkvene.

PITANYE 1.

Kaj zapovéda trejta zapovèd czirkvena?

Razláganye.

1. *Poztiti znamenuje vu jélu y vu pilu szê ztegnuti. Nahadyaju sze jednoverztni, iliti simplichni, onda dvojverztni iliti duplichni poztni dnevi.*

Trejta zapoved czírkvena izgovarja sze ovak: *Korizmene, kvaterne y oztale Czírkvene pozte zvershenọ pozti, ter po petkeh y szobotah mesza nejedy.* Poztiti znamenuje vu jélu y pilu szi pritergnuti. Nahadyaju sze, kak vi znate, vishe fel jeztvin, najmre merszne y pozlne. Merszne jeszu hraneche bolye, nego poztne; koj anda od mersznih sze zdersava, on szi pritergne. Nadalye, navada je, da sze dvakrat na dan jé, koj anda szamo

jedenkrat jé, on szi pritergne. Ako sze szamo od mesza zdersavamo, tak je to jednoverztni iliti simplichni pozt; kajti najmre y vtergavanye jednoverztno je. Ako sze pako od mesza, y od vecherje zdersavamo, tak je ovo dvojverztni iliti duplichni pozt; kajti najmre y vtergavanye dvojverztno je.

2. Poztni dnevi koje czirkva zapovedala je obvershavati.

Czirkva je vishe poztnih dnevih obvershavati zapovedala. Ovi zapovedani poztni dnevi jeszu: pozt korizmeni, kvatreni, drugi zapovedani pozti, tak petki kak y szobote. Korizmeni pozt je on, koj sze od pepelne szrede chez cheterdeszet dan do vuzma obvershava. Kvatri jeszu one szrede, petki y szobote, po kojeh vszaki fertal leta pozti sze. Vu zimi trejti tjeden Adventa; vu protuletju pervi tjeden korizmeni; vu letu Trojachki tjeden; vu jeszeni pako po izvishenyu sz. krisa. Drugi poztni dnevi jeszu predvecheri nekojeh szvetkov, kakti predvecher pred Bosichem; pred Trojaki; pred szvetkom Apostolov Petra y Pavla; pred velikum Meshum, iliti vu Nebo vzetjem B. D. Marie; pred vszeszvetami. Vu Biskupiji Zagrebechkoj ima predvecher z-poztom szvetek prechiztoga prijetja B. D. Marie. Negda takaj predvecheri vszakoga Apostola obvershavali szû sze z-poztom, ali ovi pozti vezda prenesheni szû na szrede y petke vu adventu.

3. Nachin zapovedane pozte obdersavati.

V-Petek y v-szobotu zapoveda Czírkva szamo, da od mesza zdersavamo sze. Ako anda na petek y na szobotu taki y drugi zapovedani pozt ne opadne, tak jeszu petki y szobote jednoverztni, iliti simplichni pozti. Po drugeh poztnih dnevih zapoveda pako Czírkva,

da sze od mesza, mleka, jajecz, y takaj od vecherje zdersavamo, ovo szû anda dvojverztni tojezt duplichni pozti.

4\. *Zrok potrebuvanya mleka y jajecz, y iz oveh napravlyenih jeztvin.* Negda szû sze lyudi jako od jeztvin iz mleka y jajecz napravlyenih zdersavali; y josche denesz je navada vu nekojeh meztah. Ali pravichna y obchinzka navada oveh vsivanye dopuztcha, kak vu vnogeh nemskeh Orszâgeh tak y vu vugerzkom, y nashem horvatzkem Kralyeztvu.

5\. *Dopustcheno je malo nekaj k-vecherji jezti.* Takaj vura jedyenya bila je pri perveh kerztchenikih druga, nego pri nasz. Vu korizmi dersali szû oni szamo vecherju; druge poztne dneve pako jéli szû po poldan ob trejti vuri. Mi pako, kak znate, jemo okolo poldana; y pak nekaj na vecher. Vu tom anda z-pervemi kerztcheniki neszlasemo sze; metemtoga kakgoder jeztvine iz mleka y jajecz obchinzka pravichna navada poztale jeszu, ovak takaj vecherja po obchinzki pravichni navadi vpelyana je. Ali to dobri kerztcheniki nigdar vchinili nészu, da oni y vecher do szitozti bi sze bîli poztni dan najéli, ovo josche po pravichni obchinzki navadi né vpelyano. Mi szmemo anda poztni dan na vecher nekaj jézti, szamo neszmémo do szitozti sze najézti.

6\. *Zapoved pozta vu obchinzkom né télu škodlyiva.* Mi selyi nashoj za jeztvinami szilu vchiniti moramo po vtergavanyu, ar volya jezti pri nami je velika. Mi neszmemo ali nam vsze jeztvine vtergnuti, kajti ove za zdersavanye téla szlusiju. Metemtoga po czírkveni zapovedi szamo od mesza, szamo od Vecherje, y szamo po nekojeh daneh ovo vtergavanye biva, y zaizto josche retki poleg Czírkvenoga

pozta vumerli jeszu; nahadyaju sze pako vnogi, koji po tom ztari, y ztareshi poztali jeszu, nego oni, koji poztili nészu. Czírkveni pozt na nikakov nachin nikomu na télu skoditi nemrê, y ako ovo y vu nekoji priliki bi bilo, tak ona ovakvé ne zavesuje, ar ona nikoga na| skodlyiva ne primora.

On izti Bog, koj íz jedne ztrani zdersavanye téla zapovedal je, on je takaj íz druge ztrani vmarjanye téla zapovedal. *Koji Krìztushevi jeszu, velí sz. Pavel: oni têlo szvoje zkupa z-poselenyì trapili jeszu.* (Galat. 5.) Traplenye, iztina je, né vugodno. Sz. Pavel hoche, da po tom télu nashemu bòl zrokujemo. Y ovo je pravo. — Jeli mi nashega nepriàtelya josche szegurneshega vchiniti moramo? Jeli nyega ztoprav onda ztegnuli budemo, kada on nasz vre popadne? Télo je nash nepriately, kajti sze ovo vszigdar duhu szuprotztavlya. Mi moramo ovo predi vre vu dopuztcheneh y szlobodneh dugovanyih ztegnuti, da nasz tak lehkò onda na neszlobodna ne gene. Zvun toga, rekel je Kriztush: *Ako pokoru vchinili nebudete, tak vszi zkvarili sze budete.* (Luc. 13.) Po gréhu neszlobodna dugovanya vchinili jeszmo; pokora anda potrebuje, da mi nasz takaj od nekojeh drugach dopuztchenih dugovany ztegnemo. Po poztu zdersavamo sze takaj ód drugach dopuztcheneh jeztvin, pozt szlusi anda za pokoru.

7. Zapoved pozta szlusi za vmarjanye téla y za pokoru.

Pozt szlusi za pobosnozt y molitvu. Molitva ztoji vu podiganyu duha k-Bogu. Télo vu obchinzkom obtershuje duha; po poztu pako télo leseshe poztaje, anda sze y duh lese

8. Zapoved pozta szlusi za molitvu, za naszleduvanye

Kriztusha y szvetczev. k-Bogu podignuti more, y poztaje prikladneshi za molitvu. Zadnich kuliko puti Izraelczi opravichiti sze hoteli jeszu, tak szû poztili. Mojsesh poztil je cheterdeszet dan predi, kak je table zapovedih dobil. Kriztush poztil je cheterdeszet dan y nochih pred szvojem navuchanyem; Apostolom je Kriztush napervo povedal, da oni po nyegvem zaztuplenyu vu Nebo poztili budu. (Matth. 9.) Oni ovo vchinili jeszu, y oni poztili szû pred vszakem vekshem poszlom. Z-rechjum: Kriztush y vszi szvetczi poztili szû; pozt szlusi anda na naszleduvanye Kriztusha y szvetczev.

9. *Czirkva pravo je dneve pozta poztavila.* Kada anda pozt za vmarjanye téla, za pokoru, za molitvu, za naszleduvanyè Kriztusha y szvetczev szlusi, tak je Czírkva pravo vchinila, da je dneve pozta poztavila. Korizma je poztavlyena, kajti Kriztush szam cheterdeszet dnevov y nochih poztil je, y da zpomenek muke Kríztusheve pobosno obvershavamo, ter nasz k-Vuzmenem szvetkom pripravimo. Kvatri jèszu poztiti zapovedani, kajti Boga ovde za nyegov blagoszlov za szàde polya, y za vrédne duhovne paztire proszimo, koji okolo ovoga vrémena rediju sze. Predvecheri nekojeh szvetkov jeszu zapovedani poztiti, da po tom k-szvetkuvanyu oveh szvetkov pripravimo sze.

10. *Vszi kerztcheniki moraju poztiti. Od toga znimlyeni.* Vszi kerztcheniki moraju poztiti, koji pravdeno od ovoga zprichani nészu. Od ovoga pako zprichani jeszu: *pervich* mladi lyudi, koji dvadeszet y jedno leto zpunili nészu. Ove zavesùje Czírkva szamo k-dersavanyu od mesza, ne zkratchuje nyim pako guzteshe jélo chez dan, ar razteju. *Drugoch* izprichani szû betesni,

kajti poztiti nemreju, pokehdob nyim meszne jeztvine potrebne jeszu za jakozt. *Trejtich* izprichani jeszu, koji dopuztchenye imaju od Biskupa jezti. Ovi metemtoga znati moraju, da nészu prozti vu poztneh dnevih od zdersavanya visheputi jezti; ar dopuztchenye meszo je razlucheno od dopuztchenya nezdersavanya visheputi jézti; ovakvi anda neszmeju sze pri vecherji do szitozti najézti. *Chetertich* izprichani jeszu ztari lyudi, koji zverhu 60 lèt imaju, vu kojoj dobi jakozti chloveka oztavlyati pochimlyu; zatém, koji gingavo imaju zdravje, da pozta obdersavati nészu moguchi, senzke glave tak noszeche, kak dojeche detczu, y vszi koji tesko poszluju.

Razgovori.

1.

Kak sze izgovarja trejta zapoved czirkvena? — Kaj znamenuje poztiti? — Vu chem szi moramo pritergnuti, kada poztimo? — Jeli je vech fel jeztvin? — Koje jeztvine jeszu bolye hraneche, mersze ali poztne? — Koj sze anda od mesza zdersava, jeli szi on kaj pritergne? Zakaj? — Kuliko puti navadno chez dan jémo? — Koj anda chez dan szamo jedenput jé, jeli szî on kaj pritergne? — Ako sze gdo y od mesza, y od vecherje zdersava, kakov je to pozt? — Ako sze pako szamo od mesza zdersava? *Kaj je pozt?*

2.

Jeli je Czirkva vîshe poztnih dnevih naredila? — Koji szû ovi? — Kak sze izgo- *Koji szû zapovedani*

poztni dnevi Czirkve? varja trejta zapoved czirkvena? — Kaj sze razmeva po korizmenom poztu? — Kada sze ova pochimlye? Y kak dugo terpi? — Koji szû Kvatréni pozti? Kuliko puti chez leto ove poztiti moramo? — Koji szû drugi pozti zapovedani? Jeli nemoramo pred nekojemi szvetki poztiti? — Jeli szû negda kerztcheniki pred szvetkom vszakoga Apostola poztili? — Na koje dneve szû ovi pozti vezda prenesheni? Kak sze zove ono vreme pred Bosichem? — Zakaj poztimo anda vu Adventu vszaku szredu y petek?

3.

Na kakov nachin moramo poztne dneve poztiti? Moramoli sze v-petek y v-szobotu takaj od vecherje zdersavati? Nego? — Jeszuli petek y szobota duplichni poztni dnevi? Zakaj ne? — Od kojeh jeztvin moramo sze pako druge poztne dneve zdersavati? Szamo od mesza? — Ali od vecherje nemoramo sze zdersavati? Zakaj moramo? — Kakvi poztni dnevi szû anda oztali pozti? Takaj szamo simplichni? Zakaj duplichni?

4.

Zakaj je dopuztcheno jeztvine iz mleka y jajecz poztni dan jezti? Jeli szû y negda kerztcheniki jeztvine iz mleka y jajecz poztni dan jéli? — Kaj sze vezda vidi? — Zakaj anda vezda ova poztni dan szlobodno sze jéju?

5.

Zakaj je dopuztcheno po poztnih dnevih k-vecherji jezti? Kada szû pervi kerztcheniki v-korizmi jeli? — Kada szû pako druge poztne dane jeli? Jeli y mi po zapovedanih poztih ztoprav k-vecherji ali k-poldnevu jému? — Ali k-vecherji nikaj ne jémo? — Kak je anda navada vpelyana, da takaj k-vecherji poztni dan

jémo? — Jeli je pako szlobodno do szitozti sze najezti? — Zakaj ne?

6.

Jeli je volya nasha jézti velika? — Jeli anda nam vu jelu szilu vchiniti moramo po vtergavanyu? — Zakaj? — Jeszuli jeztvine za zdersavanye tela potrebne? — Jeli szmemo anda nam vsze jeztvine izkratiti? — Zakaj? — Jeli po poztu nam vsze jeztvine prepovedaju sze? — Od kojeh jeztvin moramo sze anda zdersavati? — Jeli zapoveda Czirkva vszaki dan poztiti? — Je vre gdo od pozta vumerl? — Jeli je anda pozt télu skodlyiv? Zakaj ne? — Ako pako nam pozt skodi, jeli moramo poztiti? Zakaj ne? Jeli nasz Czirkva k-skodlyivem vese? *Jeli pozt télu skodi?*

7.

Gdo je zdersavanye téla zapovedal? — Jeli je ov izti Bog takaj vmarjanye zapovedal — Kaj veli Pavel, kaj trapiju oni, koji Kriztushevi jeszu? — Jeli traplenye godi telu? — Hocheli anda sz. Pavel, da telu nashemu bol zrokujemó? — Jeli moramo mi nepriatelya nashega josche szegurneshega vchiniti? — Ali jeli mi nepriatelya onda ztoprav ztegnuli budemo, kada on nasz popal je? — Komu sze telo szuprotztavlya? — Je télo nash nepriately? Zakaj? — Ako pako ovo ztegnemo, jeli onda ovo tak lehko nam naskodilo bude? — Jeli szlusi pozt na vmarjanye telovneh naszladnoztih? Zakaj? — Je Bog pokoru zapovedal? — Kaj je rekel Kriztush sidovom? — Ako pokoru chinili nebudu, kaj sze bude pripetilo? — Jeszmoli po *Jeli pozt télo vmarja, y na pokoru giblye?*

grehu szlobodna dugovanya vchinili? — Jeli sze anda za pokoru takaj od nekojeh dopuztchenih dugovany zdersati moramo? Zakaj? — Jeli sze po poztu zdersavamo takaj od drugach dopuztchenih jeztvin? — Jeli szlusi zapoved pozta za pokoru?

8.

Jeli zapoved pozta za molitvu y za naszleduvanye Kriztuska y szvetczev?

Jeli szlusi zapoved pozta takaj za molitvu y za pobosnozt? — Vuchem ztoji molitva? — Jeli telo obtershuje duha? — Jeli télo po poztu leseshe poztaje? — Jeli sze anda duh po poztu lese k-Bogu podigava? — Kak dugo je Mojsesh poztil, predi nego je zapovedi dobil? — Kak dugo je Kriztush poztil pred navuchanyem? — Kaj szû Apostoli vchinili pred vszakem velikem poszlom? — Jeli szlusi anda pozt za naszleduvanye Kriztusha y szvetczev?

9.

Zakaj je Czirkva, dneve pozta poztavila?

Jeli je anda Czirkva pravo vchinila, kada je dneve pozta poztavila? — Zakaj? K-chemu szlusi pozt? — Na chiji zpomenek je Czirkva korizmeni pozt poztavila? — Zakaj je Kvatre poztiti zapovedala? — Zakaj je druge poztne dneve pred szvetki napravila?

10.

Gdo mora poztiti?

Morajuli vszi kerztcheniki poztiti? — Gdo nemora poztiti? — Zakaj nemoraju detcza pred dvadeszet y pervem letu poztiti? — Jeli moraju betesniki takaj poztiti? Zakaj ne? — Gdo je josche zprichan od pozta? — Ako pako Biskup koga odvesuje od mesza zdersavanya, szmeli on takaj na vecher jezti do szitozti? —

PITANYE 2.

Kaj zapoveda cheterta zapoved Czirkve.

Razláganye.

Cheterta zapoved Czirkve izgovarja sze ovak: *Vszako sze leto naj menye jedenkrat tvojemu laztovitomu Redovniku, ali drugomu z-nyegvem dopuztchenyem zpovedaj, y okolo vuzma sze pricheztchaj.* Poleg ove zapovedi anda vszako leto naj menye jedenkrat zpovedati sze moramo. Dobro pazite: cheterta zapoved czirkvena veli: *vszako leto naj menye jedenkrat.* Mi anda moremo sze víshekrat zpovedati. Veliki greshnik neszme anda czelo léto z-zpovedjum chakati, ar Bog hoche, da sze z-nyim pomirimo, kak berse je moguche. Ako pako veliki gréshnik zpoved chez léto odvlachi, tak negreshi on szamo szuprot zapovedi Bosje od pokore, nego takaj szuprot zapovedi czirkveni. Czirkva, iztina je, neprepishuje vréme vu letu, kada sze zpovedati moramo; metemtoga mi dusni szmô vuzmenu prichezt vu chiztochi szerdcza prijeti, zato moramo takaj okolo vuzma zpovedati sze. Laztoviti Redovnik je Biskup ali Plebanush, y kajti vezdashna vrémena zpoved vszako leto pred drugemi Redovniki zvershavamo, tak pripetcha sze to szamo z-dopuztchenyem laztovitoga Redovnika.

1. Razláganye zapovedi od vszakoletne zpovedi.

Pervi kerztcheniki, iztina je, najmenye vszaku nedelyu pricheztchali sze jeszu; ali poszledneshi kerztcheniki prichezt zverhu léta, y chez vishe lét odvlachili jeszu. Metemtoga, kakgoder télu nyegva hrana visheputi potre-

2. Zroki zapovedi vszakoletne zpovedi y vuzmenoga pricheztchanya.

bna je, ovak je y dushi nyena hrana potrebna; za ovo zkerbela je Czirkva. Najprestimanesha hrana dushe je Shakrament Oltara, zato je Czirkva zapovedala, da vszako léto Shakramenta oltarzkoga prijemlyemo. Czirkva zapoveda ali, da tó okolo vuzma vchinimo, kajti okolo ovoga vrémena Shakrament Oltara poztavlyen je, y kajti najvekshe zkrovnozti muke y goreztajanya Jesusha Kriztusha vu ovem vrémenu szvetkuju sze.

3. Zapoved vuzmenoga prichezt-chanya zavesuje takaj betesnike.

Zapoved vszakoletne zpovedi, y vuzmenoga pricheztchanya zpada na vsze kerztchenike, koji pri vsivanyu razuma jeszu. Zdravi szami vu Czirkvu dojti moraju, da szvete Shakramente prijemlyeju, betesni pako, koji czélo vuzmenzko vréme nikam van iziti nészu mogli, moraju ove szvete Shakramente od szvojega laztovitoga Redovnika y duhovnoga Paztira doma vu szvoji hisi prijemati.

Razgovori.

1.

Kulikokrat moramo sze zpovedati?

Kak sze izgovarja cheterta zapoved czirkvena? — Kulikokrat moramo sze anda v-letu zpovedati? — Ali vishekrat neszmemo sze zpovedati? — Zakaj takaj vishekrat? — Jeli veli zapoved: vszako leto najvishe jedenkrat sze zpovedaj? — Hocheli Bog da pomirenye z-nyim odvlachimo? — Jeli naj veliki greshnik czelo leto na zpoved chaka? Zakaj ne? — Ako pako veliki greshnik chez czelo leto zpoved odvlachi, proti chiji zapovedi on greshi? — Szamo proti Bosjoj od pokore? —

Jeli prepishuje Czirkva, okolo kojega vremena mi zpovedati sze moramo? — Z-kakvem szerdczem moramo mi k-pricheztchanyu priztupiti? — Kada moramo sze anda takaj zpovedati? — Zakaj okolo vuzma? — Gdo je pako laztoviti Redovnik? — Jeli vszi lyudi vszigdar idu k-szvojemu Plebanushu na zpoved? — Z-chijem je anda to dopuztchenyem, da y drugem Redovnikom zpovedati sze szmete?

2.

Zakaj zapoveda Czirkva da sze vszako leto naj pricheztchamo?

Kada szû pervi kerztcheniki navadni bili pricheztchati sze? — Jeszuli poszledneshi kerztcheniki takaj tak guztoputi pricheztchali sze? — Jeli je telu nyegva hrana vishekrat potrebna? — Jeli je anda y dushi nyena hrana vishekrat potrebna? — Jeli je sz. Mati Czirkva zkerblyiva za deteczu szvoju? — Koja je najprestimanesha hrana dushe? — Zakaj je anda Czirkva zapovedala, da vszako leto Shakramenta Oltara naj prijemlyemo? — Okolo kojega vremena zapoveda Czirkva pricheztchati sze? — Zakaj okolo vuzmenoga? — Okolo kojega vremena je presz. oltarzk Shakrament poztavlyen? — Okolo kojega vremena obszlusavaju sze zkrovnozti muke y goreztajanya Jesusha Kriztusha?

3.

Koga zavesuje cheterta zapoved czirkvena?

Gdo mora vszako leto zpovedati sze y pricheztchati sze? — Kerztcheniki, koji josche k-vsivanyu razuma doshli nészu? — Ako pako okolo vuzma betesni jeszmo, moramoli sze takaj pricheztchati? — Moreli betesni vu Czirkvu dójti? — Kaj mora anda betesni vchiniti?

PITANYE 3.

Kaj sze prepoveda vu pètoj zapovedi Czirkve?

Razláganye.

1. **Razlàganye prepovedaneh vrémen.**

Pèta zapoved czirkvena izgovarja sze: *Vu vrêmenah od Czirkve prepovedaneh szvàtbe neszlusi.* Ova prepovedana vrémena jeszu od perve nedelye Adventa do szvèteh trèh Kraly, y od pepelne szrede do perve nedelye po vùzmu. Vréme Adventa chiniju one chetiri nedelye iliti tjedni pred Bosichem. Mi ovo vréme zovemo Adventa iliti dosheztka, kajti sze vu ovem k-dosheztku y k-narodyenyu Jesusha Kriztusha pripravlyamo. Z-kulikum pokore pripravnoztjum y selyum chakali szû oni szveti ztarczi dosheztka Jesusha Kriztusha! y Czirkva hoche, da y mi z-pokore selyum y pripravnoztjum k-dosheztku iliti k-narodyenyu Jesusha Kriztusha nasz priredimo, zato poztavila je sz. Mati Czirkva vréme Adventa. Korizma je vréme poztavlyeno na zpomenek muke Kriztushevè, y kakti pripravlanye k-szvetkuvanyu vùzma; ovde moramo anda takaj pokore selyu y pripravnozt pokazati.

2. **Zroki, zakaj sze prepovedaju szvàtbe vu ôveh vremenah.**

Znam, da znate m. Dragi! koja pri obvershavanyu szvàtbah pripetchaju sze. Pri oveh navadne szû musike, pleszanya, y obilna goztchenya. Jeli je pako priztojnò po dnevih pokore halabuchiti, pleszati, popevati y zkakati? Ne zaizto! Vréme Adventa y korizme, je vréme pokore; za koje anda ovakva halabuchna veszelja nepriztojiju sze, y zato je Czirkva vu Adventu y v-korizmi szvàtbe prepovedala.

Razgovori.

1.

Kak sze izgovarja pèta zapoved Czirkvena? — Koja szû ova prepovedana vremena? — Koje je vreme Adventa? — K-chijemu dosheztku pripravlyamo sze vu Adventu? — Kak hoche Czirkva da ovo vreme zprevadyamo? — Kak szû sze negda oni szveti ztarczi k-dosheztku Jesusha Kriztusha pripravlyali? — Jeli hoche Czirkva, da y mi z-tulikum pokore selyum sze k-narodyenyu Jesusha Kriztusha pripravimo? — Na chiji zpomenek je korizma poztavlyena? — Moramoli takaj vu korizmi ovu iztu selyu pokore pokazati? Zakaj?

Koja szû prepovedana vremena?

2.

Koja sze pripetchaju pri obvershavanyu szvàtbah? — Koja szû navadna pri oveh? — Jeli sze priztoji po dnevih pokore halabuchiti? — Kakvo je vreme Advent y Korizma? — Zakaj je anda Czirkva vu oveh vremenih szvàtbe prepovedala?

Zakaj je Czirkva vu oveh vremenah szvàtbe prepovedala?

I. Dokànchanye Nàvuka.

Eleazar rajshi hoche vumreti, kak prepovedano meszo jézti.

Kak velika hmanyocha jednoga chloveka je, koj vsze naravzke y Bosanzke zapovedi zahitava, m. Dragi! lehko vu onem izkrichanom Kralyu Antiokushu zpaziti morete. Antiokush, ne zadovolyen, da iz zle y nevtemelyite szumlye jednu zkorom neizbrojnu vnosinu sidovov zkonchal je, da Jeruzalema z-oborusenum rukum

krivichno predobil, najszveteshu Czirkvu ozkrunil, y szvete poszude, koje od drugeh Kraylév y Varashév nyoj za kinch prikazane bile jeszu, razbojnichki vzel je, tak hotel je on takaj sidove, ovo za onda pravoverno lyudztvo, od nyihoveh odvechnih navadih y bosanzkeh zapovedih odvernuti: on vzel je nyim Czirkvu, primoral nye po szobotah tak, kak druge dane delati, y priszilil nye, da bolvanu Bakushu alduju.

Med oztalemi bilo je jednomu zmed prestimanesheh piszmoznanczev, imenom Eleazar, jednomu ztaromu y lepomu chloveku zapovedano, da on proti zakonu szvômu, bolvanu alduvano meszo naj jé; y kajti ov, szvômu zakonu véren, bolye Boga, kak chloveka poszluhnuti hotel je, ponudyeno meszo pako jézti hotel néje, tak chujte, kaj sze je pripetilo! ovomu postenya vrédnomu chloveku z-szilum bila szû vuzta odpirana, y on primoran, da meszo ovo naj grize, ako vumreti néche. Metemtoga takaj ova szila y grosnya nyega genula néje da on zapoved szvôga zakona bi bil prekershil. On zebral szî je rajshi szmert, kak jedno odurno y poganinzko sivlenye, y ishel je z-veszeljem do mezta, gde zkonchan bude. Nyegvi priatelyi proszili szû nyega, da on, za obchuvati szvoje sívlenye, meszo onakvo szî donezti naj da, koje nyemu jézti szlobodno je, y da sze onda tak naj chini, kak da on poleg kralyevzke zapovedi, ono alduvano meszo bi jél; ali kaj je na to odgovoril Eleazar? *Ne priztoji sze za ztarcza*, rekel je on: *da bi sze zkazlyivoga vchínil, y da tuliki mladi lyudi bi stimali: da Elezar, chlovek od devetdeszet let bi bil k-poganinztvu preztupil. Zbog jedne zkazlyivozti, y zbog jednoga kratkoga vrémena ovoga prehadyajuchega sívlenya bi sze oni szmeli vkaniti, y po tom ja mojoj ztarozti tuliku szramotu vchiniti, y na me prokletztvo navalyiti? Ar ako y ja vezda mukam lyudih vugnem sze, tak nebi ja vendar ru-*

ki vszamoguchega niti siv, niti mertev vushel. Gyegyerno budem ja anda moje sivlenye dokanchal, y mene moje ztarozti vrédnoga vchinil. (2. Mach. 6.) Komaj izgovoril je ztaracz rechi ove, tak odpelyan je bil na mezto muk, y od jednoga zmed haharov vubit.

Vuchite sze, Dragi! íz ove lepe pelde ovoga pobosnoga y ztalnoga Eleazara, takaj od prepovedaneh mersznih jeztvin zdersavati sze! Vuchite sze ovo ztem bolye, pokehdob vi po ovakvem zdersavanyu ne muke jednoga poganinzkoga kervoloka, nego najvishe szamo oszmehavanye jednoga malovrédnoga, koj Czirkvu neposzlusha, y zato kakti poganin prestimati sze mora, bojati sze imate! Puztite nye szmejati sze, puztite sze od nyih zbog vashe vérnozti vu zpunyavanyu zapovedih czirkveneh zespotavati sze, reczite nyim szamo, da nepokornozt szuprot sz materi Czírkvi, nyihovo dushno zpoznanye zaszmradyuje, kakgoder Adama jednoch prepovedani szàd zaszmradil je. Amen.

II. Dokànchanye Nàvuka.

Ivanu kerztitelyu na potrebuvanye odurne Herodiasz glava odszeche sze.

Ivan bil je od Boga poszlan, da lyudi na pokoru opomene, y nye k-nàvuku dojduchega odkupitelya pripravi. On pokaral je odperto vszakoga ztalisha lyudi zbog hmanyoche, y prepiszal takaj vszakomu nyegve dusnozti. Herodesh bil je za onda kraly Judee; on sivel je íz dusnoztih pozabliveshe y razvuzdaneshe kak drugi lyudi, on imal je senu szvoga brata pri szebi, z-koju on vu ozkrunenyu tovarustva sivel je. Ivan ishel je ar.. da takaj vu dvor iztoga Kralya, napervoztavlya nyemu prekershenye nyegvo, y veli: Kraly! kaj szi ti vchinil?

ti szî senu tvoga brata za tvoju senu vzel; kak veliko je tvoje prekershenye! kulika tvoja hmanyocha! Ne zaizto *tebi né szlobodno tvôga brata, senu imati.* (Marc. 6.) Odpuzti nyu ov hip, drugach je zkvarjenye tvoje vre ztanovito. — Ova zbautuvala szû Kralya tak jako, da on taki zapoved dal je, da Ivana naj pograbe, y vu temniczu hite.

Doshel je bil dan narodyena Kralya. Na ov dan bilo je zajedno odredyeno veliko veszelye y pleszanye od Kralya. Kchi gore zpomenute sene pleszala je tak lepo, da Kraly od veszelya zmutnyen nyoj rekel je: *proszi od mene, kaj hochesh, y ja tî dam, ako ovo taki y polovicza mojega Kralyeztva bi bila!* Kchi odishla je k materi, y pitala: kaj hochu potrebuvati? Kraly ponudil mi je miloztchu, da takaj poloviczu nyegvoga kralyeztva naj proszim? Mati, ova odurna sena nésze dugo premishlyavala, y odgovorila je: hodi, reczi tvômu Otczu, kralyu Herodeshu, *ja hochu, da ti meni vezda ovu vuru glavu Ivana kerztitelya na zdeli dash.* Memtoga Kraly né hotel niti mater, niti dete razsaloztiti, nego zapovedal je taki, da sze Ivanu vu vuzi glava naj odszéche, y na zdeli lepoj pleszavki iliti tanczushiczi dà. Ovak je takaj vchinyeno, Ivanu bila je vu vuzi glava odszechena, vu zdélu poztavlyena, y kcheri one Boga nebojeche matere predana.

Ja vam, Dragi! ovu ztrashnu y odurnu pripovezt zato pripovadati jeszem hotel, da vam iz ove pokasem, kak pogibelna, dapache neizmerno skodlyiva, zadnich vsza halabuchna veszelja y pleszanya biti moreju; y zaizto, kuliki nedusni zgubili szû vre vu ovakvi priliki szvoju pervu chiztochu szerdcza? Kuliki szû pri oveh vre télo y sivlenye zgubili? Ja prehadyam pelde tulike z-muchanyem, y hochu szamo vasz íz zapovedi, koju czírkva dala je, zpomenuti, kada ona nam prepoveda od perve nedelye Adventa do sz treh kraly, y od pe-

pelne szrede do perve nedelye po vuzmu szvàtbe dersati, tojezt halabuchna veszelja, koja szvetozti vrémena szuprotivna jeszu, ali ovu prechiju. Vréme Adventa y korizme je vréme pobosnozti y pokore; ovo vréme anda z-vszum pobosnoztjum y z-chini pokore zprevadyajmo; zkrovnozti, koje nam Czirkva vu obodvojih vrémenih napervoztavlya, pazlyivo premishlyavajmo, y vsza pazlyivo besimo, koja od ove szvete dusnozti nasz zdersavati bi mogla. Amen.

III. Dokànchanye Nàvuka.

Kerztchenik vu letu vishe krat sze mora zpovedati y prichezlchati.

Czirkva, iztina je, zapoveda vszakomu kerztcheniku vszako leto najmenye jedenkrat laztovitomu Redovniku iz szvojeh gréhov zpovedati sze, y okolo vuzma preszvètoga Oltarzkoga shakramenta prijemati; ali gdo zmed nasz ne vidi ravno iz ove zapovedi onu pobosnu selyu szvete matere Czírkve, da ovo vishekrat vu letu bi sze pripetilo? Y kak temelyita je ova selya? ar jedna guztesha zpoved, guzteshe pricheztchanye, kuliko je ovo obilno zviralische miloztchih, batrivoztih y zaszlusbih? Y nut kaj sze guzteshega zpovedanya dotiche, jeli ne ova naj szegurneshi nachin nashe gréhe, kojeh vszaki dàn nekuliko chinimo, izbriszati, nasz vu miloztchi Bosji zdersati, y povrachanye vu gréh preprechiti? Jedna druga haszen, koju iz guzteshe zpovedi imamo, je ova, da szegurni po tom poztajemo, da od szmerti nepripravni pópazti sze y najti sze nemremo; mi vnogikrat chujemo od nagle y nenadjane szmerti pripovedati; y nut kak jako preztrashimo sze, kada chuti moramo, da ov ali on na naglom po szmerti iz szveta vzeti chlovek vre dugo zpovedal sze néje? Mi

szami szmô vu zkerbi za nyega. Zadnich guztesha zpoved je jeden moguchi nachin, pokoja nashe dushe, y mira nashega dushnoga zpoznanya zachuvati, pogibelne prilike, vu koje mi dozpeti moremo, prevideti y besati, ter vsze zmirom vekshe y obilneshe miloztche nam prizkerbeti.

Zpodobna zrokuje takaj guzteshe pricheztchanye. Z-chem guzteshe mi vu letu k-ztolu gozponovomu priztuplujemo, ztem vekshu haszen od ovud dobivamo. Chujte szamo, kaj Jesush Kriztush szam onomu obechuje, koj télo nyegvo jé, y kerv nyegvu pije. *Koj telo moje jé, y kerv moju pije, on ima sitek vekivechni.* (Ioan 6.) On ima ztanoviti zalog buduchega blasenztva, on ima praviczu za nebezko kralyeztvo vu rukah szvojeh; ar zakaj je hotel Zvelichitely preszvetoga oltarzkoga shakramenta ravno pod zpodobum kruha y vina poztaviti, nego da po tom pokase, da kakgoder kruh y vino vszakdashna hrana téla jeszu, ovak takaj vsivanye preszvetoga oltarzkoga shakramenta pod zpodobum kruha y vina guztesha hrana dushe nashe naj budu? Zato szû, takaj pervi kerztcheniki vszaki dan pricheztchali sze; potlam vszaku nedelyu vu letu; y o Bose! kulikoga szàda donashalo je ovo guzteshe pricheztchanye! ovoj kerztcheniki negda zahvalili szû szvoju selyu za dobrem, szvoju ztalnozt vu pregonih y mukah, y szvoje blasenztvo vu onoj vekivechnozti.

O Dragi! vchinimo y mi ovoga dokonchka z-nami! Ova vnogoverztna haszen naj y nasz zbudi, da vishe puti vu letu iz nashih gréhih sze zpovemo, y preszvetoga oltarzkoga shakramenta prijemlyemo. Vputimo sze, da guzteshe prijemanye oveh zkrovnoztih jeden zmed najszvetesheh, najoszebujnesheh y najpotrebnesheh chinih pobosnozti jednoga kerztchenika je. Amen.

(Konecz ztrani II.)

